

Stipendium scribarum, non conscientium scripturas authenticas, sed scribentium dictata, vel gesta ab aliis, & transcribentium aliorum scripturas, aut libros, An sit quasi Castrense.

10 Sed quid de lucro, seu stipendio scribarum, qui non conscient instrumenta, & scripturas authenticas, sed tantum scribunt dictata ab alio, vel aliorum gesta, seu transcribunt actus, & processus, & scripturas, aut libros: an hoc stipendium ab iis scribis acquiratur sit quasi Castrense. Certum est, quod si scribæ ij sint Ministri Principum, seu dominorum, aut Communitatis, aut Officialium, seu Curie, vel sicut, & ratione muneris scribendi dictata, aut gesta eorum privata, vel publica, & transcribendi actus, & processus, vel alias scripturas, eisdem scribis constitutum sit stipendium; certum est inquam hoc stipendium ab iisdem acquiratur esse quasi Castrense, vt expresse, alios allegans, Sanchez allegat dñio 3. num. 11. & probatur per textum in l.ultima C. de Castrensium peculio lib. 12. vbi habetur id, quod sciniarij exercitus, ratione talis muneris, in bello acquirunt, esse peculium Castrense, vt etiam cap. procedenti num. 7. notatum est. Atque aded ad similitudinem dicti peculij Castrensium scribarum exercitus, stipendium, quod scribæ inferuientes personis administrationes publicas habentibus, ratione sui muneris ab ipsis constitutum, erit quasi Castrense: & ratio est, quia etiam iisdem scribæ suo munere fungentes recte dici possunt exercere officium publicum propter causam causam, seu utilitatem.

11 Difficultas est, an si iisdem scribæ ex causa scribendi, vel transcribendi, aliquid stipendium à priuatis acquirant, sic quasi Castrense stipendium, & id, quod quilibet attem scribendi habens, scribendo ab aliis dictata, vel transcribendo scripturas, libros, actus, processus, sit lucrum quasi Castrense, An verò aduentitium esse lucrum quasi Castrense solum quod scribæ ratione sui muneris acquirunt de stipendio publico, non quod à priuatis personis percipiunt, tamquam probabilis sentit Sanchez d. n. 11. quia id munus scribendi, vel transcribendi in gratiam priuatorum reputetur officium quodammodo vile, & ibidem refert ita sensisse Baldum in l. cum oportet in principio n. 16. C. de bonis quæ liberis, P Henriquez, & alios.

12 At contrarium, & tale lucrum esse quasi Castrense videtur magis probabile. Et probatione aduertendum est actionem scribendi doctrinas, lectiones, conciones, instructiones, consultationes, historias, locutiones, siue ad discendum, vel ob conferendam memoriam earum rerum, quæ quis scribit, siue ad ingendam notitiam in alio, cum tendat ad rem, seu finem spirituales, & ex natura sua ad illustrandam mentem, non esse actionem seruilem, aut mechanicam, sed liberalem, vt tradunt communiter Doctores, quos referunt, & sequuntur Sayrus lib. 7. Clauis cap. 2. n. 13. Suarez tom. 1. de religione lib. 1. cap. 22. n. 3. Fagundez de preceptis Ecclesie precepto 1. lib. 1. c. 11. n. 3. Sanchez in cons. mor. lib. 5. cap. 2. dub 8. Trullench in Decalogum lib. 3. cap. 1. dub. 8. n. 4. Et Leandrus à Sanctissimo Sacramento de preceptis Ecclesie tract. 1. disp. 4. quæst. 10. Quod procedit, etiam si scribens non intelligat significationem eorum rerum, quas scribit, quia adhuc est actio liberalis seu opus liberales, non seruile. Nam illa scriptio, seu actio scribendi de se, & ex natura sua infernit ad illustrandam mentem, & per accidens est, quod scribens non intelligat, etenim de se est loquutio quædam permanens, quæ immediate dirigitur ad illustrationem intellectus, & parum re-

D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

fert, quod scribens non intelligat idioma dictantis, cum actio scribendi ex natura sua sit liberalis, spiritualis, & mentalis. Quapropter non esse illicitam, seu prohibitam in die festo, etiam si fiat ob lucrum, cum intentio lucri non mutet naturam actionis. Ità contra nonnullos summistas, tradunt communiter Theologi Sayrus d. cap. 2. n. 14. Suarez d. lib. 2. cap. 19. n. 6. & cap. 2. 4. Fagundez d. lib. 1. d. cap. 11. citat. n. 3. vers. Alij docent & latius cap. 10. n. 3. Sanchez. Trullench. & Leandrus locis allegatis, & centum alij ab iisdem præsertim à Fagundez, Trullench, & Leandro relati; ideoque non solum licitum in die festo esse cultibet siue Theologo, siue Iurisperito, siue Medico scribere conciones habendas ad populum, aut lectiones prælegendas, aut Advocato scribere suas consultationes, Casuistico suas iuris informationes, supplicationes, & scripturas, quas ipsi ordinant, ac procuratoribus, & relocatoribus in die festo processum in compendium redigere, & Notariis instrumenta (modo non sint de expresse, prohibitis fieri in die festo) & illa extendere; sed etiam omnes predicti possunt ad prædictas scripturas faciendas vi ministerio alterius scriptoris seu illas facere per alium scriptorem ad id pretio conductum transcribere, vt latius alios allegatis, tradunt locis citatis Sanchez, & Trullench. Qui etiam addunt Magistris docentibus pueros scribere, esse licitum in die festo facere iisdem discipulis exemplaria, vt scribere discant tametsi pro illis exemplaria à discipulis pretium accipiant. Quorum omnium ratio est, quia intentio, vel pactio lucri non mutat naturam actionis, illam de liberali, spirituali, & mentali efficiens mechanicam, & seruilem. Ex quibus videtur satis clare inferri lucrum, seu stipendium, quod præfati scribæ seu scriptores pretio conducti acquirunt ab iis, quorum gratia scribunt, esse quasi Castrense; cum actio scribendi sit liberalis, artisque liberalis exercitium, & propter causam publicam, vt potè de sui natura tendens ad illustrationem mentis, & quædam permanens locutio ad aliorum mentem illuminandam. Et prædicta quoad lucrum scribarum à priuatis acquiritur exactiorem scribendi.

Quod verò etiam lucrum scribarum, quod acquirunt transcribendo pro aliis conciones, lectiones, consilia, informationes, actus, processus, libros, & huiusmodi aliorum scripturas sit quasi Castrense, ostenditur, quia actio præfata transcribendi, seu transcripcio non est opus mechanicum, & seruile de se ordinatum ad effectum materiale, nempe ad ipsam materiale significationem characterum, sicut est ordinatio characterum in impressorum librorum, sed ex natura ordinatur, & infernit ad illustrandam mentem, sicut & scriptio; transcribens enim pro fine habet sensa animi sui, vel alieni, quæ sensa animi, & mentis in signo sensibili ponit, quo possunt ad aliorum notitiam denotare, illoremque mentes illustrare. Cuius argumentum, seu signum est, quod transcribens non vitur exemplari, ex quo transcribit ad illud imitandum materiale, sed formaliter, vidè non imitatur figuram litterarum, sed significationem; & licet aliquando transcriptor non intelligat ea, quæ transcribit, id per accidens est, cum illa actio de se quæritur ad illustrationem mentis vel propriæ, vel alienæ, vt n. procedenti de ipsa scriptione dictum transcribere igitur est actio, seu opus liberale non minus, quàm scriptio; cum eadè ratio sit tam de transcripcione, quàm de scriptione, quæ sit ab alio dictate, inter quas alia nõ est distinctio, seu differentia, nisi quia transcribens, dum aliena transcribit, solum oculis, & non auribus percipit res alienas

D d 2 &

& conceptus, quos transferibit, scribens verò solum oculis quod est accidentarium, Quæ iacè explicat Fagundez d. cap. 11. n. 6. & 7. Et quod actio transferibendi, sicut & scribendi non sit feruile, sed liberalis, ideoque in rebus fectis licita, tradunt communiter Summiste, & Theologi, & etiam (quamuis contrarium sentiant plures, quos recentent Fagundez d. cap. 11. n. 5. & Leandrus d. disp. 4. quæst. 12.) si fiat ob lucrum, non esse prohibicum in die festo docent Medina in *insitut. lib. 1. cap. 14. §. 8.* Sayrus d. cap. 2. n. 15. Suarez d. l. 2. cap. 2. §. 5. Fagundez d. cap. 11. n. 6. Diana p. 1. tract. 15. dist. resolut. 35. Trullench d. dub. 8. n. 9. Leanius d. quæst. 12. & alij recentiores communiter, quos Trullench, Diana, & Leandrus referunt, & etiam sentit Sanchez d. cap. 2. dub. 9. n. 5. quando transcripcio proxime à transferibente ordinatur ad studium, & ad finem spiritualem docendi, vel discendi, secus verò si immediate ordinetur, & fiat ad lucrum temporale, & ad utilitatem, & sustentationem corporis, quia hoc casu, inquit, transferibere videtur solus quidam labor manuum, & sic opus feruile, non feruus, ac alia officia mechanica: sed præfata communis sententia, & contra Sanchez, & contra alios alterius sententia probatur absolutè ex traditis, scilicet, quia talis actio, cum ex natura sua ordinetur ad illustrandam mentem, proptereaque sit liberalis, & mentalis, per accidens est, quod hac, vel illa intentione fiat ab operante, idque non mutat operis naturam, seu substantiam. Quare operari ob stipendium, seu lucrum de se non facit opus feruile, si illud aliqui tale non sit natura sua vt latè Suarez d. lib. 2. cap. 19. numero 6. & Fagundez d. lib. 1. cap. 10. numero 3. & 4. Ex prædictis ergo probatur lucrum Scribarum ex mone- re, seu actione transcribendi acquisitum, esse quasi Castrense, vt potè proneniens ex exercitio actionis liberalis, & concernens publicam utilitatem, qualis est mentis illustratio, & notitia rerum, ad quam ob transcripcionem alij possunt deuenire.

Stipendium Procuratorum auit quasi Castrense, vel aduentitium, & au id sit stipendium Officialium, Episcoporum, & nonnullorum aliorum.

34

Num autem stipendium Procuratorum sit quasi Castrense. Non esse quasi Castrense, sed aduentitium dicunt Baldus in d. l. fin. n. 16. C. de inofficiso testamento, Iason in rub. C. de procurat in fine Alexand. dec. conf. 133. n. 4. lib. 7. Armilla. Tabiena verbo *Peculium*, & Sanchez allegato dub. 3. n. 8. eo quia procurator dicitur habere viliissimum officium, iuxta præfatos inuisperitos, & alios à Gratiano d. cap. 36. n. 39. fine relatos, & textum in §. ultimo *instituti. de exceptionibus*, & in l. vniuersos C. de Deuotionibus: At hoc Gratianus d. n. 39. post Bertalium de *Clau. claus. 18. glos. 1. n. 5. ad finem*, & Caldã. de *restit. in integrum in verbo lesa n. 50* i. aduertit non procedere in Procuratore de Collegio in quo non admittuntur, nisi idonei moribus, & scientia, & censetur persone publicæ, vt Caldã. loco citato, neque propter minus promouationis perdant Nobilitatem, vt loquens de Procuratoribus Curie Parlamenti expresse tradit Toruquellus de *Nobilitate cap. 30. n. 4.* Qui idem dicit de procuratoribus Illustrum Personarum, & Episcoporum, qui dicuntur subire munus honorabile, vt notat Baldus in l. C. ffus n. 6. ff. de *Senatoribus* ad eodẽm Gratiano relatus sicut & Procuratorem Principis dici habere dignitatem, & honorem notat idẽm Gratianus ex Io. Fabro in d. §. ultimo n. 4. *instituti.*

de exception. vt quoque Notarios Principis dici habere dignitatem scribit Salicetus in l. 1. n. 2. C. mandati pariter à Gratiano allegatus.

Quod quasi Castrense est stipendium, seu salarium acquisitum à Procuratoribus Episcoporum, & aliarum personarum Illustrum multo magis est quasi Castrense stipendium, seu lucrum ab officialibus eorundem Episcoporum, Baronum, & Comitum acquisitum, licet non de salario publico à Principe constituto, cum illorum officium sit publicum, & ob causam, seu utilitatem publicam exerceatur, ita etiam post Io. Fabrum, & Gregorium Lopez Sanchez d. dub. 3. n. 15.

Stipendium quoque quod Architecti, seu Ingeniarij Dominorum, vel Communitatis, habent cum eorum Officium sit scientiæ liberalis, nempe Mathematicarum, & publicam spectet utilitatem, esse quasi Castrense tradunt Salicetus in l. fin. C. de inofficiso testamento, Angelus v. *Peculium n. 6.* Syluester n. 9. Tabiena, & Armilla v. eodẽm n. 1. & Sanchez allegato dub. 3. n. 14. Quare Fagundez loco supra n. 3. allegato contrarium minus bonè afferit.

Et idem Salicetus ibidem, & Anserius in addit. ad *Capellam Tholosanam quæst. 10.* fine, dicunt de stipendio proxenatarum Ciuitatum qui publicè instituntur, & publicè seruiunt quia & horum exercitium non est mechanicum, & feruile, sed liberale, vt potè peritæ, & dexteritatis, & ad publicam utilitatem conducens.

Ex supra traditis etiam præsertim n. 3. & 5. legitur, quod si ad utilitatem publicam statum esset seu daretur stipendium ei, qui adolescentes, ac inuenientes artem nauticam, vel equestrem, aut militarem equitandi, tractandi arma, explodendi bombardas, extruendi platformas, & machinas, & digadiandi doceret, aut aliud quoduis simile munus exerceret, omne id, quod ratione talis muneris acquireretur, ad peculium quasi Castrense pertinet, vt expresse notatur Azocius, Molina, Fagundez locis supra d. n. 2. allegatis.

Minime verò pertineret ad peculium quasi Castrense, quod lucratur artifices Mechanici stutores, factores, fabri lignarij, lapidicæ, cæmentarij, & similes laborantes in rebus communibus, tametsi salariam habentes ex publico, ita Salicetus in d. l. fin. Syluester n. 9. Angelus n. 6. Azorius d. cap. 2. quæst. 2. vers. *quæres*, Molina, & Fagundez locis supra n. 3. allegatis, & alios allegans Sanchez d. dub. 3. n. 13. rationem afferentes, quod vt lucrum, seu stipendium sit quasi Castrense, non sufficit, quod acquisitum sit, seu habeatur ex publico, sed etiam necessarium est, vt sit ex publica utilitate, scilicet, vt officium peculiariter modo bonum publicum, utilitatemvè publicam concernat, cuiusmodi sunt officia Aduocatorum, Medicorum, Afferorum, Iudicum, Magistratum, Tabellionum, & Magistrorum artium liberalium. Præterquam quod Ministerum doctorum artificum Mechanicorum non est liberale, sed feruile, licet in operibus communibus laboret.

De acquisitis à filiofamilias Clerico ex officio Clericalibus, & ex beneficio Ecclesiastico.

Quid verò dicendum de acquisitis per filiofamilias Clericum, post assumptam Clericatum? Communis, & indubitata sententia est, quod ea omnia, quæ filiofamilias Clericus acquirat ex officio, seu ministerio, aut exercitio Clericalibus seu ordinis, aut ex suo beneficio Ecclesiastico, scilicet ex fructibus, & redditibus præbende, & beneficij sui Ecclesiastici, esse bona quasi Castrensia, ita Conaruias in c. quia nos n. 1. Boerius decis. 199. n. 4. Assensius decis.

decif. 141. in principio, Paschalis de viribus Patr. Potest. part. 1. cap. 3. num. 104. Nauarrus in man. cap. 17. num. 142. Petrus Nauarrus de rehit. lib. 3. cap. 1. num. 68. Angelus verbo Peculium num. 5. Molina de iustitia disp. 231. vers. item quasi. Azorius p. 2. lib. 2. cap. 23. queff. 39. Fagundez in Decalogum lib. 7. cap. 4. num. 3. & de iustitia lib. 1. cap. 14. num. 6. & Canonistæ passim supra cap. 5. num. 178. relati, & clarè conflat ex l. sacrosanctæ & aurb. Præbiteros C. de Episcop. & Cleric. & ex d. cap. quia nos. Et quoad acquirita ex officio, & Ministerio Clericali accedit etiam ratio, nempe quod huiusmodi Ministerium, seu exercitium præstantis est, & cedit in maiorem utilitatem publicam, quam Medici, advocati, iudicis, & aliorum similibus iocularium munerum; & hæc communis procedit non solum in fructibus, & redditibus acquisitis ex beneficio curato, sed etiam in acquisitionibus quidquid in his secus senserit Syluester verbo Peculium 1. num. 2. ex beneficio simpliciter, & non curato, vt expressè, contra eundem Syluestrum, tradunt locis citatis utque Nauarrus, ac Fagundez, & alij prælegati Doctores, & præfati textus absolute & indistinctè loquuntur de acquisitionibus per Clericum filiumfamilias ex suo beneficio Ecclesiastico. Quare filiumfamilias Clericum posse agere contra patrem ad restitutionem fructuum beneficii per ipsum patrem perceptorum post Bartholum in l. lisis §. fin ff. de negot. gest. N. apod. decif. 242. & nonnullos alios, tradit loco citato Boërius, & alios allegans Paschalis de virib. Patr. Potest. p. 1. cap. 2. num. 105. Quam restitutionem tenetur pater facere, cum non habeat prædictorum beneficiorum vsumfructum, & sicut non habet pater vsumfructum beneficiorum Ecclesiasticorum filiifamilias, ita neque habet legitimam administrationem cap. fin. (vbi Canonistæ) de iudicis in 6. ob eam rationem, quod nec ad ipsum filiumfamilias, sed ad Ecclesiam proprietatis beneficii spectet cap. cum olim de test. & ibi Innocentius, & Panormitanus, ac Puteus decif. 441. lib. 2. neque in huiusmodi causis beneficialibus filiusfamilias sequatur ius potestatis, quemadmodum nec in cæteris spectantibus ius publicum vt supra cap. 1. num. 13. Quæ omnia tradit etiam Antonius Faber lib. 6. sui Codicis tit. 36. de finit. 5.

Utum autem etiam bona à Clericis post Clericatum aliunde, quam ratione Clericatus, aut beneficii Ecclesiastici acquisita, reputentur quasi Castrensia, discussum est supra cap. 5. n. 179. & nonnullis sequentibus.

21 Inter quasi Castrensia an computentur bona, que filiusfamilias acquirit eo, quod in palatio Regis versatur, & est in famulatu regio cap. precedenti numero 9. inter Castrensia iuste enumerata per textum ibi adductum; & si Molina loco ibidem citato, & Fagundez de iustitia lib. 1. allegato cap. 14. numero 7. dicant esse Castrensia, vel quasi Castrensia. Hæc omnia quoad hunc paragraphum primum.

§. II.

Quenam bona filiofamilias Advocato, aut habenti quodvis aliud officium, aut publicam administrationem, ex enumeratis in precedenti paragrapho, donata ab aliis, sint quasi Castrensia.

22 Dixi filio Advocato, & c. nam ex donatis simpliciter filio, aut filiifamilias ab Imperatore, vel Imperatrice, Rege, vel Regina, vel ab alio supremo Principe, quod spectent ad peculium quasi Castrense, sintque bona quasi Castrensia, ostensum est supra cap. 5. num. 83 & 84.

23 Igitur bona quasi Castrensia sunt quæcumque filiofamilias Advocato, aut habenti quodvis aliud officium publicum ex prænominatis precedenti paragrapho, donata à patre, matre, aut ab aliis intuitu, & occasione prædictorum officiorum, seu munerum publicorum, quæ exercet seu administrat, ita Bartholus in l. similiter ff. de Castrensi peculio, & in tract. de duob. fratrib. & cõmuniter Iurisperiti, quos late refert Stephanus Gratianus tom. 2. cap. 231. n. 8 & 10. Ex Semilistis, & Theologis Angelus v. Peculium n. 8. Syluester v. Peculium 1. n. 6. Tabiena, & Armilla locis supra allegat. Molin. de iustitia disp. 23. vers. quasi Castrensia, Sanchez consmor. lib. 1. cap. 2. dub. 3. n. 20. & Fagund. in Decalogum lib. 4. cap. 10. n. 20. Et probatur ex textibus cap. preced. n. 10. adductis ad probandum donata filiofamilias militi intuitu militiæ, esse quasi Castrensia, cù filiusfamilias miles, & filiusfamilias fungens munere publico quoad peculium acquisitionum æquiparentur. Intelligitur autem hæc communis sententia, si res donata sit apta ad exercitiũ, seu functionem adnotationis, vel alterius officij publici, scilicet, si non idonea, sit, vt si esset pecunia, vel res immobilis, nisi data esset ad effectum comparandi apta ad inferriendũ ministerio publico officij; puta, pecunia in filio advocato donata ad comparandos libros, aut eidem filio advocato donata, vel relicta esset alia res mobilis, vel immobilis, vt venderetur, & pecunia ex venditione retracta emergerent necessaria, aut apta ministerijs illius officij publici; que colliguntur ex traditis cap. preced. n. 11. & expressè notarunt Angel. Azor. & Sanch. locis ibid. citatis & Molin. d. vers. quasi Castrensia, & Sylu. vbi supra n. 4. & 6. post Barth. in d. tract. de duobus fratribus. Quare, si donetur aliquid filiofamilias non existenti in aliquo publico officio, vel res donata de natura sua non fit apta ad ministeriũ officij publici, cù expressio, vt sit quasi Castrensia, adhuc nõ erit quasi Castrensia peculii, sed aduentitium, ita Barth. in d. tract. Sylu. vbi supra n. 7. & Angelus n. 9. & probant etiam notata cap. preced. n. 13. Cuius tamen aduentitij, ob talem expressioem, pater non habet vsumfructum, iuxta eundem Barthol. Syluestrum, & Angelum iisdem locis, & confirmant notata precedenti capite d. num. 11.

24 Ex prædictis inferitur, quod si equus donetur filiofamilias medico ad videndos infirmos, ad peculium quasi Castrensia spectat, quia id confert ad eius munus obeundum, & ita Molina, & Sanchez.

25 Item, si filiofamilias Advocato, Concionatori, Medico, aut Professore alicuius scientiæ, à parentibus, vel ab aliis donentur libri, vel alia ad emendos libros, cum hæc ad eius munus exercendũ conferant, sunt peculium quasi Castrensia; ita Bartholus in l. 1. §. nec Castrensia ff. de collatione honorum, & cõmuniter

muniter Iurisperiti à Gratiano tom. 2. cap. 231. num. 18. & 21. relati, Syluester d. verbo Peculium 1. num. 8. Angelus num. 10. Alij Summittæ supra allegati, Molina d. disp. 231. allegato vers. quasi Castrensis circa finem, & alios allegatos Sanchez allegato dub. 3. num. 21. & probant textus in l. Castrensis ff. de Castrensis peculio, & in l. 1. C. eod. lib. 12. & si donans facit pater, non poterit donationem renouare, nec donata erunt communicanda, vt per textum in l. si filius C. familia Erciscunda, Bartholus, Syluester, & Angelus locis allegatis.

Donata filiofamilias Scholari in studijs versanti, an sint quasi Castrensis bona.

- 26 Sed quid de libris filiofamilias nondum Doctori, seu Magistro, aut Aduocato, sed Scholari, vel eunti ad studium, à patre donatis causa studij, an sint peculium quasi Castrense, computenturve inter bona quasi Castrensis, sicut reputantur bona quasi Castrensis, que à patre filiofamilias eunti ad Castra donantur, que spectant ad disciplinam militarem, vt notatum est capite precedenti numero 14. Plures Iurisperiti negant peculium quasi Castrense considerari, in filiofamilias scholari, seu eunti ad studia, in illius versanti, licet intendat devenire ad doctoratum, & ad statum, in quo exerceat munus Aduocati, aut Magistri, vel Medici, Iudicis, Assessoris, aut aliud simile officium publicum; eo quia nullibi in iure probetur, quod scholaris dicatur habere peculium quasi Castrense, sed tantum qui est Doctor, & existens in publico officio, vt Aduocatus, Medicus, Iudex, Assessor, Magister, vel Lector, & alius habens aliquam ex dignitatibus, que enumerantur in l. fin. C. de inoffic. testam. Scholares autem huiusmodi privilegio, Doctoribus & dignitatem aliquam ex predictis habentibus concessio, non gaudent in l. fin. C. de studijs liberalibus lib. 12. & l. fin. C. de inoffic. omnium iudicium. Neque ea similitudo (inquit de milite ad scholarem est bona, quia miles tendens ad Castra, miles censetur, vt ipse qui censetur sit futurus miles, seu militæ adscribens. l. penultima ff. de militari testamento, vnde meriti ei datum, seu donatum censetur Castrense peculium; Quæ ratio cessat in scholare, qui statim non efficitur Doctor, & possunt multa contingere, ne fiat Doctor, vel Aduocatus, &c. & idem interim non censetur habere peculium quasi Castrense; ita Bartholus in l. 1. §. neque Castrense num. 2. ad finem ff. de collat. bonor. Baldus in l. si donatione in fine C. de collat. vtriusq. conf. 8. num. 5. Caldas de restitutione ad integrum in verbo latis num. 102. & P. Barbosa (quem sequuti sunt Syluester in summa verbo Peculium 1. num. 3. & Angelus verbo eodem num. 10.) in l. 1. p. 7. num. 39. vers. sed falsum. Qui æquiparationem inter militem, & Scholarem, causamque militiæ, & studij per iura, & Doctores factam, aut hoc pacto intelligendam, scilicet vt vtroque casu donatio à patre filiofamilias facta tam causa studij, quam causa militiæ valeat statim, & vtroque casu cesset collatio, & imputatio in legitimam; diuersa tamen (addit) ratione, vt in milite, & Doctore cesset; quia donatio in milite transit in Castrense peculium, & sic habet locum l. 1. §. nec Castrense ff. de collatione bonorum, & in scholari cessat collatio, & imputatio, non ex ea ratione, quod quasi Castrense sit ei donatum causa studij, sed specialiter favore studij, iuxta l. que mater 51 ff. familia Erciscunda, de qua re infra. Prefata autem æquiparationem militiæ, & studij Caldas ubi supra num. 107. admittit in licentato, qui ad gradum Doctoris iam admissus pararet ex-

penas pro doctoratu, quia tunc haberetur pro Doctore, sicut miles tendens ad Castra, antequam ad illa perueniat, habetur pro milite, & idem sentit Rolandus à Valle conf. 1. num. 19. lib. 2. Bartholus quoque Syluester, & Angelus locis allegatis dicunt, quod libri à patre filiofamilias scholari donati, si filius compleat studium, & efficitur Doctor vno patre, quia incipit militare, efficiuntur ei peculium quasi Castrense, non conferendum, neque in legitimam imputandum, argumento l. siue emancipatus C. de donationibus, & l. donationes in concubinam §. pater ff. eodem.

Sit Resoluto, quod libri (dommodo ad discernendum necessarij, aut ad studium inferuientes sint) à patre donati, & traditi filiofamilias non solum iam Doctori, sed etiam tempore traditionis nondum Doctori, sed scholari, & in studijs versanti, si postea efficiatur Doctor, transire in peculium Castrense; cum non videatur referre, an tempore traditionis, vel post fuerit Doctor. Ità Garzias de expensis cap. 4. num. 7. vbi ob æquiparationem filiofamilias scholaris, & militiæ, & causa studij (quam æquiparationem probant etiam Cynus in l. filia liceat ad finem, & Angelus num. 2. C. de collationibus, vt notat P. Barbosa d. num. 39.) asserit quod libri à patre empti filio eunti ad studium, debent censi eius peculium quasi Castrense, sicut arma, & alia mobilia militiæ inferuientia donata filio militi eunti ad Castra, transirent in Castrense peculium, vt cap. precedenti §. secundo, per iura ibi allegata probatum est; Et idem tradit Antonius Gomez adducens textum (quem dicit expressum) in l. si filiofamilias C. familia Erciscunda, vbi habetur, quod sicut peculium Castrense dicitur illud, quod pater tradit filio iam militi existenti in Castris, ita illud, quod tradit filio eunti ad Castra, atque ita per eundem textum est peculium quasi Castrense à patre donatum causa studij filio scholari nondum existenti in gradu Doctoris, ad illum tamen tendenti; & ita sentire per dictam textum, alios, quos ibi refer: Idem etiam Antonius Gomez ad l. 29. tauri num. 16. vers. secundo donatum, absolute, & indistincte asserit donatum, vel acquisitam causa studij, & litterarum censi quasi Castrense, iuxta notata in l. fin. C. de inoffic. testam. & ibi Glossam, & communem opinionem in ita etiam Alexander conf. 142. num. 5. lib. 2. Ripa in l. quartam num. 108. ff. de iulicidium, & Decius in l. si donatione num. 42. C. de collationibus, quos refert, & sequitur, Gratianus tom. 2. d. cap. 2. §. num. 21. eo, quod cum causa studiorum sit fauorabilis, & donatio librorum causa studij etiam filio in potestate à patre facta, cum traditione eorundem librorum, favore speciali studij, & litterarum, statim valeat, & sic facta in honorem, & dignitatem filij, debet reputari peculium quasi Castrense. Quæ reputatio, quod impeditur patre in filij honorem, & dignitatem d. l. 1. §. nec Castrense ff. de collatione bonorum, & Hondedens conf. 62. in principio num. 1. Ad maiorem autem huius tenentis explanationem, & confirmationem, oportet probare donationem librorum causa studij à patre factam filiofamilias esse statim validam.

Donatio librorum causa studij à patre facta filiofamilias, an statim, & à principio valeat.

Itaque licet sit multorum Iurisperorum sententia, quod prefata donatio causa studij à patre facta, non valeat à principio, quos refert latè P. Barbosa in l. 1. d. p. 7. num. 50. initio: & num. 33. fin. ff. solut. matrim. fundati in textu l. que mater 51 ff. familia Erciscunda,

erisunda, quæ donationem causa studij à patre filio factam asserens valere, se restringit ad filium emancipatum, de quo expresse loquitur; cuius verba sunt hæc. *Quæ pater filio emancipato studiorum causa præteritæ agentis submissi stravit, si non credendi animo pater misisse fuerit comprobatus, sed pietate debita ductus, in rationem portionis, quæ ex defuncti bonis ad eundem filium pertinuit, computari æquatur non patitur.*

29 Contrarium nihilominus, & donationem à patre filio in potestate factam causa studij (vt sunt libri filio scholari donati ad discendum) statim, & à principio valere, est Iurisprætorum receptior sententia, quos copiose referunt, & sequuntur Garzias de expensis d. cap. 4. num. 1. Menochius de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 29. num. 85. & præsumpt. 30. num. 26. de arbit. cap. 31. & P. Barbosa d. p. 7. n. 29. vers. denique similo num. sequenti vers. ego autem. Idque aiunt probati concludenter d. l. quæ pater, Quæ licet expresse loquatur in casu donationis causa studij factæ filio emancipato, non tamen excludit donationem causa studij factam filiofamilias sed à fortiori includit; cum præsumi facilius poterit, & debuerit patrem donasse filio in potestate, quam emancipato; ac proinde quod textus in d. l. quæ pater determinat in filio emancipato, à fortiori admittendum in filiofamilias, vt expresse post alios notant Garzias d. num. 1. ad finem, & P. Barbosa numer. 3. i. inio. Ac proinde ex dicto textu non potest sumi argumentum à contrario sensu, quod non procedit, quando rationes contrarium tuadent *L. c. uenientia C. de Episcop. & Cleric. & Doctores*, quos refert Barbosa num. 30. sine, & num. 35. vers. ex quibus, tam autem in filio in potestate, quam in emancipato militat idem fauor studij, & in filio in potestate maior est ratio, vt res ei date, & tradite causa studij censeantur donatæ, quam datæ filio emancipato, cum huiusmodi expensæ causa studij, & disciplinarum comprehendantur in alimentis à patre filio debitis, iuxta latè tradita à me in tract. de alimentis cap. 2. num. 6. & pater magis restrictus sit præstare alimenta filio in potestate, quam emancipatis, *Liquidam cum filium 12. ff. de verbor. obligat. ibi Ialon. num. 6. Valquius de successione. creat. §. 30. num. 222. & P. Barbosa d. p. 7. num. 35. circa finem.* atque aded prædictæ expensæ causa studij factæ facilius filio in potestate censerentur debent donatæ. Quod ergo Ireconsultus in d. l. quæ pater expresse resoluat tantam res datas filio emancipato causa studiorum, præsumi fuisse, ei donatas, nec ab eo conferendas; id factum est, vel quia casus propofitus erat de datis filio emancipato, & propofitus questionem, vt enenit; vel propofuit questionem in filio emancipato, quia in eo maior erat dubitatio, an res ei date vel misse causa studiorum, censerentur debent donatæ, & non conferendæ, nec imputandæ, quam filio in potestate, cui facilius ob maiorem patris erga eum obligationem præsumi debent donatæ res causa studij ei tradite, aut misse. Quare cum huiusmodi donatio à principio valeat, non poterit pater eam amplius reuocare iuxta regulam §. *perfectiuntur instituti. de donat. & l. perfecta C. de donat. quæ sub modo*, & expresse tradunt Gomez, Arias l. Tauri 17. num. 54. Segura in l. *bonum ex familia §. sed etsi fundum n. 18. Loazes in l. filiofamilias §. diuisi n. 56. ff. de legat. 1. P. Barbosa d. m. 33. & alij ab eodem relati.*

Libri à patre causa studij traditi filio in dubio, an censeantur donati.

30 Ex quibus inferitur resolutio ad dubium an si pater

filio suæ emancipato, siue in potestate, ad studium destinato, libros à se emptos ad discendum necessarios causa studij tradiderit, non exprimens se tradere animo donandi, nec se habere animum repetendi, nec habeat penes se bona filij, quæ administret in dubio hoc libri traditi præsumi debeant donati. Quamuis enim in hoc casu libros causa studij filio tradito, non censerentur donatos existimantur Angelos in l. *filia, licet n. 3. C. de collationibus in de probans*. quia pater mittens, seu destinans filium ad scholas, ex necessitate illi libros necessarios emere, & tradere cogitur, iuxta Glossam in l. *Macedoniam verbo reuocatur. vers. quare die C. ad Macedoniam*, & alios, quos latè refert Menochius d. præsumpt. 30. num. 22. vers. *nec repugnat*. quæ necessitas excludit animum donandi *l. rem legatam ff. de alimentis legatis*. Nihilominus recepta, & communis sententia Iurisprætorum est, quod in hoc dubio causa, & fauor studij inducat coniecturam animi donandi, faciatque præsumere patrem libros donasse, & libros licet ex necessitate traditos filio, in eiuſdem filij dominum transfuisse, quamuis potuisset, non obstante illa necessitate, illos tradere animo non donandi, aut transferendi eos in dominum filij, quem animum, cum non expresse rit, præsumitur animum donandi fauor studij, ita Buttus conf. 38. in fine vers. *etsi dicitur*, Alciatus d. præsumpt. reg. 1. præsumpt. 17. in principio, Horatius Lucius de priuilegijs scholarium priuilegio 26. Menochius (qui alios innumeros refert) d. præsumpt. 30. num. 16 lib. 3. & P. Barbosa in d. l. 1. d. p. 7. num. 38. ff. solut. matrim. & Gratianus d. cap. 231. numer. 20. & euidenter constat ex allegato textu in d. l. *quæ pater ff. familia erisunda*. Et procedit hæc sententia etiam non solum, quando pater ipse emit nomine filij libros, & filio tradidit, sed etiam si filio scholari, & ad studia misso, pater pecuniam mittat, vt ipse libros emat; hæc enim pecunia censetur filio donata, quia militat eadem ratio, quæ in libris eripis per patrem nomine filij, & ei traditis, vt Decius in l. *si donatio num. 41. C. de collationibus*, & post eum, & Gregorius Lopez, P. Barbosa d. num. 38. Gratianus d. cap. 231. num. 25. & Menochius de arbitraris cap. 131. & d. præsumpt. 30. num. 17. Qui & allegat Buttium ita sentientem d. num. 38. Et si Barbosa dicat eum contrarium tenere eodem num. 17. Idem Menochius ex Alciato ubi supra addit hanc eandem sententiam habere locum, tametsi extaret statutum, quod pater teneretur seruare æqualitatem, & hoc idem tradit Gratianus d. cap. 231. num. 26. limitat tamen idem Menochius num. 20. si extaret verifimilis coniectura patrem noluisse donare, qualis, inquit, esset, si pater in libris rationem scilicet debitorum ipsius filium pretij ditorum librorum, & expensarum, vel inter filios resuleret magna inæqualitas, aut attempta æqualitas librorum, & quantitate patrimonij, verifimile esset, patrem non donasse.

Eadem communis sententia, quod libri à patre empti, & traditi, causa studij filio scholari, seu ad studia destinato, censeantur illi donati; Declaratur procedere, quando pater libros nomine filij emicit, idque expresserit: fecus verò, si illos libros simpliciter tradiderit ipsi filio, ita quod hoc casu pater non præsumatur donasse, sed concessisse in pecuniam; ita allegans Bartholum in l. *si filij dicitur de donat. inter vir. & uxor. Decium in prælegata l. si donatione numero 41. C. de collationibus*, & nonnullos alios, Menochius d. præsumpt. 30. numero 21. dicens ad id motos fuisse eodem Doctores ex l. *ultima ff. de pecunia*.

Et l. quod servus ff. de acquir. possess. sed ex d. l. qua pater ad praesentendam donationem, videtur clare constare satis esse, quod filio studiorum causa in scholis versanti miserit, & tradiderit libros à se emptos ad studendum necessarios, & ad discendum aptos, tamen emendo illos non dixerit se emere filij nomine. Neque obstat, quod in aliis materiis similis expressio requireretur, nam fauce studij facit recedere à regulis ordinariis quoad praesentionem donationis, cum filio scholari libros ad discendum necessarios pater subministravit, & tradidit, quod magis constabit ex sequentibus.

32 Dixit tradiderit. Nam tamen pater emerit libros nomine filij si illi non tradiderit, non presumetur illos donasse, siue filius sit Doctor, siue Scholaris; Nam vt pater censetur donare, siue in Castrense, siue alio modo requiritur traditio *l. 1. in principio C. de Castrensi peculio lib. 12. l. 2. C. si quis alteri & l. v. ex mandato ff. de acquirendo rerum dominio*, Bartholus in *l. 1. §. nec Castrense ff. de collat. bonorum*, Menochius *d. praesumpt. 30. n. 22.* qui alios insperitos refert, & Sylvester, ac Angelus locis supra n. 26. allegatis, & P. Barbosa *d. p. 7. n. 37. vers. ex quibus.*

Præcedens traditio, quod in dubio prædicti libri censentur donati, multo urgentius procedit, si sint traditi filio Doctori, aut qui viuo patre sit factus Doctor.

33 Cæterum communis doctrina supra n. 28. tradita, quod in dubio libri filiofamilias causa studiorum à patre empti, & traditi, censi debent, ei donati, iuxta *d. l. que pater* locum habet, multo magis, si pater nomine filij emetit libros, & ei iam actu Doctori tradiderit, vt tradunt Bartholus in *d. l. 1. §. nec Castrense n. 2. de collatione bonorum*, Menochius *d. praesumpt. 30. n. 16. sine. P. Barbosa d. p. 7. n. 38. in initio*, Sylvester, & Angelus locis allegatis & hoc casu donationem efficit peculium Castrense, iuxta *l. Castrense ff. de Castrensi peculio*, & *l. 1. C. eodem tit. lib. 12. l. 1. C. de advocat. diversorum iudicum*, & *l. inbentus C. de silentiariis lib. 12.* tradunt idem Bartholus, Sylvester, & Angelus locis citatis, & etiam notat *d. n. 38 P. Barbosa.* Addunt idem Bartholus, Menochius, Sylvester, Angelus, & Barbosa idem dicendum, si pater libros eisdem tradiderit filio Scholari, si viuo patre Doctor efficiatur; vt tunc presumantur libri donati, & donationem valere irrevocabiliter argumento *l. siue emancipatis numero 26. sine*, ad id allegata; & etiam donationem transire in peculium quasi Castrense. expressè autem Bartholus, Sylvester, Angelus, & P. Barbosa. Quod si filius compleat studium, & Doctor efficiatur post mortem patris, libros nomine ipsius emptos, & ei traditos non posse dici quasi Castrense peculium sentiunt *isdem locis* Bartholus, Sylvester, & Angelus; Verum hoc admisso, quod non reputentur propriè peculium Castrense libri, qui non fuerunt traditi filio Doctori & eo effecto, post mortem patris, Doctore, non daturur ei eadem voluntas patris. Nihilominus, si filius sit verè scholaris, studij vacans, etiam tunc libros eius nomine à patre emptos & ei traditos, censi donatos per textum id satis probantem in *d. l. que pater ff. familia Erciscunde*, tradit expressè P. Barbosa *d. numero 38. immediate ante vers. ex quibus*, & ita sentiunt Menochius *d. praesumpt. 30. numero 16.* & alij Doctores ab eodem relati, absolute, & indistin-

ctè afferentes libros à patre emptos nomine filij scholaris, & ad studium destinati, & ei traditos presumi ei donatos. Et ita etiam sentiunt Doctores *supra num. 29.* & alij ab iis relati absolute afferentes statim, & à principio valere donationem librorum causa studij factam filiofamilias. Etsi verum est, quod quatenus ea librorum donatio filio in potestate nondum Doctori causa studiorum facta, à principio non fuisset valida, conuallidaretur, si patre viuente, eiusque voluntate durante, filius fuerit doctoratus, & rogatus, vt Bartholus, Sylvester, & Angelus locis *supra citatis* dicunt, & tradiderit Baldus in *l. si filiusfamilias in principio C. familia Erciscunde*, & Ripa in *l. in quartum n. 172. ff. ad l. falcidiam.*

Ex traditis igitur constat, libros ad discendum aptos à patre donatos causa studij filio non Doctori tempore donationis, sed scholari, & ad studia destinato, si postea sit factus Doctor, computari in peculium quasi Castrense; etsi tempore donationis sit verè scholaris, & vacet studiis, & vltus sit illis ad discendum tamen postea non efficiatur Doctor, donatio vel pertinebit ad peculium quasi Castrense, cum tunc libri donati censentur veluti arma filij, vel si non potest ad peculium Castrense, fauore tamen speciali studij est à principio valida, ideoque irrevocabilis, iuxta notata *supra num. 28.* nec conferenda, seu communicanda cum fratribus, nec imputanda in eius filij legitimam proptè habetur in *d. l. que pater.*

Donatio librorum a patre filiofamilias facta causa studij, An sit per se solum conferenda cum fratribus, & in legitimam imputanda.

Ad cuius rei maiorem explicationem, & confirmationem, hic resolunda est illa questio, An donatio librorum à patre filiofamilias, seu in potestate facta causa studij, quam probatum fuit esse à principio validam, sit per se solum donatarum in diuisione hereditatis patris conferenda cum fratribus, & in legitimam imputanda. Et quidem Bartholus in *d. l. 1. §. neque Castrense n. 3. ff. de collatione bonorum* asserit donationem causa studij factam filio Doctori, vel qui postea factus sit Doctor viuo patre, non esse per eundem filium conferendam, eo quia in his casibus donatio transcat (vt *supra n. 33.* notatum est in peculium quasi Castrense, & peculium Castrense, vel quasi Castrense, secundum iura, non confertur *l. inbentus C. de silentiariis l. 1. §. neque Castrense ff. de collatione bonorum*). At verò si pater moriatur, antequam filius effectus sit Doctor, idem Bartholus ait, quod iuxta regulas iuris ordinarias, hæc donatio est conferenda fratribus, quia cum à principio valeret conferenda venit *l. vt liberis C. de collationibus*. Addit idem Bartholus eandem donationem esse eidem filio imputandam in legitimam. Nam licet donatio, quæ à principio valet, non sit imputanda in legitimam, nisi tempore donationis sit expressum *l. si quando §. & generaliter C. de inofficio testamento*, id tamen procedit in donatione simpliciter, at verò donatio ob causam indistinctè imputatur in legitimam *l. omni modo §. imputari C. de inofficio testamento*, & *l. quoniam nouella C. eodem*, vbi habetur in specie donationem ex causa dotis, cum censetur donatio ob causam, imputari in legitimam, ideoque cum donatio facta ex causa studij dicatur donatio ob causam, est imputanda in legitimam, proptè dos eadem ratione imputatur, iuxta *d. l. quantum*

novella. Et hac eadem ratione ductus etiam Camillus in l. 2. *non. ff. solut. matrim.* à P. Barbosa in eadem l. 1. p. 7. *num. 39. sine*, allatus dicit, donationem à patre factam ex causa studij esse imputandam in legitimam, & Molina *de iustitia tom. 1. disp. 2. §. 9. vers. quod ad libros in fine*, ac Fagundez in *Decalogum lib. 4. cap. 20. numero 21.* eadem ratione, quod est donatio ob causam, afferunt eisdem libros, si extent tempore mortis patris, esse conferendos.

36 Baldus autem *conf. 21. in 2. dubio lib. 1. & in l. ff. donatione num. 7. C. de Collationibus*, Fulgiosius *ibidem num. 6.* Cornetus *auth. ex testamento num. 51. C. eodem*, & nonnulli alij relati à P. Barbosa *d. part. 7. num. 36. vers. cavendum*, & Nanarrus in *man. cap. 17. num. 59.* afferunt, libros causa studij donatos per patrem filio emancipato, cum hoc casu donatio à principio valeat, non esse et imputandos in legitimam, nisi tempore donationis id sit expressum *d. §. & generaliter*; & nihilominus quasi validam à principio, esse per ipsum filium conferendam *d. l. ut liberis*: Verum, si donatio sit facta filiofamilias, quæ (inquit) à principio non valet, sed morte patris confirmatur *l. antepenultima C. de donat. inter vivos*, & *vxoem*, quasi habeat vim relicti, dicunt eam non esse conferendam *l. si donatione C. de collationibus*, afferunt tamen quasi relictum filio imputari in legitimam.

37 Quibus tamen non obstantibus. Primo asserendum, libros ad discendum necessarios, vel conferentes, à patre donatos filio (sive emancipato, sive in potestate) qui erat Doctore, vel licentiatas, vel absoluerat studia sua, & erat iam paratus ad exercendum id, quod dicerat, expensisque faciendis ad doctoratus gradum immediatè consequendum; non esse conferendos cum fratribus, neque posse à patre vino, vel eo defuncto imputari debere in legitimam, itaque libros à patre donatos filio non existentem in doctoratu, sed scholari, qui vino patre effectus est doctor, ad gradum licentiatas admittis, vel absoluit studia sua, & in proximo consequendi doctoratus, & iam paratus ad exercendum munus Doctoris; minimè post mortem patris ad collationem adducendos, neque in legitimam eiusdem filij esse imputandos. Nam in prædictis casibus libri donati censentur peculium quasi Castrense, iuxta Doctores communiter (vt constat ex mox supra traditis, & ex traditis locis supra *num. 27. allegatis*) & Fagundez in *Decalogum lib. 4. allegato cap. 20. num. 20.* & Molinam *de iustitia tom. 1. disp. 2. §. 9. vers. quoad libros*. Peculium verò Castrense, vel quasi Castrense non conferitur, neque in legitimam imputatur *d. l. 1. §. nec Castrense ff. de collat. honorum*. Hæc assertio magis confirmatur ex sequentibus.

38 Præterea indistinctè asserendum, libros à patre filio scholari causa studij donatos, & traditos, filium, nulla habita consideratione, quod postea sit factus Doctor, vel licentiatas, vel conemerit studium, vino, vel mortuo patre, non teneri conferre, neque in legitimam imputare; id enim est expressum in *d. l. que patres ff. familia Eriscunda*, & per eundem textum tradunt Paschalis *de iuribus Patr. Potest. p. 1. cap. 3. num. 18.* Garzias *de expensis cap. 6. num. 7.* Antonius Gomez *ad d. l. 29. tauri numero 16. vers. secundo quia donatus & num. 17. vers. sed salua pace*, Menochius *de arbit. cas. 131. P. Barbosa in d. l. 1. p. 7. num. 31. vers. sed non placet num. 35. num. 37. & num. 39. vers. ex quibus*, Stephanus Gratianus *tom. 1. cap. 50. num. 24. vers. licet alia*, & P. Barbosa *d. num. 21. & d. num. 35. testatur ita sentire Baldum in addit. ad Bartholum in tract. de duob. fra-*

tribus col. 2. ante finem, Raphaellem Cornannum *conf. 40.* Alciatum *de presump. reg. 1. presump. 7. in principio*, Rebuffum *de privileg. scholasticum privilegia 55.* & Avendannum *responsio 17. ultra quos, nonnullos alios allegat Gomez d. num. 17.* Qui omnes afferunt præfatum privilegium, ne donatio causa studij debeat conferri, aut in legitimam imputari (sive sit facta filio emancipato, sive in potestate) inductam fuisse speciali favore studij aduersus alias regulas ordinarias. Quare ad supra *num. 34. & 35.* adducta respondent iidem Doctores ea procedere considerata donatione causa studij tamquam qualibet alia quoad collationem, & imputationem, & secundum regulas ordinarias imputationis, & imputationis, non autem attentio speciali favore studij, cuius favoris ratione aduersus præfatas regulas ordinarias inductum est, vt donata filio, & ei tradita à parentibus causa studij non teneatur filius conferre, neque in legitimam imputari, vt expressè dicitur *d. l. qua pater*. De qua vt latius præfatus P. Barbosa.

In casu autem, quod pater nomine filij scholaris emiserit libros, quos tamen pater viuens non tradidit, cum ob defectum traditionis non præferretur facta donatio, iuxta notata supra *num. 12.* libros prædictos tamquam bona communia fore diuidendos inter fratres, iuxta *l. certum C. familia Eriscunda*, tradunt expressè Nanarrus in *man. cap. 17. num. 59. initio*, P. Barbosa *d. p. 7. num. 37. vers. ex quibus*, vbi ex Decio in *l. si donationem num. 40. C. de collat.* dicit, esse communiter receptum; & hoc idem tradunt Molina *allegata disp. 2. §. 9. d. vers. quoad libros*, & Fagundez *allegato cap. 20. num. 20.* & ita etiam absque dubio sentiunt Bartholus, Angelus, & Syluester locis supra *num. 26.* allegatis. Notant tamen Molina, & Fagundez, quod, & si libri nomine filij scholaris empti, viuentis patre non fuerint traditi, tamen, si promissio, & donatio illorum à patre viuentis facta fuerit, & ad bona quasi Castrensis illius pertinet, filius non tenetur eos adducere ad collationem, neque imputare in legitimam.

40 Porro quod supra ante præcedentem numerum *ex d. l. qua pater*, & *Doctores communiter*, conclusum est, nempe libros, & alia filio donata causa studij non teneri filium conferre, neque imputare in legitimam, licet aliqui declarent, & intelligant, quando libri, & alia res donatæ non extant, sed sunt consumptæ fecus, si extent tempore mortis patris; ita Albericus in *d. l. que pater ad finem*, intelligens præfatum textum de expensis iam consumptis, Cynus in *l. filia licet C. de collat.* Castrensis in *l. quibus diebus §. 1. ad finem ff. de condit. & demonstr. & in l. filia cuius num. 3. Cod. familia Eriscunda*, Cornetus in *auth. testamento num. 51. ad finem C. de collat.* Tellius *ad l. 17. tauri à P. Barbosa d. p. 7. num. 36. relati*, & etiam Fagundez *num. 20. sine*. Qui eam adducit rationem, quod præfati libri à patre filio causa studij donati, sunt bona quasi Castrensis filij; ac proinde sicut expensæ, & bona Castrensis, quæ causa militis donantur filio à patre, adducenda sunt ad collationem pro ea parte, quæ illorum tempore mortis extat, & inconsumpta est; sic præfati libri extantes, & non consumpti, in diuisionem sunt afferendi pro ea parte, quæ illorum tempore mortis patris extat, scilicet pro valore, quem habent tempore diuisionis, vt mox infra explicatur. Confirmat, quia dum parentes filij in studio versantibus tradunt præfatos libros, non intendunt, vt statim ipsorum efficiantur, & plenum dominium in illos habeant, sed vt habeant

debeant ad vsum, sicut & cetera suppellectilia, quæ illis tradunt. Quapropter dominium illorum, sicut & reliquorum suppellectilium apud patrem perfecterat, atque adeo sunt veluti bona profectitia nondum filio donata; Addit idem Fagundez, quod quamvis essent iidem libri donati, huiusmodi donationem esse ob causam, & sic conferendam, iuxta notata supra num. 35. Quæ omnia idem Fagundez sumptit ex Molina idem quod ipse, sentiente tom. 1. de iustitia disp. 239. supra allegata vers. quoad libros.

41 Nihilominus contrarium, & etiam si extent tempore mortis libri, à patre causa studij donati filio versantur in studiis, filium non teneri illos conferre, aut in legitimam imputare, nisi pater id dixerit, & voluerit tempore donationis, expressè tradunt Baldus conf. 2. 1. in principio lib. 1. Alexander in l. si donatioe num. 20. ad finem C. de collat. Ruytus conf. 10. 1. num. 12. lib. 1. Paulus de Castro in d. l. que pater num. 1. Raphael Cumanus conf. 40. num. 3. Pascalis d. numero 18. Gazdas de experis cap. 4. num. 6. Antonius Gomez ad l. 29. iauri num. 17. P. Barbosa d. p. 7. num. 36 testans ita sentie communiter Doctores Hispanos, quorum aliquos refert, & alios etiam Insuperis refert Gomez, & videtur satis clarè colligi ex generalitate d. l. que pater, cuius specialitas ibi inducta favore studij, alioqui parum operaretur, cum certum sit iam consumpta neque conferti, neque in legitimam imputari l. ea de iur. C. de collat. & l. 1. §. confertur, ff. de collatione bonorum. Neque contra virget tradita à Fagundez, & Molina; Neque enim bona Castrensia, vel quasi Castrensia filij à patre illi donata, si extent tempore mortis patris sunt conferenda, vt supra num. 25. notatum est, & probant intra supra n. 35. adducta, generaliter loquentia, & quia quoad eadem bona filius se habet tamquam pater filius, & de illis potest ad libitum disponere, vt latè probatum est cap. procedenti. Ex traditis etiam in precedentibus constat donationem librorum ex causa studij factam à parentibus filio, esse validam à principio, & irrenocabilem, ac prouidè dominium non manere penes patrem, & haberi veluti bona profectitia eiusdem filij, neque in dubio intentionem patris fuisse, quod noluerit donare, sed tantum ad vsum libros concedere præsumitur, sed potius favore studij præsumitur patrem donasse, vbi aliud non expresserit, vel ex coniecturis colligatur, vt supra probatum est. Illud etiam de donatione ob causam procedit attentis regulis ordinariis, non in donatione ob causam studij specialiter privilegiata, vt supra notatum est.

42 Aduertendum autem, quod in casu, quo libri deberent conferti, non debet intelligi de ipsis libris (ne inde aliquid detrimentum filiis litteratus patiatur propter memoriam localem, quam in iisdem libris habet) sed intelligitur æstimatio tantum, habito respectu ad tempus diuisionis, & collationis, non ad tempus emptiois, itaque quod minus valent, dum sit collatio, noceat fratribus; si verò pluris tamquam incrementum paternæ hereditatis fratribus coheredibus profit, & sit inter omnes diuidenda; ita Antonius Gomez d. num. 17. Mantica de tacitis, & ambiguis conuen. lib. 19. tit. 14. numero 11. Molina d. disp. 239. vers. quoad libros, & Fagundez d. cap. 20. numero 20. Sed prosequatur alia ad hoc §. secundum, pertinentia; & se offert.

Donatio fundi, vel aliorum, à parentibus filiofamilias facta, ad titulum sui patrimonij pro susceptione ordinum sacrorum; An

reputetur peculium quasi Castrense, & an sit conferenda, & imputanda in legitimam.

Dubitatio. An donatio bonorum, seu alicuius rei, vel fundi à patre facti filio in titulum patrimonij, vt possit ordines sacros suscipere, reputetur peculium quasi Castrense, seu faciat bona donata transire in peculium quasi Castrense, & ea filius non teneatur conferre cum fratribus, neque imputare in legitimam. Et reputari peculium quasi Castrense tradunt Gomez ad l. 29. iauri num. 21. vers. item subscribo, Caldas in l. si curatorem verbo lassi n. 103. Mendez in l. cum oportet p. 4. num. 165. C. de bonis que liberis, Angutinus Barbosa collect. ad l. sacrosancta num. 5. C. de Episcop. & Cleric. vbi refert plures alios, Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. cap. 13. num. 29. & pro hac sententia rectè allegari possunt Doctores, qui infra referuntur, assentes, præsertim donationem alicuius rei, vel fundi à patre, aut matre factam filio, vt possit ad illius rei, seu fundi titulum in factis ordinari, non conferti, neque imputari in legitimam; tamquam huius sententia quoque allegari potest Covarruias in cap. quia nos de testam. num. 1. in fine, quatenus admittit donata à patre filiofamilias Clerico, intuitu Clericatus, militariæ Clericalis, esse bona quasi Castrensia; Quod idem dicit Caldas vbi supra. Probatur primo argumento textus in l. Castrensia peculium ff. de Castrensi peculio, & aliis textibus cap. procedenti adpctis, in quibus habetur bona Castrensia esse à parentibus, vel illius intuitu militiæ, etiam si actum nondum sit miles, cuncti tamen ad bellum, & ad Castra; Idem ergo dicendum de donatis filiofamilias intuitu Clericatus, & militiæ Clericalis (cum ad hoc æquiparentur militia bellica, & militia Clericalis supra num. 20. & l. sacrosancta C. de Episcop. & Cleric.) siue iam sit Clericus, siue vt militiæ Clericali adscribatur, seu Clericatum assumat. Prætere probatur per textum in l. sacrosancta, vbi acquisita filiofamilias ratione Clericatus, & spiritualis, seu Clericalis militiæ, sunt quasi Castrensia, ad similitudinem bonorum, quæ intuitu militiæ temporalis, & bellicæ filiofamilias proueniunt, quæ Castrensia dicuntur, & sunt provt supra cap. 5. num. 82. notatum est. Intelligitur autem hæc sententia, quando causa donationis, scilicet respectu ordinis sacri subsecuta est. Nam, si receptio ordinum sacrorum non subsequeretur, ea bona donata in titulum patrimonij non essent peculium quasi Castrense, sed redirent ad patrem, tamquam causa non subsecuta, vt notant Mendez loco citato, & post eum Sanchez d. num. 29. Quod autem dictum est, reputari bona quasi Castrensia à patre filiofamilias donata, vt sint illi patrimonium ad suscipiendos ordines sacros, dicendum quoque est de bonis ab alio, quam patre, filiofamilias donatis in titulum patrimonij ac eisdem ordines sacros suscipiendos, cum tam ab extraneo, quam à patre ad eum effectum donatis militet eadem ratio. Et quod ad prædictum effectum donata ab alio, quam à patre sint peculium quasi Castrense, expressè dixit Molina de iustitia tom. 1. disp. 231. vers. item quasi Castrensia, id tamen minus bene negans de donatis à patre, in hunc tamen sensum, vt licet eorum, quæ filiofamilias ad idem patrimonium sunt donata à parentibus, habeant filius dominium, vsum fructum, & plenam administrationem; nihilominus computentur inter profectitia, quoad hoc, vt teneatur ea cum aliis fratribus ad partitionem adducere: Ad cuius dicti veritatem agnoscendam,

Discutiendam

44 Discutendum est, an bona filiofamilias à patre, vel matre donata, in præfatum titulum patrimonij ad suscipiendos Ordines sacros, conferri debeant cum fratribus, & imputari in legitimam eiusdem filij. Et multorum sententia est, quod debeant conferri, & imputari in legitimam, ita Covarruvias in *cap. Raynaldus §. 2. num. 7.* Valquius de *success. creat. lib. 3. §. 2.2. num. 44.* M. Antonius Cuchus de *legitima vers. rusus hac verba ex substantia defensionis num. 30. & seqq. fol. 188.* Diaz in *praxi crim. cap. 18. num. 16. vers. ego tamen ut meum, Garzias de beneficiis p. 2. cap. 5. num. 159.* & nonnulli alij ab eodem Garzia ibi, & Stephano Gratiano *tom. 1. discept. forens. cap. 159. num. 32.* relati. Probatur hæc sententia, quia huiusmodi donatio est donatio ob causam necessariam, & necessitas excludit animum donandi iuxta notata supra *num. 50. initio.* Secundò id, quod per hanc donationem datur filio, non consumitur in adptione ordinum, sed datur, ut illud post susceptos ordines habeat filius ad alimenta, & congruum in eo statu sustentationem. Tertio probatur per textum in *l. omnimoda §. imputari C. de inoffic. testamento*, ubi expressè habetur esse in legitimam imputandum, quod pater expendit in emenda militia, scilicet in emptione officij pro filio suo, si id sit transmissibile ad hæredes, vel cessibile, & alienabile inter vivos: bona verò illa filio donata in titulum patrimonij pro suscipiendis ordinibus sacris integra manent, possuntque & alienari; ut constat ex traditis à me in *tom. 2. var. tit. 3.* & ad hæredes transmitti.

45 At contraria sententia, & quod præfata bona à parentibus filiofamilias donata in titulum patrimonij, vel possit Ordines sacros suscipere, non teneatur filius conferre, aut imputare in legitimam, est magis recepta, eamque tenent Antonius Gomez ad *d. l. 29. lauri allegato num. 21. ibidem Tellius n. 16. & Auendanus ibidem gloss. 3. num. 8. Caldas ubi supra num. 103. & 132. Mendez loco supra allegato, Spinus in *speculo restam. gloss. 18. num. 66. & seqq.* Stephanus Gratianus *d. cap. 159. num. 31. & seqq.* Augustinus Barbosa *Collet. ad l. sacrosancta num. 5. C. de Episcop. & Cleric. &* plurimi alij Iurisperiti à Valquio *d. num. 44.* Garzias *d. cap. 5. num. 160.* Spino, Gratiano, & Barbosa relati. Probatur ex traditis ante præcedentem numerum, scilicet quia huiusmodi bona in titulum patrimonij ad suscipiendos Ordines sacros à parentibus donata, sunt bona quasi Castrensia filij; Pecuniam autem Castrensè, & quasi Castrensè non conferunt, neque imputantur in legitimam, ut supra *hoc capite num. 35.* per iura ibi allegata, & *num. 41.* notatum est. Præterea donata filiofamilias à parentibus pro consecutione alicuius dignitatis, aut officij, non vendibilis, neque transmissibilis ad hæredes, non conferuntur, neque imputantur in legitimam, ut expressum est in *l. 1. §. Nec Castrensè. ver. sed an id. ff. de collatione bonorum*, cuius verba sunt; *sed an id, quod dignitatis nomine à patre datum est, vel debetur, conferre quis in commentis cogatur, videamus, & sic Papinianus lib. 13. questionum non esse cogendum, &* Doctores communiter aiunt colligi argumento à contrario sensu *ex d. l. omnimoda d. §. imputari C. de inoffic. testam.* ubi solum dicitur expensa, & donata pro emenda filio in potestate militia (cuius nomine intelligitur officium publicum, ut notavit Valascus de *partitionibus cap. 13. num. 60. & seqq.* ubi dicit, quod erant olim quedam munia, seu officia publica, que dabantur de publico, propterque exercitibus illa, pendebantur certi redditus, seu aliquod emolumentum annuatim, & vocabantur militiæ, quod & Au-*

gustinus Barbosa *collet. ad d. l. omnimoda num. 37.* notavit) deberi conferri, & computari in legitimam, si militia est vendibilis, vel ad hæredes transmissibilis, aut cessibilis; ac proinde ex eodem textu rectè inferitur non cogi filium conferre, vel imputare in legitimam expensa, & data à patre pro consecutione dignitatis, vel officij non vendibilis, nec ad hæredes transmissibilis. Atque aded cum huiusmodi sit gradus, & dignitas Ordinis sacri, donata à patre filiofamilias pro sacro ordine suscipiendo, non tenetur filius conferre, neque imputare in legitimam, ut expressè Gomez, & Gratianus *locis allegatis*, ob præfatum communem doctrinam, quod donatio à patre filiofamilias facta pro consequenda dignitate non vendibili, neque transmissibili ad hæredes, non conferunt, neque imputantur in legitimam. Ex qua propterea etiam inferitur, quod, si pater, vel mater aliquid expendit pro filiofamilias adspicienda dignitate Episcopatus, vel Canoniciatus, vel præbendæ Ecclesiasticæ, vel Doctoratus, aliaque simili dignitate, quia talis dignitas nec potest vendi, nec ad hæredes transmitti, non conferunt, nec computantur in legitimam, ut tradunt expressè Gomez *d. num. 21. vers. ex quo sub infero*, & alij plurimi, quos refert, & sequitur Fagnudex in *Decalogo lib. 4. cap. 11. numero 1. 2. 3. & 5.* apud quem; & apud Augustinum Barbosam *plura.*

Neque huic sententiæ obstant fundamenta alterius, non primum argumentum, quia negatur patrem esse necessitate iuris, & præfata, teneri donare filio bona, & in illum eorum dominium transferre, ut ad titulum eorum, tamquam patrimonij proprij, filius possit ad Ordines sacros promoveri; potest enim pater assignare, & tradere filio patrimonium ad Ordines sacros suscipiendos absque bonorum donatione, & dominij translatione in filium, concedendo in patrimonium solum, donec habuerit aliunde, unde possit vivere, ut late per *bani tom. 2. mor. var. tit. 3. num. 70.* atque aded, cum pater absolute, & absque vilo pacto, seu vlla conditione de illis reddendis, ubi aliunde possit vivere, vel conferendis, donat bona in titulum filio, vel possit promoveri ad Ordines sacros, donatio est simplex, & non ob causam necessariam necessitate iuris, & ided filius non tenetur ea bona conferre, aut in legitimam computare, iuxta *l. si quando. §. & generaliter C. de inoffic. testamento.* Et licet eadem donatio fiat filio cõtemplatione Ordinum sacrorum suscipiendorum, & ita dici possit facta ob causam, hæc tamen causa non est necessaria necessitate iuris, sed tantum causa impulsiva (quam Valquius *ubi supra* vocat necessitatem casualitatem) procedens ex voluntario affectu, seu fomento naturalis affectionis erga filium, momentis ad illi donandum, quæ causa impulsiva (quidquid fecerit sentiat Valquius *loco supra allegato*) non inducit effectum collationis, & imputationis in legitimam, sed id efficit tantum causa necessaria necessitate iuris (quam necessitatem habet dos, aut donatio propter nuptias, quam pater facere compellitur, ac proinde conferunt, & imputantur in legitimam, *l. quoniam novella C. de inoffic. testamento*) alioqui omnis, & quæcumque donatio à patre facta filio in potestate, foret conferenda, & in legitimam imputanda, ut latius explicat Gratianus *d. cap. 159. numero 34.* apud quem alij Doctores. Secundum argumentum autem procederet, si pater donando exprimeret se donare tantum ad effectum congruæ sustentationis (quo casu patrimonium ad patrem rediret statim ac filius acquireret, unde possit congruè sustentari) dum autem absolute donat in titulum

tulum patrimonij ob affectum naturalem erga filium, censetur patrimonium illud transferre in filium, & non tantum vsum illius ad congruum sustentationem; Denique non obstat tertium argumentum, sumptum ex illo §. *imputari*, cum ex eo colligatur potius contrarium, vt *numero precedenti* dictum est. Procedit enim ille textus solum in expensis, & datis gratia filij pro consecratione officij, aut dignitatis vendibilis, vel transmissibilis ad hæredes, aut cessibilis, iuxta Doctores communiter, vt supra notatum est, & videre est apud Anguitinum Barbosam *collect. ad d. l. omnimodo numero 26. & 27.* & apud Doctores ab eodem, & à Fagundez vbi supra allegatos. Circa prædicta autem aduertendum, quod si pater sit tutor, vel administrator peculij Castrensis, vel quasi Castrensis filij, & expendat pro consequenda aliqua præbenda, vel dignitate pro filio, & non consistat de animo patris donandi, in dubio censetur expendisse animo deducendi expensas de bonis ipsius filij, vt post Mugnoz de Escobar. *in tract. de rationibus cap. 25. num. 54.* Paschalis de *verib. Patr. Potest. p. 1. cap. 2. num. 104.* & constat ex traditis à me *in tract. de alimentis cap. 16. num. 915.* vbi probati, quod pater, & mater administrans bona filij, præstando ei alimenta, in dubio præsumitur præstitisse animo repetendi, non donandi.

Relicta, aut Donata filiofamilias Canonico vnus Ecclesie, ab alio eiusdem Ecclesie Canonico, ratione solius amicitia, certe ex seruitio simul præstito eidem Ecclesie, sunt bona quasi Castrensia.

- 47 Denique verum, si filiofamilias Canonico vnus Cathedralis, seu collegiatæ relinquatur hæreditas ab alio eiusdem Ecclesie Canonico ob præfatum amicitiam ortam ex bono seruitio præstito eidem Ecclesie, in qua ambo sunt Canonici, aut contemplatione eiusdem status Clericalis, an hæc hæreditas reputanda sit peculium quasi Castrense ad filium spectans quoad dominium, vnumfructum, & plenam administrationem. Respondendum est affirmatiue, per tradita *cap. precedenti numero 10. & 11.* vbi per textus, & Doctores ibidem ad doctos, & allegatos probatum est bona Castrensia esse quæcumque donata, aut relictæ filiofamilias militi ab alio committente solum ratione commilitij, & amicitia, quam cum illo habuit in bello, aut notitia solius de illo occasione belli, & militiæ, vel facti illustris ibi ab eo gesti; Idem enim ob æquationem militiæ temporalis, & spiritualis dicendum, quando quid ab vno Canonico, seu Clerico alteri Canonico, seu Clerico in eadem Ecclesia, seu Collegio militiam, & vitam Clericalem gerenti, & agenti relinquatur, aut donatur intuitu dicti commilitij spiritualis, & Clericalis, & societatis seu communicationis habitæ in eadem Ecclesia, nempe tale relictum, aut donatum esse quasi Castrense peculium, & hoc idem expressè sentit Fragosus de *regim. Christ. Resp. part. 3. lib. 2. dis. 3. num. 155.*

Et prædicta quoad secundum paragraphum, & totum hoc caput septimum. Nam quæ acquisita ex aliis bonis quasi Castrensis, an sint reputanda quasi Castrensia ex traditis *precedenti capite numero 16. & duobus seqq.* satis constat; & alia etiam ad peculium quasi Castrense attinentia eodem *precedenti capite & capite 5.* tradita, & explicata sunt.

- 48 Tandem circa hoc, & præcedens caput addo, quod, qua ratione pater possidens bona Castrensia, vel quasi Castrensia filiofamilias intestati, vel ab

eodem filio hæres institutus, sine in testamento iure militari, sine iure communi facto, teneatur, & debeat solvere æ alienum à filio contractum, vel legata ab illo relictæ explicatur *in l. pater qui Castrense ff. de Castrensi peculio*; Videantur etiam tradita *in l. frater à fratre ff. de condiit. indubit.*

CAPVT VIII.

De effectibus Patriæ Potestatis quoad administrationem bonorum aduentitiorum filiofamilias, patri de iure competentem.

S V M M A R I V M.

Pater per legem est legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiofamilias, quorum vsumfructum ratione Patriæ Potestatis habet. num. 1.

Filio inuito, & absque iudici decreto ipso iure per legem habet inuisi facultatem administrandi filij aduentitia, & tam in iudicio, quam extra iudicium omnia agendi atquequam, si esset eorum bonorum dominus. num. 2.

In bonis filij aduentitiis pater habet maiorem auctoritatem, quam ceteri alij administratores. numero 3.

Potest expedire pro filio omnia etiam speciale mandatum exigentia. ibid.

Patri ob plenissimam potestatem, quam in aduentitiis vel legitimis administrator non adstringitur pluribus, quæ legibus ab extraneis vsumfructuariis exiguntur. num. 3.

Habetur rei dominus eorumdem bonorum filij aduentitiorum, est verò vsumfructuarij dicitur habere custodiam.

Pater legitimus administrator, & vsumfructuarius aduentitiorum filij agere rei vindicatione, vel dicentes in libello se dominum obtinet probato solo vsumfructu. num. 3.

An ceteri vsumfructuarij agentes rei vindicatione, vel dicentes se dominos rei probato solo vsumfructu obtineant. ibid.

Pater legitimus administrator aduentitiorum filij ab initio administrationis non tenetur satisfacere pro bona administratione, neque ea finita rationem reddere, neque pro eius culpa, & negligentia in eadem administratione illius bona sunt tacite hypothecata, neque pro culpabili administratione personaliter tenetur. num. 4. & 5.

Bona aduentitia malè à patre alienata filius à quilibet possessorè vindicare, & bonis non inuentis potest pretium seu estimationem ab ipso patre, vel eius hæredibus petere, & hoc casu patris bona habet filius tacite hypothecata, & etiam quando sua mala administratione eadem bona aduentitia efficit notabiliter deteriora quoad substantiam. n. 5.

Si pater malè consumpsit, & dissipauit solos fructus, & ipse sit vsumfructuarius ad nihil tenetur, si vsumfructus ad filium spectet, tenetur ipse, vel eius hæres restituere damnam. ibid.

Pater suspensus de mala administratione cogi potest cauere fideiussioni, vel pignori. n. 6.

Pater ad secundas nuptias transiens an teneatur canere remissive. n. 7.

Pater legitimus administrator adventitiorum filij an teneatur conficere inventarium remissive. n. 8.

Pater ut tutor filij emancipati eius bona administrat, an teneatur canere pro bona administratione, inventarium conficere, & finita administratione rationem reddere remissive. n. 9.

Pater legitimus tutor filiorum emancipatorum, non filiorum in potestate. ibid.

Dilectum Ascanij Clement. quod pater est legitimus tutor, siue curator filij in potestate existentis quomodo intelligi debeat. n. 9. ubi quod est legitimus tutor, seu curator filij existentis in potestate quoad bona Castrensis, vel quasi Castrensis, qui sit minoris aetatis, vel non sana mentis.

Pater deperato per Principem restituito filius in eius potestatem redit, & tutor ei damnato patre datus desinit esse tutor. ibid.

In casibus, in quibus pater ex dispositione hominis, vel legis non habet usumfructum bonorum adventitiorum filiosfamilias, an pro bona administratione teneatur canere, inventarium conficere, & finita administratione, reddere rationem. n. 10.

Pater an sit legitimus administrator filiosfamilias in bonis adventitiis quorum usumfructum ex dispositione hominis vel legis non habet. Negativa cum suis Corollaris. n. 11. *Affirmativa amplè explicata.* n. 12.

Filio nascituro potest donari, legari, & etiam potest institui heres. n. 14.

Bonorum adventitiorum, que filio nascituro donatione, legato, vel institutione delata sunt, an pater habeat administrationem. ibid.

Elius nasciturus in utero matris latens non existit sub patria potestate. n. 14.

An, & qua ratione possit illi à patre testamentum, vel à Iudice dari tutor. ibid.

Habeatur pro nato in iis, qua eius commodum concernunt. n. 14.

An, & in quibus bonis feudalibus filiosfamilias pater sit legitimus administrator. n. 15.

Pater legitimus administrator bonorum adventitiorum filiosfamilias in iudicio potest movere, & suscipere actiones, seu agere, & defendere. n. 16.

In adventitiis quoad usumfructum, qui solus est, vel potest, pater sine consensu filij potest agere, & defendere. n. 17.

In adventitiis quoad proprietatem, que est, vel esse potest filij, an pater possit movere, & suscipere actiones, seu consentire, & consentire sine consensu, & citatione filij septennio maioris presentis. Affirmativa. n. 18. *Negativa.* n. 19. *Eiusdem sententia declarationes, & limitationes, & intellectus ad l. fin. §. ubi autem in vnum C. de bon. que liber. ibid. & n. 20. 21. 23. & 25. Approbatur sententia affirmativa, etiam si filius esset perfecta aetatis.* n. 25.

Si testator filiosfamilias relinquens expresserit, ut solus pater administraret bona filio relicta, solus pater citra filij consensum potest agere, & defendere. n. 22.

Si filius requisitus sumum agere consensum absque iusta causa repuset, pater potest agere, & defendere, ac si filius consensisset, secus, si filius ex iusta causa contradicat. n. 23. & 24.

Prima aetatis hominis in l. fin. §. ubi autem in vnum C. de bonis que liberis, intelligitur non solum à natiuitate usque ad septennium, sed & usque ad pubertatem. n. 19. *Imò etiam usque ad plenam pubertatem.* ib. *Quin etiam usque ad aetatem virilem.* ibid.

Ante pubertatem nullum consilium filij videtur esse posse. n. 19. *Imò pubes, & minor censetur bonus consultor.* ib.

Absente filio pater legitimus administrator ut adventitiis filij potest agere, & defendere irrequisito filij D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

consensu, nec teneatur canere decreto. n. 26. & 27.

Ubi requiritur consensus filij presentis ad agendum, si filius sit absens pater teneatur canere de rato. n. 27.

Cum pater legitimus administrator in adventitiis agit, vel consentiat, an in libello nominari debeat pater, & filius presentis, vel absens, & exprimi qualitates legitimis admistratores. n. 28. & an sit de forma necessaria, ut pater agat, vel cõmuniatur nomine proprio. ib.

Non sunt irritanda acta, quous ius, & veritas constat, licet circa ordinem procedendi solemnia omnino servata non sint. n. 29.

In adventitiis solus filiosfamilias non potest citari, & in ius vocari. n. 30.

Neque pupillus impubes absque tutore. n. 31.

Solo impubere citato si tutor non citatus compareat pro pupillo ante litem contestatam susciuetur iudicium. ibid.

In adventitiis pater legitimus eorum administrator ante litem contestatam sine filij consensu constituitur procuratorem ad agendum, & defendendum. n. 31. & susciuetur iudicium, siue idem procurator agat nomine patris, siue filij. n. 32.

Expense, si quas pater faciat in litigando an deducenda sint de fructibus ad ipsum spectantibus, vel de proprietate. n. 33.

Pater administrator bonorum filiosfamilias minoris an restituatur in integrum, sicut restituatur ipse filius minor. n. 34.

Promittent pro minore quod ratificabit contractum, an teneatur ad panam, si ille factus maior impugnet contractum ab lesionem enormem. ibid.

Pater sine filio potest adire hereditatem eidem filiosfamilias delatam remissive. n. 35.

Pater potest adire hereditatè filio infanti delatam. n. 36.

Pater post uxoris mortem retinet illius dotem filiorum in factum nomine præsumentur adisse hereditatè maternam. ib. cessat prædicta præsumptio, cum possit seu potuerit retinere ratione usumfructus sibi debiti. ibid. item cessat, si aditio tenderet in damnum filiorum. ibid.

Per solam paternam retentionem, & possessionem bonorum maternorum, an præsumentur aditio, si filij sint maiores. n. 36. hinc.

Pater non potest repudiare hereditatem filiosfamilias delatam. n. 37.

Pater potest filij nomine heredis scripti, & hereditatem ex fideicommissio restituere iussi restitutionem facere etiam sine indice, & actione transferre, non fit tutor sine pupillo. n. 38.

Pater legitimo administratore bonorum adventitiorum filiosfamilias prohibita est alienatio. n. 39.

Potest autem pater eadem bona alienare ex causa iusta, & necessaria. n. 40.

Pater legitimus administrator filiosfamilias minoris potest sine iudicio decreto liberè bona immobilia adventitiis filij alienare. n. 41.

Pater ut legitimus eorum administrator an sine iudicio decreto possit alienare bona adventitia ex causa æris solvendi, quod filius solvere teneatur. Negativa. n. 42. *Affirmativa.* n. 43. *Quæ limitatur, ubi bona essent filio relicta cum expressa prohibitione, ne alienarentur.* n. 45.

Tutor, & curator non potest propter æs pupilli, seu minoris solvendum eius bona immobilia alienare sine iudicio decreto, nec ipse tutor, aut curator filij emancipati minoris. n. 44.

Ratio prædicta differentia inter patrem legitimum administratorem, & tutorem, & curatorem. ibidem.

Ex alia quamvis causa necessaria, quam æris alieni solvendi sine iudicio decreto potest pater, ut legitimus administrator alienare bona filij minoris, adventitia immobilia. n. 46.

Que dicatur alienatio necessaria, seu ex causa necessaria. ibid.

Generalis prohibito alienandi intelligitur de voluntaria non de ea, que fit ex causa necessaria. ibid.

Nomina cõditiõna, que ex traditiõne deducuntur distincte explicantur contentiva casus, in quibus alienatio sine iudice decreto fieri potest à patre legitimo administratore à tutore, & ipso minore. n. 47. 48. & 49.

Pater legitimus administrator filifamilias absque iudicio decreto potest filium ex aduentitiis aliorum filiarum, & immobilibus dotare, si ipse fit inop. & filia aliunde nequeat dotari, & fit suor vtriusque vel saltem ex parte patris. n. 10.

Rem immobilium retrovenditiõne peruenit in ad filiumfamilias, vel ab ipso filio, in cuius patre in emptam cum pacto retrovendendi potest pater legitimus filij administrator sine iudice decreto retrovendere, & tradere primo venditori. n. 51.

Res stabiles subiecta retrovenditiõne pertinent ad Ecclesiam, aut ab ipsa Ecclesia cum pacto retrovendendi empti potest absq. officio Apostolico retrovendi. ib.

Patri, qui alienant bona filifamilias minoris aduentitiis immobilibus, afferenti alienos ex causa necessaria, & in sua non creditur sine alia probatiõne. n. 52.

In quem pater alienant bona immobilia filij, eadem filio vindicante non poterit condonationem evitare, nisi probet alienationem ex causa legitima, aut necessaria fuisse factam. ibid.

Pater legitimus administrator filifamilias minoris sine iudicio decreto potest alienare res aduentitiis immobiles obnoxias periculo perenni temporis, & qua maioris sunt sumptuum, quã fructuum, & generaliter quando alienatio resultat in notabili utilitate filij. n. 53. 54. & 55. An idem possit tutor. n. 54.

Pecunia ex alienatione aduentitiorum filifamilias, est conuertenda à patre in causas hereditarias, vel reservanda filio. n. 56.

Si pater illum veniat pene se ad lucrandum, aut debeat cavere de illa filio in casu mortis restituenda. Negativa approbatur. ibid.

Pater de bonis filifamilias nomine filij non potest donare. n. 57. ex iusta causa potest. n. 58. & 59. & an possit donare ei, à quo filius gratis habuit. n. 60.

Filifamilias an inter viuos absque patris consensu possit donare de bonis aduentitiis. n. 58.

Pater legitimus filifamilias ex causa remuneratiõnis ob benemerita, & beneficia in filium collata, an possit de bonis filij aduentitiis etiam immobilibus donare benefactori, tamen si benemerita, & beneficia sint talia, que non pariant actionem vel iudicii officium. Negativa. n. 61. Affirmativa. n. 62.

Alienationis prohibita non censetur prohibita alienatio ex causa remuneratiõnis, & ponuntur exempla Decurionum, Prælati, & Monachi. n. 62.

Donatio ex causa remuneratiõnis non est prohibita inter patremfamilias, & filiumfamilias late probatur. n. 62.

Donatio meritorum remuneratiõnis non est mera donatio gratuita, & mera liberalitas. n. 63.

Vbi prohibetur alienatio, censetur etiam prohibita transactio. n. 64.

Pater legitimus administrator filifamilias in re dubia potest super bonis eiusdem filij aduentitiis ex causa iusta, & legitima transigere. ibid.

Item tutor potest transigere de re dubia pupilli. ibid. accedente tamen iudice decreto. n. 65. imò et n. 66.

Pater legitimus administrator super bonis filij aduentitiis non est necessarius in Iudicio decretorum. n. 61.

Pater legitimus administrator potest sine iudicio decreto valide transigere super re immobili filifamilias, si per transigendum res debet pene filium remanere, aut apud eum demitti. n. 66.

Pater legitimus administrator an sint iudicii decreto

possit transigere rem, in cuius possessione est filius, dando adversario, & in eius dominium transferendo. Negativa. n. 62. Affirmativa. n. 63.

In transactioe super re pupilli minoris, aut Ecclesie, si res detur adversario, an requiratur solemnitas ad alienationem requisita. n. 67. & 68.

Pater non potest transigere super re filij in eius detrimentum. n. 68.

In dubio tamen transactio presumitur utilis, præsertim si facta cum iudice decreto. ibid. fine.

Si filius non possidet rem, super qua fit agitur, sed adversarius, an absq. iudice decreto possit pater transigere dimittendo re ipsi adversario, & remittendo litem, illi remittendo se transactio in utilitatem filij reuocet. Negativa. n. 69. Affirmativa. verior. n. 70.

Patri legitimo administratori, quando fit prohibita remissio iuris, adionis, litis, & causæ, quam filiusfamilias habet ad rem immobilium. n. 70.

Pater non potest valide transigere super re immobili filifamilias, nisi verò ad sit, vel eius probabili timor. n. 71.

Si contra patris transactioem filius agat, quid à iudice considerandum. n. 72.

Compromissum, & transactio equiparantur. n. 73.

Prohibita alienatione censetur prohibitiõ cõpromissu. ib.

Pater legitimus administrator ex causa iusta potest in dubio, seu dubia lite super bonis aduentitiis filij immobilibus nomine filij compromittere etiam sine iudice decreto. ibid.

Stante lege, vel statuto iubente cõpromittere in causa dubia pater potest, compromittere sine iudice decreto. n. 74. ut si res filij, super qua lit agitur, debeat remanere vel dimitti pene filij. n. 75. amo et a si debeat in adversariu transferri. n. 76. Quin etiã si res in possessione adversarij debeat ibi relinqui, & renunciari liti. ibid.

Pater legitimus administrator bonorum filifamilias potest remittere caducitatẽ Ephemericæ filij, qui in illam ob non solum Canonem incidit, item Prælatus potest remittere caducitatẽ Ephemericæ Ecclesie. n. 77. Remissio caducitatis non est alienatio sed non acquisitiõ. ibid.

Caducitas incurritur ipso iure, sed solum domino volente. ibid.

Poteslas remittendi caducitatẽ non censetur procuratori generali absque speciali mandato ad caducitatẽ remittendam. n. 77.

Pater legitimus administrator bonorum filifamilias potest ad breue tempus non excedens nonagium locare bona filij aduentitia, cui locatiõ filius tenetur stare post patris obitum, aut administrationem eius futuram. n. 78.

An possit etiam locare ad longum tempus, & ultra decennium. Affirmativa. n. 79. Negativa. n. 80. Quæ limitatur, ut valeat locatio ad longum tempus, & illi stare debeat filius, si sit à patre facta ex causa necessaria, & valde utili. ibid.

Qua locatio dicatur ad longum tempus. n. 78. Locatio ad longum tempus an sit species alienationis, & transferat in conductorem ius in re, dominiumque vile. Negativa. n. 80. Affirmativa. n. 81. & an hoc affirmatiõ non tantum quoad effectum invaliditatis, sed etiam quoad effectum incursum panarum. n. 81.

Pater ob locationem aduentitiorum filij ad longum tempus non potest ab administratione remoueri. n. 81. Locatio ad longum tempus à patre facta an finiscatur, si in ea sit adiecta clausula, seu pãllum, ut in conductorem nullum dominium, nullumque ius transferatur. n. 82.

In usufructuario rei carente illius dominio considerantur usus fructus, & commodati ipsius usus fructus, & qua ratione usus fructus, & commodati differant, & quid sint. n. 83.

Pater

Pater legitimus honorum aduentitiorum filij administrator, & usufructuarius potest ad totam eius vitam alienare, vendere, & donare alteri commoditatem ex iisdem aduentitijs percipiendi fructus, & utendi. n. 84.
Quilibet usufructuarius potest alienare, & in alium transferre pro tempore sua vita commoditatem sui usufructus, scilicet facultatem percipiendi fructus, & utendi, & reuocari sibi ipso usufructu seu iure ipsius usufructus. ibid.
Prelatus, & beneficiarius commoditatem rerum Ecclesie, & sic beneficij absque assensu Apostolico alienare potest pro tempore sua vite. ibid.
Emphyteuta, & feudatarius prohibitus alienare res Emphyteuticas, vel feudales potest sine consensu domini illum commoditatem alteri concedere pro tempore sui iuris. n. 84.
Pater legitimus honorum aduentitiorum filij administrator, & usufructuarius an possit alteri ad longum tempus locare, alienare, vendere, concedere, donare alteri, in aliumque transferre pro tota eius vita. Affirmativa n. 85. Negativa n. 86.
Virum quilibet usufructuarius sine consensu domini proprietatis potest validè alienare, & in alium admodum proprietatis transferre ipsum usufructum quoad ius ipsum utendi, & fruendi Affirmativa n. 8. Negativa communis. n. 86.
Is proprietarium à fructuario potest transferri ipsemet usufructum. n. 86.
Leges dicentes usufructuarius posse vendere, locare, donare usufructum suum alteri, intelligi debent de commoditate percipiendi fructus, & cur. n. 86.
Usufructuarius, dum in contractu dicit se vendere, locare, donare, cedere alteri usufructum suum, intelligi debet quoad commoditatem fruendi, & sic valet donatio, aut venditio n. 86. Intellige, nisi constaret eundem usufructuarium voluisse vendere, & donare usufructum quoad ius utendi, vel fruendi, quo casu non valeret venditio, aut donatio. n. 86.
An ob talem alienationem, aut venditionem, vel donationem ipsiusmet usufructus, seu iuris utendi, & fruendi, fructuarius eo ipso amittat illud ius, & usufructus redeat ad dominum proprietatis Affirmativa si usufructuarius tradiderit proprietatem n. 86. versus facti. Negativa. ibid.
Pater super bonis aduentitijs filijfamilias non potest regulariter constituere hypothecam, usufructum, aut aliam seruitutem. n. 87. Potest tamen ex iusta causa, & ad utilitatem filij. ibid.
Alienationis largè sumpta appellatio veniunt hypotheca, constitutio usufructus, & quilibet alia seruitus. ibid.
Usufructus est pars rei, & domini. n. 87. computatur inter bona immobilia. ibid.
Prohibitus alienare rem (vt Emphyteuta feudatarius, Prelatus Beneficiarius) non potest super eadem re constituere hypothecam, usufructum, aut aliam seruitutem. n. 87. An id procedat, vt tantum in preiudicium domini non possit, in damnum vero sui possit eius vita durante, seu pro tempore sui iuris. Affirmativa. n. 88. Negativa. n. 89.
Prohibitus tamen alienare rem potest vita sua durante, & pro tempore sui iuris in sui preiudicium alteri obligare, dare, seu concedere, aut cedere fructus seu commoditatem percipiendi fructus, & utendi re, aut seruitute. n. 89.
Usufructus à fructuario non potest dari pignori, vel hypothecari, nisi quoad commoditatem. n. 90.
Pater legitimus honorum aduentitiorum filij administrator potest ex gere nomina debitorum filij. n. 91.
Debitor filijfamilias solvens pecuniam patri legitime eius administratori ritè, & ritè soluit, & ipso iure liberationem consequuntur. ibid. initio, & non solum D. Io. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

quando pater habet administrationem, & usufructum, sed etiam quando habet indam administrationem. ibid. secus, si habet tantum usufructum, sine administratione. ibid.
Liberationem, an sufficiat patri confessio de receptione pecunie, vel debet apparere de vera, & reali numerata. ib. An in confessione debeat exprimi qualitas legitime administratoris. ib. An pater debeat canere de restituendo eadem pecunia quantitate à debitore filij recepta sicuti usufructu post eius mortem. n. 91. fine.
Solutio facta tutori, curator, & cuius alteri habentis administrationem liberat solentem, & an sufficiat confessio de receptione pecunie, vel debeat etiam constare de reali numeratione. n. 91.
Solutio à debitore filij facta patri tanquam persona coniuucte, qui non habet legitimam administrationem, non valet ad liberationem. n. 92.
Et quid de solutione cuiuscumque persona coniuucta non habentis administrationem facta. ibid.
Quid de solutione fructuum, aut reddituum, & honorum Castrensiu, vel quasi Castrensiu à debitoribus filijfamilias facta patri, qui non habet legitimam administrationem debitorum fructuum beneficij filij Clerici neque honorum Castrensiu, vel quasi Castrensiu filijfamilias. n. 92.
Patri legitime administratori filijfamilias licet usufructum prohibitu à iure alienare bona filij aduentitia inuuliter, & absque iusta causa, & si sic alienat, alienatio est nulla. n. 93. & 94.
Ipsemet pater, qui malè alienauit bona aduentitia, au nomine filij, & ad eius utilitatem possit illa vendicare, & reuocare ab eo, in quem alienauit. Negativa n. 95. Affirmativa verò. n. 96. etiam si alienatio sit confirmata inuamento. n. 97. & au possit nomine proprio reuocare. n. 99.
Regula illa, quod quis possit contravenire facto proprio, quando fecit contralegem prohibentem, quando intelligenda. n. 96. & 90. ubi quod intelligitur, quando nullitas alienationis inducitur est in fauore alienanti, vel propter fauorem publici & explicatur exemplis.
Prelatus, qui malè alienauit rem Ecclesie, potest eam nomine Ecclesie reuocare. n. 96.
Item maritus ipse reuocat rem dotalem. ibid. fideicommissum seruum sine fideicommissio à se malè alienatam, & Rex bona cerone malè alienata. n. 96.
Filijsfamilias à bona sua aduentitia malè à patre alienata au eodem patre adhuc viuente possit reuocare, & vendicare ab emptore. Negativa. n. 101. Affirmativa probabilior. n. 101. & 102.
Filio volenti aduentitia sua à patre malè alienata vendicare tenetur consentire, & iudicij officio ad consentiendum cogi potest. n. 101. fine.
Pater in dote profectus à nouerca filij, vt eo viuente filia non possit contravenire facto patri, & cur. n. 103.
Filius effectus sui iuris pnta emancipatus citra omne dubium potest bona sua aduentitia vendicare ab emptore sine viuo sine mortuo patre. n. 104.
Mortuo patre filius potest reuocare, & vendicare bona sua aduentitia malè alienata à patre, & citra omne dubium, & iuxta Doctores communiter, quando non est patri heres. n. 105.
Filius aduentitia malè, & nulliter alienata à patre, potest ab emptore vendicare viuis, vel defuncto patre, etiam si pater sit diues, & ex eius bonis eidem solui possit estimatio, seu pretium. n. 105.
Filio vendicanti bona sua aduentitia malè alienata, emptor non potest obicere fuisse alienata ex legitima causa, sed id probare debet. n. 107.
Filius, si approbatus factum patris, non potest impugnare alienationem à patre factam. n. 107.
Si filius aduentitia malè à patre alienata non possit, vel velit vendicare, sed malis estimationem petere à patre,

vel ab eius heredibus, an spectanda sit presentis estimatio, vel que fuit tempore alienationis. n. 109.

Filius vendicans aduentitiam male alienatam an teneatur emptori solvere meliorationes ab eo factas, ad fructus percepti sint computandi cum sumptibus. n. 110.

Regula quod fructus computentur quomodo intelligatur. ibid.

An mortuo patre filius patris heres possit bona aduentitia sua a patre male, & absq; legitima causa alienata vendicare ab emptoribus, & possessoribus. Affirmativa. n. 112. & tribus seqq. Negativa. n. 116. & tribus seqq. Heres potest venire contra factum defuncti, quando est nullum, & invalidum. n. 113. contrarium. n. 116. & 119. Heres tamen reuocans factum defuncti, remque ab illo male alienatam teneatur emptori de cuiusione. n. 113.

Heres defuncti bona fideicommissi ab institutore prohibita alienari male alienata potest ab emptore reuocare. n. 114. & n. 115.

Heres, & defunctus censentur esse vna & eadem persona. n. 117.

Quem de cuiusione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio. n. 118.

Filius heres patris potest totam rem suam a patre alienatam emptori solvere illius estimationem, seu illam partem pretij, pro qua est heres. n. 120. & maxime, si res alienata non paratur commodam diuisionem. ib.

An idem possit quibus heres defuncti. ibid.

Filius heres patris bona fideicommissi familia relicta cum expressa prohibitione illa alienandi a patre alienata potest vendicare ab emptore, licet teneatur emptori, & ad interesse pro quantitate, qua fuit heres ipsius patris. n. 121.

Filius heres patris potest vendicare bona maioratus a patre alienata, teneatur tamen ad cuiusionem, & ad interesse emptori pro portione, qua est heres. n. 122.

Quando patris hereditas est, soluendo, filius patris heres vendicans bona sua per patrem alienata teneatur emptori de cuiusione, saltem, si filio legitima remaneat illesa. n. 123.

Filius a patre in sola legitima institutus, & nihil a patre habens ultra legitimam, verum possit totam rem suam a patre alienatam reuocare, & non teneatur de cuiusione pro rata legitima. Affirmativa. n. 124. & 126. Contraria. n. 125. Et quid si filius inuentarium non consecraverit. n. 126. sine.

Bona paterna pro legitima alimentis, & dote an sint filij hypothecata. n. 124. & 125.

Creditoris patres an preferantur filiis quoad legitimam. ibid.

Que onera, seu gravamina legitima filiorum possint, vel non possint imponi. n. 125.

Filius patris heres, si accepit hereditatem paternam cum beneficio inuentarii, non teneatur stare alienationi rei sua per patrem facta nisi quatenus & pro ea portione, qua de bonis hereditatis paterna ad eam pertinet. n. 127. Et sic, si nihil de bonis habuit, potest vendicare rem totam. ibid. item, si de bonis paternis titulo particulari, puta legati. ibid. Item, si non sit heres vniuersalis, sed in quota, non teneatur stare alienationi pro ea parte, qua non est heres, & qui, si non fecerit inuentarium, & qua differentia in filium, qui conficit inuentarium, & eum, qui non fecit. numero 127. & 128.

LVRA ad huiusmodi administrationis materiam spectantia sunt explicata, quae hic non repetentur; sed solum quantum opus fuerit, indicantur. Reliqua ad eiusdem administrationis perfectam explicationem, & cognitionem explicabuntur, sit igitur

§. I.

Pater est legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiofamilias. Et nonnullae prerogatiuae huius administrationis.

IGITUR pater a lege constitutus est legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiofamilias in omnibus casibus, in quibus ratione patriae potestatis, habet vsumfructum in iisdem aduentitiis, & sic scribentes in l. Cod. de bonis qua maternis, & in l. cum oportet. §. non autem, Cod. de bonis qua liberis, & alij Doctores communiter appellant, & dicunt patrem legitimum administratorem bonorum aduentitiorum filij; ita ultra alios ab iisdem relatos, Pinellus in d. l. l. §. 2. numero 15. 16. & 18. Cod. de bonis maternis. Afcianus Clement. de potestate patris cap. 6. §. §. 11. numero 1. Panchalis de viribus Patriae Potestatis par. 1. cap. 2. Menochius conf. 1279. numero 41. Antonius Gomez ad l. 48. Tauri vno 14. Capicinus decif. 6. numero 4. Milanensis lib. 2. decif. 3. numero 70. & 96. Pater Barbosa in l. 3. numero 7. versic. in compensacionem, Fontanella de pact. nup. claus. 4. glossa 7. parte 3. Antonius Faber lib. 6. Codicis tit. 36. definitione 6. & Castillus de usufructu cap. 3. numero 10. Colliguntque Doctores patrem esse legitimum administratorem aduentitiorum filij a lege constitutum, primò ex d. l. l. Cod. de bonis maternis, cuius verba in versic. primo sunt. Parentes omnem habent tuendam rei acquiritum adhibere, & quod iure filijs deberetur, in examine per se, vel per procuratorem potest, & sumptus ex fructibus impigre facere, & litem inferentibus resistere, atque ita omnia agere, tamquam solidum perfectumque dominium eorum esse acquisitum fuisset, (scilicet ipse pater usufructuarius esset dominus eorumdem aduentitiorum) & personam gerant legitimam. Præterea colligitur ex d. l. cum oportet §. non autem, Cod. de bonis qua liberis, cuius paragraphi verba sunt; Non autem hypothecam filiofamilias aduersus res patris videntis adhibere, seu iam mortui sperare audeant; nec ratiocinia eius super administratione inferre, sed tantummodo alienatione, seu hypothecam suo nomine patribus denegata, verum habeat patens plenissimam potestatem vti fruique iis rebus qua per filios familias secundum prædictum modum acquiruntur; & gubernare verum eorum sit penitus impunita; & nullo modo audeat filiofamilias, vel filia, vel deinceps persona vexare eum, in cuius potestate sunt easdem res tenere, aut quomodo voverit gubernare. Et per præfatos textus, quod regulariter in his bonis aduentitiis filij, in quibus habet vsumfructum, sit legitimus administrator, ultra præallegatos Doctores, tradunt Cagnibllus latissimè probans, in l. frater à fratre à numero 160. ad numero 164. ff. de condit. indebit. & alij à Milanensis d. numero 96. allegati, asserentes esse communem opinionem.

Quare ex hoc, quod pater per legem est legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiofamilias, potest etiam inuito filio in iudicio, & extra iudicium omnia agere tamquam si esset dominus eorum adeo quod non requiritur aliquod decretum, vel autoritas iudicis, & vt iudex decernat

fio

nat sibi licentiam accipiendi possessionem, & facultatem administrandi, sed statim ipso iure per legem efficitur legitimus administrator in predictis bonis aduentitius; idque constat ex præallegatis textibus d.l. 1. Cod. de bonis mater. & d. l. cum oportet. Cod. de bonis qua liberis, & per eisdem textus tradunt Pinellus in d. 1. p. l. 1. Cod. de bonis mater. numer. 6. 1. & 6. Gomez Carrillos, P. Barbosa locis allegatis, Boétrius, Sordus, Paschalis locis supra cap. 5. num. 28. citatis, & alij communiter, quorum plures referunt Pinellus, & Castillos, videantur tradita d. n. 28.

Inde etiam constat partem, vti legitimum administratorem bonorum aduentitiorum filij, habere maiorem auctoritatem, quam ceteri alij administratores, vt notantur etiam Pinellus ubi supra numero 16. Acanius Clement. d. affectu 12. numero 7. Paschalis d. cap. 2. num. 2. Antonius Faber lib. 2. Cod. tit. 38. definit. 10. in scholio num. 6. Carrillos d. cap. 3. num. 11. & 12. & alij supra cap. 5. num. 22. relati; Vnde potest expedire pro filio omnia, etiam speciale mandatum exigentia, vt post Burlatum conf. 21. num. 4. lib. 1. notat Castillos num. 11. & in specie quod habeat maiorem auctoritatem in bonis filij pater eorum legitimus administrator, quam tutor in rebus pupilli, post plures alios, notat Pinellus in d. leg. 1. parte 2. num. 67. & dicunt locis allegatis. Acanius, Paschalis, & Faber; qui & ex quo probat, quod bona filij etiam immobilia sine decreto alienare possit, dum non suo nomine, sed filij; de quo infra. Præterea quod pater legitimus administrator usufructuarius aduentitiorum bonorum filij, & c. habeat maiorem auctoritatem, quam alij usufructuarij, constat ex traditis ad doctores supra l. cap. 5. num. 22. & 28. allegatis, & probat Pinellus in d. 1. parte 2. num. 16. tum ex verbis eiusdem legis, quatenus dicit, partem esse legitimum administratorem, & omnia posse gerere, ac si perfectè Dominus esset; tum ex d. l. cum oportet, quatenus in d. §. non autem, habetur partem habere in aduentitius filij plenissimam potestatem, & c. Quæ potestas nullibi tam ampla (vt idem Pinellus ibidem notat) datur usufructuariis. Quod & constat ex l. final. §. si autem ex alienum in fine Cod. eod. tit. de bonis qua lib. vbi pater legitimus administrator aduentitiorum non affringitur pluribus, quæ ab usufructuariis extraneis legibus exiguntur, & cum idem pater legitimus eorum administrator habeatur (vt expresse dicitur d. l. 1.) vti Dominus bonorum filij aduentitiorum, quorum habet usufructum; alij autem usufructuarij dicuntur (quod longè minus est) habere rei custodiam, vt in l. 1. §. final. & l. 2. ff. usufruct. quemad. caus. Ex quibus Pinellus ubi supra num. 17. ait deduci sequentia cottollaria; & primo quod vbiunque alius usufructuarius dicitur Dominus, multo magis dicitur pater legitimus administrator habere usufructum; secundo, ex multis posse decidere ius alterius usufructuarij; non patris hoc casu, cum ei amplior potestas à lege concedatur. Tertio partem legitimum administratorem aduentitiorum filij habentem usufructum eorum, agentem rei vindicationem, vel dicentem se Dominum obtinere, probato solo usufructu. Licet enim controversia sit an usufructuarius pro usufructu possit agere rei vindicationem vel dicere se Dominum rei (de qua controversia Capicius decis. 96. & Pinellus ubi supra num. 18.) & diversimodè respondeant lectores, nam Baldus in l. qui usufructum ff. si usufructus petatur, & alij ab eodem Pinello relati, respondeant usufructuarius obtinere, si simpliciter diceret se Dominum, nec exprimeret rei vindicationem, quia conseruet se referre

D. Jo. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

ad Dominum iuris usufructuarij, at vero succumbente, si dixerit se Dominum expresse rei vindicatione, quia hæc actio non datur usufructuario, sed tantum confessorio: contra vero Alexander in l. sed etsi possessor §. ita si iurauerit ff. de iur. iur. Capicius d. decis. 96. in fine, & alij, quos refert, & sequitur idem Pinellus, sentiant, vt usufructuarius agens rei vindicationem obtineat, sufficere usufructum seu probationem usufructus, idque latius Pinellus, reiiciens etiam responsum aliorum, distinguens autem usufructuarius agens dicit se Dominum simpliciter, an Dominum rei, probat, quasi sufficiat probare partem, & sic solum usufructum fundi, absque probatione domini fundi, per textum in l. qui usufructum ff. de verborum obligat. Nihilominus in patre legitimo administratore cessat præfata controversia, & citra dubium procederet libellus, quo pater proponeret se Dominum, & ageret rei vindicatione, cum prædicta l. 1. Cod. de bonis mater. & l. cum oportet, plenissimum ius ad agendum patri concedant, ac si perfectè Dominus esset; & talis petitio patris sustineretur ex suo iure, & filij, acsi dominium & usufructum in patre concurrerent, esset in aliis usufructuariis aliud dicendum foret.

Pater legitimus administrator & usufructuarius aduentitiorum filij, ab initio administrationis non tenetur satisficere pro bona administratione, nec ea finita, rationem reddere, neque pro eius culpa, & negligentia in eadem administratione illius bona sunt hypothecata.

Ex præfata maiori, & ampla, ac plenissima potestate administrandi bona filijfamilios aduentitia, in quibus habet usufructum, concessa patri, inferret, quod idem pater legitimus administrator, & usufructuarius capiens possessionem, & administrationem eorumdem bonorum, non tenetur cavere, seu satisficere, nec de vitio artificio boni viri nec de restituendis rebus finito usufructu, nec rationem administrationis reddere, eodem usufructu finito, & eadem legitima administratione, vt clarè constat ex d. l. cum oportet d. §. non autem & l. fin. §. sit autem in fine Cod. de bonis qua lib. & per eisdem textus tradunt communiter Doctores, & præsertim allegati supra cap. 5. num. 29. vbi latè id probatum est.

Quare hic ad pleniorè explicationem, solum addo quod, vt pater finito usufructu, & legitima administratione terminata, non tenetur reddere rationem prædictæ administrationis, ita nec pro culpa, & negligentia eius in eadem administratione & bona eiusdem patris sunt tacite hypothecata, seu obligata, vt expresse constat ex verbis dicti §. non autem supra n. s. addictis, & tradant Pinellus, Castillos locis supra cap. 5. d. n. 29. allegati Faber lib. 2. tit. 39. definit. 10. n. 1. in scholio, Gomez ad d. l. 48. facin. n. 15. Et alij Iurisperiti communiter, quos refert idem Gomez d. num. 15. Vbi tamen rectè aduertit, quod eo casu, quo pater alienant bona mobilia, vel immobilia filij, potest filius ea à quolibet possessore petere, & vindicare, & bonis non inuentis vel repetitis, potest pretium, seu estimationem ab ipso patre, & eius successoribus petere, & sic quoad hoc habet bona patris tacite hypothecata, & non ex tempore malæ administrationis, sed ab initio susceptæ administrationis, vt expresse habetur in d. l. cum oportet §. fin. Cod. de bonis qua liberis, & notant ibidem scribentes communiter, & Pinellus in d. l. 1. p. 2. num. 33. Cod. de bonis mater. Quibus non obstat d. §. non autem hypothecam, eiusdem le-

gis supra relatus, & si videatur prædictis contrarius; Quia (vt obferuat idem Gomez) debet intelligi, quod bona patris non sunt tacite hypothecata pro administratione inculpabili, quia nec pro ea pericialiter tenetur; secus autem pro administratione dolosa, vt est bona propria filij alienare, hoc enim casu bona patris sunt tacite hypothecata, iuxta textum in *d. § finali*. pro vt illum intelligunt, & declarat Glossa ordinaria in *d. §. nov. autem*, & alij Iurisperiti, ab eodem Gomez allegati, & tradunt alij Iurisperiti, quos refert *Fragofus de regim. Christ. Respub. p. 1. lib. 1. disp. 3. num. 18.* Sed & etiam si absque alienatione eorum pater male administrans bona filij aduentitia, reddiderit, seu eiecerit illa notabiliter deteriora quoad substantiam; etiam hoc casu patris bona sunt tacite hypothecata pro damno refarciendo; & potest filio ab ipso patre, vel eius hæredibus, petere æstimationem seu restitutionem damni, ad quam etiam in foro conscientie pater, & eius hæredes faciendam tenentur (cum in hoc casu deterioratio notabilis, & enormis rei militet eadem ratio, quæ in alienatione, & sic habet locum textus in *d. §. finali*, & expressè etiam tradunt Sanchez *conf. mor. lib. 1. in cap. 2. dub. 11* & *Faber lib. 6. Cod. tit. 36. definit. 6. vt supra cap. 5. num. 36.* notatum est, Vbi & ex eodem Fabro *ibidem* dictum est, quod vbi pater male administrat, & sic dilapidat eadem bona aduentitia quas substantiam, & præsertim, si adeo sit lapsus facultatibus, vt eo defuncto nunquam filius ex ipsis bonis æstimationem esset consecutus; eidem patri ascendenda est per iudicem administratio, & permittendum filio, sine patris consensu, ius suum in iudicio prosequi. Quod si mala administratio sit tantum circa fructus eorum bonorum aduentitiorum filij, in quibus idem pater habet vsufructum, quos pater male consumet ad nihil tenetur pater restituendum filio; si verò pater non habeat vsufructum & fructus dissipet, seu male consumet, idem pater, & eo defuncto, eius hæres hoc damnum tenentur filio restituere, Quæ pariter *d. cap. 5. eodem num. 36.* post alios notata sunt.

6 Circa autem præstatam regulam inris, quod pater legitimus administrator, & vsufructuarius filijfamilias non teneatur cauere, seu satisfacere, &c. aduertendum, non habere locum, quando attentis facultatibus, & moribus filio, sine patris consensu de mala administratione, & ab vsu aduentitiorum que filio ex bonis maternis, vel aliunde essent acquisita cum probabili periculo damni sequentis filio in proprietate, hoc enim casu cogi possit pater satisfacere seu cauere fideiussioni, vel pignori- bus pro administratione, vel alia ratione debent filio prospicere, vt illi non periret proprietates suas, de qua cautione in simili casu suspecti patris decisionem sui senatus habet Antonius Faber *dit. lib. 2. Cod. eodem tit. 39. definitione 10.* Noluit enim ibi senatus patri suspecto facultatibus, & moribus, solui dotem maternam, absque conuenienti cautione, ad euitandum damnum liberorum; sed decreuit quod quoadque pater idoneis pignori- bus, aut fideiussoribus cauisset, pecunia dotalis debita penes idoneum, ac probum mercatorem deponeretur; per cuius manus vsuras legitimas consequi idem pater posset, salua filij proprietate.

7 Vtrum verò pater transiens ad secundas nuptias teneatur prædictam satisfactionem prestare, late explicatum est *cap. 5. num. 71. & duobus sequentibus.*

8 Vtrum etiam sicut pater legitimus administra-

tor, & vsufructuarius bonorum aduentitiorum filij non tenetur satisfacere de vtendo arbitrio boni viri, nec de restituendo, nec reddere rationem; ita nec teneatur facere inventarium bonorum aduentitiorum, quod tenetur conficere ceteri vsufructuarij, disculsum, & explicatum est supra, *eodem cap. 5. num. 30. & tribus legq.*

An quoque quando pater non eodem casu bona filij tamquam legitimus administrator ratione Patriæ Potestatis, sed vt tutor filij emancipati bona administrat, teneatur cauere, inventarium conficere, reddere rationem administrationis, & pro administratione eius bona sint tacite hypothecata, actum est *d. cap. 5. num. 35.* vbi dictum est teneri, iuxta Doctores committeri; Vbi etiam obiter notatum est, patrem esse legitimum tutorem filiorum emancipatorum, licet non filiorum in potestate, quorum constitutus est legitimus administrator, vt per textum in *l. si supersite Cod. de dolo, & in §. 1. institut. de legitima parentum tutela*, ibidem allegatos tradunt Boetius, & Pinellus locis ibidem allegatis, quibus addo Bertachinum in *reposito. 3. par. lit. P. verbo pater tutor*. Tiraquellus in *presat. l. si vnquam Cod. de reuocat. donationibus*, & alios allegans Castillus de vsufructu *cap. 2. n. 110.* & notat communiter scribentes in *d. l. supersite*; Et filij emancipati patrem esse legitimum tutorem, late probat Afcenius Clement. de Patria Potestate *cap. 6. effectus 14 num. 2.* Et quod idem Afcenius postquam *eod. effectus 14 in principio*, dixit, effectum Patriæ Potestatis esse, vt filius in potestate non possit habere tutorem, sine curatore, cum iuxta textum in *principio institut. de tutelis*, sint in cura vel tutela illæ personæ, quæ in potestate non sunt; inde concludit; quod earum personarum, quæ sunt in potestate, legitimus tutor & curator est pater, iuxta *l. fin. in principio Cod. de curatoribus furiosis, & l. fin. Cod. de sententiam passis*; intelligi debet, patrem esse legitimum tutorem, scilicet legitimum administratorem quoad bona aduentitia filij, saltem in quibus habet vsufructum; quo verò ad alia bona filij, quorum ipse pater non est vsufructuarius, neque legitimus administrator, vt sunt bona Castrensia, vel quasi Castrensia, quando ipse filius ob minoritatem ætatis, vel quia non sanæ mentis sit, tunc pater legitimus curator, sine tutor, vt alius præter patrem, seu excluso patre, non possit constitui curator, aut tutor filij, & id solum constat ex *d. l. fin. C. de curatoribus furiosis*; Vbi & assignatur ratio, cur in tali casu pater quoad tutelam seu curam sit præferendus quibuscumque alijs; scilicet quod affectus paternus vincat affectum extraneorum, & sic præsumatur patrem, licet non habeat vsufructum, gubernaturum vitulis pro filio res eiusdem filij, quam quibus alijs. Textus verò in *d. l. fin. Cod. de sententiam passis*, solum habet, quod filius deportati restituit ad primum statum in eiusdem Patriæ Potestatem redit; ac proinde tutor, qui, damnato patre, eidem filio datus fuerat, eodem patre restituito, & regresso, definit esse tutor, & ab officio suo recedit, cum iam filio constituto in potestate patris, ad ipsam patrem ratione Patriæ Potestatis reacquisitæ per restitutionem ad primum statum, spectat bonorum filij administratio, & gubernatio. Vtram verò quoad bona aduentitia, in quibus patri ex dispositione hominis, vel legis non queritur vsufructus, pater non sit legitimus administrator (pro vt lege constitutum esse legitimum administratorem aduentitiorum, quorum vsufructum habet, certum est) sed tantum legitimus curator, sine tutor, vbi caret omni suspitione male administrationis, post numerum

numerum sequentem explicatur. Porro qui tutores teneantur satisficere, &c. traditur in *l. legitimus §. 1. & 2. ff. de legitimis tutoribus & in §. 1. institut. de satisfactione tutorum.* & utrobique habetur, quod satisficant tutores, & curatores legitimi (scilicet a lege dati, qui enumerantur *instit. tit. de legitimis agnatorum tutela*) & à iudice dati sine inquisitione, de quo Myningerus in *d. tit. de satisfactione tutor. in principio num 5.* quam tamen satisficationem non cogi dare patrem legitimam tutorem, nisi causa cognita à iudice, an debeat necne cogi dare, inspectis moribus, conditione patris, eiusdem patris substantia, & amplitudine patrimonij filij contra prestatam commanem, post nonnullos alios (qui numero sequenti referuntur) opinatur Castillus *d. cap. 3. num. 15. & 16.* per ea, quæ numero sequenti, ex eodem notantur.

10 Num etiam in casibus, in quibus patri ex dispositione hominis, vel legis non acquiritur ususfructus aduentitiorum filij, teneatur pater canere, inventarium facere, & reddere rationem administrationis bonorum aduentitiorum filij, licet in eius potestate existens, *præfatio cap. 5. num. 36.* actum est. Et cum teneri sentiunt Doctores ibi relati, & committit alij, quorum plurimos refert Castillus *de usufructu cap. 3. num. 107. & 115.* Quamvis nonnulli alij iurisperiti id indistinctè, absolute, & in generaliter non admittant, asserentes nulla lege reperiri decisum, quos aliorum opinionè approbans, Castillus refert *d. num. 15 & num. 16.* qui sunt Salicetus in *l. 3. ad de tut. & curat. qui satis non dedit* (vbi in hoc casu dicit, quod Pater non usufructuarius causa cognita satisficere non aliàs) Albericus in *26. eiusdem tit. num. 1.* (vbi resoluit, quod si patrimonium filij sit amplum, & persona patris indigens, & suspecta, teneatur satisficere, aliàs non, iuxta *l. legitimus §. 1. & 2. ff. de legitimis tutoribus*) & Quælada *diuersarum questio. iuris cap. 11. numer. 11.* (vbi et ipse cum Saliceto, & Alberio tenet, quod pater non nisi causa cognita satisficatur.) Quod & verissimum opinatur idem Castillus; dummodo Index in causæ cognitione diligenter inquirat, & permuteur, qua via filio magis consultum esse possit, quod (subdit) inspectis moribus, conditione patris, & eius substantia, amplitudine patrimonij filij, & aliis similibus, facile eidem iudici constare poterit, ut iuxta necessitatem casus occurrentis, patrem onere satisficationis excuset, vel adstringat, ut proinde iudicis arbitrio relinquendum sit, an pater debeat necne satisficere.

§. II.

An Pater sit legitimus administrator filijfamilias non solum in bonis aduentitiis, quorū ususfructum habet, sed etiam in bonis aduentitiis, quorum ususfructus ex dispositione hominis vel legis, eidem patri non acquiritur, sed ad ipsum filium una cum proprietate spectat.

11 Pro maiori intelligentia eorū, quæ in præcedentibus, tradita sunt, & aliorum quæ in suble-

quentibus ad paternam potestatem administrandæ bona aduentitia filijfamilias spectantia explicantur, visum est expedire, hoc loco discutere illam questionem, an pater etiam in bonis aduentitiis, in quibus eidem patri, ex dispositione hominis, vel legis, non acquiritur ususfructus (qui latè *cap. 5.* explicati sunt) sit legitimus administrator. Et plerum iurisperitorum sententia asserit, non esse patrem legitimam administratorem bonorum filij quorum non habet ususfructum, sed esse legitimū administratorem tantum eorum bonorum aduentitiorum filij, quorum habet ususfructum ita Bartholus in *l. lis nullus ff. de iudiciis, & in l. fin. §. 1. ff. de verb. obligat.* Alexander in *l. nemo n. 1. Cod. qui testamentum facere potest. Capicinus decif. 36. n. 4. & decif. 73. n. 10.* Alcanius Clement. *de potestate patria cap. 6. effectus 12. n. 11. 12. & 13.* Antonius Faber *lib. 6. Codicis tit. 16. defn. 6.* Cameronius *var. vers. p. 3. cap. 21. num. 69.* & nonnulli alij ab Alcanio relati. Et probatur hæc sententia, primò, quia pater est constitutus legitimus administrator bonorum aduentitiorum filijfamilias ratione ususfructus, ut videtur satis constare ex *textu in l. 1. cod. de bonis mater. & in l. cum oportet §. non autem cod. de bonis qua lib. Super num. 1. adductis & tradunt Baldus in l. 1. ff. de reb. eorum. Bartholus, & Iason in l. si infans cod. de iur. de lib. ab Alcanio relati. Secundo probatur, quia filiusfamilias si sit legitimè, seu perfectè ætatis, de iis bonis aduentitiis, in quibus pater non habet ususfructum, potest liberè, & pro arbitrio disponere, saltem inter vivos (quidquid sit, an etiam testari de illis possit (vt expressè habetur in *auth. ut mar. & auia, cap. seu §. si*; ergo pater non est illicum legitimus administrator. Et per hunc textum, ita sentit etiam P. Barbosa in l. 2. §. quod si patria n. 19. & in l. 3. n. 7. ff. sol. matrimonio quoad aduentitia, in quibus pater habet ususfructum, neque ususfructus poterat queri: dum quoad talia aduentitia per illum textum asseruit filiusfamilias posse liberè agere, & suscipere actiones abique vilo patris consensu: Secus sentiens, si talia sint aduentitia in quibus patri poterit queri ususfructus, sed ob tacitam, vel expressam eiusdem patris renuntiationem, illi non fuit querendus, Quare iuxta hanc sententiam, patris auctoritas in his aduentitiis in quibus ipse non habet ususfructum in dispositione eorum per filium, non existentem in septima ætate factum, non supplet defectum Curatoris vt expressè tradit Alcanius *d. n. 12.* & latius Capicinus *d. decif. 13. n. 9. & 10.* Item iuxta præfatos Doctores, in hisdem aduentitiis, in quibus non habet ususfructum pater, non suspectus à testatore vel lege erit legitimus tutor, sic curator, vel saltem datus administrator, & sic omnia administrabit, vt post alios, notat Castillus *de usufr. cap. 3. num. 60.* Vbi quod debeat esse datus administrator, confirmat ex doctrina Aretini in *§. pupillus n. 6. institut. de in ius lib. stipul. dicentis* quod in rebus, in quibus patri non acquiritur ususfructus, ipsi volenti magis administratio concedenda, quam curatoris datus. Verum iuxta ea, quæ Alcanius Clement. *d. cap. 6. effectus 14. n. 2.* dicit, erit pater non suspectus legitimus tutor, sine curator. Iuxta eorundem doctorum quoque tradita in præcedentibus, & quæ infra tradentur de ampla & speciali auctoritate patris in administrandis bonis filijfamilias aduentitiis, intelligi debent, quoad bona filij aduentitia, in quibus pater habet ususfructum secus in aliis, in quibus non habet auctoritatem, nisi tutoris, vel curatoris, ita notat Alcanius *d. effectus 12. n. 13.**

At prædictis non obstantibus, afferendum tamquam probabilis, & verius, quod etiam pater, qui ex dispositione hominis, vel legis non habet vsumfructum in bonis filiisfamilias aduentitius est eorum legitimus administrator, quoties, & ubi non apparet prohibitum illi vsumfructus acquisitionem, quia homini, vel legi prohibenti esset suspectus, vel expresse fuerit patri prohibita acquisitio vsumfructus, & etiam administratio. Colligitur hæc assertio ex traditis cap. i. ex num. 91. vsque ad num. 97. Et hoc idem, quod pater sit legitimus administrator bonorum aduentitiorum filij, etiam si prohibitione hominis, bona filio relinquens, vel legis (quæ non apparet facta, quia pater visus sit suspensus) non habet eorundem bonorum vsumfructum, sentitnr Bursatus, Vincentius de Franchis, & Milanensis loci d. cap. 5. num. 94. allegatis, Fontanella de pactis nupt. clausula 4. glossa 7. p. 3. m. 29. & 31. Hecina in consuet. aliquibus. & in constitutione Comitibus, à Milanense vbi supra allegatus, Cornicus, Cagnolus locis eodem cap. 5. numero 94. relatius (qui estis afferent, patrem non vsumfructuarium minime esse legitimum administratorem, sed filium, si sit maior, & sanæ mentis; tamen si filius sit maior, vel mentis non sanæ, aut patrem esse legitimum administratorem, si voluerit; & si noluerit, filio dandum curatorem) Paschalis de viribus Patr. Potest. p. 1. cap. 2. num. 88. (vbi & ipse asserit patrem esse legitimum administratorem sui filij minoris, vel non sanæ mentis, etiam si vsumfructum in eis bonis non habeat, si vult administrare) Ioannes Fraciscus à Ponte quoque locis supra eodem cap. 5. num. 93. citatis, & Castillus de vsumfructu cap. 3. num. 64. saltem quando vsumfructus non acquiritur patri ex dispositione legis, sentitnr patrem semper esse legitimum administratorem. Denique etiam Caldas in l. securatorem verbo lasi numero 147. in casu, quo illi non prohibetur vsumfructus acquisitio, sed ipse sponte recusat vsumfructum habere, vt in casu l. fin. §. si autem in secunda state Cod. de bonis qua lib.) tenet patrem esse legitimum administratorem, quod & dixerunt Salicetus in antb. excipitur C. de bonis qua lib. Riminaldus in §. 1. num. 101. & nonnulli alij à Fontanella numero 31. vers. pro supra. relati. Probatur in vniuersum hæc sententia primò ex traditis supra cap. 5. num. 96. scilicet, quia sicut ius vsumfructus in bonis aduentitiis filiisfamilias acquiritur patri ratione Patris Potestatis, vt supra capite 4. numero 5. & d. cap. 5. num. 3. notatum est, & tradunt Doctores in locis allegatis, & alij communiter; Ita quoque ius administrandi eadem bona aduentitia competit patri, non ratione vsumfructus eidem patri à lege delati, sed ratione Patris Potestatis, ob quam tamquam causam principalem lex cum constituit legitimum administratorem eorundem bonorum vt colligitur ex §. institus, per quas personas nobis acquiritur, & magis clarè ex præallegata l. cum oportet §. non autem & etiam ex l. finali §. si autem in fine vbi (paterna reuerentia) Cod. de bonis qua lib. Et hoc ius administrandi bona aduentitia filiisfamilias esse præcipuum Patris Potestatis effectum, tradunt Doctores communiter, quos recenset Acanius Clem. d. effectus 12. num. 1. Fontanella d. p. 3. num. 29. & etiam Antonius Faber lib. 6. codicis dicit. 36. definit. 301. cum ibi dicit (vt d. cap. 5. citato numero 96. notati) non magis recusare patrem posse, vt sit legitimus administrator bonorum filij, quam vt pater sit, & reddidit num. 2. rationem scilicet, quia non alia ratione fit legitimus administrator bonorum filij, quam quia ei est pater, & habet filium ex potestate; Et ideo, seu hæc de causa, quia ma-

ter non habet in potestate filios, non esse legitimam administrationem (vt dicitur in l. filia ff. de saluionib.) bonorum filij, post Crauetiam conf. 59. num. 6. Hieronymum Gabr. conf. 36. numero 31. vol. 1. & Cancercium d. cap. 21. num. 68. tradit Fontanella d. p. 3. num. 31. Præterea probatur dicta sententia per textum in d. l. fin. §. si autem in secunda state. versic. si autem patre recusat Cod. de bonis qua lib. quatenus ibi disponitur, quod filiofamilias tunc datur curator in bonis, in quibus non habet pater vsumfructum, quando idem pater recusat administrare; Ex quo necessario inferitur, quod, iuxta eisdem textus dispositionem, pater, si velit, erit legitimus eorundem bonorum administrator, vt etiam notari d. cap. 5. num. 94. & per eum textum tradunt Bursatus, Vincentius de Franchis & Cagnolus locis d. cap. 5. eodem numero 94. allegatis. Vbi etiam declaratio, seu limitatio dicti textus à Saliceto, Riminaldo, & Calda locis supra allegatis, tradita, & reicitur. Quare,

Ad primum argumentum alterius sententiæ respondetur, quod & si in dictis textibus expressus sit casus, in quo pater est vsumfructuaris, non tamen excluditur à legitima administratione, pater non vsumfructuaris, cum (vt dictum est) præcipua ratio constituendi patrem legitimum administratorem aduentitiorum filij sit ratio Patris Potestatis, & reuerentia eidem patri ratione Patris Potestatis debita. Ad secundum argumentum sumptum ex antb. vt matris, & matris, respondetur ibi agi de casu, in quo patri prohibita fit vsumfructus acquisitio, & etiam bonorum administratio vt d. cap. 5. num. 91. probatum est. Ad alia, quæ forè possent obieci contra præfatam sententiam facilis erit responsio ex traditis supra num. 10. & ex traditis d. cap. 5. num. 94. & duobus seqq.

Pater spe futurus, an sit legitimus administrator bonorum, quæ ex causa aduentitia deferuntur filio nascituro, in vtero matris adhuc existentis.

Vtrum autem pater sit legitimus administrator bonorum aduentitiorum quæ filio nascituro, existenti in vtero vxoris deferuntur. Imprimis certum est, filio concepto nondum nato, fed nascituro, in vtero vxoris existenti, posse deferri, & acquiri bona ex causa aduentitia. Potest enim filio nascituro donari, legari, & etiam potest institui hæres S. Gellus. §. ille casus, l. placet ff. de liber. & posthum. & l. qui filius ff. de legat. 1. & Iurispræciti communiter, quos latè refert Boëtius decis. 172. num. 4. An igitur bonorum aduentitiorum, quæ donatione, legato, vel institutione filio, adhuc in vtero existentis, & sic nascituro, pater spe futurus habeat legitimam administrationem. Pro parte negatiua facit, quod filium nondum natum, licet conceptum, & in vtero existentem pater non habet in potestate, vt supra cap. 5. n. 34. vers. per d. ratione cuius patri competit & vsumfructus, & administratio aduentitiorum filij, iuxta tradita cap. 4. num. 5. cap. 5. num. 3. & num. 96. & hoc cap. num. 12. & ex consequenti bonorum ad vtem conceptum, nondum natum, sub Patria Potestate non existentem spectantium, non potest habere neque vsumfructum, neque legitimam administrationem, patri tributam à lege in l. 1. Cod. de bonis mater. & in l. cum oportet §. non autem Cod. de bonis qua lib. & ita sentitnr Alexander conf. 171. lib. 2. Baldus conf. 126. lib. 1. quos ad id allegat, & sequitur Frangonius de regim. Christiana Respub. part. 3. lib. 1. disp. 3. num. 13. Qui & confirmat, quia posthumo à patre

tre non potest in testamento dari tutor, & si datur non censetur, neque est tutor, nisi postquam natus est, & de gestis ante tenetur actione negotiorum gestorum, & non tutelae actione, nisi post editam partem aliquid fecerit, *l. si vero §. vltim. ff. de testamentaria tutela*, & etiam à magistratu, seu iudice dari non potest posthumum nondum nato tutor, sed tantum curator *l. vltim. ff. de tutoribus, & curatoribus*. Cuius diversitas ratio est, quia curator datur propter administrationem bonorum, tutor autè datur personæ, *certis in finem. qui testamentario tutore dari possunt & posthumus nondum natus non est persona*, & ita illi tutor dari non potest. Ex quibus concludit Fragorus, patrem non posse quicquam agere quasi administrator filij nondum nati. Et cõtra pro parte affirmatiua videtur facere, quod filius nasciturus habetur pro nato, quando tractatur de eius commodo *l. qui ventri. ff. de statu hominum*. In magnum autem commodum filij nondum nati resultat, si pater non suspectus gubernet, & administret bona filij, cum ob affectum paternum omnem alium affectum extraneum vincentem, præsumitur vtilius bona filij gubernaturus, & administraturus, iuxta notata supra *cap. 5. n. 94. & aliis locis ibidem citatis*, quam quisvis alius, qui eidem filio nondum nato seu ceteri daretur Curator, pro vt dandus esset *l. penultima §. Prætor ff. de excusationibus*. Ad idem etiam facere videtur, quod sicut filius iam natus, ita & posthumus nasciturus à patre testamento dari potest tutor, si postea natus vivo patre, eius potestati fuisse subiectus, & suus fuisset hæres effectus (scilicet primum gradum iuxta *l. posthumorum. ff. de iustro rupto testamento obtenturus esse*) §. cum autem in finem. de iustis. Quid igitur resolouendum? Si pater habet vsumfructum in bonis aduentitijs filio nascituro donatis vel relictijs iuxta tradita supra *cap. 5. n. 42.* & Doctores ibidem relatos, indubitatè asserendum patrem ratione talis vsumfructus saltem habere eorundem bonorum administrationem. Si verò pater non habet vsumfructum, sed bona, quæ filio nascituro ex causa aduentitia defecerunt, in totum filio acquiruntur, tunc etiam probabilius videtur patrem habere administrationem (ubi non sit suspectus de mala administratione) cum id resultat in commodum filij, quo casu nondum natus habetur pro iam nato, & vt in incem editus, iuxta *l. qui in cetero ff. de statu hominum*; & ità patri extraneus curator non debet præferri, & sic pater habet legitimam administrationem saltem tanquam curator, si non est legitimus administrator, pro vt est bonorum filij nati, & acta sub Patria Potestate existentis.

An. & in quibus bonis feudalijs filijfamilias pater sit legitimus administrator.

15 Vtrum etiam in bonis feudalijs feudi à priuato donati vel concessi filiofamilias, pater sit legitimus administrator. Andreas Iern. in *cap. 1. n. 12. de his qui feud. dar. possunt* ibidem Afflictus *n. 64.* Rolandus à Valle *Conf. 71. n. 65. vol. 2.* Paschalis de *virib. patr. par. n. 86.* Milanensis *decis. 13. num. 1. lib. 2.* & nonnulli alij relati à Paschali, & Milanensi negant ob illam rationem, quod neque etiam in his feudalijs pater habeat vsumfructum, iuxta sententiam supra *cap. 5. n. 53.* traditam, quam iidem Andreas, Afflictus locis *ibidem* allegatis, & plures alij pariter relati *eodem n. 53.* tenent. At cum longè probabilius sit patrem in præfatis feudis, seu bonis feudalijs habere vsumfructum, vt d. *Cap. 5. n. 54.* probatum est, & sen-

tiunt Doctores ibidem allegati, ex consequenti asserendum est in illis bonis patrem esse legitimum administratorem. Quin etiam si pater in his bonis feudalijs feudi donati, vel concessi filiofamilias pater non habet vsumfructum, nihilominus eorum esset legitimus administrator, iuxta tradita supra *num. 12.* & Doctores *ibidem*, allegatos. Si verò feudum sit à Principe ex proprijs bonis donatum, vel concessum filiofamilias, vel eidem filio acquisitum vi armorum, vel ex peculio Castrensi, vel quasi Castrensi, cum in his casibus bona feudalia sint Castrensia, vel quasi Castrensia, pater neque eorum vsumfructum habet (vt *eodem cap. 5. n. 52. est dictum*) neque esset legitimus administrator, sicut neque, aliorum bonorum filijfamilias Castrensijs, vel quasi Castrensijs non est legitimus administrator, sed ad filium administratione spectat, vt *eodem cap. 5. latè* probatum est.

§. III.

An pater legitimus administrator bonorum aduentitijs filijfamilias, in iudicio absque eiusdem filij consensu, quoad eadem aduentitijs possit agere, & defendere, seu mouere, & suscipere actiones, conuenire, & conueniri.

Certum est patrem in aduentitijs filijfamilias quotum est legitimus administrator, posse in iudicio agere, & defendere, conuenire & conueniri, seu mouere, & suscipere actiones, constat expresse *ex l. 1. cod. de bonis mater. ibi, per se potest, & ibi, licet in inferentibus resistere*, & idem colligitur *ex l. cum oportet §. non autem: ibi, plenissimam potestatem cod. de bonis qua lib.* & probant etiam notata supra in principio huius capituli de amplissima, & plenissima autoritate patris in bonis aduentitijs filijfamilias quoad illorum administrationem. Et in hoc conueniunt omnes Doctores, sed variant circa modum agendi, vel defendendi & præcipuè, an pater possit mouere, & suscipere actiones actiuas, & passiuas, seu conuenire & conueniri citra consensum ipsius filij, an verò ad agendum, & defendendum requiratur consensus filij præsentis perfectè ætatis, vel etiam maioris septennio, aut solum puberis. Et si enim *ex d. l. 1. & d. §. Non autem*, videtur satis constare, patrem habere ius agendi, & defendendi non spectato villo filij consensu, huiusmodi tamen amplissimam potestatem fuisse restrictam in *l. finali, §. ubi autem in vnum: ibi, adhibeatur autem etiam filiorum consensus, nisi adhuc in prima ætate sint constituti, Cod. de bonis qua lib.* sententia plures Iurisperiti, vt pœna non possit in iisdem aduentitijs pater mouere actiones, nec suscipere, siue conueniri sine filij consensu.

Et quidem cum in Iudicio agi possit de aduentitijs solum quoad vsumfructum, qui est vel esse potest patris, vel quoad proprietatem, quæ filij est, vel esse potest: si in iudicio agatur de aduentitijs quoad vsumfructum, conueniunt Doctores, quod pater potest absque consensu filij agere, ita quod *textus in d. §. ubi autem in vnum*, quatenus exigat, seu exigit

exigit consensum filij, procedat tantum cum agitur de proprietate, ita Imola in l. fin. §. pupillus ff. de verborum obligat. num. 5. in fine. ibidem Angelus, & plures alij, quos referunt, & sequuntur Pinellus in d. l. 1. p. 2. num. 66. vers. in eadem art. c. Cod. de bonis mater. & Valquius de success. creatione lib. 1. §. 6. n. 53. vers. reddendo, ad illum articulum, de potestate testator. Et probat Pinellus, quia alioquin deterioris conditionis esset pater in suo usufructu, quam quilibet usufructuarius extraneus, contra habitum supra cap. 5. ubi latè probatum est, patrem in usufructu aduentitiorum esse magis privilegium, quàm ceteri extranei usufructuarij.

18

Quæstio ergo, seu controversia est, quando agitur de proprietate aduentitiorum filijfamilias, an pater legitimus administrator eorumdem aduentitiorum possit absque illo consensu filijfamilias, tamen si præsentis, cuiuscumque ætatis sit, possit movere in iudicio actiones, & suscipere, seu conveniri, ita quod, & quando pater vi legitimus administrator sine consensu filij agit, seu convenit, & pariter quando convenitur sine consensu filij scilicet citatur solus, non citato filio, teneat Iudicium. Et multorum Iurisperitorum sententia est, patrem vi legitimum administratorem eorumdem aduentitiorum filijfamilias posse validè agere, seu convenire, & defendere seu conveniri quoad eadem aduentitia, filio irrequisito, & non citato, nulloque eiusdem filij habito, seu expectato consensu cuiuscumque ætatis sit idem filiusfamilias, non solum minor septennio, sed & perfectæ ætatis. Ita Bartholus in l. 1. cod. de bonis mater. n. 5. ibidem Baldus num. 8. Paulus de Castro n. 2. ibidem Bartholus et alij in d. §. ubi autem in vnum cod. de bonis qua lib. Et esse communè Legistarum dictum, Paulus in d. l. 1. num. 2. Cod. de bonis mater. Imola in l. fin. §. pupillus num. 3. ff. de verb. obligat. & ibi Aretinus num. 5. (cui illam non approbat) ita etiam Aseianus Clem. de potest. pater. cap. 6. effectum 12. num. 19. ita pariter Barth. Flor. de Menna in additione ad decis. 77. Hæmæ, dicens esse commune doctorem opinionem; atque ita in praxi feruntur, licet (subdit) contra eam aperte fuerit textus qui nullum bonum respondens accommodari potest, in d. l. fin. §. ubi autem eadem de bonis qua lib. Quæ autem responsiones dantur, habetor modo infra. Fundamentum huius sententiæ est, quia in d. l. v. Cod. de bonis mater. (quæ est Constantini & in d. Leum oportet §. non autem) quæ est Iustiniani) Cod. de bonis, qua lib. in quibus patri legitimo administratori aduentitiorum filijfamilias concessa est plenissima potestas eadem bona administrandi; nullum verbum de consensu filij habetur. Quapropter, dum idem Iustinianus in d. l. fin. d. §. ubi autem in vnum Cod. de bonis qua lib. dicit, quod adhibeat etiam filiorum consensus, nisi adhuc in prima ætate sint constituti, ne videatur sibi contrarius, aut paucis interpositis se correxisse, venit intelligendus, vt non exigat filij præsentis consensum, sed tantum consilium, vel de consilio, vel adhibenda alia interpretatio, seu declaratio, per quam salvetur Iustinianus à contrarietate, aut contradictione.

19

Altera sententia negat, patrem legitimum administratorem posse in aduentitiis agere, & defendere, seu movere actiones, & suscipere, seu litem transferentibus resistere citra ipsius filij præsentis consensum, vt præterea citra consensum non requiritur iudicium sit nullum Ita Innocentius in cap. accedens de procuratoribus, Cynus Angelus, Salicetus, Cornutus in d. allegata l. fin. d. §. ubi autem in vnum, ibidem. Paulus de Castro n. 3. Fulgosius n. 4. & plures alij relati à Pinello d. p. 2. n. 66. vers.

sed in hoc mira, & Valquius de successione creat. §. 6. allegat. n. 53. d. vers. vedendo ad illum articulum idem Valquius ibidem & vers. sed verior. idem etiam Pinellus d. n. 66. (qui tamen putat non requiri consensum filij maioris septennio impuberis, imo nec puberis, sed solum perfectæ ætatis, aut saltem plene pubertatis Palchalis de viribus Patr. Poteft. p. 1. cap. 2. n. 30. Petrus Barbosa in l. 2. §. finali n. 40. ff. soluto matr. Hamma decis. 77. n. 3. Hieronymus Marlic. decis. 49. quæ refert, & sequitur Fontanella de potest. nuptialibus claus. 4. Glossa 7. p. 3. atque Fachinus controu. iuris lib. 6. cap. 39. n. 19. in fine. Et hanc esse sententiam Legistarum, & Canonistarum receptiorem tradit Pinellus d. n. 66. vers. unde si bene attendas. Et in facti contingencia decusum fecisse iudicium, in quo pater administrator nomine fuerat conuentus, abque filij consensu, scilicet, eo solo citato, sine citatione filij nullum fuisse tradunt loci citatis Hamma, & Fontanella, qui propterea consulit, vt semper filius cum patre, citetur, ac contra utrumque, agatur, prout etiam contulit Salicetus in l. 1. Cod. de bonis mater. Et hæc sententia ab iis Doctores probatur quo præfixum textum in d. l. finali §. ubi autem in vnum: ibi, Adhibeatur autem filiorum consensus, nisi adhuc in prima ætate sint constituti, quibus verbis autem aperitissime constat Iustinianum voluisse & decidisse patrem non posse conveniri, nec conveniri in iudicio administratori nomine pro bonis aduentitiis filiorumfamilias (vbi agitur de eorumdem aduentitiorum proprietate) sine ipsorum consensu, aut citatione; & id ita aperte ex illis verbis, ait Valquius, loco citato constare, vt Iustinianus apertius loqui non potuerit, nisi quis velit Iustinianum renasci, & illud, iuxta voce testari. Neque, inquit, obstat, quod in d. l. 1. cod. de bonis mater. & in d. l. cum oportet §. non autem nullum sit verbum de filij consensu, quia cum d. §. ubi autem in vnum d. l. fin. sit posterior, potuit Iustinianus prædictis 1. & Leum oportet addere vel detrachere, iuxta l. deest novam, cum seq. ff. de legibus, præsertim quia dicta lex 1. & d. l. cum oportet non excluderent consensus filij, cum Iustinianus in d. §. ubi autem vnum, exigat. Et aduertit Pinellus in d. n. 66. vers. circa illum §. duriora esse verba Iustiniani in d. §. ubi autem, dum inquit, adhibeatur consensus, quam si simpliciter diceret consentiente filio, cum verbum adhiberi (inquit) significet aperte consensum expressum, de quo constare debeat extrinsecè, nec verificetur in taciturnitate, vel patientia, iuxta notata in l. 1. §. Voluntatem ff. sol. matr. Ex quibus eodem n. 66. vers. cum autem Bartholus, reprobat Bartholus & Iacobum Boning, in d. §. ubi autem in vnum, dicens, ibi non exigi consensum filij expressum sed dum exigatur consensus filij intelligi filium consentire, si non contradicit & sic sufficere consensum tacitum per patientiam, & taciturnitatem. Idem quoque Pinellus eodem n. 66. vers. cogitabat inquit ponderans eadem verba Iustiniani, notat non posse illam eundem intelligi, vt loquatur de consilio, non de necessitate consensus filij vt voluerunt nonnulli, quia inquit verba illa, adhibeatur etiam consensus filiorum necessitate designare videantur, iuxta l. non debui cod. de legibus, Illud etiam quod Innocentius, & committit alij Iurisperiti huius sententiæ dicunt in d. §. ubi autem in vnum exigere consensum filij cuiuscumque præsentis, qui sit maior septennio, tamen si sit impubes, id deducens & illis verbis d. §. nisi adhuc in prima ætate sint constituti, eo quia alias prima ætas à doctores intelligitur de infantia vique ad septennium, iuxta Glossam in prologo sexti decretalium verbo perfectus

festus, ab eodem. Pinello d. n. 66. *vers. fateor autem*, *vers. ego autem* non approbat, putatque verius, & æquius Iustinianum ibi *prima etate* non de infanti etate tantum, sed de pupillari vsque ad 14. annum sentire, quia non sit lex aliqua, quæ cogat primam etatem tantum intelligi vsque ad septennium, & tamen prædicta Glossa magistratili etatem hominis multifariè dividit, & etiam aliqua differentia sit in multis articulis inter infantem, & aliquando maiorem ante pubertatem, nihilominus cum textus ille in d. §. *vbi autem*, de prima etate loquatur, & innuat post eam necessariam esse patri consensum filij, videtur intelligendus post pubertatem; vt ibi ad minus tota etas ante pubertatem dicatur prima, nec in ea requiratur consensus filij. Quod esse verisimile probat idem Pinellus. Primo quia ante pubertatem nullum consilium filij esse videtur ex l. *vna Cod. de fals. mon.* Secundo, quia nullo modo sit rationi consonum in patre exigere consensum filij impuberis, cum in tutore non exigatur in iudiciis, nec in bonorum administratione. l. 1. §. *sufficit. ff. de admist. tuto.* Tertio, quia hæc tota etas vnico nomine *pupillaris* appellatur, eodemque nomine & iure censetur l. *maribus ff. de vulg. & pupill. & infans de pupill. substit. in principio*, & Spiegel. in *lexicon iuris verbo. Puer*. Quarto, quia à Natiuitate ad pubertatem negatur facultas testandi l. *quia etate ff. de testam.* & etiam intra eandem etatem datur, & dicitur tutor l. 1. *ibi propter etatem ff. de tutela.* Et interim quoque pupilli, pupillæque appellantur *infans quib. mod. tut. fin. 1.* & pariter intra eandem etatem minor testimonium ferre non potest *lege Julia ff. de testibus.* Neque in causa spirituali quis auditur. *cap. fin. de iudiciis in 6.* Ex quibus Iuribus infert Pinellus apparere puernm, & puellam propriè dici à natiuitate vsque ad pubertatem, licet ad aliquos effectus aliquando fiat diuisio illa infantilis, & puerilis etatis: Imò idem Pinellus putat non absolum intelligere eundem textum in d. §. *vbi autem in vnum* illis verbis, *prima etate* de plena pubertate, vt alias accipitur in l. *Mela. vers. scire ff. de alien. sibi. leg. l. cum filio ff. de leg. 3. & l. 1. §. pueritiam ff. de port.* Quibus iuribus pueritia variis in casibus non solum vsque ad pubertatem ordinariam 14. annorum, sed etiam vsque ad 17. & 18. annum. Quapropter (subdit idem Pinellus) cum hæc nomina etatis ambigua sint, per præfata iura, & per alia adducta à glossa in d. §. *pueritiam* rationi consonum videtur, vt in illo §. *vbi autem in vnum* ita prima etas intelligatur vt minus aduocetur ei, quod idem Iustinianus in l. *cum oportet §. non autem.* Vbi patri plenissimam concedit potestatem etiam, vt non tam stricte cum patre agatur & præterea frustratorius esset ille impuberis consensus. Quin etiam idem Pinellus non solum putat verisimile & æquum in d. §. *vbi autem*, non exigere consensum filij impuberis, seu ante pubertatem, sed etiam ante virilem etatem ante quam (inquit) nil iuuabit consilium vel consensus filij sine impuberis, siue pueris, nam malus consiliator erit minor iuxta l. 1. ff. de minor. & l. *finale cod. de legitima tutela*, præterquam quod non tam stricte (vt dictum est) agendum videatur cum patre: de quo lex omnia cõstitit.

Declarationes, seu limitationes supradicta secunda sententia.

20. Caterum eadem sententia ab aliquibus eam tenentibus, præsertim à Corneo in l. 1. n. 3. *Cod. de bonis mater.* & præfata decisio Iustiniani in d. §. *vbi autem* de necessitate consensus filij, limitatur

procedere tantum in hæreditate aduentitia, non ex aliis aduentitiis, quia etiam iure antiquo non poterat pater sine filio adire, vel repudiare hæreditatem l. 1. §. *qui hæres §. fin. ff. de acquir. hered.* quod non erat in aliis aduentitiis iuxta *Glossam ibi* & alios scribentes. Hanc tamen limitationem Pinellus d. n. 66. *vers. cogit abam etiam*, reprobatur, eo quia par ratio videatur in omnibus aduentitiis. Verum cum Iustinianus ante d. §. *vbi autem in vnum*, loquatur de hæreditate aduentitia, non videtur obsonum, si decisio de necessitate consensus filij, de eadem hæreditate tantum intelligatur, vt quantum minus fieri potest, ampla illa potestas in aduentitiis patri antea ab eodem Iustiniano concessa restringatur.

Præterea à nonnullis limitatur eadem sententia vt dicta decisio in d. §. *vbi autem*, de necessitate consensus filij, non procedat in bonis aduentitiis maternis, sed in aliis aduentitiis. Quam quoque limitationem cum Saliceto & Corneo in d. §. *vbi autem*, improbat Pinellus in d. n. 66. *vers. nec placere*, & inter bona materna, & reliqua bona aduentitia nulla efficax differentie ratio inueniri possit. At verò limitationem admittit, & probat Vasquius *allegato n. 53. vers. nec me mouet*, assignans differentie rationem, scilicet quia cum bona materna plerumque fuerint sub administratione patris eundemque mariti viua vxore, vt in *Lebus, & per totum solum Cod. de iure dotium & l. dote amiss. cod. de rei vend. ea administratione per filij successionem in eis patrem priuari minus rationi consonum, valde indignum, & impium esset, cum longè grauius sit, quod semel possidemus, à nobis separari quam quod nunquam fuit apud nos l. *vnum ex familia §. si rem ff. de legat. 2.* cum aliis adductis per eundem Vasquium. Quæ ratio cessat in bonis aduentitiis aliunde, quam à matre profectis, quæ nunquam extiterunt sub administratione, in quibus tolerabilis est, patrem non habere tam plenam administrationem. Ita Vasquius qui etiam habet rationem, quæ apud ipsum poterit videri.*

Auctoris Resolutio.

Prædictis in hac controversia pro vtraque parte traditis, Imprecis aduertendum duxi, quod, si testator, qui filiofamilias reliquit, expelleret, vt pater haberet in illis rebus aduentitiis ius agendi & defendendi simul cum vstructo, tunc solus pater circa filij consensum agere, & defendere potest, quia in his, quæ respiciunt tenorem testamenti testator potest dispensare cum forma, & legis dispositione vt Vasquius *vti supra* notat.

Cessante verò præfata testatoris dispositione & quod per textum in d. §. *vbi autem* à Iustiniano exigatur filij consensus, si filius requisitus consensum præbere nolit, nullam habens instam causam contradicendi, tunc pater potest agere, & defendere non secus quam si ille consensisset: ita Angelus, Paulus de Castro, Folgosius in d. §. *vbi autem*, Pinellus d. n. 66. *vers. illud autem*, & Vasquius d. n. 53. *vers. neque aliter enunt.* Confirmat Pinellus *ex textu in l. si cum dote. §. eo autem tempore ff. sol. matrim.* Vbi etiam pater non potest soluto matrimonio filie eiusdem agere ad exactionem dotis profectitæ sine consensu filie, tamen si aliqua iusta causa recuset consentire, patri permitenda est actio: ibi: *Si pater sit cui omnino consentire filia decet, & ibi: Filia leuis mulier, vel admodum inuenis, & ibi: potius patri acquiescere patrem oportere.* Quod late explicauit in *rr. de dote c. 3. n. 134.*

Quod si filius habeat iustam causam contradicendi, poterit contradicere, non solum iuxta eorundem Doctores

tes proximè citatos, sed & iuxta Doctores priorum sententiam tenentes, & expressè tradit Afcianus Clem. d. cap. 6. effectus 12. n. 19.

- 25 Vbi autem nulla addit iusta causa, ob quam filius possit contradicere, cessante etiam testatoris dispositione, attentò iure communi, adhæreo Doctores primè sententia, supra num. 18. allegatis, probabilisque & verius potius, quod in aduentitii filii familias absque consensu eiusdem filij cuiuscumque sit ætatis, etiam virilis, & profectæ, possit agere, & resistere, seu defendere, habeatur ins mouendi actiones, & excipiendi contra litem inferentes pro iisdem aduentitiis, ita quod, textus in d. l. finali §. vbi autem in vnum. Cod. de bonis qua liberis, decernens debere adhiberi consensum filij, velit solum vt requiratur filij consilium non consensus, prout eundem textum intelligit Afcianus Clem. d. effectus 12. eodem num. 19. Idque probat videri satis de mente eiusdem textus; dicit enim in principio, *In agendis, & fugiendis pater quidem suscipiat actiones, & moueat, cuiuscumque ætatis filius inueniatur*; Et ita patri dat plenam agendi libertatem, cuiuscumque ætatis sit filius; quasi velit dicere, non curandum de filio; alioqui non appareret, ad quod adiecisset illa verba, *cuiuscumque sit ætatis*, nisi voluit patrem sine filio posse agere. Postquam autem Iustinianus statuit, & firmavit, vt pater possit sine filio agere, subdit, *adhibetur etiam filiorum consensus, nisi adhuc in prima ætate sint constituti*: ac proinde ne dicendum sit, statim Iustinianum se contempsisse, vel sibi vno, & eodem tempore contrarium fuisse, videtur asserendum, voluisse Imperatorem intelligere, quod filius, dum est capacis mentis, vt suum det patri consilium, ad hoc, vt filii cantius prouideretur; & si aliter (inquit idem Afcianus Clem.) diceretur, esset nimis subita contrarietas in eodem textu, dum idem Imperator diceret, quod pater possit agere, cuiuscumque sit ætatis filius, & postea subderet, quod nisi sint in prima ætate constituti, eorum consensus requiratur; & sic asserret patri, quod statim illi concesserat. Ita Afcianus. Præfatam verò consilij filiorum petitionem, putarem non esse necessariam, nisi saltem pubes sit, cum ante pubertatem non videatur capax dandi sanum consilium, iuxta supra n. 19. notata. Confirmatur præfata sententia, seu declaratio præfati textus *vbi autem*, quia per eam non detrahitur plenissima potestati concessæ per alia iura patri circa administrationem aduentitiorum, & confidentiæ, quam lex habet de eodem patre, quod pro filijs semper sit capturus optimum consilium.

Absente filio, Pater legitimus administrator in aduentitiis filij potest agere, & defendere, nullo requisito filij consensu, nec tenetur canere de rato.

- 26 Et supradicta quidem de consensu filij, sit necne necessaria, quando pater legitimus administrator aduentitiorum vale, seu agere debet præfente filio: Nam absente filio, idem pater legitimus administrator potest agere nullo requisito, aut expectato filij consensu, vt constat ex d. l. finali allegato §. *vbi autem Cod. de bonis qua liberis*; dicitur enim ibi, adhibendum etiam filiorum consensum, nisi adhuc sint in prima ætate constituti (scilicet infantes, vel impubes iuxta supra numero 19. notata) vel longè abfint.
- 27 Sed dubitatur, An idem pater legitimus administrator aduentitiorum, possit, filio absente, agere nulla præfata cæterone de rato, an vero teneatur canere de eiusdem filij rathabitione. Et asserendam non teneri, vt clarè colligitur ex d. §. autem

in vnum, & præsertim iuxta sententiam, quod idem pater legitimus administrator aduentitiorum possit agere, filio præfente, eius consensu non requisito, neque adhibito: Potest tamen dubitari an pater agens nomine filij absentis teneatur canere de rato, (supposita sententia, quod vt pater possit agere filio præfente, teneatur filij consensum exigere. Etenim Bartholus in l. 2. §. finali num. 6. ff. sol. matrim. & ibidem Alciatus num. 25. à P. Barbofa in d. l. 2. eodem §. finali num. 40. relati, asserunt, quod vbi requiritur consensus filij præfentis, vt pater agat, tunc pater etiam legitimus administrator, teneatur canere de rato, si filius sit abfens. Nihilominus idem P. Barbofa eodem num. 40. vers. factis, tenet præfatum Bartholi traditionem non procedere in patre legitimo administratore aduentitiorum, dato etiam quod filij præfentis consensum teneatur exigere, vt propterea eiusdem absentis rathabitionem non teneatur requirere, iuxta d. §. vbi autem in vnum; Et assignat rationem, scilicet, quia cum iure antiquo proprietates aduentitiorum patri quæreteret, iuxta tradita cap. 4. & 5. & hodie proprietates aduentitiorum sit adincurata filijs, iuxta notata d. cap. 4. & cap. 5. in compensationem oneris, administratio plenissima prædictorum bonorum aduentitiorum patri concessa est, & exemptus idem pater legitimus administrator à pluribus alijs oneribus, quibus adstricti sunt alij extranei administratores, vt ex traditis hoc capite, & capite 5. constat.

Cum pater legitimus administrator aduentitiorum pro illis agit, vel conuenitur; An in libello nominari debeat pater & filius, & exprimi qualitas legitimij administratoris.

Vtrum verò, cum pater legitimus administrator aduentitiorum in iisdem aduentitiis agit, vel conuenitur, necesse sit, vt addatur in libello expressè nomen legitimij administratoris; Affirmarunt Bartholus, & Angelus alique scribentes in l. 1. Cod. de bonis materis, & alij relati à Pinello in d. l. 1. p. 2. num. 65. & ex communi practica solere nominari patrem, & filium, & exprimi eam qualitatem legitimij administratoris, testatur idem Pinellus: Qui nihilominus num. 64. vt rem indubitatum, asserit libellum, & iudicium sustineri; licet ea clausula non addatur; tum quia non ita inhærendum sit formulis in iure odiosis. l. v. Cod. de formulis, & imperationibus actionum sublaris. Tum quia in prosecutione causæ semper deducitur, & latius explicatur ius litigantis; indeque satis constat patrem agere, vel conueniri, vt legitimum administratorem.

Et post Baldum, & alios, Pinellus d. numero 64. aduertit non esse imitanda acta, quibus ius, & veritas constat, licet circa ordinem procedendi sollempnia omnino seruata non sint idque latius probat idem Pinellus, concludens trius esse, libellum, & iudicium sustinere, patre agente, vel conuenito, iuxta Glossam in d. l. 1. verbo legitimam, ibi: *quocumque modo fiat, non est ius. Cod. de bonis materis*, Ex quibus etiam turis idem Pinellus putat, vt libellus, & iudicium sustineatur, conuenito patre, non expresso nomine filij præfentis, & maioris infantis; Et idem etiam putat idemmet Pinellus, vt quamuis filius abfens sit, vel infans, possit pater agere, vel conueniri expresso nomine filij; hoc est, tamquam legitimus eius administrator, nec sit de forma necessaria, vt pater tunc agat, vel conueniatur nomine proprio, eo quia ea forma nec validet, nec irritet processum.

In aduentitiis solus filiusfamilias maior septennio non potest citari, & in ius vocari neque pupillus impubes absque tutore.

constitutionem procuratoris, non est mutandum, quod expressè non corrigitur, ut l. *præcipuus C. de app. pel.* Quamquam etiam Pinellus assignet rationem differentiæ inter agere & defendere: ac cõstitueret procuratorem quod maius periculum sit in agendo, vel defendendo, quam in constituendo procuratore, & sic cautius agi debeat vbi maius periculum vertitur.

Et licet speculator *de libel. concep. §. nunc videndũ in fine*, & Inola in *cap. accedens n. 5. de procur. sentiant esse necesse, vt tunc procurator agere debeat nomine patris, & filij simul? Pinellus tamen immediatè ante d. n. 6. 6. putat sustineri iudicium, siue procurator agat nomine patris, siue filij, id, quod deducitur ex notatis supra n. 29.*

An vero expensæ, quas pater faciat in litigando, deducendæ sint de fructibus ad ipsam patrem spectantibus, vel de aduentitiorum proprietate, latè explicatum est supra cap. 5. n. 203. & quatuor sequentibus.

Pater an tanquam administrator filijfamilias minoris, restituatur in integrum, sicut restitueretur filius ipse minor.

Vtrum autem pater administrator bonorum filijfamilias minoris restituatur in integrum, sicut restitueretur ipse filius minor? Communis Iurisperitorum sententia est affirmatiua, quæ ex eo probatur, quod sit tertius premisit pro aliquo minore, quod quamprimũ perueniret ad legitimam ætatem ratificabit contractum eius nomine gestum, non tenebitur ad aliquam pœnam, si postea ille minor factus maior, seu 25. annorum complitorum contraerent contractũ ob contractus iniquitatem, seu enormissimam eius læsionem, ob quam idem minor in integrum restituatur, quia ipse tertius potest vti eadem defensione, qua minor l. 2. *C. de fideiussoribus minorũ.* Ita Anchranus *conf. 336. Tiraquellus in l. si inquam C. de reuoc. an. donat. n. 6. Grammaticus decif. 101. n. 55.* (& iidem Grammaticus, & Tiraquellus, dicunt esse etiam textum in terminis in *l. cum minor 25. annorum in principio. ff. rem ratam h. berij*) Ioseph Ludonicus *decif. Peru. 27. n. 10. Alcanius Clement. de Patr. Potestate cap. 6. effectũ 12. n. 18. Pa. chalis de viribus Patrie Potestatis p. 1. cap. 2. n. 106. & 107.* & alij relati ad Ludonico, & Paschali vltra alios, quos late refert Antonius Gabriel *comm. conclus. lib. 3. conclus. 2. nu. 1. tit. de pallis.* Contarinius scripserunt Fulgosius 2. 223 & Arias Pinellus in *repet. l. 2. Cod. de resind. vend. in tertia parte cap. 1. num. 17.* Sed non recedendum à communi.

§. IV.

Pater legitimus sibi administrator in aduentitiis, an sine consensu filij possit adire hereditatem eisdem filio delatam.

Hereditatem filiofamilias delatam posse, eo ignorante, & inuito, ac nolente adiri à patre, traditum, & probatum est supra cap. 5. n. 27.

Item potest pater adire hereditatem, si filio infanti delatam l. *hirsanti Cod. de iure delib. l. 1. ibid.* Bartholus, Baldus, & alij scribentes, Alcanius Clement. *de Patrie Potest. cap. 6. effectũ 12. numero 4.* & Paschalis *de iur. Patr. Potest. p. 1. cap. 2. n. 55.* Et Bartholus ac post eum Alcanius monent, vt dictam infantis hereditatem pater adeat tanquam legitimus administrator; quod tamen intelligeretur,

F f etii

92. Nom autem in aduentitiis possit conueniri solus filiusfamilias maior septennio abique citatione, seu mentione patris legitimi administratoris. Possit affirmant Cynus, Coeneus, & Paulus de Castro in l. 1. *C. de bon. mater.* per textum in l. 1. §. *sufficit ff. de adm. iur. tutor.* Vbi pluribus absque tutore potest conueniri. Sed contrarium, & non posse solum filiumfamilias maiorem septennio vocari in ius quoad aduentitia; Nam iuxta tradita in *procedent. per l. 1. C. de bonis maternis. l. cum oportet. ac l. finalis. C. de bonis qua liberis.* exercitium actionis, & defensionis in aduentitiis ad patrem spectat; Id quod etiam expressè tradit Pinel in d. l. 1. p. 2. n. 67. *vers. ex his etiam C. de bonis mater.* atque adeo cum valet argumentum de tutore ad patrem legitimum administratorem filijfamilias in aduentitiis.

30. Quin imo nec in d. §. *sufficit*, vbi prius permittit posse citari impubertem solum, sed cum tutore (quo casu in effectu tutor ipse citatur) vt rectè Pinell. d. n. 67. *vers. amendum etiam post glossam in l. 2. ff. de cond. d. l. fuit*, & glossam in l. *nec impubes ff. de in ius vocando.* Quare etiam sententia Bartholi in d. §. *sufficit*, & nonnullorum aliorum (quos refert Pinellus) quod pupillus septennio maior totus absque tutore citari possit, non videtur attendenda, prout illam non admittit idem Pinellus, & quia ex d. §. *sufficit*, non probatur, & quia profus inanis, & inutilis est talis citatio ob defectum iudicij filij impubertis, qui nec ad citationem attendet, nec tutorem, vel defensionem certiorabit, quod latius, alios allegans, probat idem Pinellus d. n. 67. *vers. caendum magis*, addens, *vers. si autem*, quod solo impubere citato, si tuer non citatus compareat pro pupillo etiam pubertati proximo, sustinebitur iudicium, iuxta Paulum de Castro, & Alexandrum in d. l. *nec impuberes ff. de in ius vocando*, intelligendo si tutor compareat antelitis contestationem.

In aduentitiis pater legitimus eorum administrator potest sine filio, ante iudicium contestatam, constituere procuratorem ad agendum, & defendendum.

31. Vltra prædicta est specialis difficultas, seu controversia, an in aduentitiis pater legitimus eorum administrator, absque filij consensu possit, ante litem contestatam, constituere procuratorem ad agendum, & defendendum. Et negant Glossa in l. 1. *C. de bonis mater.* Innocentius loco supra n. 29. allegato, Cornens in d. l. 1. Fachinus d. cap. 29. & alij à Pinello in eadè l. 1. p. 2. n. 66. relati per textum in d. l. finalis §. *vbi autem in vnum C. de bonis qua liberis*, indistinctè asserentes patrem, legitimum administratorem filij in aduentitiis, non posse agere, nec defendere, nec constituere procuratorem ad agendum, & defendendum sine consensu filij maioris septennio. Sed receptissima, ac verior sententia est, in aduentitiis posse ante litem contestatam sine filij consensu, cuiuscũq; sit ætatis, constituere procuratorem ad agendum, & defendendum. Ita Barthol. & alij supra n. 18. allegati Pinell. d. n. 66. *vers. aduerso.* Vasquius loco supra n. 19. relato, Alcan. Clem. *dist. effectũ 12. n. 4.* & plurimj alij Iurisperiti ab eodem Vasquio & à Pinello d. part. 2. n. 65. & 66. relati; Et probatur hæc sententia per textum in d. §. *vbi autem in vnum* quo Iustinianus nihil dicit de constitutione procuratoris, sed tantum loquitur de iudicij, & apparet ibi, *Suscipiat actiones, & moueat*; & procuratoris constitutio extra iudicium fieri potest. Quare cum ibi nõ addatur aliquid à Iustiniano circa D. lo. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

est non expressum. Quare si pater dotem ab uxore accepit, & ex ea relicta liberis, dotem acceptam non restituerit, sed retinuerit, sic retinendo dotem maternam acceptam, quam restitueret tenebatur, cum præsumi filiorum, si infantes sint, nomine, matris hereditatem adire, post plurimos alios, tradit Surdus decis. 140. n. 2. Menochius de præf. lib. 4. præf. 101. n. 88 & 92. Fachineus *contron. iuris lib. cap. 51. vers. ubi tamen*, Stephanus Gratianus *discept. for. 2. 4. cap. 6. 27. n. 26.* Rota apud Farinacium *decis. 72. 1. n. 14. tom. 2. p. 4.* Hodierna ad *decis. Surdus 40. decis. n. 18.* & Palchalis eodem *cap. 2. d. n. 15.* & si multi contrarium tenent quos referunt Malcardus de *probat. contron. 4. n. 52.* & Fachineus *d. cap. 52. vers. sed contrarium*, quos tamen rectè rejicit idem Fachineus *d. vers. ubi tamen*. Advertunt tamen Gratianus, & Hodierna præfatam præsumptionem non semper, & absolute procedere, cum pater poterit, & possit retinere dotem, ratione ususfructus filii debiti, ut præfertim fuit casus, de quo Rota *d. decis. 72. 1.* Item non procedere dictam præsumptionem ubi aditio tenderet in damnum filiorum, & ad beneficium creditorum, vel ubi filij essent creditores matris ratione administratæ tutelæ, quamvis eorum creditum non esset, siquidem notat Hodierna *d. annot. 20.* asserens, quod tunc pro retentione dotis non censetur adita hæreditas matris, & testatur ita ad beneficium filiorum fuisse decisum per suum consilium Neapol. Per eandem vero solam dotis retentionem à patre non restituit, non censeri inductam additionem nomine filij maioris, sed tunc ipsius filij voluntatem requiri, notant *locis citatis*, Surdus, & Hodierna ex Bartholo *in l. geris. ff. de acquir. hered.* Quamquam etiam ex sola possessione bonorum maternorum, præsertim longæ, & ex eo, quod pater retinuit maternam hæreditatem filie delatam induci additionem pro filia ipsa, tamen si maiori, tradidit Londinicus Moros. *respons. 11. n. 10.* à Palchali *d. cap. 52. n. 16.* testatos allegans alios quos idem Palchalis refert.

37 Hæreditatem vero filiofamilias delatam, aut legatam, si iudice eidem filiofamilias relictam, pater est legitimus administrator filij non potest repudiare, ut constat ex *l. 1. Cod. de bonis maternis*, & *l. cum oportet §. 1. vers. è contrario. C. de bonis qua liberis*, & tradunt Bartholus, Baldus, & alij scribentes in *Lex repudiatione. C. de fideicommissis*, Pinellus in *l. 1. p. 3. n. 103. vers. an legatis C. de bonis maternis*, & alij supra *cap. 5. n. 53.* relati, Vbi & probatum est, propter paternam repudiationem, rem filiofamilias relictam omnino etiam quoad ususfructum acquiri. Potestas enim patri, ut legitimo administratori, intelligitur ad vitia liberis, ut notavit Baldus in *d. l. 1. ad finem. Cod. de bonis mater.* argumento *l. creditor §. Lucius ff. mandat.* Ideoque tunc possit hæreditatem filio delatam repudiare, quando omnibus inspectis, filio vitiosus foret illam repudiare, quam acceptare.

38 Si autem filiofamilias hæres scriptus, & hæreditatem ex fideicommissio restitueret iustus sit, pater nomine filij potest restitutionem facere, etiam sine iudice, & actione transferre, *l. quannus 40. §. 1. ff. ad Trebellianum*, in quo plus iuris habet pater, qui sine pupillo, nisi infans sit, non potest restituere *l. restituere §. pupillus ff. eodem*. Nam est patri est prohibita alienatio bonorum aduentitiorum filij (ut sequenti paragrapho explicatur) non tamen intelligitur de omni alienatione, sed de ea tantum, que instanti causam nullam habet, ut pariter sequenti paragrapho. Et ita quoque Ant. Faber *lib. 6. C. tit. 36. definit. 3. qui in scholio n. 10.* de hac restitutione per patrem facta alia tradit ex decisione sui senatus.

§. V.

An, & quando pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiofamilias possit illa alienare.

Supponitur ut certum, & indubitatum alienationem bonorum aduentitiorum filiofamilias, patri licet usufructuario, & legitimo administratori, esse prohibuit, ut clare constat ex *l. 1. & 2. C. de bonis maternis*, & *ex l. finali §. ipsam autem. vers. non autem*, & *§. si autem es alienum. C. de bonis qua liberis*, & tradunt omnes Doctores, qui infra allegantur, & alij communiter.

Intelligitur autem præfata prohibito alienationis, ut pater est legitimus administrator aduentitiorum, non possit eam facere nisi la subsistente causa necessaria, aut iusta. Nam ob causam iustam vel necessariam, & à iure permittum, posse patrem legitimum administratorem alienare bona aduentitia filij, etiam immobilia, constat ex *d. §. si autem es alienum*, & *d. vers. non autem*, & tradunt Doctores communiter, Pinel. Ant. Gomez, Alcanius Clem. Palch. Castil. Ant. Faber *locis qui infra allegantur*, & alij omnes hac de materia scribentes, ut apud prædictos, præsertim Pinel. videre est, & solum controversia est; An pater legitimus administrator filiofamilias minoris ex causa iusta, & necessaria à iure permittit possit bona aduentitia filij vendere, & alienare, absque decreto, & auctoritate iudicis, an vero iudicis decretum requiratur. Circa quam controversiam sit.

* Bona mobilia aduentitia filiofamilias minoris possunt à patre legitimo administratore liberè, & absque iudicis decreto alienari.

Dubium primum, An pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiofamilias minoris possit aduentitia mobilia alienare, absque decreto iudicis. Respondetur patrem posse abque iudicis decreto, & liberè eadem bona aduentitia alienare, constat ex *d. l. finali §. ipsam autem vers. non autem. C. de bonis qua liberis*, & est communis Doctorum sententia. Ita expressè Azo. in *summa C. de bonis qua lib. vers. nec pater, quod in alienatione mobilium*, Iason. in *l. præf. n. 5. C. de transact.* Mynsingerus *singularium observ. centuria 5. observ. 6. n. 1.* & Castil. de *usufructu cap. 3. n. 68.* Et ut certum supponunt omnes Doctores, qui infra allegantur, & alij communiter, quia solum disputant, an pater legitimus administrator filiofamilias minoris possit eius bona aduentitia immobilia, ex iusta causa, præsertim necessaria, alienare, absque iudicis decreto licet alias ad alienationem rerum immobilium minoris sit iudicis decretum necessarium.

Dubium secundum, An pater uti legitimus administrator filiofamilias minoris bona eiusdem immobilia aduentitia alienare sine iudicis decreto possit, ex causa necessaria, puta æris alieni quod filius solvere teneatur, iuxta textum in *d. l. finali §. si autem es alienum C. de bonis qua liberis*. Et multorum sententia est, quod non possit sine decreto iudicis alienare, etiam ex causa necessaria æris alieni solvendi. Ita Salicetus in *l. præf. Cod. de transact.* ibidem Iason num. 5. Curtius lun. num. 15. Crotus in *l. frater à fratre numero 31. ff. de condit. indeb. in* Castaneus

Castaneus in *consuet. Burgun. rub. 6. §. 5. n. 14.* & Ant. Gomez *d. l. 48. tauri n. 18.* Probatur hæc sententia primò quia cù talis alienatio à patre legitimo administratore fiat nomine ipsius filij minoris, & favoro minoris inductum sit. vt in alienatione rerum immobilium requiratur decretum, & iste casus alienationis causa æris alieni solvendi non reperitur exceptum, sequitur quod in eo etiam requiratur decretum. Neque obstat (quo hæc eadè sententia confirm.) quod in *d. l. fin. §. fin. autem ex alienum*, patri legitimo administratori filifamilias minoris sit concessa licentia alienandi bona mobilia, & immobilia filij aduenticia propter æs alienum solvendum; nam huiusmodi licentia debet intelligi, vt iudicis decretum interueniat, iuxta regulà quæ colligitur ex *l. si quando C. de inofficio testam.* scilicet, quod quoties licentia conceditur aliquid faciendi, intelligi debet adhibita iuris solemnitate. Probatur eadem sententia ex Isafone, qui ad id perpendit verbum *visè*, quod in *d. §. fin. autem ex alienum*, habetur, quod verbum solet significare solemnitatem iuris. Tertio probatur, quia quando pater non est legitimus administrator filij, sed est tutor, vel curator filij minoris, vel quia non habet vsumfructum in bonis filij in potestate sua existentis (supposita opinione supra hoc cap. n. 11. tradita) vel quia filius est emancipatus, non potest rem immobilem filij, sine decreto iudicis alienare, etiam ex causa æris alieni solvendi. vt in *l. cum emancipatis 3. C. de prædij minor. l. si pupillorum §. si pater. si magis puro. §. non passim ff. de reb. eorum qui sub tut. ergo nec quando pater est legitimus administrator filij, potest sine iudicis decreto alienare bona immobilia filij aduenticia ex eadem causa necessaria, seu propter æs alienum filij solvendum.*

43 Altera sententia, & communis tenet patrem vt legitimum administratorem bonorum aduentitiòrum filifamilias, & eiusdem filij nomine sine decreto posse eadem bona filij minoris immobilia alienare ob causam necessariam, & specialiter, ex causa necessaria æris alieni solvendi, quod filius solvere tenetur. Ita Azotus in *summa C. de bon. qua liber. num. 11.* Bald. Castrensis. Fulgos. Cornes in *d. §. fin. autem ex alienum in fine*, Idem Baldus. Castrensis. Alexander in *d. l. præf. C. de trans. alij. Idem Bald. in l. 1. n. 1. ff. de reb. eorum* (vbi etiam Raphael Comanus) & in *d. l. si pupillorum. §. si pater ff. eodem*, Romanus in *l. singularia n. 15. ff. si certum petat. plurimi alij, quos refert Pinellus in l. 1. p. 1. n. 21.* Idem Pinellus *ibidem vers. Ego à communi*, Alcanius Clement. de *Patr. Potest. cap. 6. effectus 2. n. 48.* & effectus 12. n. 9. Paschalis de *viribus Patrie Potestatis p. 1. cap. 2. n. 5. 7.* & S. Gaillus *prædicarum obseruat. lib. 2. obseruatione 72. n. 14.* Andreas Fachin. *controv. iuris lib. 6. cap. 40.* Antonius Faber in *suo C. lib. 1. tit. 39. desin. 10. in scholis num. 6.* & *lib. 6. tit. 36. desin. 3.* Simoncellus de *decretis lib. 3. tit. 8. in præfatione 1. num. 6.* Mynsingerus *singularium obseruat. centuria 5. obseruat. 61. num. 2.* & S. Menochius *conf. 179. num. 45.* Castillus de *vsumfructu cap. 3. num. 71.* Hodier. in *annot. ad 179. decisioe Sardi n. 10.* Joseph Ludovicus *desif. Perus. 13. n. 11.* & alij ab Alcanio, Paschali, & Castillo allegati. Probatur hæc communis, & recepta imò receptissima sententia, præsertim & præcipue ex *d. l. fin. allegato. §. fin. autem ex alienum*. Cuius verba sunt: *Sin autem ex alienum ex defuncti persona de cædit, cum etiam apud veteres hoc esse substantia in iure sit, que post destructionem ex alienum superferretur, habeat pater licentiam ex rebu hereditariis (primum quidem ex mobilibus, fin. autem non sufficientibus) sufficientem partem nomine filij vendicare, vt illico reddatur ex alienum, & non referatur onere prægrauetur.* Quibus primò constat à Iustiniano patri concedi alienare bona immobilia

D. Ioan. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

ex causa necessaria æris alieni; & sic ipse supplet iudicis decretum, quod non est aliud, quam permissio alienandi *l. §. §. non passim ff. de reb. eor.* Secundo ibi Iustinianus non fecit aliquam mentionem de decreto prætoris, seu autoritate iudicis, ac proinde cum nullibi talis solemnitas reperitur scripta, in patre legitimo administratore voluntariè, & sine fundamento exigitur. Rectè autem, & merito idem Iustinianus noluit in patre legitimo administratore filij esse necessarium iudicis licentiam alienandi; quia lex multum confidit de patre eiusque prudentia. Vnde si quando causa cognita iudicem quid statueret oportet, solet iudex, & vt plurimum tenetur patris voluntatem sequi, allegata *l. magis pater §. sed si pater, & l. fin. ff. de reb. eor. l. §. et si quidem, l. si filio. l. in confirmando, & l. penult. ff. de confirmando tutor.* Nullum enim melius est consilium pro filio, quam paternum *l. fin. C. de curat. furios. & l. fin. C. qui aduersus quos.* Quod præsertim procedit in hoc casu, quo & ipsius patris interest, vt res filij tam mobiles, quam immobiles consententur, & si fieri potest, non alienentur. Quapropter non dubitat lex, quia alienatio facta à patre in vtilitatem filiorum cetera sit. Tertio Iustinianus ad præcautionem filij gratam in eodè *§. fin. autem ex alienum*, cõcedens patri licentiam alienandi, præscribit etiam formam, seu modum faciendi eandem alienationem, nempe *ex mobilibus primò, fin. autem non sufficientibus, ex immobilibus*, quibus supplet officium iudicis, quod potissimum consistit in excussione, an aliunde possit æs alienum solui. Quare iustititer ad iudicem recurretur, cum in eodem *§. fin. autem*, idem Iustinianus modum, & formam faciendi alienationem ab ipso concessam patri præscribit. Ad primum autem argumentum oppositæ sententiæ, & eius confirmationem respondetur, ex verbis dicti *§. fin. autem ex alienum*, satis constare in hoc casu alienationis bonorum aduentitiòrum ex causa æris alieni solvendi, nullam aliã solemnitatè à Iustiniano requiri, quã eã ibi præscripsit, scilicet, quod verè subit cauã æris alieni, & alienatio fiat modo ibidem assignatã, nèpe vt primò *ex mobilibus*, & iidem non sufficientibus, *ex immobilibus*, & quantum fieri potest, minus vtilibus. Ad secundum resp. primo illud verbum *visè* nõ reperiri in textu, & dato quod in aliquibus exemplaribus habeatur, respond. ex Pinel Fachin. & aliis à Pinel allegatis, idè verbum, *visè*, ex ferri ad causam, & formam in præcedentibus ab eodè Iustini. præscriptã; & sic significare substantiã æris alieni, & ordinè seruandum in eadem alienatione faciendã, nimirum, vt primum mobilia alienentur, postea immobilia, non vero significare iudicis decretum, quod in hoc casu neque à lege requiritur, nec necessarium est, si à patre in alienando seruentur in eadem lege ab Imperatore præscripta.

Ad tertium argum. respond. primo verum esse, tutorem, & curatorem non posse, etiam causa æris alieni solvendi alienare res immobiles pupilli, seu minoris abique iudicis decreto, iuxta iura in argumetò adducta; id quod procederetis quando pater est tutor aut curator filij emancipati; nam ipse pater vt tutor aut curator eiusdem filij emancipati, sicut quilibet alius tutor, aut curator, non potest abique iudicis decreto alienare validè, etiam si æs alienum vergeat, bona filij pupilli, aut minoris emancipati, per textum in *d. l. si pupillorum*, & in *d. l. cum emancipatis 3. n. 1.* Quamvis in hoc casu non ita exacta causæ cognitione opus sit, & iudex priorior esse debeat ad consentiendum alienationi faciendæ per patrem, quam per

alium tutorem, vt notat Gaillus *d. n. 14* & Paschalis *d. cap. 2. n. 6.* & tradunt Semoncellus *de insep. l. 1. n. 1.* & alij, quos Paschalis refert. Respondetur secundum in hoc casu non valere argumentum simpliciter a tutore, vel curatore, & quocumque alio administratore minoris, qui non fit legitimus administrator, etiam si pater, ad legitimum administratorem filifamilias, & sub Patria Potestate existentis, cui a lege in *d. §. fin autem as alienum*, concessa potestas alienandi propter res alienum simpliciter, & absolute secundum modum, & formam legis, nulla mentione decreti iudicis facta; & quia lex longe plus tribuit patri legitimo administratori, quam tutori, vt constat ex traditis *supra hoc cap. 2. & cap. 5.* & Patria Potestas operatur maiorem affectionem, in patre, & sic lex illum minus suspectum habet, quam tutorem, & qui etiam pater legitimus filifamilias administrator plus iuris habet, quam tutor, aut curator, cum sit etiam usufructuarius.

- 45 Porro limitatur præfata affirmatiua, vt non procedat in bonis aduentitiis filio relicto cum expressa prohibitione, ne alienentur; nam tunc vt illa prohibitio aliquid operaretur, si pater vellet ex causa res alienari, vel alterius necessitatis alienare, opus esse iudicis decreto, dixit Ferd. Nauas, quem refertur Simone, *d. in p. l. n. 15.* & Paschalis *d. cap. 2. num. 9.*

An ex quacumque causa necessaria pater legitimus filij administrator possit sine iudicis decreto alienare bona immobilia aduentitia, & qua dicatur alienatio necessaria.

- 46 Verum verò potestas bona immobilia aduentitia filifamilias minoris, ex causa necessaria res alienandi, quo filius obstrictus est, alienandi, absque iudicis decreto, patri legitimo administratori bonorum aduentitiorum à Iustiniano concessa in *d. l. fin. §. fin autem as alienum*, extendatur ad alienationem ex quacumque alia causa necessaria urgente filium, licet non res alieni, quod filius solvere teneretur. Vt pater legitimus administrator filifamilias ex simili causa necessaria, sine iudicis decreto possit alienare bona eiusdem filij aduentitia immobilia, affirmant Auzot. loco *supra allegato*, alios allegans Pinellus *d. p. 3. n. 2. l. 24.* & *n. 49. vers. & hic melius* Gayllus *d. obferu. 7. l. eodem n. 14.* Afcanius Clement. *d. effella 12. allegato n. 4.* Menochius *d. conf. 279. cit. n. 45.* Castillus *d. cap. 3. n. 11.* & alij ab eodem Afcanio, Gayllo, & Castillo relati, quatenus afferunt generaliter, patrem legitimum administratorem filifamilias minoris, ex causa subsistenti, & urgentis necessitatis, posse absque iudicis decreto alienare bona aduentitia immobilia. Ante huius affirmatiuam probationem, aduertendum, alienationem necessariam seu ex causa necessaria dici, & esse, que fit ab illo, qui scit se posse à iudice cogi, & compelli, & si hic & nunc per eundem iudicem non cogitur, vt notatur in tractatu *de dote cap. 15. n. 73.* & conflat ex *l. mansueti. ff. quod falso tutore;* & tradunt Baldus, Decius, Gabriel, Corbulus *d. n. 72.* allegati, & alij, quos Costa, idem docens, *de remedijs subdij. remedij 22. n. 20.* refert. Hoc ergo supposito, probatur eadem affirmatiua, & potestatem à Iustiniano in *d. §. fin autem as alienum*, alienandi, absque iudicis decreto, bona filifamilias minoris immobilia aduentitia, ex causa necessaria res alienandi solvendi, porrigi, & extendi etiam ad quacumque aliam alienationem ex causa necessaria, ad quam filius, & ipse pater vt filij legitimus administrator potest per iudicem compelli; cum in omni alienatione ex causa necessaria, sine res alieni, sine alterius necessitatis urgente, militet eadem ratio, scilicet, quod pater vt filij legitimus administrator potest per iudicem cogi. Præterea probatur,

quia generalis prohibitio alienationis, intelligitur de voluntaria, non de ea, que fit ex causa necessaria, vt tradunt Doctores à me *d. cap. 15. eodem num. 72.* allegati, & alios allegans Pinellus *vbi supra d. n. 24.* & *d. n. 29.* per textum in *l. 3. §. 1. ibi, quia non ex tutor, vel curatoris & §. 2. ibi: Hac enim alienatio non sponte, tutor fuit;* & *§. 3. ibi, Valebit alienatio propter rei iudicatas auctoritatem ff. de verbis cor. in l. 1. in princ. ibi: Quia hoc alienatio non est voluntaria ff. de fundo dot. & in l. alien. 13. ibi: Dumtaxat voluntaria, non que causas habent necessarias ff. fam. ercisc.*

Ex quibus inferitur primo confirmatio illius, quod *supra hoc cap. n. 38* dictum est, nimirum, quod pater legitimus administrator filij, potest eiusdem filij nomine, hæreditate scripti, & hæreditatem ex fideicommissio restitueret iussu, facere restitutionem sine iudicis auctoritate; & in vniuersum sine decreto iudicis posse alienare rem immobilem filio relicto, vbi sic testator iussit, & mandauit; cum tunc alienatio ex eiusdem testatoris iussu, & obligatione fit necessaria, vt in *l. 3. C. quando decreto opus non est.* Quo casu etiam ipse minor, aut eius tutor, absque decreto alioque etiam ipse minor, aut eius tutor, sicut etiam idem minor, & eius tutor, præcedente patris defuncti obligatione, potest, absque eodem iudicis decreto, alienare rem immobilem, ad eundem minorem perentiam *d. l. 3. & l. 1. Cod. eodem;* Et pariter pater legitimus filij administrator, vel tutor, & etiam ipse filius minor, (licet alius non posset lege prohibente) potest, absque iudicis decreto, manumittere, & alienare, vbi manumittit, vel alienat ex fideicommissio, & iussu defestatoris, vt in *l. non tantum §. his autem ff. de fideicommissarijs libertatibus;* & in *l. causam. 10. ff. de mactu- sionibus.*

Inferitur secundò, à patre legitimo administratore filij, & à tutore, atque ab ipso filio minori, sine iudicis decreto, posse rem immobilem alienari, vbi præcedebat obligatio eius cui filius minor iussu hæreditario successit vt in *l. magis pure §. sed si pater, & §. ead. alij. ff. de reb. cor. quia alienatio fit ex causa necessaria.*

Inferitur tertio non prohiberi patri legitimo administratori, tutore, vel ipsi minori, absque iudicis decreto, alienationem ex causa necessaria, pronuntiate ex sententia, & re iudicata vt in *allegata l. 1. ibi: Quia hoc alienatio non est voluntaria. ff. de fundo dotati, & allegata l. 3. §. item queri;* ibi: *Hac enim alienatio non sponte fuit, & ibi: Valebit alienatio propter rei iudicatas auctoritatem ff. de verbis cor. & post alios, Pinell. d. p. 3. n. 24. & 29. vers. notum enim.*

Inferitur quarto, quod & si pater legitimus administrator filiorum familias non possit dotare filiam ex aduentitijs aliorum filiorum, vt tradit Baldus in *l. fin. §. fin. C. de bonis qualib. & post Pinell. in d. l. 1. part. 3. n. 101. C. de bonis matern.* tamen si pater, & mater sint inopes, & pariter ascendentes paterni, vel materni sint inopes, vel non existant, & pariter filia non habeat, vnde dotari possit, habeat autem fratres ditites, quibus fit constricta, vel vtrinq; scilicet ex parte patris, & ex parte matris, vel saltem ex parte patris; quo casu fratres ipsi ditites tenentur, & cogi possunt illam dotare, vt per textum in *l. cum plures §. fin. ff. de admin. tut. tradit communiter Iurispreriti, & Theologi, ac Summi iur.* & quos latè refero in tract. *de dote cap. 5. n. 1. & seqq.* vbi latè id probos, & explico; Et hoc idem alios Iurispreriti allegans, notat Pinell. *d. n. 101.* Pater legitimus administrator filiorum hoc casu, absque iudicis decreto potest aduentitia immobilia aliorum filiorum alienare causa dotandi filiam, eorumdem foreorem ex parte patris, & matris, vel ex parte patris pauperem, que aliunde dotem habere nequit, illamque dotare, vt *d. num. 101.*

tradit

tradit Pinellus; cum hæc alienatio sit ex causa necessaria dotis, ad quam cogi possunt fratres, (et si pupilli, aut minores) & ipse pater legitimus eorum administrator. Vnde si idem fratres minores carerent patre, & curator, possunt pariter, sine iudicis decreto, promittere pecuniam, & se obligare causa eiusdem dotis, vt d. cap. 5. n. 53. post alios, trado.

51 Infertur quinto, quod si res immobilis, quæ ad filium familias pertinet, & transit in eius dominium, subiecta erat retrocéditio, quia is, à quo ad filium pertinet, emerit cum pacto retrocédendi, vel filius ipse, vel pater eam emisset cum tali pacto retrocédendi in principio, in eodem instrumento apposito, vel in alio instrumento incontinenti tamen; pater legitimus administrator filij, sine iudicis decreto, potest eandem rem retrocédere, seu tradere primo venditori; vt expresse affirmat Pinellus d. p. 3. n. 51. quia hæc retrocéditio non est voluntaria, sed necessaria ex vi pacti, & præambuli contractus venditionis, seu emptionis cum appositione eiusdem pacti de retrocédendo. Quare etiam quando res stabili subiecta retrocéditio non provenit ad Ecclesiam, quia is, à quo ad Ecclesiam transfuit, eam emerit cum pacto retrocédendi, vel ipsa Ecclesia emit prædium cum pacto retrocédendi; potest autem assensu Apostolico retrocédendi, iuxta probabiliorum sententiam, vt aliis allegatis, notati tom. 3. moral. varior. num. 150. eo quia hæc retrocéditio vel sit simplex resolutio primi contractus, seu venditionis ex causa præambuli contractus, & fingitur retro res non esse vendita, vel sit necessaria ex vi primi contractus; ita quod etiam hæredes, & legatarij, ad quos pertinet res, tali pacto empta, teneantur retrocédere, vt tradunt Doctores d. numero 25 allegati. Quapropter, & Nota decis. 1080. numer. 9. apud Seraphinum. Tenent in affrancatione, seu retrocéditioe rei Ecclesie Emphiteutice, deducta in pactum in prima concessione, non esse necessarium firmare formam, seu solemnitatem, in alienatione rerum Ecclesie requisitam, ob eam rationem, quod alienatio in vim pacti de affrancando, est necessaria, non voluntaria. Videantur tradita d. num. 250.

Patri alienanti bona filij minoris aduentitia immobilia, afferenti alienationem factam esse ex necessaria, aut legitima causa, non creditur, si nulla alia probatio sit, & filius vendicans rem alienatam habet intentionem fundatam contra eum, in quem pater alienavit.

52 Cæterum etsi prædicta de Potestate Patris legitimi administrationis bonorum filij familias aduentitiorum, illa tamen immobilis, absque iudicis decreto, ob necessitatem æris alieni solvendi, & ex alia causa, iusta, & necessaria alienandi sint vera, (sicut & potest absque eodem iudicis decreto eadem bona alienare ex qualibet causa legitima, & iusta, respiciente seu concernente utilitatem, & bonum filij, vt in sequent probatur.) Nihilominus, cum eodem patri legitimo administratori in text. supra n. 39. adductis, sit prohibita eorumdem bonorum aduentitiorum immobilij alienatio, nulla subsistente causa necessaria, aut alias legitima, & iusta; patri alienanti, aut ei, in quem pater alienavit, obtendenti alienationem factam fuisse ex causa necessaria, aut alias legitima, non creditur, sicut neq. tutori, si alia probatio nulla sit; alioquin lex in allegatis textibus facile ludi posset, quæ propterea patris arbitrio hac parte noluit consistere, ideoque, in quem pater alienauerit eadem immobilia aduentitia, illa filio vendicante non poterit vitare condemnationem, nisi probet alienationem esse necessariam. D. lo. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

ria, & legitima, ac iusta causa factam. Et in dubio fundata erit intentio filij vendicantis rem alienatam, vt, post alios, tradunt Pinellus d. p. 3. n. 2. 3. & Caffil. de usufructu d. c. 3. n. 69. cū enim quis habet iuris regulam aduersarij probat causam limitationis, vel specialitatis, & vbi est regula inris prohibitiua, non statum confessioni contrahentis, vel testantis, quæ, Doctoribus allegatis, patet probat idem Pinellus. Et in hoc casu patri alienanti, & afferenti alienationem esse necessariam, aut legitimam causa, non credi, si nulla alia sit probatio; Tradit etiam Ant. Faber lib. 6. C. rit. 36. defn. 3. Vbi & addit, quod constante rei subsistente verè legitima causa alienationis, ad illam faciendum non requiritur iudicij auctoritas, cum index non adhibetur in contractibus pupillorum, & minorum, nisi vt patris presentiam suppleat.

Pater legitimus filij administrator, An sine iudicis decreto, possit alienare res aduentitia immobilis, obnoxia periculo perenni tractu temporis, & qua maiorum sunt sumptuum, quam fructuum. Et generaliter, quando alienatio resultat in notabilem utilitatem filij.

Dubium secundum. An pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filij familias, sine iudicis decreto, possit alienare res filij aduentitia immobilis que seruari non possunt, tractuque temporis peritura, aut deteriores futuræ essent, vel quæ sint maiorum sumptuum, quæ fructuum, & que infertiles, & infructuosæ. Et respondetur affirmatiue, idque satis probat text. in d. l. fin. §. ipsum autem, vers. non autem C. de bon. que liber. Vbi Iustinianus Imperator patri legitimo administratori expresse cædit licentiam alienandi illas filij familias aduentitia res immobilis, quæ onerosa hereditati sunt, vel quæcumque modo damnosa, si, censeat alienationis iusta causa esse, tam causam utilitatis quam æris alieni, seu necessitatis. Et hoc idè tradit Pinellus d. l. p. 1. n. 26. C. de bonis mater. qui & pluribus aliis text. (nempe in l. Aristof. de iure delicti in l. non solum ff. de petit. hered. & aliis) comprobat. Et confirmatur eo, quod etiam similes res immobilis, si sint Ecclesie, possunt alienari, absque solemnitate requisita in alienatione rerum Ecclesie, vt latè explicauit l. 3. moral. var. tit. 6. num. 373. & 374.

Hinc infertur eundem patrem legitimum bonorum filij familias minoris aduentitiorum administratoræ, sine iudicis decreto posse alienare molendina, & alia bona aduentitia, sita iuxta flumen, vel propè mare, obnoxia inundationi, aut alio simili periculo subiecta, vt sunt bona sita in montibus, quæ cum aquis diluuntur, cum talia bona rectè comprehendantur inter bona tempore peritura, & que seruari non possunt, & illis carere expediat, & longe vitius iudicetur, ea non habere, vt alia bona periculis similibus non obnoxia habentur; Et ita Pinellus d. p. 1. cti. n. 28. contra plures alios Iurisperitos, neget similia bona dictis periculis obnoxia posse alienari, sine iudicis decreto, à tutore vel curatore, & quod in iudicis, tutori, & curatori solum præbet iustam causam decreti necessarij in alienatione immobilium pupilli, vel minoris, iuxta legem allegatam l. Aristof. ibi, adito prætoræ, & l. fin. ff. de curat. sur. ibi, magna utilitate cognitione iudicis. In patre tamen legitimo administratoræ, talia bona alienante, sensu non requiri iudicis decretum, cū in patre iusta causa sufficiat, absque decreto, iuxta supra notata, ideoque, valet inquit alienatio ex prædicta causa, securusque, reddet emptor, vel is, in quem alienatum sit, per textum in d. l. fin. §. ipsum autem d. vers. non autem. C. de bon. que lib. ibi, sine periculo vendere paterna pietate licet, ita Pinellus.

Quare prædictis addendum, generaliter patrem legitimum

num administratorem filij, sine iudicis decreto; posse alienare bona eiusdem filij aduentitia, quando id filio est notabiliter vitius, alienatione resoluta in euidentes filij vitilitate. Ita Glossa in l. *quacunque verbo*, interdicta Cod. de bonis qua liberis, ibidem Baldus, Tirraquellus in *trañt. de legibus contrub. de iure marii. Glossa octava*, num. 74. Paschalis de viribus *Parria* Pateff. p. 1. cap. 2. num. 8. Alcanius Clement. de Potestate *Parria* cap. 6. effectus 12. n. 9. & plurimos alios Iurisperitos allegatos, Pinellus d. p. 3. num. 30. Qui & confirmat ex texto, inacta Glossa in l. 2. ff. de accept. Vbi admittitur obligatio impuberis sine tutore, quando ex ea sequitur vitis liberatio; & ex texto in principio. *instr. de auct. tuto. ibi: namque placuit meliorem conditionem licere tui facere sine auctoritate tutoris.* Et quia quando in aliquo actu requiritur solemnitas favore alicuius personæ, valere adum absque ea solemnitate, si reperitur vitis tali personæ, tradunt plurimi, quos idem Pinellus d. num. 30. & Tirraquellus d. gl. ff. 8. ex num. 56. late referant; nec non alij quos refert ego. allegato tom. 3. mor. var. tit. 6. numero 97. circa finem. Et idem confirmo ego, ex eo, quod etiam alienationem rerum immobilium Ecclesiæ sine solemnitate, & assensu Apostolico fieri posse, & factam valere, quando aperte constat esse Ecclesiæ vitium; valde probabile est, & affirmant plurimi Doctores, à me eodem n. 97. relati, cum rationibus, quibus nituntur.

56 Circa tradita autem tribus præcedentibus numeris aduertendum, quod pecunia, seu pretium retractum ex eorumdem aduentitiorum immobilium alienatione, ex prædictis causis iustis facta, iuxta iussum Iustiniani in d. l. fin. §. ipsam autem. vers. non autem Cod. de bonis qua lib. debet converti in res, vel causas hereditarias (in quibus scilicet possit cadere ususfructus, quem pater percipiat, vt notant etiam Roinus conf. 1. 42. num. 2. lib. 1. Natta conf. 5. 22. num. 27. lib. 3. & post eos Paschalis d. p. 1. cap. 2. num. 8.) vel feruari ab eodem patre finito eius ususfructu, aut ab eius hæredibus, eidem filio non in specie, sed quoad quantitatem in genere restituendum, vt notatum est supra cap. 5. num. 10. An vero pater retinens penes se pecuniam pretij pro suo ususfructu ad incrementum ex ea faciendum, teneatur cauere de eadem quoad quantitatem in genere filio in casu mortis reddenda, iuxta notata in §. constituitur auctoritate de ususfructu, & in l. hoc senatus consultum. §. 1. ff. de ususfructu eorum rer. qua usu conf. Affirmant Roinus, & Natta locis allegatis, & Paschalis pariter d. num. 8. Nam licet (inquunt) patri remissa sit cautio de vtendo, & fruendo bonis aduentitiis arbitrio boni viri, cum non sit de substantia ususfructus l. fin. §. præterea. Cod. de bonis qua liberis; non tamen remissa fuit cautio de restituenda pecunia aduentitia, cum sit (aiunt) de substantia ususfructus consistentis in pecunia, iuxta d. l. hoc Senatus Consultum allegato §. 1. At contra Roinum patrem, non teneri cauere de pecunia restituenda verius esse tradit Pinellus d. p. 3. num. 4. 1. circa finem. Sicut enim lex patrem legitimum administratorem bonorum aduentitiorum filifamilias, & ususfructuaris ratione Patris Potestatis, & consuetudine de illius persona, quod pro filio in eius potestate fit habiturus optimum consilium, exemit eum à satisfactione, & cautione pro restituendis aliis bonis aduentitiis eius administrationi commissis, vt late probatum est supra cap. 5. n. 29. & notatum hoc capite num. 4. ita etiam liberavit ab onere satisfaciendi & cauendi de restituenda pecunia; cum non appareat maior ratio de restituenda pecunia aduentitia, quam de restituendis aliis bonis aduentitiis.

Nec in patre legitimo administratore, & ususfructuario considerantur intra loquentia de aliis aduentitioribus ususfructuaris propter maiorem auctoritatem eidem patri à iure concessam, quam aliis administratoibus ususfructuaris. Quæ omnia constant ex traditis supra hoc capite, & capite 5.

57 An, & quando pater de bonis aduentitiis filifamilias possit nomine filij donare.

Dubium tertium. An pater legitimus administrator filifamilias possit nomine filij dotare ex bonis aduentitiis, quorum administrationem habet. Et respondetur primo, patrem (tametsi ipse pater, & filius essent persone nobiles) non posse, absque aliqua iusta causa donare ex bonis filij aduentitiis, vt expresse tradit Pinellus in l. 1. d. p. 3. n. 57. circa finem C. de bonis materis. Non enim patri ampla administrandi bona filifamilias potestas cum dispendio, & damno, sed cum utilitate filij committitur. l. generaliter, C. de secundis nuptiis. Quod etiam supra notatum est ex Baldo in d. l. 1. ad finem C. de bon. materis. Et præterea commissam administrationem non venit donatio l. finis ff. de curat. ratorib. furios.

18 Respondetur secundo ex iustis causis patrem legitimum filij administratorem, posse cum debito moderamine donare de bonis filifamilias aduentitiis. Nam filifamilias etiam minor ex iusta causa potest donare, vt constat ex l. filifamilias: 7. vers. quid ergo si iusta ratione, & vers. nonnunquam ff. de donat. & tradunt Richardus in *instituta*, quibus non est permissum facere testamentum, in principio num. 67. & 68. Fachinus contra. in *vis lib. 1. cap. 24.* & 25. & Pinellus *ubi supra*. Et si qua filifamilias ex dispositione l. fin. §. fin. vers. filius autem C. de bonis qua liberis, non habet liberam dispositionem, et ad donandum etiam ex iusta causa necessarius sit patris consensus, quem tamen consensus Fachinus d. cap. 2. tenet esse necessarium solum, quando pater habet eorumdem aduentitiorum ususfructum, cum tunc agatur de eius incommodo; secus verò quando eorum ususfructum habet filius non pater; Cuius sententia quoad hoc procedit, supposita alia sententia (de qua supra hoc capite) quod pater non sit legitimus administrator filifamilias quoad bona aduentitia, in quibus non habet ususfructum. Cum igitur ipsemet filifamilias, etiam minor, ex iusta causa possit donare de ipsis aduentitiis, patris consensu accedente etiam nomine ipsius filij, ex iusta causa, quia potest idem filius pater vt potest eius legitimus administrator potest de eiusdem filij bonis aduentitiis donare eum debito moderamine.

Et iusta causa foret, si ex generali, & mutua consuetudine loci, certis temporibus fierent inter coniunctos mutua munera; hoc enim casu potest eadem consuetudo munera ex aduentitiis filij facere, quia sine pudore, & aliquo dedecore videretur non posse omittere, de quo plura Pinellus d. p. 3. num. 57.

60 Non esse autem iusta causa, si pater vellet donare rem filij aduentitiam ei, à quo filius ex donatione habuit & quoad dominium perfectum, & absolutum acquisiuit, absque onere obligationis, & retentionis, quia, cum sit facta res filij ob eam solum causam, quia illam ab aliquo habentem pater non potest eidem donatori illam donare, in eamve alienare, & transfere sine aliqua alia iusta causa, vt latissime probat Pinellus d. p. 3. numero 58. & si minorem & non ita euidenter causam iustitiam ad

ad hanc donationem, & restitutionem, per quam res reuertitur ad eum cuius erat, quam ad aliam alienationem, sentiat idem Pinellus, post Lucam de Pen. in l. 2. de bonis vacantibus.

61. Ex causa vero remunerationis, seu remunerandi benemerita, seu beneficia ab aliquo collata in personam, & utilitate filij, etsi Pinellus in d. l. 1. p. 3. n. 59. vers. sed iudicio meo neget, patrem legitimum filij administratorem benefactori, seu benemerito de filio, ex aduentitiis eiusdem filij aliquid donare posse, maximè & immobilibus. Quod probat primo, quia in l. 1. C. de bonis maternis prohibetur patri indistinctè donatio de bonis aduentitiis, & etiam in l. fin. §. ipsam autem vers. non autem C. de bonis qui liberis eidem patri interdicitur alienatio eorumdem aduentitiorum filijfamilias, exceptis causis eodem §. expressis. Secundo quia inde fraus committi possit. Tertio quia regulariter etiam inest liberalitas, quæ iuxta præallegatos textus patri legitimo administratori prohibetur. Duplicem enim esse remunerationem, seu donationem ex causa remunerationis aduertit idem Pinellus d. n. 59. vers. illud præmittendum, scilicet unam, quæ fit ob seruitia, vel merita, præcedentia. Ex quibus dari possit actio, vel officium Iudicis, alteram, quæ fit ob præcedentia merita talia, quæ ius aliquod agendi non præstant, sed solum beneuolentiam, & affectionem. Afferit ergo idem Pinellus verè & propriè esse, & appellari donationem liberalem, vel gratuitam, quando seruitia, vel merita antecedentia non præstant, ius aliquod agendi, ad quod probandum, nonnullos alios allegans, plures cumulari merita, quæ apud eundem videri poterunt, cum hic non sit proprius locus illas examinandi. Quare iuxta eundem Pinellum pater legitimus filij administrator tunc solum ex causa remunerandi potest donare ex aduentitiis, alicui ob merita, seu seruitia collata in eundem filium, quando merita de iure cogunt ad donandum, vel remunerandum, & quando seruitia, & merita præcedentia, in filij utilitatem præstita, expensam exigebant, quia tunc, (inquit) non censetur filius pauperior fieri, cum aliter de suis facultatibus expendere debuisset.

62. Nihilominus prædictis non obstantibus, asserendum omnino videtur contrarium, & patrem legitimum filijfamilias administratorem ex causa remunerandi posse donare de bonis aduentitiis, etiam immobilibus, etiam si seruitia, beneficia, & benemerita præcedentia in filium, eiusque utilitatem, non sint talia, quæ in foro externo pariant actionem, seu præsentent ius agendi, & cogendi ad remunerandum, dummodo donatio sit moderata, benemeritis proportionata, & non notabiliter excessiua, attentis ipsis benemeritis, diuitiis, & nobilitate filij. Probat quia alienatione probata, & prohibitus alienare non prohibetur remunerare, & ipsa bona alienari prohibita possunt alienari ob benemerita, & propter remunerationem donati, ita Doctores communiter (vt testatur etiam idem Pinellus d. p. 3. citato n. 50. vers. extra hunc casum) quos latissimè refert Menochius conf. 1003. num. 50. & pluribus seqq. usque ad 76. & ita Decuriones Ciuitatis, & alij administratores rerum publicarum alienare possunt res Ciuitatis, & Reipublicæ ob remunerationem, vt cum aliis idem Menochius d. conf. 1003. n. 51. & Prælati alienare potest res Ecclesiæ ob remunerationem benemeritorum in Ecclesiam collatorum, vt idem Menochius n. 52. post alios, & pariter minor

(cui alias est interdicitur alienatio) potest alienare, & donare bona immobilia, vt de iis benemeritis remuneret, & etiam tutor, & curator potest donare ex bonis pupilli, & minoris propter benemerita erga pupillum, & minorem, vt de vitioque alios recensens, idem Menochius n. 53. & 54. de 75. vbi ex Castrensi in l. etiam §. ex praterito ff. de manumissis vindicta, & aliis iurisperitis nota Dominum ætate minorem, qui alias nisi alienare potest sine decreto, posse manumittere seruum, ad quo fuit ab infidijs liberatus, in prælio aditus, sanitate donatus &c. Quin etiam, licet donatio inter patrem, & filium non valeat, & non videatur esse posse aliqua merita filij erga patrem, cum filius in re patri inferuit, & obsequia præstare teneatur, parentibusque sicut & Diis par gratia rependi non possit, vt ex Aristotele lib. 9. Etycorum cap. 1. Platone, Cicero, & aliis latissimè scriptis Menochius lib. 3. præsumpt. 29. n. 16. 19. 21. & 22. Nihilominus ob benemerita maxima, & beneficia ingentia à filio in patrem collata posse patrem filio donare ob remunerationem, & donationem valere tradunt Bartolus, Baldus, Castrensis, Alexander, Iason, Decius, & alij in l. si donatio C. de collat. Clarus §. Donatio Tiraquellus ad l. si unquam verbo donatione largius C. de renouat. donat. Fachinus controu. vir. lib. 3. cap. 74. & alij quos refert Menochius d. præsumpt. 29. n. 4. & d. conf. 1003. n. 74. vbi idem afferit (tractans quod d. præsumpt. 29. allegatis num. in contrarium dixerat) & testatur esse communem sententiam, ab eaque in iudicando non recedendum. Et hanc communem sententiam probat ex pluribus textibus iuris Ciuilibis, in quibus fit mentio meritorum filij erga patrem ob quæ singulariter gratiam, & remuneracionem obtinuerit, ex textu in §. 1. in aub. de nou. eligen. fecum. ruben. ibi: plerumque à filio experta fauorem exstimant oportere, ne relinqueres cum sine remuneratione, ex l. de emancipatis C. de legitimis hered. ibi: hoc à genitoribus suis meruerunt, & ex l. cum pater §. rogo ff. de legat. 2. Rogo filia vt bona tua quandoque distribuas liberis tuis vt quisque de re meruerit, & ex l. 1. §. toties ff. de collat. bonorum, ibi: si etiam iudicium patris meruit, & ex l. femina in principio, ibi: contemplatione meritorum C. de secun. nupt. Alia exempla ad idem ponit Menochius, d. conf. 1003. quæ apud ipsum videntur. Quare

Ad primum argumentum Pinelli respondetur, prohibitionem alienandi in d. textibus patri factam intelligi, vbi nulla subsistit iusta causa, vt sepius in præcedentibus dictum est. Ad secundum respondetur ex Baldo in cap. edoceri, vers. si instrumentum dicit, donatus de rescriptis, & ex Menochio d. conf. 1003. n. 50. quod vbi adiunt merita, non præsumitur fraus, & ipse Pinellus etiam d. num. 59. ait in patre regulariter præsumi non debere fraudè. Ad tertium respondetur, donationem remuneratoriam, & antidotalem non esse meram donationem gratuitam, & meram liberalitatem, per textum expressum in l. Aquilus Regulus ff. de donat. sententiæ ibidem Bartolus, Inola, & Castrensis, Socius Junior, conf. 94. n. 13. lib. 2. Couaruias in cap. cum in officio post. num. 10. de testamentis, Clarus §. Donatio, quest. 3. in principio, & communiter Doctores, vt Socius, & Clarus testantur. Nam etsi præcedentem merita & beneficia non præsentent ius agendi, & cogendi in foro externo, negari tamen non potest cum; qui beneficia accepit, saltem naturali ratione beneficiænti esse obligatum. De Donatione ob remunerationem bene-

fictorum, & benemeritorum plura videantur apud Menochium *d. conf.* 1003.

Pater legitimus filijfamilias administrator in causa dubia an possit transigere super bonis eiusdem filij aduentitius immobilibus.

- 64 Dubium quartum. An pater legitimus filij administrator circa bona immobilia aduentitia filijfamilias possit transigere, ubi super eisdem bonis mota sit lis, & filij intra sunt obicura, & dubia, atque adeo dubius licet euentus. Ratio dubij est, quia pater prohibetur alienare bona filijfamilias aduentitia, vt superius dictum est, ubi autem prohibetur alienatio, censetur etiam prohibita transactio, vt tradunt Doctores à me in *tom. 3. mor. var. tit. 6. n. 253.* & alij communiter, quos refert Pinellus in *l. 1. p. 3. n. 44.* Sed sicut Pater legitimus administrator ex iusta, & legitima causa potest de bonis filijfamilias aduentitius immobilibus alienare, im etiam super eis potest transigere ex iusta, vt legitima causa, qualis est, quando super illis mota est lis, & ius filij non est clarum, sed ambiguum & quod in re dubia, seu dubia lite possit pater legitimus administrator filijfamilias super bonis eiusdem filij transigere, constat ex *l. de re filiorum ff. de transactionibus*, ubi dicitur, quod pater transigere non potest dere filij, quem non habet in potestate, & consequenter à contrario sensu potest, si ipsum filium potestate retinet, colligitur etiam ex *l. Praeser C. de transactionibus*, & tradunt communiter Doctores, quos referunt, & sequuntur Pinellus *d. p. 3. n. 46. vers. in transactione*, Alcanius Clemen. *de potest. patr. cap. 6. effectu 12. num. 6.* & Paschalis, *de virib. Pavia Potestatis p. 1. cap. 2. n. 3.* & Menochius *conf. 599. n. 11. vers. responderet tertio.* Et si tutor potest transigere de re dubia pupilli, vt per textum in *d. l. Praeser* tradunt communiter Doctores, quos latè refert Pinellus illos sequens *d. n. 46. eod. vers. in transatione*, & idem notat loco citato Alcanius Clemen. à fortiori poterit pater legitimus administrator filijfamilias super bonis eiusdem filij aduentitius in dubia lite, seu non existente iure filij claro, transigere, cum maiore auctoritatem, quam tutor in rebus pupilli idem pater habeat in rebus filijfamilias, cui propterea in iisdem bonis plus tribuendum, quam tutori, & alij administratori, vt ait Pinellus *d. num. 98. vers. sed ego. Quare*

- 65 Quamuis Doctores, quos Pinellus *d. n. 45 allegato vers. in transatione* in hac potestate transigendi in re dubia, licet dubia, equiparent patrem, tutorem, & alios administratores, vt ibidem tradit Pinellus: tamen (vt idem Pinellus asserit) ponunt differentiam inter patrem, & tutorem, & alios administratores; quod tutor, vel curator super rebus immobilibus pupilli, vel minoris non potest valide transigere, absque solemnitate decreti iudicis, vt est textus expressus in *l. non solum C. de pradiis*, & alij *rebus minorum sine decreto*, & ultra Pinellum, Azonem, Baldum in *d. l. de re* & alios ab eodem Pinello *d. vers. in transatione* relatos, tradunt plurimi alij ab Augustino Barboza *in d. l. non solum* allegati, in patre autem transigente super rebus aduentitius filijfamilias non esse necessarium iudicis decretum.

- 66 Et quidem fit res immobilis, super qua agitur lis, per transactionem debeat remanere penes filium, penes quem eiusdem rei possessio sit, vel apud filium dimitti, si possessio sit penes aduer-

sarium, dando aliquid auctori, seu aduersario, vt à lite recedat. communis Doctorum sententia est, quod pater legitimus administrator bonorum filijfamilias potest absque iudicis decreto valide transigere, ita Baldus in *l. n. 2. C. de bonis matris Bartolus Iason in l. nulli ff. de transact.* idem Iason in *l. vltim. n. 122. C. de iure employ.* Alciatus in *d. l. Praeser C. de transact.* Pinellus *d. p. 3. n. 46. vers. sed ego*, Cappuccius *desif. 92. num. 4.* Menochius *d. conf. 599. n. 11.* & alij plurimi, quos Pinellus, testans esse communem, refert. Quin etiam tutorem, curatorem, & alios administratores prohibitos alienare absque iudicis decreto, posse valide transigere super re, super qua lis agitur vt pupillus, aut minor remaneat cum re, tradunt Bartolus, Iason, Alciatus, Capicij locis citatis, Pinellus *d. n. 46. vers. idem enim in aliis administratoribus*, vbi & alia allegat reprobo Panormitano, contrarium tenente in *cap. conuicti de transact.* & idem quod Pinellus; & alij praelegati assentunt ac etiam alij plures recentiores ab Augustino Barboza *Collect. in l. non solum n. 5. C. de pradiis*, & alij *rebus minorum sine decreto* relati, affirmant. Quae omnia confirmantur ex eo, quod etiam in transactione super re immobili Ecclesie litigiosa, non requiritur solemnitas in alienatione rei Ecclesie praescripta, & benepactum Apostolicum, si res debeat, apud Ecclesiam remanere, aut apud eam dimitti, aliquo dato, vel facto per Praelatum, vt tradunt communiter Doctores à me in *d. tom. 3. mor. var. citato tit. 6. n. 256.*

Vtrum verò sine decreto iudicis possit pater transigere in causa dubia rem filij immobilium existentem in eiusdem filij possessione dando, & transigendo in aduersarium, seu auctorem; videntur negare locis citatis Baldus, Bartholus, Iason, Alciatus, Capicij, Menochius, & Pinellus, distinguentes inter transactionem quando res debet penes filium remanere, & inter transactionem per quam res à filio possessa aduersario datur, aliquo ab eo recepto; vt primo casu tantum ad transactionem non requiritur iudicis decretum, in secundo verò iudicis decretum fit ad transactionis validitatem necessarium; nam nec tutor in eodem casu super re pupilli litigiosa potest valide transigere, vt constat ex *d. l. non solum C. de pradiis*, & alij *rebus minorum*, & tradunt Doctores communiter, quos Augustinus Barboza *Collect. ad d. l. non solum n. 4. refert*, & etiam in transactione super re immobili Ecclesie, in cuius possessione ipsa Ecclesia existit, si eam admittat per transactionem ipsam requiritur assensus Apostolicus, vt post Panormitanum in *cap. 1. num. 8. de deposito* affirmant communiter Doctores quos latissime refero in allegato *tom. 3. mor. var. tit. 6. n. 253.*

At si pater legitimus filijfamilias administrator in transactione, per quam rem filij immobilium ab eo possessam dimittit, sentransfert in aduersarium aliquo ab eodem aduersario recepto, prudenter se gesserit, & transactio verè resultat in filij utilitatem (quia v. g. litis euentus esset valde dubius & lis futura esset prolixior, & multum dispendiosa, vel alia mala ex lite timerentur, vt saepe ex litibus conueniunt) puto asserendum valere transactionem sine iudicis decreto factam. Colligitur ex traditis *supra num. 55.* vbi probatum est generaliter pater legitimus administrator sine iudicis decreto possessa alienare de bonis immobilibus filijfamilias aduentitius, quando alienatio resultat in filij utilitatem, ergo & transigere super

sis rebus, quando transactio est filio notabiliter vitilis; Et pro hac assertione recte allegantur Tiracuellus loco supra d. n. 55. relato, Glossa in l. cum hi §. eam ff. de transactioibus & plures alij Iurisperiti à Pinello d. pag. 3. num. 31. relati, quatenus per textum in d. §. eam, affirmant valere transactionem absque solemnitate, quando continet utilitatem eius, in cuius favorem solemnitas requiritur. Quod eadem Glossa, & alij ab eodem Pinello ibidem relati, extendunt etiam ad transactionem super re minoris, & Ecclesie, quam aiunt esse validam sine solemnitate, quando reperitur vitilis ipsi minori, vel Ecclesie, Et si id non transeat sine controuersia pluribus Iurisperitis, ab eodem Pinello d. n. 31. allegatis, asserentibus alienationem rei minoris, vel Ecclesie, etiam illis vitilem non valere, si absque debita solemnitate fuerit facta, de qua te quoad alienationem rei Ecclesie latè à me actum fuit d. tom. 3. mor. var. tit. 6. qui totus est de alienatione rerum Ecclesie. Quod tamen non obest præfate assertioni, quia pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filij, quoad eorumdem bonorum administrationem, habet à iure maiorem auctoritatem, quam tutor, & alij administratores, & Prælati habeant, quoad administrationem bonorum pupilli, minoris, & Ecclesie, vt constat ex iuribus, & rationibus supra hoc capite, & capite 5. adductis, & hanc assertionem expressè tenent Afcianus Clemen. allegato effectu 12. n. 7. & Paschalis d. cap. 2. num. 4. vbi affirmant patrem super bonis aduentitiis in re dubia posse transigere absque iudicis decreto, dummodo in transigendo cautè, & prudenter se gerat, transactioque in filij utilitatem redundet; si verò redundet in filij detrimentam, tunc non posse patrem sine iudicis decreto transigere, & addunt ita intelligendos Doctores asserentes posse patrem de bonis filij aduentitiis in re dubia tamquam legitimum administratorem transigere. Quod autem pater non possit transigere in detrimentum iuris filij tradunt alij Doctores, quos illos sequens, refert Menochius conf. 279. num. 35. confirmans per textum in l. transactione maris C. de transactionibus. Vt enim supra num. 57. notatum est, patri amplissima potestas administrandi bona filijfamilias non cum dispendio, sed cum utilitate filij concessa est. Aduertendum autem hic est, quod in dubio transactio præsumitur vitilis, & præsertim, si facta sit cum iudicis decreto, vt ex Rolando à Valle conf. 15. num. 51. & conf. 451. num. 17. notat Paschalis d. num. 4. quia satis (inquit) lucrari dicitur qui à litium vexatione eximitur, & facit textus in l. 4. vers. non tamen ff. de alienatione iudicij mandandi causa facta, ibi: Non est vituperanda cogitatio eius, qui liter eximitur. Et confirmatur ex eo quod etiam transactio de rebus Ecclesie à Prælato, vel Capitulo facta, cum consensu Papæ, præsumitur vitilis, & qui lesionem allegat, probare debet, vt notari in d. tom. 3. mor. var. tit. 6. n. 259. & tradit Rot. decif. 625. num. 5. p. 1. in reventioribus Farinacij, & plurimi alij Iurisperiti à me d. cap. 6. n. 70. & 71. allegati.

69 Sed quid, si pater, seu filius non possideat rem immobilem aduentitiam, super qua lis agitur, sed actor, seu ipse aduersarius. An possit pater absque iudicis decreto transigere, dimittendo, seu relinquendo rem aduersario possidenti, litensque remittendo, aliquo ab eodem aduersario recepto. Negat Pinellus d. p. 3. n. 46. vers. sed dum Baldus, quia et si (inquit) pater taliter dimittens rem ad-

uersario ab eo possessam, & remittens litem, nihil donare videatur, l. si profundo cum ibi notatis C. de transactioibus, quia tamen ius filio inutile remaneret, cum semper repelli posset ex transactione quæ efficacissimam præstat exceptionem conuento l. non minore C. de transactioibus, & sic per talem transactionem pater adimeret dominium, vel iuris exercitium ipsi filio, & consequenter esset alienatio, quæ patri prohibita est, l. 1. C. de bon. mater. & aliis iuribus superius allegatis: & addit idem Pinellus hoc casu nil referre. an renunciatur liti, vel actioni, seu iuri competenti, cum paris sint actione carere, vel eam perpetuo inutilem reddi iuxta l. 3. ff. de fideicom. & l. 1. in. cu. 41. ff. de action. & obligat. ibi: sic tamen ne exceptione repellantur, & hæc Pinelli sententia potest confirmari ex eo, quod ad transactionem super re immobili Ecclesie, cuius possessio sit penes aduersarium, vt penes illum remaneat, requiritur Papæ consensum, qui requiritur in alienatione, ita vt aliter facta sit nulla, asserunt Panormitanus in cap. contingit num. 3. vers. concludendum de transact. & plurimi alij à me allegati tom. 3. mor. var. tit. 6. n. 255. relati, eam assignantes rationem, quia remissio, seu cessio iuris, actionis, & litis, ac causæ, reique dimissio per modum transactionis, dicitur alienatio, quia, qui rem suam penes alium existentem apud eum dimittit ex titulo ad transferendum dominium, dicitur in eundem transferre dominium quamuis non tradat §. per traditionem vers. plene insunt de verum diuisione.

At verius affirmant Baldus in l. 1. C. de bonis mater. lalon, in l. si profundo, & alij à Pinello d. num. 46. allegati. Intelligitur, horum sententia, dummodo transactio à patre sit facta cautè, prudenter, & in filij utilitatem, iuxta notata num. 68. Et huius sententie absque duobus sunt Afcianus Clemen. & Paschalis locis d. n. 68. allegatis, dum generaliter asserunt posse patrem transigere in re dubia sine iudicis decreto, si transactio in filij utilitatem redundet, alias verò requiritur iudicis decretum, & hæc eadem sententia confirmatur, nam & transactionem super re Ecclesie, cuius possessio non sit penes Ecclesiam, sed penes aduersarium, si res sit dubia, & transactio sit in evidentem Ecclesie utilitatem, valere sine solemnitate in alienatione requisita, tradunt plurimi Iurisperiti relati à me d. tom. 3. mor. var. tit. 6. num. 254. ob eam rationem, quod, quando bona dimittuntur apud possessorem non dicitur propriè alienatio, tamquam non dicantur vnquam possessa, & ideo poterit valere talis transactio super huiusmodi bonis aliquo recepto per prohibuit alienare, facta absque solemnitate aliquo ad alienationem requisita. Verum dato quod in transactione super re Ecclesie possessa ab Aduersario, seu actore requiritur solemnitas ad alienationem si res sit dimittenda apud possessorem, vt sentiunt alij à me d. tit. 6. n. 255. allegati: Non idè tamen in transactione, quæ super bonis non possessis à filiofamilias, sed existentibus penes aduersarium, dimittendo illa penes aduersarium, & renuntiando liti per patrem legitimum administratorem, aliquo ab eodem aduersario recepto, fit in filij utilitatem, iudicis decretum requiritur. Nam est talis transactio esset alienatio iam supra probatum est, Patrem legitimum administratorem filij alienantem eius bona aduentitia, alienatione in filij utilitatem resalutata, alienate valde absque iudicis decreto, ob specialem amplissimam potestatem administrandi

ministrandi bona filijfamilias aduentitia eidem patri à iure conceciam. ob quam, vt pater valide alienet, solum requiritur, vt alienatio fiat ob necessariam, aut alias legitimam, & iustam causam, qualis est, si alienatio in filij vtilitatem redundet. Igitur patri legitimo filijfamilias administratori remissio iuris, seu actionis, litis, & causæ, quam filiusfamilias habet ad rem immobilem, tunc est prohibita, & facta non estet valida, quando aut ius filij estet clarum, non ambiguum, & dubium vel abique iusta, & legitima causa, & in filij detrimentum feret, nisi saltem interueniret iudicis decretum, quia estet alienatio rei abique iusta causa, quæ patri legitimo administratori filij estet prohibita. Alienationis enim nomine, vbi prohibita est, super re aliqua, continetur iurium, & actionum cessio, & prohibitus alienare, non potest iura, & actiones cedere, l. 1. c. *adversarius transacionem*, quod etiam, Doctoribus allegatis, latius d. tom. 3. mor. var. tit. 6. n. 251. probauit, & probant etiam notata *num. præcedenti*, ex Pinello.

71 Cæterum in præcedentibus semper dictum est in re dubia, & ambigua posse patrem transigere super aduentitiis immobilibus filij, quia transactio non intelligitur illi permissa, nisi reuera adsit lis, aut probabilis eius timor, alioqui transactio non foret valida l. 1. c. *de transacionibus*, adeo quod ei, qui se fundat in transacione, incumbit onus probandi litem, super qua transactum est; alias incurreret, tametsi in instrumento transacionis lis enunciata esset, etenim de hoc non creditur partium assertioni, vt post Decium *conf. 351. n. 3.* & Io. Vincentium de Anna in *consiliis Regni Constitut. Diua memoria n. 215.* tradit Paschalis d. cap. 1. *num. 4.* addens post Surdum *decis. 185.* & alios idem non valere transacionem super re iudicata.

72 Injta tradita, si contra transacionem patris filius agat, considerandum à iudice erit, an reuera adfesset lis, aut probabilis eius timor, & an penderet, & vtiliter facta fuerit & lis extincta, vt d. n. 46. etiam Pinellus notauit.

Pater legitimus administrator, An super bonis immobilibus aduentitiis filijfamilias, in causa dubia pro filio possit compromittere.

73 Dubium quintum, An pater legitimus administrator super bonis immobilibus aduentitiis filijfamilias, in causa dubia pro filio possit compromittere. Cum compromissum, & transactio æquiparentur, vt latè post alios tradit, & probat Pinellus in l. 1. p. 3. n. 44. & 45. idem, quod traditum est de transacione, dicendum est de compromisso; sicut ergo de transacione dictum est, etiam compromissum comprehenditur sub nomine alienationis, & prohibita alienatione censetur prohibitum compromissum, ita vt alienare prohibitus non possit compromittere, & merito, cum ex compromisso possit sequi alienatio, & idem compromissum censeri speciem alienationis, notati in d. tom. 3. mor. var. tit. 6. n. 258. & tradunt Doctores ibidem relati, & alij committere, quos latè Pinellus *distin. n. 44. & 45.* refert. Verum, sicut Pater legitimus administrator potest ex causa iusta, & legitima alienare de bonis immobilibus aduentitiis filij, ita & ex causa iusta potest in dubio seu dubia lite super illis nomine filij compromittere, & etiam sine iudicis decreto, vt traditum est de transacione ex causa iusta, & in vtilitatem filij.

Et certè, si compromissum esset necessarium 74 ex vigore legis, vel statuti iubentis compromittere, pater legitimus administrator super aduentitiis filij abique iudicis decreto transigere possit, vt contra Decium *conf. 44.* tradit Pinellus d. *num. 45.* quia tunc voluntarie non compromitteret, sed ex legis necessitate, vnde etiam generaliter in casu ratione rei, vel persone prohibitus alienare, vel compromittere possit sine solemnitate, alias requisita, compromittere, & sic etiam minor, tutor, vel curator, vt cum aliis plurimis tradit Pinellus d. *num. 45.*

Sed & tali lege, seu statuto minime stante, 75 posset pater legitimus administrator sine iudicis decreto super aduentitiis filij compromittere, si per compromissum res, super qua lis agitur, debeat remanere, vel dimitti penes filium: cum in huiusmodi via etiam in transacione super re pupilli, aut minoris, vel Ecclesie per tutorem, aut curatorem vel Prælatum facta non requiritur iudicis decretum vel Apostolicum beneficium, vt supra n. 66. dictum est.

Et vt paucis dubio satisfiat, cum transactio, & 76 compromissum æquiparentur, etiam si per compromissum patris legitimi administratoris, res super qua lis mota est, à filio possessa debeat dimitti, & in adversarium transferri, vel si ab adversario possessa penes eum relinquatur, & renunciari liti, posset Pater (si prudenter, & cum filij vtilitate se gerat) abique iudicis decreto nomine filij compromittere; sicut in iis casibus potest sine iudicis decreto transigere, vt in dubio præcedenti probatum est, cum eadem sit ratio compromissi, & transacionis, dummodo tam compromissum, quam transactio redundet in filij vtilitatem. Neque obstat, quod in iisdem casibus tutori, & curatori super rebus pupilli, vel minoris, & Prælato super rebus Ecclesie, sine iudicis decreto, aut Apostolico beneficio non permittitur compromittere. Quia pater legitimus administrator circa bona filij aduentitia à iure maiorem auctoritatem habet, vt pluries dictum est, quam circa bona pupilli, & minoris, aut Ecclesie habeat tutor, aut curator, vel Prælatus.

Pater legitimus bonorum filijfamilias administrator, an possit remittere caducitatem, recipiendo canonem ab emphyteuta filij.

77 Dubium sextum, An pater legitimus administrator filijfamilias possit remittere caducitatem Emphyteutæ filij, qui in illam & ob non solum Canonem incidit, recipiendo canonem ab eodem emphyteuta. Respondetur affirmatiue ita expressè post Socinum *conf. 66. num. 10. vol. 3.* Corbulus in *tract. de iure emphyteutico tit. de causa priuationis ob non solum canonem in 11. limitatione numero 17.* Paschalis de *viribus patr. potest. p. 1. cap. 2. numero 3.* & alij ab eodem allegati. Nam & Prælatus abique assensu Apostolico potest remittere caducitatem Emphyteutæ Ecclesiastico, in quam ob eandem causam non solum canonis incidit, vt latè probati *tom. 3. mor. var. tit. 3. num. 274.* & tradunt Corbulus d. *limitatione 21. num. 5. & seqq.* & communiter Doctores à me d. *num. 274.* allegati. Et ratio est, quia remissio caducitatis non est alienatio, sed tantum non acquisitio, Emphyteuta enim cessans à solutione canonis ipso iure non cadit, & amittit Emphyteusum nisi sub conditione Dominus velit, seu nisi dependenter, à voluntate Domini, iuxta Doctores

à me d.n. 174. allegatos. Quare ubi pater remiserit caducitatem, non poterit emphyteuta privari, sicut etiam Prælati remittit caducitatem emphyteutæ filij, huiusmodi tamen potestas non censetur concessa procuratori generali absque speciali mandato ad caducitatem remittendam, vt tradunt Corbois d. limit. 21. numero 16. Menochius conf. 460. numero 24. Surdus, decis. 181. Paschalis d. num. 34. & alij ab eo relati.

Pater legitimus administrator filifamilias, an possit filij aduentitiam locare, ita vt etiam post eius obitum, aut administrationem filius teneatur stare ibi locatorem.

78 Dubium septimum. An pater legitimus administrator filifamilias possit filij aduentitiam locare, ita vt etiam post eius obitum, eiusvè usufructu, atque administratione finitis, filius teneatur stare illi locatorem. Indubitatum est patrem posse alienare aduentitiam filifamilias ad breue, seu modicum tempus (scilicet non excedens nouenniam) locationemque valere, ac filium teneri eam seruare post patris administrationem finitam, & eiusdem patris usufructum extinctum, ita Pinellus in d. l. 1. pag. 3. numero 63. initio C. de bonis materni. Et manifestè probatur tum l. 1. C. de bonis, & l. cum oportet C. de bonis qua liberis. Tum quia talis locatio ad modicum tempus alienationem non continet, iuxta Doctores. quos in tom. 3. mor. var. tit. 6. numero 317. & duobus seqq. latissimè refero. Tum etiam quia pupillus, & minor tenentur stare locatorem factæ, ac Tutore, & Curatore finita tutela, vel cura, iuxta receptissimam sententiam Doctorem, quos latè referunt, & sequuntur Pinellus, vbi supra, & Sordus decis. 299. vbi etiam alios recentiores allegans Hodierna, Quæ autem sit dicenda locatio ad longum tempus, vel ad modicum, latè tradit Pinellus d. num. 63. vers. ante alia verò, & ego quoque d. tit. 6. numero 21. & conuenienter omnes Doctores (quos d. numero 21. refero) locationem ad longum tempus dici, quæ fit ad decennium, seu decem annos, & vltra. Quæ autem alie locationes dicantur ad longum tempus eodem numero 21. explicatur, & declarat etiam Pinellus latè loco allegato.

79 Quod in dubium reuocatur, est, an pater possit validè locare aduentitiam filifamilias ad longum tempus, nempe ad decennium, & vltra. Et resolutio dependet ex resolutione illius controuersie, an locatio ad longum tempus, & vltra decennium sit alienatio, & sic prohibita alienatione rei censetur prohibita locatio ad longum tempus. In qua controuersia, Vna sententia multorum, Glossæ in l. Codicillis §. infirmitas ff. de legat. 2. Pinelli d. numero 66. facile igitur contra Garziam de expensis cap. 20. numero 31. Sanchez in summa lib. 7. cap. 13. numero 29. & aliorum, quos ego d. tit. 6. n. 318. refero, asserit dictam, locationem ad longum tempus non esse alienationem & ita prohibitam alienare, obligare, vendere, posse locare non solum ad breue tempus, & intra decennium, sed ad longum tempus, & vltra decennium, & amplius, & etiam ad centum annos, vt dicit loco citato Glossa. Hæcque sententia fundatur in eo quod per locationem ad longum tempus vltra decennium & amplius regulariter non transferatur vllam dominium vile, aut ius in re in conductorem, ad quod probandum

plura loco citato adducit. Vnde iuxta hanc sententiam, nisi in Extraneanti Ambitiosa esset expressè prohibita locatio, & conductio, possent bona Ecclesiastica (vt d. numero 318. notari) locari ad longum tempus, absque solemnitatibus in dicta extraneanti, & à iure requisitis in alienatione rerum Ecclesiæ. Quare iuxta hanc eandem sententiam, pater legitimus bonorum filifamilias administrator potest aduentitiam filij locare etiam ad longum tempus, & vltra decennium, & illi locatorem filius teneatur stare finita patris administratione.

Altera (quæ est magis recepta) sententia Panormitani in cap. ad audientiam, de reb. Ecclesiæ non alienan. & plurimorum aliorum (quos d. tit. 6. numer. 319. refero) tenet locationem ad longum tempus esse speciem alienationis, atque prohibita alienatione rei, esse prohibitam locationem ad longum tempus. Cuius sententia fundamentum est, quod per locationem ad longum tempus, in conductorem transferretur dominium vile, & ius in re, ac proinde per eam constituitur ius in re sicut per alienationem, vt per textum in l. 1. §. quod ait pretor ff. de superficibus, illis verbis *Et sane causa cogitatur ei, qui non ad modicum tempus conducti superficem, in rem alio competi*. Cui textui Ludouicus Molina de primogen. lib. 1. cap. 21, & alter Molina de iustitia, & iure tom. 2. dispn. 445. numer. 6. & dispn. 466. aiunt congruum responsum adhiberi non posse, & si Pinellus d. numero 66. d. vers. quæ verba inuenire ait procedere singulariter in conductore superficario, non in alio conductore, differentia rationem afferens paulo infra ibi *Quod si infirmitas* ad quem plura desiderantem remitto lectorem. Itaque iuxta hanc sententiam pater regulariter non possit locare aduentitiam filij ad longum tempus, & ab eodem patre factam filius non teneretur seruare, & sic finito usufructu patris, & eius administratione extincto, seu cessante idem filius rem consecuti possit à conductore tanti temporis, sicut euincere potest ab eo, in quem alienata fuisset vt etiam d. p. 3. numer. 64. Pinellus notauit. Possent tamen (vt idem Pinellus addit) ea locatio ad longum tempus à patre fieri ex causa necessaria, vel tam vtili, vt à filio retractari nequeat, cum iuxta sententiam in præcedentibus traditam ob similem causam pater legitimus administrator aduentitiam filij alienare possit, ideoque conductore contentus à filio debeat aduertere, quibus modis iustificare possit titulum à patre obtentum.

Aduerto autem, quod etiam iuxta præcedentem sententiam magis communem, magisque in praxi receptam prohibita alienatione, censetur prohibita locatio ad longum tempus; id tamen intelligi tantum quoad effectum invaliditatis locationis, non ad effectum incurfus penarum, tradunt Conaruias lib. 2. var. resolut. cap. 16. & Aloysius Riccius 1. p. praxis aurea resolut. 116. à me d. tit. 6. numer. 120. relati, & Berous in cap. nulli numer. 32. de reb. Ecclesiæ alien. relatus à Pinello d. numero 64. vers. illa tamen opinio ac proinde, licet pater alienans bona aduentitiam filifamilias aliquando priuenter administratione bonorum filij, tamen iuxta præfatos Doctores non esset ab administratione remouendus ob locationem ad longum tempus. Cuius rei ratio assertur, quod pena vt odiosa fit restringenda, contra prædictos tamen Doctores tenent alij Doctores à me eodem numero 320. allegati sentientes prohibita alienatione censeri prohibitam locationem etiam quoad effectum incurfus penarum

rum & etiam Pinellus d. numero 64. *vers. ex quo traditionem Beroi*, & Conaruiæ non approbat indistincte, sed dicit potius inspicendum, an pater sciens, vel ignorans iuris prohibitionem, emphyteusim vel longam locationem concesserit, ut fraudibus obvietur, argumento l. 1. §. fin. ff. de calumniatoribus.

- 82 Aduertendum quoque primam sententiam Glossæ, & aliorum supra numero 79. traditam, quod locatio ad longum tempus alienationem non contineat, Baldus in d. l. Codicibus §. instituto ff. de legat. 2. & in l. si domus §. fin. ff. de leg. 1. ibidem Alexander, ad finem, Beronus in d. cap. nulli num. 32. & alij à Pinello relati d. numero 64. *vers. saluatur secundo*, aiunt saluari, & sustineri, si in tali longa locatione adieceretur pactum, ut in conductorem nullum dominium, nullumque ius transferatur. Quam tamen saluationem reprobat Pinellus paulo ante num. 65. quia inde aperitur via fraudibus in damnum eius, qui succedere debet qui succederet in pensione tantum, non in re, quæ penes conductorem remaneret, cum eiusdem successoris interit tota re futi, non tantum pensione locationis, ut constat ad sensum ideoque ad damnum evitandum nullo modo videtur attendenda illa clausula, seu pactio verbalis, quæ malignè adici potuit in tali locatione, quod & notant idem Baldus in *amb. hoc ius C. de sacros. Eccles.* & alij ad eodem Pinello allegati. Qui omnes asserunt locationem ad longum tempus, alienationem continere propter translationem vtilis dominij in conductorem, non obstante illa expressa protestatione, quod ex ea locatione ius in re in conductorem non transferatur, quia leges rebus, non verbis imponuntur.

Pater legitimus bonorum aduentitiorum filiofamilias administrator, & usufructuarius, an possit ad longum tempus locare, & alienare, alteri concedere eorundem bonorum commoditatem & etiam usufructum sibi competentem.

- 83 Vtrum verò (supposita præfata secunda sententia quod locatio ad longum tempus sit alienatio) Pater legitimus bonorum aduentitiorum filiofamilias, & eorundem bonorum usufructuarius possit ad longum tempus, & ad totam eius vitam locare eorum bonorum commoditatem, & fructus, seu locare eadem bona quoad commoditatem, & perceptionem fructuum sibi in illis ratione sui usufructus competentem, & etiam eandem suam usufructum alienare pro tempore suæ vitæ. Pro resolutione notandum, quod supra cap. 5. numero 116. & in tract. de dote cap. 15. numero 30. in usufructuario, dominio proprietatis carente, duo considerari, scilicet usufructum, & commoditatem usufructus, quæ iuxta Doctores communiter (quos d. cap. 5. num. 115. & 116. & d. cap. 15. num. 26. & 27. & tom. 3. *mor. var. tit. 6. num. 351. refero*) & alios à Pinello d. pag. 3. numero 37. relatos, reuera inter se differunt, nam usufructus est ius vtendi, vel fruendi, commoditas est vtilitas, & facultas solum percipiendi fructus. Vnde qui habet usufructum habet ius vtendi, & fruendi proprio nomine; is verò cui ab usufructuario est concessa commoditas, quam ipse habeat, percipiendi fructus, nomine ipsius usufructuarij, concedentis fructus percipit, & eis vitæ, ex quo consequuntur alia discrimina d. cap. 15. ex num. 21. ad 52. explicata.
- 84 Staute igitur præfata differentia inter vsum-

fructum, & commoditatem usufructus. Ad dubium propositum quoad locationem commoditatis, Respondetur Patrem legitimum administratorem & usufructuarium bonorum filiofamilias aduentitiorum, posse ad totam eius vitam locare, & alienare, vendere, & donare alteri commoditatem percipiendi ex ipse dem aduentitis fructus, & vtendi ita expressè affirmant plures à Pinello d. p. 3. n. 37. & 38. relati, isè non videtur dubium, quod & ipsemet Pinellus idem sentiat. Probatur responso ex comuni, & recepta sententia, quod quouis usufructuarius sine consensu Domini proprietatis possit alteri vendere, cedere, locare, donare commoditatem sui usufructus, scilicet percipiendi fructus, & vtendi pro toto tempore vitæ suæ, quam sententiam læt tradidit, & explicamini allegato tract. de dote d. cap. 15. num. 28. & sequentibus & in allegato tom. *mor. var. tit. n. 282. 351. & 352.* & eiusdem communis sententia Doctores refero d. cap. 15. n. 25. & 26. & d. tit. 6. allegatis numeris. Ratio autem (vt d. tit. 6. n. 282. & 351. & d. cap. 15. num. 351. notati) est quia aliud est rem locare ad longum tempus, vel alienare, aliud locare, cedere, aut alienare, vel concedere tantum rei commoditates, & fructus; nam primum est propria rei alienatio, & dominium, & ius in re transfert, posterius verò non est rei alienatio nec transfert dominium vltimè, aut ius aliquod in re sed inducit obligationem ad fructus percipiendos personalem, quæ tantum personam adstringit, & cum commoditas sit quid distinctum ab usufructu, ex eo quod usufructuarius transfert in alium solum commoditatem percipiendi fructus, & vtendi re, non transfert vsumfructum, seu ipsum ius usufructus in alium, seu abdicat à se ius suum vtendi, & fruendi, illudvè admittit, sed in eo manet usufructus pristinus, impeditus tamen quoad exercitium, seu quoad actum vtendi, & fruendi fructibus propter translationem commoditatis in alium, ideoque usufructuarius concedendo alij commoditatem, seu vtilitatem usufructus, confert illi ius ad fructus percipiendos, eisque fruendum, non nomine proprio, quod eidem usufructuario solum competit ratione usufructus, sed nomine ipsius usufructuarij concedentis. Neque est nomen quod prohibitis alienare rem, retinendo ius, quod habet in re, quomodo alienare non potest vita sua durante, aut pro tempore iuris sui alteri dare, concedere, aut cedere possit commoditatem percipiendi fructus, & vtendi vel seruante sibi competente sic iuxta Doctores communiter (quos refero d. tit. 6. n. 82. & 351.) Prælati potest absque solemnitatibus à iure, vel in Paulina Ambitiosa requisitis in alienatione rerum Ecclesiæ, concedere pro vita sua præfata commoditatem item Emphyteuta, vel feudataris prohibitis alienare res feudales, vel emphyteoticas, potest sine consensu Domini talem commoditatem alteri concedere. Item beneficarius potest obligare læ præfata obligatione personali ad dandum commoditatem, & ius percipiendi fructus sui beneficij ad multos annos, & durante vita ipsius beneficiarij, eo quia hoc pacto non dicitur rem Ecclesiasticam alienare, cum nullus ius rei in alteram transferat, sed solum obligetur personaliter. Et quod usufructus quoad commoditatem percipiendi fructus possit locari, & ad longum tempus, ac pro vita usufructuarij, constat ex l. si qui domus §. 1. ff. locati, & l. nemo prohibetur C. de locato, ac expressè Garzias de expensis cap. 102. n. 31. & alij à me d. cap. 15. tract. de dote n. 28. sine tradunt.

Num

85 Nam autem etiam ipsemet usufructus possit à patre alteri locari ad longum tempus, alienari, vendi, concedi, donari alteri, in aliumque transferri ad totam eiusdem patris vitam, ita quod alienatio valeat, neque usufructus cum proprietate consolidetur. Afirmantur Albericus in l. 1. numero 4. C. de bon. matern. & Pinellus in d. l. 1. p. 3. numero 40. vers. inferius novis. Cuius fundamentum est, quod quilibet fructuarius absque consensu Domini proprietatis possit imponere alienare suum usufructum, & transferre in alium, tamen duraturum solum durante vita eiusdem usufructuarij. Quod ploribus conatur probare eadem p. 3. numero 19. & 40. Pinellus affectus textus, ex quibus id videtur constare, & textibus, quibus contrarium alij probant, respondens, quos ego quoque refero in d. tract. de dote allegato cap. 15. numero 26. & 27. ubi latius scripti de huiusmodi difficultate, utrum usufructuarius sine domini proprietatis consensu possit valide alienare, & in alium à Domino proprietatis transferre ipsum usufructum quoad ius ipsum utendi, & fruendi, seu quoad actionem ad eum, & non solum quoad commoditatem, & fructus; ideoque hic pauca ex ibi traditis summam notio; & quidem d. num. 26. pono sententiam affirmativam, & eiusdem sententiae assertores refero (inter quos Pinellum) qui fundantur textu in l. arboribus 13. ff. de usufructu ibi fini, vel vendere, & ibi si concedit, vel donet, & in l. cui usufructus 72. ff. eodem; ubi habentur hæc verba, cui usufructus legatus est, etiam inuito hæredes, eum extraneo vendere potest, ex quibus textibus, sicut & ex nonnullis aliis idem Pinellus d. num. 29. dicit apertissime, & expresse constare usufructuatum posse alij usufructum concedere, locare, vendere, donare; & addit vel eodem textu intelligere non de usufructu quoad ius utendi, sed de commoditate fructuum magnam (subdit idem Pinellus) esse verborum improprietatem, & ad textus, qui pro contraria sententia adducuntur, respondet idem Pinellus illos exponendo, vt d. num. 26. notati.

86 At verò num. 27. pono, & approbo alteram sententiam, quam Doctores communiter tenent, asserentem usufructuarium suum usufructum, quoad ius utendi, & fruendi absque consensu domini non posse valide alienare, seu transferre in extraneum (scilicet non dominum proprietatis) vendendo, donando, aut alio contractu, neque alteri cedere, & refero plurimos ex iisdem Doctores eiusdem sententiae assertores, & præsertim, alios allegantes, P. Barbosa in l. usufructu numero 1. & 2. ff. solut. matrim. Sanchez lib. 7. sum. cap. 15. numero 14. & 15. & Augustinum Barbofam ad d. usufructu mariti numero 3. & 8. C. de usufructu. Quæ sententia primo videtur satis aperte constare ex §. finitur insinuat. de usufructu, & ex d. l. usufructu mariti C. de usufructu, & secundo probatur, quia usufructus est servitus personalis, insinuat personalissimum persone coherens, vt ab ea separari nequeat (vt constat ex l. 2. ff. de usu, & usufructu, & l. 4. ff. de nouat. & ex l. 1. ff. de seruitutibus, & tradunt communiter Doctores quos refero d. cap. 15. num. 21. (ubi latè explicio, cur dicitur, & sit servitus personalis) & consequenter ad alium absque consensu domini non potest transire: Nec nouus usufructus potest constitui per fructuariam, qui rei dominus non est, ex quo fit, vt fructuarius sine domini consensu nullo modo suam usufructuam D. Io. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

etiam possit in alium transferre. Additur quod, si usufructuarius possit valide vendere suum usufructum, iusque utendi, & fruendi, facta venditione iam non ipse, sed emptor esset usufructuarius, ac proinde tantum per illum mortem extingueretur usufructus (quiquid secus dicat Pinellus) non verò per venditoris mortem (vt d. numero 27. ex P. Barbosa notati) cum iam non haberet usufructum, & sic non esset vera communis doctrina d. cap. 15. numero 22. tradita, & recepta, scilicet quod usufructus usufructuarij morte extinguatur, & cum proprietate consolidatur, nec etiam extingueretur morte proprietarij, quia usufructus morte proprietarij non finitur, sed durat quouisque usufructuarius vivit l. 3. C. de usufructu, & alij Doctores d. cap. 15. numero 27. sine relati. Solum ergo in proprietarium à fructuario potest transferri usufructus proprius, & quoad ius utendi, vel fruendi, vt d. cap. 15. eod. numero 27. sine & numero 34. notatur. Neque huic communi sententiae obstant leges numero præcedenti pro altera sententia adductæ, & similes, in quibus dicitur usufructuarium posse vendere, locare, donare usufructum suum, nam intelliguntur (vt tradunt P. Barbosa in d. usufructu numero 2. vers. non obstant & num. 6. Sanchez C. d. cap. 13. numero 15. & alij Doctores huius posterioris sententiae) non de vero usufructu, seu utendi, & fruendi iure, sed de commoditate percipiendi fructus. Qui intellectus confirmatur ex traditis in allegata l. arboribus §. usufructus & §. non vivit ff. de usufructu, in quibus dicitur, quod, si fructuarius vendat usufructum, vel donet, non amittit usufructum, quasi eo non sit usus, quasi factus est per alium uti. Nam inepta esset dubitatio Iuriconsulti, utrum fructuarius videretur uti usufructu, nisi intelligat, non obstante venditione usufructum remanere adhuc in persona fructuarij venditoris, quia ab eius persona separari non potuit quoad ius, sed tantum quoad commoditatem fruendi. Neque huic intellectui, sine expositioni dictarum legum obstat illud, quod esset magna verborum impropriatio, nam ille leges generaliter loquentes rectè intelliguntur sentire, quod licet fructuarius dicat se donare, vel vendere usufructum, valeat quidem donatio, & venditio, quia, vt actus valeat, exponitur seu intelligi debet, quod vendit, & donat usufructum quoad commoditatem fruendi, quam expositionem fore admittendam, post alios, tradunt P. Barbosa ubi supra, & Sanchez d. numero 15. ubi & illam latius confirmat. Quæ tamen expositio non admittitur, iuxta prædictos Doctores, si constaret usufructuarium voluisse vendere, & donare usufructum, quoad ius utendi, vel fruendi, nec eo casu valeret talis venditio, & donatio, iuxta hanc posteriorem sententiam. An verò ob talem alienationem, seu venditionem, vel donationem, seu translationem eiusdem usufructus quoad ius utendi, & fruendi, fructuarius eo ipso amittit illud ius, & usufructus consolidetur cum proprietate, seu redeat ad Dominum proprietatis. Eo ipso fructuarius amittere usufructum, & eundem usufructum ad Dominum proprietatis redire assument plurimi iurisperiti, quos referant Pinellus d. p. 3. numero 38. P. Barbosa in d. l. usufructu numero 4. initio, & Sanchez d. cap. 13. numero 20. quæ affirmativa probatur ex textu in l. si usufructus 67. ff. de iure dotium, qui sic habet: Si extraneo cedatur, id

est ei, qui proprietatem non habet, nihil ad eum transire, sed ad Dominum proprietatis reuersurum usufructum. Hanc tamen Baldus in l. rez, quas numero unico versus quoro hic C. de iure dotium & nonnulli alij à Sanchez decif. numero 20. sine relati, limitant, quando usufructuarius alienans seu transferens, tradit possessionem: secus, si non tradidit. Quia dum non tradidit usufructum nondum est leparatus à persona usufructuarij. At alij, & pariter plurimi Doctores, quos referunt & sequuntur P. Barbosa d. num. 4. vers. contrarium tamen, & Sanchez d. cap. 13. numero 21. sentiunt ob præfatam alienationem, & translationem in alium extraneum, scilicet diuersum à Domino proprietatis, non amitti usufructum, sed cum alienatio, seu translatio non valeat, remanere apud ipsammet usufructuarius, donec morte, vel alijs modis à iure statutus illum amittat. Qui præcipue probant per textum in §. finitur insinuat. de usufructu, ibi: si Domino proprietatis ab usufructuario cedatur: nam cedendo extraneo nihil agitur. Qui textus non intelligitur, vt nihil agatur quoad translationem usufructus in alium, agatur tamen aliquid quoad usufructus amissionem, sed etiam intelligitur, vt nihil agatur quoad usufructus amissionem vt rectè explicat d. numero 15. Sanchez. Qui etiam hanc sententiam confirmat, quia cum illa alienatio, seu cessio, aut translatio usufructus in alium extraneum, sine Domini proprietatis consensu, sit irrita, succedit regula tradita à Baldo communiter recepta in l. num. 3. C. de Episcop. audiens. quod per alienationem inutilem non amittitur ius proprium, nec præstat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum reg. non præstat de reg. iuris sed plura de prædictis quoad alienationem usufructus sine consensu Domini, & pena ex ea consequente, videantur apud præfatos Barbofam, & Sanchez, & in dict. capite 15. numero 26. & segg. præfati mei tractatus de dote. Vtrum autem usufructus pignori, vel hypothecæ dari possit vide infra num. 90.

Pater legitimus filij familias administrator super bonis filij aduentitius non potest constituere hypothecam, usufructum, aut aliam seruitutem.

87 Dubium octauum. An pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filifamilias possit super iis bonis filij aduentitius immobilibus constituere usufructum, aut aliam seruitutem, & hypothecam, eaque tradere in pignus. Respondetur regulariter non posse, sicut regulariter non potest ea alienare; ita Pinellus in d. l. 1. pagina 3. numero 69. Ratio est, quia alienationis, largè sumptè appellatione venit hypotheca, & pignus, & prohibitus alienare, censetur etiam prohibitus hypothecare, vel pignoratè l. sancimus C. de rebus alienis non alienandis & ultra Doctores à Pinello relatos in d. l. 1. pagina 2. numero 28. & 19. tradunt communiter alij, quos tom. 3. mor. var. allegat. tit. 6. numero 45. 239. 240. 241. & 278. latè refero, item nomine alienationis venit, constitutio usufructus, vel alterius seruitutis, & prohibitus alienare bona non potest super illis constituere usufructum, & seruitutem d. l. sancimus & præter Doctores à Pinello d. numero 69. allegatos tradunt P. Barbosa in l. usufructu à numero 15. & alij Doctores relati à me d. tit. 6. numero 281. & numero 282. & la-

tius ab Augustino Barbosa Collect. ad d. l. sancimus C. de rebus alienis non alienandis numero 11. Vbi (vt d. numero 281. notauit) & assertit rationem, scilicet quod prohibitus alienare rem non potest nec minimam partem alienare, vt Baldus in d. l. sancimus & Tiraquellus in l. si vquam verbo partem aliquam numero 14. C. de renouand. donat. usufructus autem est pars rei l. qui usufructum ff. de verbis. obligat. & l. si à reo ff. de solut. Item usufructus dicitur pars domini l. 4. ff. de usufructu, Baldus, Tiraquellus locis allegatis, & alij d. numero 282. relati, ac proinde computatur inter bona immobilia. vt post alios notauit d. numero 281. & d. numero 282. Cum igitur patri legitimo administratori bonorum aduentitiorum filifamilias prohibitum sit ea alienare, etiam prohibitum illi est, super eisdem bonis hypothecam, & usufructum, vel aliam seruitutem constituere. Et quoad hypothecam expressè habetur. l. cum oportet §. non autem & l. fin. §. filij autem C. de bonis que liberis. Quod & confirmatur, quia patri conceditur administratio ad vitilicam filii, vt in præcedentibus notauit ex Baldo in l. 1. in fin. C. de bonis matern. esset autem detrimentum manifestum constitutio hypothecæ, & seruitutis. Potest tamen pater ex iusta causa, & ad utilitatem filij super iisdem bonis constituere hypothecam & seruitutem vendendo, vel permutando, & valebit constitutio sicut totalis alienatio rei ex iusta causa patri permittitur, absque decreto, vt superius hoc capite probatum est, & expressè de constitutione seruitutis ex iusta causa tradit Pinellus d. num. 69.

Vtrum vero quod dictum est. Prohibitum tem alienare (puta emphyteutam, feudatarium, quibus interdum est alienare absque consensu Domini res emphyteuticas, vel feudales, & beneficium, vel Prælatum, qui absque certa solemnitate, & sine beneficio Apostolico non possunt res Ecclesiasticas alienare) non posse super ea constituere hypothecam, neque usufructum, vel aliam seruitutem sine personale sine prædiale, procedat, seu intelligatur tantum, vel constitutio non valeat in præiudicium Domini directi, valeat autem, & maneat in præiudicium, & damnnum constituentis, scilicet emphyteutæ, aut feudatarij constituentis, durante usufructu, inreque ipsius emphyteutæ, aut feudatarij. De qua difficultate latè Pinellus d. pagina 3. numero 70. & 71. vbi refert plures Doctores asserentes Emphyteutam, & feudatarium posse quidem constituere seruitutem prædialem, aut personalem deratam, quando eorum ius durauerit, ac verò non posse constituere usufructum, refert etiam Doctores, qui non facientes differentiam inter seruitutem, & usufructum, sed usufructum in hoc æquiparantes alijs seruitutibus, asserunt indistinctè posse emphyteutam, & Vassallum, seu feudatarium usufructum, omnemque seruitutem imponè constituere pro tempore iuris eorum, quorum sententiam testatur Pinellus d. num. 70. communem. Ad quam probandam adducitur textus in capite 1. §. quid ergo de iure iustitiae de re aliena facta, vbi Imperator apertè statuit seruitutem à feudatario constitutam, vassallo, seu feudatario quidem obesse, dum feudum tenet, non autem

asserit

asserere præiudicium, seu nocere Domino. Quem textum Baldus ibi dicit esse singularem, & continere ius commune, ideoque comprehendere emphyteutam; Quod dicunt & alij à Pinello d. num. 70. initio relati. Adducitur quoque textus in l. ex vestigali ff. de pignoriis, ubi idem resolutur in habente feudum vectigalem, eundem feudum obligante inquit enim textus hypothecam durare, quamdiu duraverit ius emphyteute.

89 At attendendum est Emphyteutam, vel Vassallum seu feudatarium Prælatum, vel alium prohibitorum rem alienare, non posse super re, alienari prohibita, constituitur verum usufructum, aut veram servitutem, neque etiam hypothecam, & ita sentiunt Alexander con. 18. lib. 5. Pinellus d. part. 3. numero 71. vers. addo etiam, & plurimi alij relati à me allegato tom. 3. mor. var. citat. tit. 6. num. 282. & alios sentientes non posse feudatarium, vel emphyteutam usufructum constituitur refert Pinellus d. part. 3. numero 70. vers. ex hoc. Probatur ex l. 2. ff. de seruit. & ex l. unus ex sociis 34. ff. de seruit. rurs. prædior. In quibus habetur, servitutem consui non posse nisi à plene Domino. Præterea, quia, cum per constitutionem usufructus, vel alterius servitutis, & hypothecæ in re prohibita alienari, transferatur ius in re, quæ secundum se, & suam substantiam, & non tantum quoad fructus remanet obligata alteri, obligationemvè realem contrahat, talis constitutio continet alienationem. Denique usufructus versus personæ habentis inheret (vt supra dictum est) non alterius; in hoc autem casu ius transfatum ab emphyteota, vel feudatario, aut beneficiario non potest non pendere à vita, & iure transferentis (vt aiunt authores alterius sententia, & aperte probatur ex d. §. quid ergo de inuestitura de re aliena facta & ex decis. l. lex vestigali) ergo non est verus usufructus. Quare textus, seu leges, quibus videtur probari feudatarium, vel emphyteutam posse constituitur usufructum, aut aliam servitutem, aut hypothecam, non intelliguntur de constitutione veri usufructus, & veræ servitutis personalis, vel prædialis, vel hypothecæ, & obligationis realis, sed de personali obligatione circa commoditates, & fructus rei; ita expressè Alexander & Pinellus locis supra allegatis. Prohibitus enim alienare rem, licet non possit ius usufructus, aut ius servitutis personalis, vel prædialis in re constituitur, vel rem ipsam alteri hypothecare, vel pignori dare, potest tamen vita sua durante, aut pro tempore sui iuris, & tantum in sui præiudicium, non successorum, vel Domini directi, alteri obligare, dare, seu concedere, aut cedere fructus, seu commoditatem percipiendi fructus, & vtendi re, aut servitute, vt dicit. tit. 6. numero 282. probant, & præter Doctores ibidem relatos, tradunt Alexander, & Pinellus locis allegatis, & scribentes communiter, vt idem Pinellus dicit. part. 3. numero 70. versus finem vers. in quo etiam testatur, quod id non sit alienatio, sed personalis obligatio, quæ personam attingit, ac proinde est quid dicendum ab ipso iure usufructus, & servitutis, & hypothecæ, aut pignoris, quia non ipsam rem sed solum personam constituentis, seu concedentis sequitur.

90 Ex quibus, & ex traditis supra numero 86. colligitur id, quod habetur l. si §. usufructus ff. de pignoriis, nemp quod usufructus dari possit à feudatario pignori, vel hypothecæ, debere intel-
D. Ioan. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

ligi quoad commoditatem, quia cum usufructus personæ inseparabiliter inheret, vt num. præcedenti & numero 86. dictum est, nullo contractu nec etiam iure pignoris in alium transferri potest, vt aliis relatis tradunt P. Barbosa in l. usufructu numero 2. vers. ultimus ff. solut. matrim. & Sanchez libro 7. sum. capite 13. numero 16. & latius à me probatum est in tract. de dete capite 15. numero 29. post medium.

Pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filiosfamilias, an possit debitorum nomina exigere & debitores filij sibi soluentes liberare.

Dubium Nonum. An Pater legitimus bonorum aduentitiorum filiosfamilias possit debitorum nomine exigere, & debitores liberare; ita vt, si quod debetur filiosfamilias, Patri legitimo administratori tunc solui possit, & per eandem solutionem patri, tempore solutionis legitimo administratori, factam ipso iure debitor solvens maneat liberatus. Respondetur, quod Pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filij, potest debitorum nomina exigere, & debitores eiusdem filij, eidem patri soluentes tamquam legitimo administratori, qui scilicet tempore solutionis legitimus filij administrator est, liberationem consequi, est communis sententia Doctorum. Ita Natta conf. 545. numero lib. 3. Stephanus Gratianus discept. forens. tom. 2. capite 365. numero 1. & §. Palchalis de virib. par. potest. part. 1. capite 2. numero 10. & 11. Antonius Faber in suo Codice lib. 6. tit. 36. definit. 15. & alij, quos Natta, Gratianus, & Palchalis referunt, & probat textus in l. libero 36. §. quamquam ff. de negot. gest. Confirmatur, quia idem contingit in tutore, curatore, & qualibet alia persona habente ius administrationis, quibus, si tempore administrationis à debitore fiat debiti solutio, ipso iure debitor manet liberatus. l. Lucius §. tutela ff. de administ. tut. & l. filia 83. ff. de solutionib. Faber, & Palchalis locis citatis, Surdus decis. 226. & ibid. in annot. Hæc dierna latissimè. Procedit autem responsio non solum quando pater habet administrationem, & usufructum l. cum oportet, & l. fin. C. de bonis que liberis, & præallegati Doctores; sed etiam quando habet nudam administrationem sine usufructu, quam solum absque usufructu potest habere, vt constat ex auct. excipitur C. eodem, & etiam ex traditis hoc capite, & capite 5. & expressè etiam tradit Faber, sufficit namque ius administrationis, vt solutio rite, & rectè facta censetur, & cui ex ratione iuris fieri debuit, vt constat ex dicit. l. libero citato §. quamquam, ex allegat. l. Lucius dicit. §. tutela, & ex d. l. filia. Secus autem si pater solum ius usufructus sine administratione haberet, solus enim usufructus non sufficeret, vt ex mox allegatis textibus constat, & colligitur ex præallegatis Doctoribus, & expressè notat Faber, assignans rationem, scilicet quod usufructuarius alienare nihil potest, ac proinde non solutionem à debitore accipere, siquidem is, qui solutionem accipit, alienat debitorem, quem liberat, & amittit. l. interest. C. de usufructu, & §. nunc adnoscendi vers. ideoque insunt. quibus alienare licet, vel non. An verò ad hoc, vt debitor filij, patri legitimo administratori solvens, liberationem consequatur, sufficiat

sufficiat patris confessio de receptione pecuniae, vel debet apparere de vera, & reali numeratione: Non sufficere solum confessionem, sed opus esse vt appareat de reali numeratione, tradit ex *Nata d. conf. 543. numero 13. & seqq. Paschalis d. cap. 2. numero 11. qui num. 12. ait idem esse in tutore, vt sola eius confessio non noceat pupillo, nec liberet solventem, dicens esse magis communem, allegatque Surdum decif. 229. n. 4. & seq. Mascardum de probat. concul. 370. num. 1. & alios, & idem esse dicit in procuratore constituto ad exigendum vt eius pariter confessio de recepto non sufficiat ad liberationem, si non constat de vera, & reali solutione, pro vt satis clarè videtur constare ex textu in l. non abstulit C. de monat. & notauit Cyprius decif. 16. num. 7. vtra plures alios, quos idem Paschalis allegat. Et si contrarium teneat Cyprius d. decif. 16. numero 8. in Prelato, dicens quod si confiteretur sibi esse solum à debitore Ecclesie, præiudicare Ecclesie, per textum in d. Lucini §. tutela ff. de adm. tut. & per Castrensem conf. 1. & numero 9. dicit, quod idem esset in confessione tutoris, vel administratoris, quia prædicti omnes habent liberam administrationem, vt in l. mandato generali 60. ff. de procurat. iuncta Glossa fin. & Bart. in l. inter ff. de adm. tutor. Addit Cyprius idem esse in procuratore generali habente liberam, iuxta Glossam in decif. l. non abstulit dicentem procuratorem cum libera, confitendo sibi solum, præiudicare Domino, quam Glossam idem Cyprius subdit esse approbatam ab aliis, quos ibidem numero 10. refert. Et in patre legitimo administratore bonorum filij aduentitiorum cum amplissima, & longe maiori autoritate, quam habeat tutor, vt hoc capite, & capite 5. probatum est, & qui de pecunia filij aduentitia, accepta tempore mortis non tenetur canere, vt supra hoc capite numero 36. ostensum est, videtur longe probabilis, vt debitor filij, patri legitimo administratori solvens, liberationem consequatur, sufficere eiusdem patris confessionem de receptione pecuniae, minimeque opus esse, vt appareat seu constat de vera, & reali numeratione. Vtrum autem in dicta confessione de receptione solutionis, vt valeat, & liberet, sit exprimens qualitas illa administratoris, & etiam patre petente, & exigente in iudicio, quod filio debetur, in libello debeat exprimi eadem qualitas legitimi administratoris. Affirmat Stephanus Gratianus decif. cap. 365. numero 5. Sed iuxta tradita supra numero 28. satis esset, si constaret de legitima patris administratione, etsi tutius sit eandem qualitatem legitimi administratoris tam in libello, quam in confessione exprimere. Porro præfatum pecuniam à debitore filij receptam, seu exactam, pater legitimus filij administrator & etiam usufructuarius aduentitiorum filij potest consumere, & in proprios usus convertere, vt notat Paschalis decif. capite 1. numero 10. & constat ex traditis supra numero 56. Addit idem Paschalis patrem teneri præstare cautionem de restituendo eandem quantitatem finito usufructu, post eius obitum, sed contrarium constat ex traditis supra d. n. 16.*

91 Procedunt autem prædicta, vt debitor filij possit solvere debitum eius patris, & per solutionem consequatur liberationem, si solutio fiat eidem patri vti legitimo administratori bonorum aduentitiorum eiusdem filij. Nam validè, vt inde fi-

lij debitor liberationem consequatur, fieri non posset solutio patri tamquam personæ coniunctæ non habenti tamen legitimam administrationem neque quidem in casibus, quibus alioqui patet agere pro filio tamquam personâ coniunctâ, etiam sine mandato, posset. Ita Bartolus in l. qui hominem per illum textum ff. decif. de solutionibus, Castrensis in allegata l. libero §. quamquam ff. de negot. gest. Guidopap. quæst. 526. Faber allegata desinit. 15. & alios plures allegans, Stephanus Gratianus dist. capite 365. numero 1. & 2. & idem à fortiori, si cuius alteri coniuncto solutio fieret, qui non haberet ius administrationis, vt idem Gratianus, amplians quamvis persona coniuncta haberet communionem, & sic solutio fieret ad propriam utilitatem, iuxta Iasonem in l. 1. numero 1. ff. soluto matrimonio, imò etiam quamvis coniunctus volens recipere solutionem, offerret cautionem de rato iuxta Imolam in l. vero procuratori numero 1. ff. de solut. Ex quibus inferatur, cum pater non habeat administrationem fructuum, & reddituum beneficij filij Clerici sub eius potestate existentis puberis, neque bonorum Castrensiū, vel quasi Castrensiū filifamilias, vt supra capite 6. & 7. probatum est, eidem patri solutio à filij debitoribus fieri non posset. Quæ tamen solutio fieri potest, si filius familias sit impubes, vel furiosus, quia tunc pater tamquam tutor, vel curator filij habet ius administrationis vt in d. cap. 6. & 7. & etiam hoc capite dictum est.

Quid verò si non tamquam patri, & legitimo administratori solutum sit, sed tamquam hæredi patris, vel habenti ius à sisco, videatur Faber allegata definitione 15. late declarans.

S. VII.

An bona filii familias à Patre legitimo eorum administratore male, & sine ulla urgente, & iusta causa alienata, possint vendicari, & reuocari ab emptoribus, & tertiis possessoribus.

92 Nullum dubium, sed omnino certum (vt supra numero 39. notatum est) alienationem bonorum aduentitiorum filifamilias, absque ulla iusta causa, patri legitimo eorum administratori, & etiam usufructuario esse prohibitam, vt constat ex textibus eodem num. 29. allegatis, scilicet ex l. 1. C. de bonis maternis (vbi ab Imperatore Constantino prohibetur patri, ne res maternas filiorum alienet ibi: *quas alienare prohibitum est*, & emptoribus interdictum, nescientes, aut ignorantes accipiant res illas, ibi: *sciens accipiat, vel ignorans ex l. fin. §. ipsam autem vers. non autem*, & etiam ex l. cum oportet §. non autem C. de bonis que liberis, in quibus textibus Iustinianus patri prohibet in vniuersum alienationem bonorum aduentitiorum filij extra causas, seu casus ibi permisos.

94 Quæ legali prohibitione supposita, eorundem aduentitiorum filifamilias alienatio à patre licet

cet usufructuario, legitimo administratore, extra casus permiffos, & absque iusta causa, facta, est ipso iure nulla, quia quod contra leges factum est, pro infecto habendum est *l. intermus §. sane si hęc in fine C. de sacrosan. Eccles. & l. non dubium, ibi: nullum enim pactum C. de legibus*, per quos textus huiusmodi alienationem bonorum aduentitiorum filij à patre, sine iusta causa factam esse ipso iure nullam expresse tradunt P. Barbosa in *l. Lucius Teius numero 20. initio ff. solut. matrim. Valasco consultatione 69. numero 4. & Faber in suo Cod. lib. 6. titul. 35. definit. 1. & notavit prius Conarruias var. lib. 1. cap. 8. numero 6. versus finem probans per textum, & ibi Glossam in *l. ultima §. non autem licentia C. de bonis qua liberis*; & ita etiam communiter sentiunt Doctores. Quatenus autem esset valida, potest irritari, & rescindi, vt pote facta contra legis prohibitionem.*

Pater ipse, qui malè, & iniustè alienauit bona filifamilias aduentitia, an possit nomine filij reuocare alienationem, & vendicare bona alienata.

95 Dubium primum. An pater ipse, qui alienauit, possit bona aduentitia filifamilias, à se tanquam legitimo administratore, malè & sine iusta causa alienata, vendicare ab eo, in quem alienauit. Pro negatiua stat regula *l. vendicantem ff. de euictionibus. (quem de euictione tenet actio, eundem agere repellit exceptio)* item regula *post mortem ff. de ademptionibus*, quod nemo audiat contra factum proprium neque etiam si contra factum suum veniat ex alterius persona *l. si non sortem §. filifamilias ff. de conditione indebiti* item regula, quod ordinari non liceat contrarietate facto proprio, allegando propriam turpitudinem *l. cum profectaris C. de reuocandis donationibus*.

96 Verum communis sententia est, quod pater, tanquam legitimus filij & bonorum eiusdem filij administrator, potest contra factum proprium aduentitia filij malè alienata vendicare, & reuocare ab eis, in quos alienauerat, nomine tamen filij proprietarij, qui non contraxit, seu alienauit, cuius ipse pater est legitimus administrator, ita vltra Glossam, Baldum, Salicetum & alios in *l. cum à matre C. de rei vendicac.* quorum mentionem facit Pinellus in *l. 1. C. de bonis matris, p. 3. numero 74. Idem Pinellus, ibi Valasco d. consultat. 69. numero 4. & 14. Paschalis de virib. patr. post p. 1. cap. 2. numero 38. Augustinus Barbosa Collect. ad d. l. cum à matre numero 19. & 20. Faber d. definit. 1. & alij à Pinello allegati. Quæ communis probatur primo quia iis, quæ prohibente lege sunt, quæ tanquam pro nullis, & pro infectis habentur, ipsemet qui fecit, potest contrarietate argumento *l. quemadmodum C. de agricolis, & censit. lib. 1. Albericus, Salicetus in d. l. vendicantem, & alij à Pinello d. numero 74. & à Valasco d. numero 4. ita limitantes d. vendicantem*, scilicet quando factum proprium, aut alienatio à contrarietate fuit contra legem. Quæ tamen ratio sic generaliter, vt quis contra factum proprium, quando fuit contra legem, quis venire possit, etiam nomine proprio, & ad sui commodum non approbatur à Pinello, Valasco, & Fabro, sed bene ab iisdem, & ab alijs à Pinello d. numero 74. vers. melius etiam retrograt., relatis, generaliter admittitur, vt *D. lo. Angel. Bossius, de Patria Potestate.**

venire possit contra suum factum non ex persona sua, & nomine proprio, sed ex persona, & nomine alterius, vt infra explicatur. Secundo igitur probatur, quia pater legitimus filij, & bonorum eius aduentitiorum administrator ex vi sui officij, vt potest naturalis, & necessarij, cui renuocare non potest argumento *l. amiciffimus §. Lucius de excusat. tutor. obligatus (vt notant Pinellus, & Paschalis expresse)* est nomine filij, & vt eius administrator, reuocare alienationem illam contra legem prohibentem factam, & vendicare illa bona aduentitia filij malè alienata. Confirmatur à simili hæc communis sententia. Nam Prelatus, qui bona Ecclesie malè, & nulliter alienauit, eadem bona cum fructibus nomine Ecclesie vendicare, & reuocare potest, vt latissime post Doctores communiter, probauit tom. 3. mor. var. titul. 6. numero 507. & 508. Quia enim agit nomine Ecclesie, & ad eiusdem utilitatem, censetur tanquam alius, seu altera persona. Alia similia post alios adducit locis allegatis Pinellus, & Paschalis nempe quod maritus potest rem dotalem per ipsam nulliter alienatam vendicare, & alienationem tanquam perpetrè factam impugnare & qui alienauit bona fideicommissio favore familie subiecta extra familiam contra prohibitionem testatoris, potest eadem bona anocare, quod & supra numero 102. ex Sardo cons. 116. numero 19. notari: & simili modo Rex qui bona Coronæ alienauit contra dispositionem textus in cap. intellectus, de iureiurando, ipsemet ea vendicare potest, tanquam nulliter alienata. De quo Barza in tractat. de dote cap. 11. numero 84. & Valquins de success. creat. §. 10. numero 248. Neque predictis obstat d. regula *l. vendicantem*, quia habet locum, quando quis agit nomine proprio, & ad utilitatem propriam, & sic agit respectu, in quo conueniens de euictione. Non etiam obstat alia regula sumpta ex *l. post mortem*. Nam intelligitur si quis contra proprium factum venit nomine proprio. Neque alia sumpta ex *d. §. filifamilias* quia procedit, quando contra proprium facium ex alterius persona venit ad utilitatem propriam; fecus vero si alieni commodi gratia id faciat, vt notat Faber *d. definit. 1.* addens in scholio numero 6. ita eum textum intelligi à Castrensi ibi, & ab alijs interpretibus. Denique non obstat, quod non liceat contrarietate facto proprio allegando propriam turpitudinem, quia non procedit, quando fit nomine alterius, ad cuiusque utilitatem, & ob causam necessariam ad anime salutem, vt d. tit. 6. citato num. 507. post alios notati.

Quod vero, si pater malè, & in damnum filij alienans curasset se nullo nomine contrarium suo actui? Respondetur, quod, non obstante iuramento, adhuc posset malè alienata repetere, & proprio facto contrarietate nomine filij. Nam & Prelatus, qui malè, & iniustè bona Ecclesie, vel Monasterij alienauit, potest ea reuocare, ac proprio facto contrarietate, etiam si iuramento firmaverit, iuxta Doctores communiter à me d. tit. 6. n. 508. relatis, vbi id late probatur, iuramentum enim non est vinculum iniquitatis cap. Quinta vobis de iure iurando, & Doctores à me d. tit. 6. num. 349. & d. num. 508. relati, & sic pater reuocans malè alienata ad utilitatem filij non incurrit periculum, sicut illud non incurrit Prelatus, quia bona Ecclesie, quæ malè alienauit, ad Ecclesie commodum conatur recuperare, iuxta Doctores communiter vt d. numero 508. notauit,

vbi plura ad id, & an procedat etiam ad commodum proximum ipsius alienantis velit recuperare, ad quæ lectorem remitto.

98 Cæterum, vt pater legitimus filii familias administrator, eius aduentitia malè, & sine nulla iusta causa à se alienata possit officij sui legitimi administratoris, titulo, ac nomine, & ex persona filij vendicare, ac alienationem reuocare. Faber *d. definit. 1.* aduertit, patri minime necessariam esse auxilium restitutionis in integrum, eo quia tunc necessaria sit restitutio in integrum, non rescindendam est factum, quod ipse iure tenet, non autem eum non tenet *l. 3. C. si aduersus libertatem.* Subdit item Faber filio volenti reuocare eandem alienationem, multo minus esse necessariam restitutionem in integrum, cum ipse non contraxerit *toto titulo ne filius pro patre.*

99 Dicitur autem est supra, patrem filij legitimum administratorem nomine eiusdem filij posse alienationem bonorum aduentitiorum à se malè factam, contra legis prohibitionem reuocare, & bona alienata vendicare ad veritatem eiusdem filij, nam proprio nomine; & ad commodum proprium non potest, vt probant iura numero 95. adducta. & innunt Doctores numero 96. relati, & expressè tradunt Pinellus *d. par. 3. numero 74.* & Valasens *d. conf. 69. numero 14.* Et licet propter illud, dictum adductum supra numero 96. in prima probatione illius sententiæ communis fundatam in *d. l. quemadmodum*, scilicet, quod quis potest venire contra factum proprium, quando est factum contra legem prohibentem, iuxta Doctores ibidem allegatos, & alios à Pinello *d. numero 74.* & Valasco *d. consultatione 69. numero 14.* relatos, videretur dicendum patrem etiam nomine proprio, & ad proprium commodum posse reuocare alienationem bonorum filij aduentitiorum à se contra legem factam. Nihilominus id ex illo dicto inferri non potest, cum idem dictum, iuxta Doctores, quos refert, & approbat Valasens *dist. numero 14.* & Menochium *conf. 89. numero 85. & 87.* intelligi debeat in duobus casibus, nempe vel quando nullitas est inducta in fauorem alienantis, vel quando actus annullatur à lege propter fauorem publicum, quo casu procedit textus in *d. l. quemadmodum*, ideoque maritus potest reuocare alienationem fundi dotalis à se factam; & Prelatus reuocare rem Ecclesiæ, quam malè alienauit, & Rex vendicare bona Coronæ à se malè alienata, ac etiam donatio abque insinuatione facta ab ipso met donante potest reuocari (de quibus, vltra Doctores numero 96. relatos, latius idem Valasens *dist. numero 14.* quia prædicta omnia reuocantur in actibus, qui à lege annullantur fauore publico, vt tradit Bartholus prælegatam *l. post mortem ff. de adopcionibus*, committente receptis, vt præfatus Valasens *dist. numero 14.* notant. At verò in iuribus supra numero 95. adductis patri alienare bona aduentitia filii familias non est prohibendum, nec in fauorem publicum, nec in fauorem ipsius patris, sed tantum fauore, & intant filiorum, atque adeo pater, qui dicta bona filij aduentitia malè, & nulliter alienauit, non potest factò proprio contraxerit nomine suo, sed nomine filij tanquam illius legitimus administrator, & sic tanquam alius, seu alia persona, vt supra numero 96. probatum est, & tradunt Pinellus & alij Doctores ibidem allegati.

El. si familias an bona aduentitia sua à patre malè, & absque iusta causa alienata, possit viuente patre, vendicare ab emptore.

Dubium secundum. An filius familias, viuente patre, qui malè, inutiliter, in damnumque illius alienauit bona aduentitia eiusdem filij, possit reuocare alienationem, & bona eadem malè alienata vendicare, non obstante quod sit sub Patri Potestate. Prima sententia est negatiua, pro qua allegantur Bartholus in *l. si constante numero 62. vers. sed si pater malè exitur à solus, matrim.* Fabianus de Chich. in *auth. nouissima numero 299. & seqq. C. de inoffic. testam. Parisius in cap. 1. de præscript. numero 24. Conarruias var. lib. 1. cap. 8. numero 7. & plures alij à Valasco *d. consulti. 69. numero 16.* Ludouicus Ioseph *decis. Pern. 13. numero 16. & 17. & Palchalis de virib. Patr. Poteft. p. 1. cap. 2. numero 42.* relati; & hanc eandem sententiam approbat idem Valasens *dist. numero 16. in fine.* Probat hęc sententia primò, quia viuente patre durat in eo viuens factus aduentitiorum bonorum filij tam maternorum, quam aliorum aduentitiorum, quò nondum finito, ius agendi in iisdem aduentitiis non ipsi filio, sed patri competit, & ante diem agendo nemo auditur *l. 1. §. dies ff. quando dies vsusfruct. legat. cedit*, & ita pater non potest cogi consentire, vt filius agat *l. fin. in principio vers. necessitate C. de bonis que liberis*, maxime cum in hoc filio inferatur damnum, eique non valenti agere non curat præsumptio *l. 1. in fine C. de annali præscript. & auth. nisi triennale C. de bon. matern.* Secundo probatur ex *dist. auth. nisi triennale*, vbi habetur tempus præscriptionis triginta annorum contra filios familias in bonis maternis à patre alienatis, currere ex die, quò suæ potestatis esse apparuerint, quod etiam dicitur in *d. l. 1. §. fin. C. de annali præscript.* ergo ante eandem diem filij agere non possunt, & censetur à lege impediti agere. Tertio probatur à simili, quia patris factum in re filie, puta in dote profecticia, quam pater, aut accepit, aut alteri solui iussit in sua filia, nocet filie; quamdiu pater viuit, retinetque administrationem; nempe quouique filia sui iuris effecta sit *l. 2. §. quod si in Paris Potestate vers. ceterum*, vbi Bartholus, & Iason notant *ff. solus, matrim.**

Alter sententia, & probabilior affirmat filium viuente patre, posse bona aduentitia sua à patre malè, ac inutiliter, & contra legis prohibitionem alienata, vendicare, ita Baldus in *l. fin. §. in comparatione numero 7. C. de iure deliberandi.* Corneus ibi numero 6. Iason *conf. 356. vol. 3.* Pinellus latè in *l. 1. par. 3. numero 74. & numero 79. vers. cum igitur C. de bon. matern. & in dist. auth. nisi triennale numero 44. & 45.* Ludouicus Ioseph allegata *decis. 12. numero 19.* Alcanius Clement. de Patr. Potestate cap. 6. effectus 2. numero 47. Menochius *conf. 279. numero 34.* Faber *lib 6. Cod. tit. 35. definit. 1.* Palchalis allegato *cap. 2. numero 38.* & alij ab Alcanio, & Menochio relati. Hanc sententiam latè probat Pinellus. Primo, quia circa aduentitia Potestas Patri est concessa quoad comoda filiorum, non in damnum, vt supra prius dictum est. Secundo, quod administratore contra legem agente, dominus admittitur aduersus alienationem, iuxta multos, præsertim Beronius in *cap. si quis præbiterorum numero 37. de rebus Eccles. non alienan.* Tertio, quia filius familias auditor contra iniquam alienationem in bonis, in quibus filius ipem, non dominium

dominium habet l. Imperator ff. ad Trebellianum, & in alienatione feudi statim admittitur filius cap. 1. §. Titius si de feud. fuerit contra. à fortiori ergo idem dicendum in aduentitiis malè à patre alienatis, quorum dominium habet filius. Quarto patet (vt cap. 5. numero 164. notatum est, & infra etiam probatur) potest ab administratione remoueri, si aduentitia filij malè, & inutiliter alienet, cum tunc censetur pater fraude agere, vel iniquitate propria, vel instigationibus aliorum, qua patris administratione cessante, ad agendum pro vindicatione bonorum malè alienatorum filius non eget patris consensu. Quinto pro hac sententia virgent periculum expectandi mortem paternam, & difficultas maior litigandi, ac alienationem in damnum filij à patre factam reuocandi, post tempus longum; & non est dubium, quod consultius sit, vt filius quamprimum adiat, ne lapsu temporis difficilior fiat reuocatio; præcipue propter illam arduam difficultatem, an mortuo patre filius hæres admittatur ad dictam reuocationem. Propter que æquitas postulat, vt statim, & etiam viuentem patre filio succurratur, eique permittatur agere ad reuocationem, alienationis citra causam utilitatis à patre factæ, atque ad vendicanda bona alienata. Neque obstat *dist. aub. nisi triennale*, quia (vt notat, & ponderat Pinellus ibi numero 44.) fauet liberis; ne durante Patria Potestate contra eos currat præscriptio, eis verò non admittit potestatem agendi contra alienationem, & reuocandi vino patre malè alienata. Et si dicatur præfatam potestatem agendi vino patre adimi consistere ex originali (vnde *dist. aub. nisi triennale*, est sumpta) *aub. de nuptiis §. sed quid sancitum*, & ex allegata l. 1. §. fin. Cod. de annali præscriptione, Respondet Pinellus ibi numero 45. ibi non agi de bonis aduentitiis filij alienatis, sed de aliis bonis patri acquisitis, que ob secundas nuptias à lege liberis reservantur, in quibus non est tanta ratio admittendi filios ipsos viuentem patre. Et addit idem Pinellus sic responderi posse ad d. l. 1. §. fin. C. de annali præscriptione, nam dum textus ibi ait filium agere non posse, non exprimit patrem alienasse aduentitia filij, & sic potest intelligi de præscriptione circa alia bona ad filium spectantia, que ab aliis detinentur. Addit aliam responsionem idem Pinellus scilicet verba *dist. §. fin.* posse referri ad regulam *vers. necessitate in l. fin. in principio C. de bonis que liberis*. vt dicatur filium agere non posse, quia non potest regulariter in aduentitiis sine consensu patris cuius est administratio, vt supra dictum est, que verba (inquit Pinellus) satis verificantur attenda non solum lege prohibente filium agere, sed & attenda difficultate, cum filius præsumatur ex potestate patris (quæ in aduentitiis magna est, cum ex abique decreto alienare possit vt supra dictum est) & verocundia in contraueniendo patris facto; & dicitur fieri non posse, quod sine magna difficultate fieri nequit. Aliter respondet Ludouicus Ioseph, scilicet iuxta dictum §. finale, filium non posse agere, scilicet sine consensu patris sine voluntario, sine coactio, quia iudicium esset nullum, at bene posse agere cum consensu ipsius patris voluntario, vel coactio etiam viuentem patre. Ad quem consensum, quando pater nollet consentire, vt filius agat à filio iudicis implorato officio, cogi possit, inquit idem Ludouicus. Quod & tradit Baldus loco supra citato, & notant etiam Pinellus *dist. numero 45.*

& Paschalis ubi supra, & etiam tunc patrem cogendum consentire filio volenti agere, licet curauerit non contrauenire; tradunt idem Baldus eodem loco, Cornens, & Iason locis supra allegatis, & Paschalis pariter ubi supra, & Pinellus allegata part. 3. num. 79. *dist. vers. cum igitur*. Per que manet solum secundum argumentum prioris sententia negatiue.

Ad primum verò argumentum, si constat patrem verè alienasse aduentitia filij, & etiam causam utilitatis eiusdem filij; respondetur ex mox notatis, & latius traditis cap. 5. numero 164. cum tunc censetur dissipator bonorum filij, eundem patrem priuandum administratione, imò etiam usufructu, vt eodem cap. 5. numero 165. probatum est. Et etiam administratio, seu ius administrandi de iure competens patri, ad utilitatem, & commodum filij, non debet esse impedimento, ne filius agat ad bona à patre cum ab vñ administrationis alienata reuocanda, hoc enim esset omnino contra æquitatem, vt supra notatum est. Dixi si constat patrem verè alienasse, &c. Nam si constaret de vera alienatione, & voluisse patrem vendendo, vel concedendo alteri rem aduentitiam, cuius habet usufructum alienare & transferre eiusdem rei dominium in accipientem; in dubio deberet intelligi, seu præsumi concessisse solum commoditatem, & facultatem pro capiendi fructus iuxta notata supra hoc cap. numero 86.

Ad tertium argumentum eiusdem prioris sententia respondetur ex Fabro *dist. definit. 1.* non esse simile, nam dos profectitia ita est filia, vt tamen sit etiam patris, scilicet vtrique communis *dist. l. 2. §. quod fin. Patria Potestate*, eo saltem respectu, quod ad patrem ca dos redire aliquo casu potest l. pater filia 71. ff. de iust. Bona autem filij aduentitia sunt solius filij, excepto usufructu, qui, licet sit patris, non tamen potest facere, quomonus bona sunt solius filij l. restè dicimus ff. de verborum significatione.

Potest si filius effectus sit sui iuris, vel per emancipationem, aut alium modum (quidquid secus sentire videatur Conarrouuis *dist. cap. 3. numero 7.*) potest bona sua aduentitia malè alienata viuo patre alienatore reuocare, & vendicare cum tunc ad ipsum filium spectet ius administrandi, & ita Paulus de Castro in l. filiusfamilia §. cum pater numero 1. ff. de leg. 1. Valascus *dist. conf. 69. numero 6.* & alios allegans, Paschalis *dist. cap. 2. numero 43.*

Ex traditis consequitur, quod à fortiori mortuo patre, qui malè, inutiliter, & contra legis prohibitionem, alienauit bona eius aduentitia, potest filius alienationem reuocare, & eadem bona malè alienata ab eo, in quem pater vendidit, vel donatione transfulerit, vendicare, vt ultra præallegatos Doctores, tradunt alij communiter, quos late refert Menochius *conf. 279. numero 34.* & maxime quando filius non est hæres patris, vt clarè constat ex l. cum à matre Cod. de rei vendicatis. per quem textum idem tradunt scribentes ibi, Paulus de Castro in l. fin. §. in comparatione Cod. de iure deliberandi, Valascus *dist. consultat. 69. numero 6.* & ceteri omnes, quorum plurimos Augustinus Barbosa collect. ad *dist. l. cum à matre numero 2.* refert; quia in huiusmodi casu cessant omnes exceptiones, quæ filio volenti vendicare

bona sua aduentitia à patre malè alienata, possunt obitare, & filio patris hæredi obiciuntur, de quibus exceptionibus latissimè Pinellus *di. l. i. part. 3. numero 79. & pluribus sequentibus*, Valacius *di. l. consule. 69.* & Augustinus Barbola *d. collect. ad l. cum à matre.*

106 Quod autem in præcedentibus traditum, & probatum est, filium, viuentem, vel mortuum patre, posse aduentitia, malè, & sine iusta causa alienata ab emptore vendicare; non intelligitur in subsidium, si ex bonis patris filio non possit æstimatio solui, sed intelligitur, etiam si pater sit dives, vel ex eius bonis bonorum alienatorum pretium filio solui possit, vt constat ex *di. l. i. in l. i. glossa Cod. de bonis maternis*, quæ facta alienatione per patrem, statim concedit filio emptionem; & ratio accedit, scilicet quia talis alienatio non tenet, nullaque est, (vt supra *numero 94.* probatum est) ac proinde filio vt domino iure competit vendicatio ab emptore, nulla præmissa excussione patrimonij paterni, vt latius probat Conarruias *d. cap. 8. numero 6. vers. est & alia*, & ita, proculdubio sentiunt omnes Doctores præallegati.

107 Filio volenti reuocare, seu vendicare (siue viuentem patre siue eo iam defuncto) bona aduentitia, si is, in quem pater illa alienauit; obicitur fuisse alienata ex iusta causa, id probare debet, vt supra *hoc capite numero 52.* probatum est, & tradunt, Doctores ibidem relati.

108 Procedunt verò prædicta de libera facultate filij reuocandi aduentitia malè alienata à patre, vbi nihil aliud obstat: nam si filius factum patris approbauerit, aliud est, maximè si approbauerit post ipsius patris mortem. arguuntur *l. si quando 35. vers. sed hoc ita C. de inoff. testamento*, Faber *di. l. definitione 1. Pachelialis di. l. cap. 2. numero 45. sine*, & alij committunt.

109 Sed quid, si filius sua aduentitia, malè, & nulla virgente causa alienata, vendicare non possit, aut velit, vel malit à patre, aut à patris hæredibus petere æstimationem; an spectanda erit præsens æstimatio, aut quæ fuit tempore alienationis, seu venditionis. Dubium resolutum Antonius Faber *allegato lib. 6. Cod. di. l. tit. 35. definit. 3. in scholio numero 10.* respondens præsentem æstimationem deberi, quia si filius bona ipsa vendicaret, haberet in bonis ipsis presentem, ac verum valorem, aut si ab emptoribus bona euinceret, cogereur pater, aut eius hæres emptionis nomine præstare quanti emptorum interest, quo contineretur verum, & præsens rei pretium, & quanti plus nunc res esset, quam vendita fuisset, cum id sit, quod dici solet, *id quod interest, egreditur plerumque rei pretium*, scilicet contentum; quin etiam & iustum aliquando egreditur *l. i. ff. de alion. empti, l. si conditione 60. ff. de emitt.* Bonitas tamen æstimabitur, quæ fuit tempore venditionis, non quæ nunc est *l. bonitas, tit. eodem*. Quod si meliorationes, vel deteriorationes superuenierint, idem Faber addit, quod ea res non debet facere meliorem, nec deteriorem filij conditionem. Nam, si alienatio à patre facta valuisse, nec de ea filius conueneratur, quam quod minus in isto pretio facta fuisset, inspicere debet æstimatio, quæ tum fuisset, non quæ postea aucta est; & hoc casu ad æstimationem est attendenda bonitas rei intrin-

seca, seu utilitas; quæ circa rem ipsam consistit, non verò attendendum ad id, quod est extra rem, scilicet ad lucrum, quod ex re sit obtentum, vel obtineri potuisset. *l. si sterili 22. §. cum per venditorem ff. de action. empi.*

Nunc verò filius minimè petens eius æstimationem, sed vendicans rem ipsam, à patre malè & sine iusta causa alienatam, teneatur soluere emptori pretium meliorationum, si quæ emptor fecerit, vel potius illæ sint computandæ cum fructibus ex re perceptis. Non esse computandas cum fructibus, sed filium eas debere soluere sentiunt Valacius *di. l. consultiario 69. numero 18.* & Pachelialis *de virib. Patr. Potest. d. cap. 1. numero 80.* Nam, etsi regula sit, quod fructus computentur cum sumptibus *l. sumptus ff. de rei vendicat.* Nihilominus (inquunt) regula illa, iuxta Negofantium in *4. de pignorib. membro 2. part.* & alios, procedit, quando fructus debentur de æquitate, non quod de iuris rigore, provt aduentitiorum filii familias fructus debentur patri: nam tunc non compensantur cum meliorationibus; idè iudem Valacius, & Pachelialis concludunt, quod sicut pater debuit eos fructus lucrari, ita etiam & emptor. Quare, si pater, qui malè alienauit, fuisset nudus administrator, non usufructuarius, tunc fructus computarentur cum sumptibus.

An mortuo patre, filius patri hæres possit bona aduentitia sua, à patre matè, & sine legitima causa, ac nulliter alienata vendicare ab emptoribus, & possessoribus.

Dubium tertium. An mortuo patre; filius ab eo institutus eius hæres, qui hereditatem adiuit, & acceptauit, possit bona aduentitia sua à patre viuentem legitimum administratorem malè, nulla virgente iusta cause, & nulliter alienata vendicare ab emptoribus, & possessoribus. Dixi, qui hereditatem adiuit, & acceptauit: nam si non acceptauit, sed repudiauit, procedunt tradita in præcedentibus. De hoc dubio, atque de controversia illa, an, & quando hæres possit contrauenire factò defuncti in eiusdem hæredis præiudicium gesto, late agunt Iurisperiti interpretes in *l. cum à matre 14. Cod. de rei vendicat.* Pinellus in *l. 1. part. 3. Cod. de bon. matern. numero 79. & pluribus sequent.* Menochius *conf. 89.* Pater Barbola in *l. Lucius Titius 39. ex numero 18. ad finem ff. solut. matrim.* Valacius *consultat. 69. per tot.* Pachelialis *de virib. Patr. Potest. p. 1. cap. 2. num. 44. cum plurib. seqq.* & latissimè Augustinus Barbola *collect. in d. l. cum à matre.*

Igitur pro parte affirmatiua, quod filius hæres patris, qui eius bona malè, & absque vlla legitima causa alienauit, possit alienationem impugnare, & reuocare, ac bona alienata vendicare ab emptore, & tertio possessore; adducitur primo, quia in *allegata l. 1. C. de bonis maternis*, absolute, & indistinctè conceditur filio, vt possit aduentitia materna ab emptoribus vendicare, sine scientes, siue ignorantes esse filij illa acceperint.

Secundo, quia alienatio bonorum aduentitiorum filii familias à patre facta contra legis prohibitionem, est ipso iure nulla *supra numero 94.* probatum est; sed, etsi hæres non possit venire contra factum defuncti, si fuerit validum, vt aiunt Doctores, qui statim infra citantur; tamen hæ-

redem

redem posse venire contra factum defuncti, quando illud est nullum propter legis prohibitionem, & non solum ob defectum consensu, tradunt Baldus *conf. 167. numero 1. vol. 5.* Socin. *consultat. 79. numero 47. vol. 4.* Grammaticus *decis. 93. numero 8. & 9.* alij à Valasco *diñ. consult. 69. numero 4.* relati, & plurimi alij, quos referunt Augustinus Barbofa *in d. collect. numero 15.* & Paschalis *diñ. cap. 2. numero 45. & 46.* Quapropter Paulus de Castro *in diñ. l. cum à matre numero 5.* explicans eandem *legem cum à matre*, ex qua lurisperiti communiter concludunt, hæredem non posse contrauenire factò defuncti; & resoluens dubium supra propositum asserit filium patris hæredem teneri alienationem rei suæ ab eodem patre factam ratam habere, quando idem pater eam vendidit tamquam propriam, quia tunc alienatio valet; at verò si pater eam vendidisset, administratori nomine tamquam rem filij sine legitima causa, tunc filium, quamvis patris hæredem posse rem suam vindicare, & paternum contractum alienationis impugnare, cum alienatio sit nulliter facta; ex quo ei ius, quo prohibetur *in d. l. l. Cod. de bon. matern.* restituit, & sic idem Castrensis, & alij lurisperiti ante relati, & alij à Paschali, & Augustino Barbofa *ubi supra.* & etiam alij à Patre Barbofa *in d. l. Lucius numero 20.* allegati volunt dispositionem *d. l. cum à matre*, quod hæres non possit factum defuncti impugnare; non procedere, quando fuit nullum, & invalidum. Et quod filius patris hæres possit ex persona propria rem aduentitiam nulliter alienatam vindicare, sed uti hæres teneatur emptori de euicitione ad totum id, quod eius interest; probatur ex generali doctrina, quam tradit Ladrechus *consult. 138.* vbi id probat de quocumque hærede, quod admittatur ad vendicandum bona propria, per defunctum nulliter alienata, teneatur tamen ut hæres ad euicitionem emptori, iuxta textum *in l. fin. Cod. de euic. & in l. Scia ff. eod.* & additur ratio, quia per additionem hereditatis, etiam sine inuentorio, ius rei vendicandæ non confunditur, iuxta Baldum *in l. vxor Cod. de bonis auctoritate iudicis possidendis.* & Alexandrum *in l. debitori in princ. C. de pass.* ac proinde non videtur inconueniens, quod hæres rei vendicet, ut dominus, & quod personali actione teneatur, ut hæres.

114 Et prædicta fortius procedunt, si vltra legis prohibitionem alienandi, concurrat etiam expressa prouiso hominis, puta ne bona subiecta fideicommissio alienentur, tunc enim cum ex ea alienatione, utpote nulla ipso iure, nullo vnquam tempore poterit transferri dominium in emptorem, filium hæredem patris, qui ea bona fideicommissio subiecta, contra prohibitionem testatoris, qui fideicommissum induxit, alienauit, posse eadem bona reuocare tradunt Ruinus, & Paulus de Castro *in l. filiusfamilias §. Diui ff. de legat. 3.* & idem Castrensis *conf. 15. vol. 1.* & idem tradit Valasco *d. consult. 69. numero 19. vers. item quia*, vbi notat, quod prohibita alienari, si alienentur pendente tempore restitutionis, adueniente postea de restituendi pro iis habentur, quasi alienata non fuissent, *l. fin. §. fin. autem auaritie*, ibi: *Sciat, quod conditione impleta ab initio causa in irritum reuocatur, & sic intelligenda est, quasi nec scripta, nec penitus fuerit celebrata.* Quibus verbis (inquit Valasco) licet lex utatur in prohibitionem alienandi tacita; inclusa in fideicommissio, multo magis tamen ea vigent vbi datur

prohibitio alienandi expressa, quæ est fortior tacita, cum statim annullat alienationem factam, & admittit, etiam ipsum alienantem ad reuocandum; tacita verò non nisi adueniente de iure, iuxta Castrensem, *in d. §. Diui, Gomez ad l. 40. tamri mon. 88. Molinam de primogen. lib. 1. cap. 16. num. 33.* & alios, ab eodem Valasco relatos.

Tertio facit pro eadem affirmatiua, quia pater malè, & sine legitima causa alienans bona filij aduentitia, censetur fraude agere, seu alienare ad fraudandum filium, ut supra *numero 101.* notatum est, & post Baldum *in cap. 1. §. hoc quoque numero 3. de success. fructu*, tradit Pinellus *d. part. 3. numero 74.* Regula autem illa *ex l. cum à matre sumpta*, quod hæres non possit venire contra factum defuncti, non procedit, quando actus fuit celebratus à defuncto ad fraudandum hæredem iure sibi debito *l. 2. C. si quid in fraud. patris.* vbi patronus tenetur alienata in fraudem luri, vbi Bartholus, Pinellus *in diñ. part. 3. numero 83. limitat. 12.* Tiraquellus de *retreat. lignag. §. 1. glof. 9. numero 57.* & plures alij lurisperiti à Valasco, allegata *consult. 69. num. 5.* relati.

At verò quod filius hæres, qui paternam hereditatem admittit, non possit patris factum impugnando reuocare alienationem aduentitorum malè, & sine legitima causa factam, aut alienata vendicare ab emptore sentiunt Glossa, Bartholus, Baldus, Salicetus, & Castrensis, & alij *in d. l. cum à matre C. de rei vendicat.* alij lurisperiti scribentes *in l. fin. §. in comparatione C. de iure delicti.* Pinellus *in d. l. 1. part. 3. numero 79. & seqq.* Pater Barbofa *in diñ. l. Lucius Titius numero 20. initio.* & *vers. item pater alienans*, & alij ab iisdem Pinello, & Barbofa relati. Hæc sententia probatur primo, & præcipue per textum *in d. l. cum à matre*, vbi definitur, quod filius potuit venire contra factum matris, quæ eiusdem filij domum malè alienauerat, & eam domum ab emptore, & possessore vindicare, nisi quatenus eius fuisset hæres: ex quo inferitur, quod, si hæres matris fuisset, factò matris non potuisset contrauenire, indeque scribentes ibi vniuersaliter colligunt, quod pro parte hereditaria hæres defuncti factò contrauenire non potest, cui consonat *l. si ab eo ibi: maxime ab heredibus eius. ff. de liberal. causa.* & ibi respectu tamen *adita hereditatis, & l. si patri tuo, ibi, si hæres non existit C. de donatio. ac l. filium §. ff. de liber. causa*, vbi filius hæres patris non tenetur manumissionem serui, quem eius pater manumiserat.

Secundo probatur eadem sententia, quia hæres, & defunctus censetur esse vna & eadem persona *l. heredem ff. de reg. iur. & aut. de iure iur. à morient. pref. in princip.* Si autem pater defunctus viueret, non posset rem à te venditam vindicare, nec venire contra factum suum iuxta *l. post mortem* (supra *num. 95.* allegatum) *ff. de adopcione.*

Tertio probatur, quia (ut *ead. num. 95.* notatum est) quem de euicitione tenet actio, eundem agentem repellit exceptio, *l. vendicantem ff. de euicito.* sed, si is, qui à patre emit aduentitia conueniretur pro tali emptione, haberet recursum de euicitione contra filium hæredem patris venditoris *l. 1. & tot. tit. ff. & Cod. de euicito.* ideoque si filius patris hæres agat, exceptione repellendus venit.

Denique probatur ex regula *l. ex qua persona ff. de reg. iur.* quæ sic habet. *Ex qua persona quis lucrum capis, eius saltem prestare debet, ac proinde, cum filius patris hæres sentiat lucrum hereditatis paternæ,*

paternæ, tenetur factum patris præstare. Et procedit hæc sententia, etiam si alienatio à patre facta sine legitima causa sit ipso iure nulla, vt expressè tradunt Pinellus, & P. Barbofa. Porro illam regulam ex d. l. cum à matre, explicat, & ampliat pluribus modis Pinellus num. 81. 82. & 83. & eandem regulam pluribus modis limitat P. Barbofa vbi supra, quas limitationes notat Aug. Barbofa collect. ad d. l. cum à matre num. 21. & quatuor seqq. Valæcus allegata consulti. 69. examinando quinque casus distinctos resoluit, an; & quando filius hæres patris possit, vel non possit renouare alienationem bonorum aduentitiorum sine legitima causa factam, & ab initio ipso iure nullam, & ab emptore bona alienata vendicare. Ego pauca sequentia subiicio.

120 Primo igitur quamvis hæredem teneri seruari factum defuncti, quatenus vires hereditatis suppetunt, nec posse vendicare rem, & solvere æstimationem illius cum interesse, tenent Ludou. Molina de primogen. lib. 4. cap. 1. n. 29. Paschalis d. cap. 2. n. 59. Augustinus Barbofa d. collect. in d. l. cum à matre n. 31. & plurimi alij Iurisperiti à Molina, & Barbofa rellati, & videatur communis opinio, vt notat Paschalis; & ita iuxta hanc sententiam filius hæres patris non possit vendicare ab emptore aduentitia à patre nulliter alienata, quamvis vellet emptori solvere æstimationem; Nihilominus cum nullum videatur inconueniens, nec à iuris regulis alienum hæredem ex propria persona rem nulliter à defuncto alienatam vendicare, & teneri emptori de euictione, & ad id, quod interest, vt tradunt Doctores supra n. 113. mihi pariter videtur, quod filius patris hæres possit rem aduentitiam nulliter à patre alienatam vendicare ab emptore, soluendo ei æstimationem, maxime concurrente etiam illa præsumptione, quod pater legitimus administrator alienans aduentitia sine legitima causa, præsumitur alienare in fraudem filij, vel ex propria iniquitate, vel aliorum suggestionibus. Et quidem hæredem patris pro parte hereditatis posse rem aduentitiam à patre nulliter alienatam vendicare integram, & totalem refusa emptori illa parte pretij, pro qua est hæres, affirmat Pinellus d. p. 3. n. 83. vers. ex his; eo quod iuris præceptum videatur continere, vt filius ipse vendicans, qui fuit dominus, totam rem habeat; & quia res de facili ad suam originem trahitur l. si vnus §. partus ff. de partu. Quod eo magis procederet, si filius haberet maiorem partem argumenti l. maiorem ff. de partu, & l. facinus §. ne autem C. de donat. Quamuis Valæcus (quem sequitur Paschalis d. cap. 2. n. 79.) allegata cons. 19. n. 17. contrarium contra Pinellum teneat, cum emptor non cogatur portionem suam dimittere, & vendere l. inuitum & Ludou. C. de contrahend. empt. Quando tamen res à patre alienata esset indiuisibilis, diuisionem sine incommodo non pateretur, ac proinde in vna tantum persona deberet consistere; tunc idem Valæcus asserit quod si filius portione, qua non esset hæres patris, vendicaret, quia cum illa res non possit duobus diuisim possideri, iuri consonum magis est, vt totam habeat filius, cuius erat pars; & addit idem Valæcus, ita aliquando indicari se vidisse per grauissimos senatores.

121 Secundo mihi videtur asserendum, quod filius hæres patris, qui alienauit fideicommissum familiaris relictum cum expressa prohibitione illud alienandi, & maxime si testator expressè dixerit fideicommissum in casu alienationis debere deuolui ad alium substitutum, possit bona fideicommissum subiecta alienata vendicare ab emptore, vt tradunt Doctores

supra n. 114. rellati, & alij à Paschali d. cap. 1. num. 62. rellati, cum habeantur tamquam non alienata, vt notatum est. Quare etiam Pinellus d. p. 3. n. 8. vers. amplia tertio, & n. 82. vers. inferius tertio, & plures alij Iurisperiti ab eodem Pinello, & ab Aug. Barbofa d. collect. ad l. cum à matre, rellati dicant filium hæredem patris, qui alienauit bona relictæ familiaris, & alienari prohibita, non posse venire contra alienationem, quamvis successio tunc sibi defuerat ex dispositione primi instituentis; Contrarium tamen tenent Panormitanus, Paulus de Castro, Alexander, Iafon, Cornens, Craueta, rellati ab eodem Pinello d. p. 3. n. 82. vers. inferius tertio circa finem, Grammaticus decis. 203. n. 1. & seqq. Grat. cons. 91. n. 36. lib. 1. & alij Doctores ab eodem Pinello, rellati asserentes regulam d. l. cum à matre, quod hæres contra factum defuncti non possit venire, non procedere in filio patris hærede, neque in alio hærede defuncti quoad bona alienari prohibita, familiarique relictæ, in quibus prohibetur alienatio, & successor non capit à possessore, sed à primo influente. l. non ex familia §. 1. ff. de leg. 2. idem quoque sentit Alciatus in l. filius familias §. Dini ff. de leg. 1. quatenus ibi dicit hæredem non repelli ab impugnano factum defuncti, nisi quando vellet admitti iure hæreditariosecus si iure proprio, vel aliunde habito, vt contingit, quando filius hæres patris vult vendicare bona relictæ familiaris prohibita alienari, in quibus habet ius succedendi ex dispositione primi instituentis, ab eoque non à possessore capit, quasi tunc non repræsentet defunctum, sed censetur esse alia persona, & ex vi primæ institutionis tamquam dominus & iure, ac nomine proprio bona alienata vendicit, licet tamquam hæres patris alienans teneatur emptori de euictione, & ad interesse pro quantitate, qua fuit hæres eiusdem patris alienans, iuxta Alciat. vbi supra, & in l. 2. §. ex his n. 11 ff. de verbor. oblig. & alios quos Valæcus d. cons. 69. n. 20. refert illos sequens, & addens sic in hoc, & in sequenti casu cessare regulam d. l. cum à matre, & l. vendicantem ff. de euil. cum filius agat non vt hæres, & sic patrem repræsentans, sed tamquam alia persona & iure, ac nomine proprio. Hinc

Tertio, contra plures Iurisperitos à Pinello d. p. 122 3. n. 99. & Valæco d. consulti. 69. n. 19. initio rellatos, idem Pinellus ibi, & idem Valæcus eod. n. 19. alios allegans, ac Aug. Barbofa pariter alios allegans d. collect. ad d. l. cum à matre num. 16. (testans ita sentire nonieus communitate) asserunt filium hæredem patris posse vendicare bona maioratus à patre alienata. Quæ assertio, vltra tradita non præcedenti, & num. 114. ab iisdem probatur ex præcipue ratione, quia, si non admitteretur filius hæres ad vendicandum bona maioratus à patre antecessore alienata, modico tempore dilaberentur, cum plerumque filij parentum hæredes sint, & maioratus institutor videatur fuisse huius mentis, & interrogatus, non foret aliud responsurus, quia enim maioratus conditor honorem, & gloriam augeat, non minui cupiebat, ideò bona vinculantur, & ne quomodo alienarentur, interdixit; atque ad eò, vt ista voluntas institutoris maioratus inuolubiliter obseruaretur, concedenda omnino videtur successori, etiam hæredi eius, qui alienauit; vendicandi potestas, non obstante dispositione d. l. cum à matre, Hancque rationem latius prosequitur Aug. Barbofa post Caldum Pereiram. Confirmat assertionem Valæcus, quia filius in huiusmodi specie vendicationis bonorum maioratus, à defuncto patre alienatorum, non agit vt hæres, & illius personam repræsentans, sed ex

primi

primi institutionis maioratus dispositione, & tanquam alia persona. & iure, ac nomine proprio, iuxta notata *non. procedenti*. & vbi cumque quis agit, & vendicat tanquam alia persona, non est locus *d. l. cum à matre, nec d. l. vendicantem*. Addit verò filium, ut hæredem patris alienantis, teneri de euctione, & interesse emptori tanquam hæres proportionem, qua est hæres patris alienantis.

123 In vniuersum enim, quando patris hæreditas est solvendo (saltem quando legitima filio remaneret illæsa, & integra) filius hæres patris, vendicans bona per patrem male, & nulliter alienata, tenetur emptori de euctione, & ad interesse, ut tradunt Valacius *d. consult. 69. n. 10. versus finem*, & Doctores communiter, siue filius hæres non fecerit, siue fecerit inuentarium.

Filius à patre in sola legitima institutus, & nihil à patre habens, ultra legitimam, vtrum possit reuocare in totum rem suam à patre alienatam, & non teneatur emptor pro rata legitima.

124 Vtrum verò, si filius sit à patre in sola legitima institutus, & nihil à patre habeat, ultra legitimam, possit reuocare, & repetere in totum rem suam alienatam per eundem patrem; & an teneatur emptori de euctione, seu non possit reuocare pro rata ipsius legitimæ. Plurimum sententia est, filium totam rem à patre alienatam posse repetere, & reuocare. Ità Bartholus in *l. 2. n. 7. C. si quid in fraudem patris*, & in *l. filiusfamilias §. cum pater in fine ff. de legat. 2. ibidem Angelus, & Cumanus, Baldus in d. l. cum à matre n. 5. C. de rei vendicatio. Pinellus d. p. 3. n. 80. P. Barbosa in l. si cum dotem §. si pater n. 32. ff. soluto matrimonio*, & plures alij relati à P. Barbosa *d. n. 2. vers. ego autem, & vers. Hinc verum*. Fundamentum huius sententiæ est, quia filius, in sola legitima institutus, nihil consequitur à patre, nam legitimam à lege, non à patre habet. iuxta *l. si arrogator ff. de adoptionibus*, quod & indicat ipsum nomen legitimæ; & cum legitima filio ex necessitate legis debeatur, longe iniquum (inquit Pinellus) esset compellere sistum ob eandem legitimam solam, ut dimittat, seu amittat rem suam contra regulam *l. id. quod nostrum ff. de reg. iur.* Neque in hoc casu (subdit idem Pinellus) militat obligatio ex nomine hæredis, nec ratio portionis hæreditatis, nec *l. ex qua persona ff. de reg. iur.* quod quis præstare debet factum eius, à quo lucrum sentit. Et pro hac sententia facit opinio asserentium pro legitima bona paterna esse tacite hypothecata filiis, quam opinionem expressè tenet Paulus Picchus in *l. in quartam n. 17. ff. ad l. falcidiam*, & alij tacitis nominibus à Peregrino *decis. 37. n. 4.* relati (cuius sententiæ etiam censentur plures alij Iurisperiti, qui sentiunt pro alimentis, & pro dote competere hypothecam in paternis bonis, quos Doctores refero in *tract. de alimentis cap. 7. n. 48.* cum alimentis, dos, & legitima eodem iure censentur, de qua re ibi, & in *tract. de dote cap. 4. §. 4. & cap. 14. n. 43.*) iuxta quam opinionem legitima respectu patris censetur æs alienum, & filius in legitima debet dici verus creditor, & præferri aliis creditoribus. Confirmatur eadem sententia ex eo, quod legitima filio relinqui debet sine onere *l. quoniam in prioribus C. de inofficiis testam.* graue autem onus esset, si ob consequentem legitimæ perderet aliam rem suam.

125 Contrariam autem sententiam, & filium institutum in sola legitima, eamque solam ex paternis bonis habentem, repelli à vendicando rem suam,

quam eius pater alienauit, seu vendidit pro rata ipsius legitimæ tenent Baldus, Salicetus, Castrensis, Iason, Corneus & alij scribentes in *l. fin. §. in comparatione C. de iure delicti*. & alij, quos referunt Pinellus *d. num. 80. initio*, Ang. Barbosa *d. collecti. ad d. l. cum à matre n. 29.* & Valacius *d. consult. 69. d. n. 6. vers. ceterum, vbi & illos sequitur*, & testatur esse communem opinionem. Probatur hæc sententia, quia emptor, à quo filius patris hæres in sola legitima institutus, vult euincere rem à patre alienatam, est creditor paternus, æs autem alienum excludit legitimam, & creditores patris præferuntur filijs, cum æs alienum deducatur ante legitimam *l. Papius §. quarta ff. de inofficiis testam.* & tradunt Doctores communiter, de quo Peregrinus *decis. 37. & decis. 95. n. 5.* Atque adeò filio, vendicanti rem suam à patre alienatam, obstat illa regula, licet de euctione tenet alio, agentem repellit exceptio, quem ipse filius in sola legitima hæres sit cui etiam obstat alia regula *l. ex qua persona, qui lucrum sentit ff. de reg. iur.* Neque etiam verum est, pro legitima, vel dote (ante illius promissionem) vel alimentis, filijs competere hypothecam in bonis paternis, ut tradunt Doctores relati à me in *d. tract. de aliment. cap. 7. n. 48. 4.* & in *tract. de dote d. cap. 4. numer. 19. & d. cap. 14. n. 4.* & latè probat Peregrinus *allegat. decis. 37. ferè per tot.* Ad illud, quod filio debetur legitima sine onere, respondet Valacius intelligi de onere legatorum, & aliorum grauaminum, non fic de onere creditorum, ut in *dicto §. quarta autem*. Et hæc sententia procedit, tamen filius in sola legitima institutus, & hæres confecerit inuentarium, ut Valacius *d. consult. 69. n. 7. in fine, notat*, & prius notauit Pinellus *d. p. 3. amplius. 7. vers. quod notab.*

Quibus tamen non obstantibus, valdè probabilè puto primam sententiam intellectam, ut eam declarat Pinellus *d. num. 80. vers. nec obstat argumentatio*, vbi dicit fatendum esse emptorem, in quem pater rem filij alienauit, creditorem censendum: item fatendum prius deducendum esse æs alienum, quam legitimam; hæc tamen considerationem tantum euincere, ut filio rem suam vendicante, emptori detur actio ad pretium, & interesse euctionis, solutionemque emptori faciendam de hereditate, eandem minuire, & consequenter legitimam filij postea deducendam, si quod creditoribus debetur, non absorbet totam paternam hereditatem; & ratione eiusdem legitimæ filium non impediri vendicare rem suam; Atque adeò hoc pacto (inquit Pinellus) regulæ iuris seruantur, ut æs alienum deducatur ante legitimam, si iulique re sua non priuatur, cum à patre ex hereditate nihil habeat; eo quod filius eandem legitimam non à patre, sed à lege habeat; & consequenter filius nihil præter legitimam, sibi à lege delatam, habens (concludit idem Pinellus) admittendus est ad vendicandam rem suam, ut Doctores pro prima sententia allegati, & alij ab eodem Pinello relati sentiunt. Ceterum si à patre res filij fuisset alienata titulo lucrato, si filium hæredem tantum in legitima, posse admitti ad eandem rem vendicandam, non repelli, asserit etiam Valacius *d. consult. 69. num. 9. vers. quoad me. Qui num. 9. ex traditis num. 7.* ad probandum filium hæredem in sola legitima, repelli à vendicando rem suam à patre alienatam, pro rata eiusdem legitimæ, etiam si inuentarium confecerit, inserto magis filium hæredem non solam in legitima, sed & plusquam in legitima, licet inuentarium confecerit, non admitti ad vendicandam rem alienatam tam pro rata legitimæ, quam pro rata eius portionis ultra legitimam

125

timam à patre habite, idque per textum à contrario sensu in d. l. cum à matre, ibi: Si matri non successit, & addit pro indubitato ita sentire Doctores supra num. 124. allegatos. At præfatam sententiam Pinelli, dicendum non admitti solui pro rata eius portionis, quam ultra legitimam à patre habuit.

Quando, aut qua ratione filius hæres patris præsentis ultra legitimam, excluditur à reuocanda re sua à patre alienata, vel ad eam reuocandam admittatur.

- 127 Qua autem ratione, filius hæres patris, præsentem ultra legitimam, excludatur à reuocatione rei à patre alienatæ, vel ad eam reuocandam admittatur. Conueniunt Doctores filium patris hæredem, si consecerit inuentarium, hereditatemve paternam acceperit cum beneficio legis, & inuentarium, non teneri stare alienationi rei suæ per patrem factæ, nisi quatenus, & pro ea quantitate, quæ de bonis hereditatis paternæ ad eum peruenit. Ità Pinellus d. p. 3. n. 81. ampliat. 7. ubi alios allegat, & plurimi alij ab Aug. Barbosa collect. d. l. cum à matre num. 27. C. de rei vendicat. allegati. Hæres enim non representat personam defuncti, nisi pro hereditaria portione, vt Tiraquell. de retract. lign. §. 32. gloss. 1. num. 5. Pinell. d. p. 3. n. 79. vers. eadem conclusio, & alij communiter quos referunt Pinellus ibid. & Aug. Barbosa d. collect. ad d. l. cum à matre numero 26. Quare si deductis debitis, nihil superest hereditatis paternæ, filius hæres patris, qui inuentarium consecit, potest vendicare totam rem suam à patre alienatam, vt Glossa in l. fin. §. in comparatione. C. de iure deliber. Valascus d. consult. 69. num. 11. & Pinell. loco supra num. 124. & 126. allegati; Item si filius successit patri titulo particulari puta legatari, vel quia institutus in re certa dato cohæredere vniuersali, non tenetur stare alienationi rei suæ factæ per patrem, quia est successor particularis, nec representat patrem defunctum, & licet iuratum sentiat, non tamen sentit iure hereditario successio nis d. consult. 69. num. 10. vers. quintus casus, & Rota decis. 75. num. 6. apud Metlin. de legitima. Item filius patris hæres non vniuersalis, sed in quota non tenetur stare alienationi, nisi pro ea parte, pro qua est hæres, pro ea tamen parte, pro qua non est hæres, venire potest contra factum patris, & rem suam à patre alienatam reuocare, si inuentarium consecerit, ità Doctores imitio huius numeri allegati, Surd. decis. 234. num. 21. & Menochius conf. 1204. num. 14. ubi addit id procedere, etiamsi pater defunctus promiserit de euictione, & sic defendere, & manentem alienationem: Et iuxta Pinellum d. p. 3. n. 79. prope finem, Menochium d. consult. 1204. num. 12. & conf. 105. in 2. casu & alios ab eodem Pinello, & ab Augustino Barbosa collect. ad d. l. cum à matre num. 30. relatos. Idem filius hæres non vniuersalis, pro quota, pro qua est hæres non po-

terit res suas per patrem alienatas, si fecerit inuentarium, reuocare; pro reliqua verò parte etiam non consecuto inuentario poterit reuocare; licet quota relicta excedat valorem bonorum alienatorum. Vnde ex præfato Pinello d. n. 79. vers. finem, & n. 81. vers. ampliat. septimo & alijs, quos latè Palchalis d. cap. 2. n. 65. refert, & approbat ea confirmatur differentia inter filium patris hæredem non consecutentem inuentarium, & eum, qui inuentarium legitime consecit, quod non consecutens tenetur stare alienationi factæ per patrem, eamque ratificare pro ea portione, pro qua est hæres quantitatè, vt puta pro medietate, aut tertia, vel quarta parte, etiamsi plus, vel minus de hæreditarijs bonis habeat, is verò, qui inuentarium consecit, pro ea tantum quantitate, quam ex bonis defuncti percepit.

In eodem quoque casu, scilicet quando filius hæres patris, vel vniuersalis, vel in quota, non consecit inuentarium, Valascus allegat. consult. 69. n. 30. notat esse communem doctrinam, quod, si ille, qui emittit à patre, habiturus est regressum de euictione, tunc filius, etiamsi nihil esset in hereditate, vel in portione, in qua est institutus, repellitur in totum à vendicando rem suam alienatam à patre; si autem non sit habiturus regressum de euictione, quia fortè emptor renunciat euictioni, & restitutioni pretij iuxta l. emptorem §. si videat ff. de action. empti, tunc filius, si solum est institutus in legitima, admittitur ad totam rem vendicandam; si verò aliquid habuerit ultra legitimam, repellitur à vendicando eam tantum, quatenus reperitur habere ultra legitimam, ipse tamen habentem, nonnullos alios allegans, sentit filium habentem ultra legitimam, repelli pro tota parte, pro qua est hæres, & sic etiam pro legitima, cum & ipsa legitima filij iudicetur, vt iuratum; Et confirmat, quia si consecuto inuentario, filius excluditur etiam pro rata legitime, iuxta sententiam eiusdem Valasci, & aliorum supra numero 125. traditam multo magis excludi debet inuentario non consecuto. At verò iuxta sententiam Pinelli, & aliorum traditam numero 124. & explicatam numero 126. afferendum est filium non excludi à vendicando rem à patre alienatam pro rata legitime, quæ ex hereditate, ære alieno deducta, superest, ob illam rationem, quod eam filius à patre non habet sed à lege. Idem Valascus numero 11. dicit quod quando hereditas non est soluendo, quia deductis debitis nihil superest, filius hæres patris, qui non consecit inuentarium, non admittitur ad rem à patre alienatam vendicandam iuxta §. si verò non conseceris aut. de hered. & Falcid. Quod dictum iuxta tradit, & Doctores supra dictis n. 124. & 126. non debet intelligi, vt non admittatur etiam pro rata legitime. Et prædicta hucusque de hac materia, an, & quando hæres possit, necne factò defuncti contrahere. Plura videri possunt numero 111. relati.

REP ERTORIUM RERVM NOTABILIVM, Quæ in hoc opere comprehenduntur.

Prior numerus est marginalis ; Posterior paginam denotat.

A

Acquisitio.

CVQVISITIO momentanea statim cessatura à lege non consideratur. numero 103. pagin 257.

Actio.

Non sunt irritanda acta, quibusvis, & veritas constat, licet circa ordinem procedendi solemnità omnino servata non sint. 29.336.

Actio.

Actio iniuriarum duplex, Prætoria, & ex lege Cornelia, & à quibus eadem actiones sint introductæ. 181.108

Actio iniuriarum Prætoria appellatur honoraria. & cur? *ibid.*

Actio iniuriarum ex lege Cornelia cur dicta Civilis. 181. fine. 109

Actio iniuriarum Prætoria, & actio iniuriarum ex lege Cornelia quatenus differant. 182. & sequentibus. 109.

Actio iniuriarum Prætoria competit pro quacumque iniuria, siue verbali, siue reali & consistente in facto. 182.109

Actio iniuriarum ex lege Cornelia competit solum pro iniuria reali, & quæ sit mans, & tantum in tribus casibus, nempe quando quis pulsatur, verberatur, vel per vim in domum eius introductam est. *ibid.*

Actione iniuriarum Prætoria, agitur Civiliter ad æstimationem iniuriæ ipsi agenti applicandæ, actione verò ex lege Cornelia agitur criminaliter ad punitionem iniuriantis. 183.109

Præfatæ duæ actiones in eo conveniunt, quod utroque introducta est, & tendit ad vindictam contumeliæ, seu iniuriæ irrogatæ. *ibid.*

Vna ex prædictis actionibus intentata non potest fieri recursus ad aliam, sed vna tollitur per aliam. 183. circa medium. *ibid.*

Vbi ex eodem delicto, seu facto nascuntur altera Civilis, altera Criminalis, quandoque per electionem vnius tollitur alia, & quando post intentatam vnam potest altera intentari. *ibid.* 110

De actionibus legis Aquilæ Civilis, & Criminalis per quarum vnam non tollitur alia, & quando non habeat locum eadem lex Aquilia. *ibid.*

Actio iniuriarum prætoria est annalis, actio civilis ex lege Cornelia est perpetua. 184. *ibid.*

Civiles actiones, & descendentes ex lege, vel senatusconsulto, à sacris constitutionibus sunt perpetuæ, actiones vero prætoris ex propria prætoris iurisdictione descendentes sunt annuæ. *ibid.*

D. Iuan. Angel Bossius, de Patria Potestate.

Annus, quo durat actio prætoris, debet esse continuus, & non utilis. 186.110

Quoties in iure, vel decreto aliquo conceditur aliquod tempus anni, vel mensis intelligitur de tempore continuo, non de vili. *ibid.*

Pro iniuria filiofamilias & iam impuberi illata patri & filio competit iniuriarum actio civiliter, seu prætoris, & potest pater filij, & suo nomine agere. 186.111, & etiam si iniuria facta sit filio volenti, & consentienti. *ibid.*

Pro iniuria facta filio emancipato patri non competit dicta iniuriarum actio civiliter, seu prætoris. *ibid.*

Actio personalis non datur contra singularem successorem, sed contra debitorem, vel qui eius personam repræsentat. 188. paulo post medium, 188.

Scribere Doctrinas, Lectiones, Conciones, Consultationes, Instructiones, &c. ad descendendum, vel ob conservandam memoriã earum rerum, quæ quis scribit, siue ad ingerendam noticiam in alio est actio liberalis. 12. 315. Minimè verita in die Festo, etiam si fiat ob luctum. *ibid.*

Etiam transcribere pro aliis Conciones, Lectiones, Consilia, actus, processus, & similes scripturas est actio liberalis, & licita in die Festo, tamen si fiat ob luctum. 13. 315

Actus.

Actus gesti à filio tanquam ab emancipato non faciunt præsumere emancipationem, si adfuit contrarij actus significantes Patriam Potestatem. 64.44.

Quandoque actus utilitas facit præsumere voluntatem, seu consentium in eo, ad cuius utilitatem idem actus geritur. 330.169

Nemo præsumitur delinquere, vel eligere viam per quam actus (suis) percat. 22.195

In dubio quis præsumitur actum facere eo modo, quo vtile magis sibi est. 74.215

Quando aliquis actus committitur in meram voluntatem alterius, intelligitur sine præiudicio alterius. 174.281

Administratio.

Pater dissipator dilapidans bona aduentitia filiofamilias potest, & debet priuari administratione, & ad, in fructibus, vel bonorum substantia, restituendum filio tenetur & eo non restitente tenentur restituere eius hæredes. 36. vers. circa prædicta. 257.

Pater dilapidanti bona filij aduentitia conferenda est eorum administratio, etiam si vellet cauere de illis bene vtendo. 164.277

Pater, quoties ei dissipanti, & male administranti

H h bona

Repertorium

- bona filij auferuntur illorum administratio, debe priuari usufructu eorundem bonorum. 163^e 278.
- Pater est auferenda administratio bonorum aduentitiorum filij ob impietatem erga personam filiorum exercitam. 168. & si est turpis persona. 169. 279.
- Pater suspectus de mala administratione cogi potest, canere fideiussorem, vel pignori. 6. 330
- In casibus, in quibus pater ex dispositione hominis vel legis non habet usufructum bonorum aduentitiorum filijfamilias, an probona administratione teneatur canere, inuentarium conficere, & finita administratione, reddere rationem. 10. 331
- Administratio.*
- Pater non tenetur filium defendere, nisi cum est legitimus administrator. 164. 102
- Pater legitimus administrator aduentitiorum filij ab initio administrationis non tenetur satisfacere pro bona administratione, neque ea finita ratione reddere, & neque pro eius culpa, & negligentia in eadem administratione illius bona sunt tacite hypothecata, & neque pro culpabilis administratione personaliter tenetur. 4. & 5. 329
- Pater legitimus administrator aduentitiorum filij an teneatur conficere inuentarium remissive. 8. 330
- Pater an sit legitimus administrator filijfamilias in bonis aduentitiis, quorum usufructum ex dispositione hominis, vel legis non habet. Negativa cum suis Corollariis. 11. Affirmativa ample explicata. 12. 332
- An, & in quibus bonis feudilibus filijfamilias pater sit legitimus administrator. 15. 333
- Pater legitimus administrator bonorum aduentitiorum filijfamilias in iudicio potest mouere, & suscipere actiones, seu agere, & defendere. 16. ibid.
- Ablente filio pater legitimus administrator in aduentitiis filij potest agere, & defendere irrequifito filij consensu, nec tenetur canere decreto. 26. & 27. 336
- Patri legitimus administrator bonorum aduentitiorum filijfamilias prohibita est alienatio. 39. 338
- Potest autem pater eadem bona alienare ex causa iusta, & necessaria. 40. 338
- Adoptare, Adoptio.*
- Adoptare ex vi nominis quid significet, & quid sit adoptionis definitio? 47. 13
- Adoptio alieni in filium proprium habet locum in personis, in quibus natura quoad procreationem locum habere potest. 47. ibid.
- Adoptio in genere habet duas species: Vnam, quae dicitur arrogatio: Alteram, quae retento nomine generis, dicitur adoptio. ibid.
- Adoptio imitatur naturam, & locum habere non potest, nisi ubi est natura. 46. 14
- Non habens filium potest adoptare aliquem in nepotem, & non habens uxorem potest quempiam adoptare in filium, & quam ob causam. 49. sine. 15
- Qui idoneus est ad generandam, & minor sexagenario, & alias aliquo vitio non impeditus generare, prohibetur arrogare, & adoptare. 51. 17. Nisi qui coniunctam sibi personam velit adoptare ibid.
- Prohibetur quoque adoptare, qui habet filios aut naturales, & legitimos, vel ipem illos habendi, aut alios adoptiuos. ibid. Et quid si in praedictis casibus, Princeps sciens, & prudens admittat, adoptionem. ibid.
- Generare potens, vel habens filios naturales, ac legitimos vel adoptiuos potest adoptare alienum extraneum. ibid.
- Maeculus tantum potest adoptare, & non femina, nisi ex indulgentia Principis, quo tamen casu adoptatus non transit, in feminam potestatem. 52. 15
- Adoptio praesumpta, & specifica prout distinguitur ab adoptione quid sit, quandoque fiat, coram quo iudice. 56. 16
- Praeserta adoptio duplex est. 57. 17 & prima est, quando filiusfamilias a patre traditur extraneo in filij ibid. Quis intelligatur nomine extranei? ibid. Qui huius adoptionis effectus & qua ratione adoptatus succedat adoptanti, & patri naturali? ibid.
- Alteri adoptio specifica, & per se sumpta est, & fit quando filiusfamilias existens sub sui patris potestate a consanguineo ascendente paterno vel materno adoptator in filium. 58. 17. Qui inde effectus sequuntur quoad successorem in bonis adoptantis, & adoptati, & patris naturalis adoptati, tam perfecturante adoptione quam illa soluta, siue per mortem adoptantis, siue per emancipationem, siue ex iusta causa, siue absque legitima causa factam. ibid.
- Quid si ex testamento patris naturalis, manente adoptione, & existentia filij in potestate aui, bona eiusdem patris naturalis debeant ad alios decerni, & aui, vel proaui adoptator, post mortem patris naturalis nepotem adoptatum emanciparet, an filius tunc remaneret priuatus successione, & hereditate patris? ibid. 18
- Adoptiuus.*
- Adoptiuus & arrogati filij appellatione filiorum non veniunt. 72. 2. Limitatur in dispositione favorabilis. ibid.
- Statutum loquens de filiis non intelligitur de filiis adoptiuis. ibid.
- Adoptiuus filij non excludunt fideicommissarium. 73. ibid.
- Adoptiuus in feudo non admittuntur, nec in Emphyteusi. 74. ibid.
- Admittuntur, quando verbum filij, non potest verificari, nisi in his adoptiuis, vt si Clerico in sacris constituto fuerit substitutum, si decesserit sine filiis, intelligitur de adoptiuis. ibid. quasi dictum fuerit, si decesserit sine filiis, & ex corpore suo natis. ibid.
- Adoptiuus filij non habent locum in statuto excedente feminas propter maeculos. 75. ibid. neque profunt patri in immunitate, quae ob filios illi datur. 76. ibid.
- In praedictis, & aliis similibus filij adoptiuus à legitimis, & naturalibus differunt, ob fraudem, quae ex adoptione oriri possit. ibid.
- Adoptando non potest quis consequi, quod sibi in tempore liberorum consequitur. ibid.
- Adoptiuus sub cautione de non offendendo coniunctos veniunt. ibid.
- Adrogare, Adrogatio.*
- Adrogatio quid sit, quandoque fiat: ad eam requisita. vt sit valida, & an per eam adrogatus in filium, transeat in potestatem adrogantis. 48. & seq. 13. & seq.
- Adrogatio est tantum eius, qui est sui iuris ibidem.
- Fit coram supremo Principe, vel alio à Principe delegato. ibid. 14
- Ad adrogationem puberis iuris sui in filium, requiritur expressus consensus adrogantis, & arrogati. ibidem.
- Infans non potest adrogare, nisi eius coniuncti affirmauerint, id ei expedire. ibid.
- Adrogatio non potest fieri per procuratorem. ibid. verum ex eo etiam, & cur? ibid.
- Si quis coram multis, vel etiam per se in domo sua dica, accipio.

Rerum Notabilium.

accipio te in meum filium, non fit adrogatio. *ibid.*
 Qui adrogare, vel adoptare vult, debet excedere adrogandum, vel adoptandum decem, & octo annis. 49. *ibid.*

Filium alicuius in locum nepotis, & e contra alicuius nepotem in locum filij quis potest adrogare, vel adoptare. 49. *verf. ex hoc quod, 14*

In locum fratris non potest. *ibid.*
 Sacerdos an possit aliquem adrogare vel adoptare in filium. 49. *verf. secundo 74. 14*

Ad impuberis sui iuris adrogationem non requiritur eius consensus, sed bene requiritur causæ cognitio, an adrogatio ei expediat, coram Principe, vel eint delegato habenda. 52. 15

Quam, ad habendam eam cognitionem, facere debet Princeps, vel Iudex delegatus inquisitione. 54. 16

Ad eundem adrogantem transeunt omnia bona adrogati. 61. 18. Aduentitia an & quando adrogationi acquirantur quoad ususfructum, & quando etiam quoad proprietatem, si adrogatus sine pubes, sine impubes, manens in potestate adrogatorij, è vita decedat. *ibid.*

Ac adrogationem alicuius in nepotem quasi ex filio natum, seu in filium filij sui, requiritur filij consensus, & sine fiat cum prædicto consensu, sine sine eo, qua ratione adoptatus succedat ab intestato ano, vel patri adoptivo nepè ani filio. 71. 20

Adrogator.

Causio fidei iussoria ab adrogatore impuberis est præstata de restituendis, dissoluta adrogatione per mortem adrogatoris, bonis pupilli iis, ad quos pervenissent adrogatione non facta 55. 16. Ea fidei iussio cessat pupillo effecto pubere. *ibid.*

Adrogator, condito testamento decedens, debet ultra bona adrogati propriè ad se pertransire, relinquere eidem adrogato quartam bonorum propriorum. 63. 18. An hæc quarta debeat esse omnium bonorum adrogatoris de tempore eius mortis, an verò solè portionis adrogatio ab intestato debita. 64. 18.

Adrogator potest adrogatum dimittere è sua potestate per emancipationem ex iusta causa factam. 68. 20. Quo casu non tenetur adrogato relinquere quartam ex suis bonis, & que sit in ista causa emancipandi. *ibid.* Tenetur tamen adrogato, eum in se emancipato restituere omnia illius bona. *ibid.*

Si adrogator adrogatum emancipaverit absque iusta causa, debet illi restituere omnia eius bona ad illum pertenta, & ex propriis bonis relinquere quartam, quam post mortem adrogatoris non solutam ab hæredibus adrogatoris ad suos hæredes transmittit. 69. 20. Si tamen adrogatus emancipatus vivente adrogatore è vita discesserit, non censetur transmissa ad suos hæredes facultas petendi eam quartam. *ibid.*

Adrogatus.

Si adrogatus habeat filios in sua potestate, ij etiam transeunt in potestatem adrogatoris. 49. *verf. 3. 14* Non solum ipse adrogatus, sed & eius filij, quos habet in potestate, transeunt in potestatem adrogatoris. 60. 18

Adrogatus an possit aliquid per se retinere. 61. 18
 Qua ratione adrogatus succedat ab intestato in bonis adrogatoris decedentis sine liberis, vel cum liberis, sine naturalibus, sine adrogatis. 62. 18

An hodie impuberis sui iuris adrogati quarta sit acta? 65. 19

Adrogatus, ante mortem adrogatoris emancipatus non potest eundem adrogatorij succedere ab intestato nisi fit illi proximior cæteris agnatis, vel cognatis. 70. 20. Patri naturali decedenti perseverante adrogatione non succedit ab intestato, neque tenetur idem pater naturalis qui eam ex testamé-
D. Ioan. Angel. Boffum, de Patria Potestate.

to illi relinquere, & potest eum præterire. *ibid.* Si absque iusta causa emancipatus vel exheredatus debetur ei dicta quarta in bonis patris. *ibid.*

Adventitia.

An, & quando adventitia sint filiofamilias donata, vel relicta ab ano paterno, vel ab extraneo remissæ? 24. 235. Vbi quod fideicommissum nepoti ab ano paterno relictum est adventitium. *ibid.*
 In adventitijs quoad ususfructum, qui suus est, vel potest, pater sine consensu filij potest agere, & defendere. 17. 333

In adventitijs quoad proprietatem, que est vel esse potest filij, an pater possit movere, & suscipere actiones, seu convenire, & conveniri sine consensu, & citatione filij septennio maioris præsentis. Affirmativa. 18. 334. Negativa. 19. *ibid.* Eiusdem sententiæ declarationes, & limitationes, & intellectus ad 1. fin. §. vbi autem in vnum C. de bon. quæ liber. *ibidem.* & n. 20. 21. 23. & 25. 335. & seqq.
 Approbatæ sententiæ affirmatiæ, etiam si filius esset perfectæ ætatis. 25. 336

In adventitijs, solus filiusfamilias non potest citari, & in ius vocari. 30. 337

Neque pupillus impubes absque tutore. 31. 337

Adulter, Adultera.

Requisitum, quod pater occidat, filiam adulteram, & simul adulterum, nec refert, an pius filiam, aut prius filiam, aut adulterum. 50. 64. Si tamen solam filiam, vel solum adulterum, exculatur a pena ordinaria homicidij. *ibid.*

Leges Civiles an patri, ac marito solum permittant occidere impune filiam vxorem, & adulterum in adulterio inuentos, an verò concedant facilitatem, ac potestatem, seu ius occidendi. 92. 94. 95. 96. 97. & 98. 75. & seqq.

Pater, vel maritus occidens filiam, vel vxorem adulteram, vel adulterum in adulterio inuentos, an esse resarcienda damna inde sequuta teneatur. 101. 78.

Pater, vel maritus filium vel vxorem adulteram, & adulterum in adulterio inuentos occidit propria auctoritate an peccet mortaliter? 93. ad 101. 76. ad 78. & etiã pater, aut maritus esset Index. 99. 78. & quid si patri, vel marito post sententiam adulterij condemnatorij Index filiam, vel vxorem condemnatam ream mortis tradidisset occidendam. 100. 78
 De adultera, adultero, & eorum penis remissive. 106. 80.

Adulterium.

Filiusfamilias filia nupta in adulterio repta non potest impune occidere, neq; etiã ipse avus paternus illam habens in potestate, neq; patris, neque mater, neq; frater, nisi fororem, aut matrem adulteram de mandato patris. Neq; pater potest occidere filiam adulteram emancipatã. 11. & 52. 64. & seqq.
 Primum & requisitum, vt occisio fiat incontinenti, & quando dicatur facta incontinenti. 49. 64

Tertium requisitum est, quod filia in adulterio deprehensa sit in patris potestate, & nomine patris intelligitur etiam adoptivus, & etiam naturalis tantum. 61. & 62. Iussit esse in potestate tempore, in quo occiditur. 55. 65

Quartum requisitum ad impenitatem est, vt pater filiam, & adulterum in adulterio inuentos occidat in domo propria, vel generi, & que dicatur domus propria, & quid, si filiam aufugientem occidat extra domum in proprio territorio. 57. 65

Quintum requisitum impenitatis est, vt filia à patre in adulterio inuenta sit nupta secus, si vidua, vel virgo, etiã tunc exsuscitetur à pena ordinaria. 59. 66

Vt pater possit impune occidere filiam adulteram, & adulterum, an requiratur, vt sint inveni in ipso coitu, seu actu adulterij, an verò sufficiat esse reptos in præludijs, & præparamentis adulterij.

Repertorium

& quemam sint hæc præiudicia, anque sufficiat repertos esse in oculis, vel amplexibus, vel in lecto, vel in loco secreto, & ibi moratos per tantum tempus, quod poterit compleri coniugatio copulæ carnalis. 59. & pluribus seqq. 66

Copula carnalis, fornicatio, adulterium non potest directè probari. 62. 66. Potest probari concludenter per coniecturas, & præsumptiones ibidem. & quibus coniectaris. 68. vers. itaque. 68.

Quæ sint requisita, vt pater possit impunè occidere filiam in adulterio deprehensam, & latè explicantur ex n. 48 cum pluribus sequentibus ad 77. à 64. ad 71.

Frater fororem, & patruus nepotem repertam in flagranti in adulterio occidentes excusantur à pœna ordinaria, & tantum extraordinaria puniuntur. 53. 65

Quæ sint præsumptiones, & coniecturæ adulterij commissi. 64. 67

Vt oscula, & amplexus inducant plenam probationem adulterij præsumptum, que aliz circumstantia, seu adminicula debeant concurrere 69. 68

Quandonam, & quam præsumptionem copulæ, & adulterij inducant oscula, & amplexus. ibid. 65. 67. & 68. 68. an ob oscula, & amplexus debeant puniri, & qua pœna. 71. 69

Probatio præsumptiva adulterij in iusta ex oculis, amplexibus, & aliis circumstantiis vigentibus, & violentis, an sufficiat, ad irrogandas vxori omnes ordinarias pœnas adulterij, siue agatur civiliter, siue criminaliter etiam ad pœnam capitis 71. 72. 73. & 74. 69. & seqq.

Quibus in casibus à lege non permittis eandem filiam, & adulterium pater occidens excusetur à pœna ordinaria ob iniustum dolorem, & veniat puniendus sola pœna extraordinaria 76 & 77. 71. & quid, si alia non reperta in actibus turpibus confessa sit adulterium? ibid.

Pater filiam & adulterum in adulterio repertos an possit impunè occidere, siue filia sit vilis, siue nobilis, aut honesta, & ipse vilis persona & etiam, si adulter sit vir Nobilis, vel Iudex, vel Dominus ipsius patris? 79. 80. & 81. 72

In hac materia que dicatur vilis persona remissiuè? 81. ibid.

Patri permittitur impne filiam, & adulterum in adulterio deprehensos verbali iniuria, & contumeliis afficere, & etiam carcerare non detinendo ultra viginti horas. ibid.

In quibus adulterij præiudici filiam repertam pater occidens excusetur ab omni pœna ordinaria, & extraordinaria? 77. 71

An pater filiam, vel maritus vxorem in adulterio deprehensam, possit omnino impunè occidere, vel saltem pœna extraordinaria sit puniendus à Iudice? 83. 72

An etiam in Canonico, & in terris S. Pontificis, quoad iurisdictionem temporalem possit in foro exteriori occidere impunè filiam, & adulterum in adulterio inuentos? 84. 73

Vtrum, si filia, vel vxor adultera, vel ipse adulter, dū repertiuntur in adulterio patrem, vel maritum conuictam eos occidere, vbi idè adulter, vel filia, aut vxor aliter non potest, mortem evitate queat ipsi patrem, vel maritum impunè, & absque peccato occidere, & non contrahat, etià irregularitatè ipse adulter, vel potius debeat mortè pati. 85. & 86. 73

Pater, vel maritus filiam, vel vxorem, & adulterum in adulterio deprehensas, an possit mandare filio, vel extraneo, maximè seruo, vt illos occidat, vt mandataris impunè quoad forū exterius possit oc-

cidere. 87. ad 92. à 73. ad 75. vbi an filius de mandato patris occidens matrem adulteram sit omnino puniendus vti impis, & quid, si pater non possit occidere, quia sit senex, vel debilis. 92. 73

Percussio, & etiam occidens incontinenti, & nõ ex intervallo Clericū repertum in adulterio cū filia, vel vxore, vel forore non incurrit excommunicationè vllam, & non reuertat̃ tamen cum animi deliberatio percussit, vel occiderit. 102. 78. an excusetur ab irregularitate. 104. 78. Nomine vxoris an intelligitur etià sponsa non solum de presentis, sed etià de futuro. 103. ibid. Nomine matris, filia, & fororis intelligitur propria mater, filia, soror etià illegitima non tamen ad optima. ibid. Quid si maritus, qui percussit, vel occidit Clericū cum vxore in adulterio inuentum, iurauerit per vxorem vocari ad adulterandum, & quid si idem maritus ex industria se abscondat domi expectans Clericum venientem ad committendum adulteriū. ib.

Advocatus.

De Advocatorum officio, nobilitate, dignitate, laude, & prærogatiuis qui scripserit. 239. 134

Et.

Pater non tenetur res alienum, seu debita filij de suo solvere. 163. 101

Neque filius solvere res alienum patris. 163. 101

Æstimum.

Æstimum patris censetur æstimum filij, & prodest omnibus filiis in solidum. 218. 127

Actus.

Privilegium concessum ætati non durat post eam ætatem. 174. 105

Ætas legitima ad nuntiatum, & probationem est compubertas, & quæ ratione complendus annus nuntiatus. 310. 158

Prima ætas hominis in l. fin. §. vbi autem in vxum C. de bonis qua liberis, intelligitur non solum à natiuitate vsque ad septennium, sed & vsque ad pubertatem 109. 334. & seq. Imo etiam vsque ad plenam pubertatem. ibid. Quin etiam vsque ad ætatem virilem. ibid.

Aggressor. Aggressus.

Licet patri impunè occidere iniustum aggressorem filij, & è contra. 276. 147

Occidens iniustum aggressorem pro iusta defensione vitæ propriæ patris, matris, filij, vxoris, amici, proximi, & cuiuscunque, quem defendere tenetur, & pro consecratione suorum bonorum temporalium, an excusetur ab irregularitate, sicut excusetur ab excommunicatione, si iniustus aggressor sit Clericus. 277. & trib. seqq. 147

Ex præcepto charitatis an proximum iniuste aggressorem teneatur defendere, si absque graui incommodo possimus. 278. 148

Alienari, Alienatio.

Licentia alienandi extenditur ad omnem contractum alienationis. 13. 56

Alienatio contra expressam testatoris voluntatem est ipso iure nulla. 102. 257

Et alienans potest bona à se sic alienata reuocare. ibid.

Atque etiam filius familias patre instituto alienante vocatus potest eadem bona alienata auocare sine patris consensu. ibid.

Alienatio filiofamilias est interdicta omnis bonorum aduentitiorum, in quibus pater habet vsum fructum patre ipso non consentiente. 142. vers. tertio probatur. 170

Alij proprietarij possunt alienare ius suum. ibid.

Alienatio quoties interdicta est ob alterius suorem censetur prohibita etiam alienatio necessaria à lege inducta ob delictum, scilicet confisctio. ib.

Que

Rerum Notabilium,

Quæ dicatur alienatio necessaria, seu ex causa necessaria. 46. 340
 Generalis prohibitio alienandi intelligitur de voluntaria non de ea, quæ sit ex causa necessaria. ibid.
 Patri, qui alienavit bona filii familias minoris aduenticia immobili, alienanti alienasse ex causa necessaria, & iusta non creditur sine alia probatione. 52. 341
 In quem pater alienavit bona immobilia filij, eodem filio vindicantem non poterit condemnationem evitare, nisi probet alienationem ex causa legitima, aut necessaria fuisse factam. ibid.
 Pater legitimus administrator filii familias minoris sine iudicis decreto potest alienare res aduenticias immobiles obnoxias periculo pereundi tracta temporis, & quæ maiorum sunt sumptuum, quam fructuum, & generaliter quando alienatio resultat in notabilem utilitatem filij. 53. 54. & 55. ibid.
 Alienatio prohibita non censetur prohibita alienatio ex causa remunerationis, & ponuntur exempla Decurionum, Prælati, & Minoris. 62. 343
 Vbi prohibetur alienatio, censetur etiam prohibita transactio. 64. 344
 Alienationis largè sumptæ appellatione veniunt hypotheca, constitutio usufructus, & quælibet alia servitus. 87. 350
 Prohibitus alienare rem (vt Emphyteuta feudatarius, Prælati Beneficarius) non potest super eadem se constitutere hypothecam, usufructum, aut aliam servitutem. 87. 350. An id procedat, vt tantum in præiudicium, domini non possit, in damnum verò lui possit eius vita durante, seu pro tempore sui iuris. Affirmativa. 88. ibid. Negativa. 89. 351
 Prohibitus tamen alienare rem potest vita sua durante, & pro tempore sui iuris in sui præiudicium alteri obligare, dare, seu concedere, aut cedere fructus, seu commoditate percipiendi fructus, & vendi re, aut servitute. 89. 351
 Patri legitimo a ministratore filii familias licet usufructuario prohibito à iure alienare bona filij aduenticia intellet, & absque iusta causa, & si sic alienet alienatio est nulla. 93. & 94. 352. & seqq.
 Ipsentem pater, qui malè alienavit bona aduenticia, an nomine filij, & ad eius utilitatem possit illa vendicare, & renovare ab eo, in quem alienavit. Negativa. 95. 353. Affirmativa verior. 96. ibid. & an possit nomine proprio renovare. 99. 354
 Prælati, qui malè alienavit rem Ecclesiæ, potest eam nomine Ecclesiæ renovare. 96. 353
 Item maritus ipse renovat rem dotalem, ibi. d. si deicommissarius rem fideicommissio à se malè alienatam, & Rex bona coronæ malè alienata. 96. ibid.
 Filius familias bona sua aduenticia malè à patre alienata an eodem patre adhuc vivente possit renovare, & vendicare ab emptore. Negativa. 101. Affirmativa probabilior. 101. & seqq. 154. & seqq.
 Filio volenti aduenticia sua à patre malè alienata vendicare tenetur consentire, & iudicis officio ad consentiendum cogi potest. 101. sine. 355
 Filius aduenticia malè, & nulliter alienata à patre, potest ab emptore vendicare vivo, vel defuncto patre, etiam si pater sit dñes, & ex eius bonis eidem solui possit æstimatio seu pretium. 105. 356
 Filius, si approbavit factum patris, non potest impugnare alienationem à patre factam. 107. 356
 Si filius aduenticia malè à patre alienata non possit, vel nolit vendicare, sed malit æstimationem petere à patre, ab eius hæredibus, an spectanda sit præfens æstimatio, vel quæ fuit tempore alienationis. 109. 356

D. Iean. Angel. Bossini, de Patria Potestate.

Alimentum.

Durante lite pro probanda innocertia filij accusati de crimine in carcerem detenti, an pater teneatur illi alimenta administrare. 163. sine. 101

Filio qui culpabiliter consumpsit portionem bonorum sibi pro alimentis, an pater teneatur præbere alimenta. 154. 155. 156. & 158. 97. & seqq.

Arbor.

Pater quoad incisionem arborum an habeat maiorem potestatem, quam ceteri fructuarij. 167. versum. 279

Argumentum.

Argumentum, seu regula cessante causa cessat, non habet locum, quando effectus est iam consummatus, & quando effectus solum in fieri pendet à causa non in facto esse. 28. 35

Argumentum à contrario sensu in materia pernali non probat. 279. 148

Ascendens.

Ascendentes per lineam rectam ex parte patris, sub Potestate alterius ex ascendibus existentis, vt aui, & proavi, & ceteri ascendentes, habent sub sua Potestate nepotes, & pronepos, & deinceps ceteros descendentes per lineam virilem rectam, siue sint mares, siue femine. 22. 8

Mortuo supremo ascendente paterno, descendentes, qui sub eius erant Potestate, transiunt in Potestatem sequentis ascenditis superstitis, & sic deinceps, & mortuis omnibus ascendentibus paternis, pater incipit habere proprios filios in Potestate. 23. 8

Ascendentes adrogatoris defuncti sine aliis liberis, excluduntur ab adrogatis. 62. 18

Auus.

Auus, proavus maternus non habet nepotes, & pronepotes in sua Potestate, quamvis neque pater, neque aliquis ascendens paternus superstitis sit. 17. 7

Neque avia, neque proavia, siue ex parte patris, siue ex parte matris, habent in sua Potestate nepotes. ib. Auus habet pro virili usufructum in bonis maternis nepoti post emancipationem nato delatis. 8. 190

B

Bannitus.

Banniti nostri temporis siue capitaliter, siue non siue cum confiscatione, siue non, an amittant Patriam Potestatem, & etiam solvantur Patria Potestas per bonum filij, vbi an idem banniti deponantur, ne, an relegatis in insulam æquiparentur. 7. 27. & seqq.
 Bannitus à Principe restitutus per viam gratiæ recuperat bonæ amittit alienata simpliciter non vt confiscata, & emptor habet regressum aduersus fiscum pro æstimatione. 12. ibid. Non alienata recuperat à fisco, non tamen fructus antea à fisco perceptos. ib. si fuerit restitutus cum clausula quod restituito trahitur ad confiscata alienata, sed emptor habet regressum contra fiscum. ibid.

Banniti, & alij ob malefictum condemnati obtinentes à Principe saluum conductum etiam solo tempore salui conductus non recuperant Patriam Potestatem amissam. 13. ibid.

An pater filium bannitum, & filius patrem bannitum stante litato quod banniti capitaliter possint occidi, impunè possit occidere. Affirmativa. 43. 62. negativa, vbi non agitur de vtilitate publica. 44

Baptismus.

Baptismus infantibus, nondumque vso rationis pollutibus filiis infidelium quorumcumque collatus inuitis parentibus, (quid secus male senserint aliqui Theologi) est validus, & comprehendendi

H 3 possunt,

Repertorium

- possunt, & debent iidem filij sic baptizati ad obsequium Baptismi, & fidei Christianæ. 317. & 318. 161
- Sicut hi filij paruli absque proprio, vel parentum consensu poterunt contrahere peccatum originale ob solam Adæ voluntatem, ita possunt ab eo peccato mundari ob solam voluntatem Christi absque propria, vel parentum voluntate. 318. 162
- Infantes sibi Iudzorum, & infidelium parentibus inuitis sine iussu, sine iniussu baptizati sunt ob morale periculum peruersionis, (ubi ad vsum rationis deuenierint,) à parentibus ipsidem infidelibus omnino separandi, & educandi penes Christianos. 319. 163
- Infantes filij infidelium puta Turcorum, & Saracenorum, qui Ecclesiæ, ac Principibus Christianis in iurisdictione temporalis, nullo modo sunt subiecti, non possunt ab Ecclesiæ, seu Christianis licite baptizari inuitis parentibus. 321. & sequentibus 164. Principes tamen iustum bellum aduersus eosdem infideles gerentes possunt ab illis auferre totos infantes, & ereptos baptizare etiam nondum redactos in seruitutem. 321. sine. 164.
- Quondam dicantur infantes baptizari in fide patris, qui eos offert Baptismo. 329. 168
- Christus noluit Baptismum conferri, nisi conuenienti modo, & seruato ordine iustitiæ. 332. 169
- Infantes filij infidelium nulli Principi Christiano subditorum vtroque parente orbati existentes sub cura tutorum, non possunt iidem tutoribus inuitis ab Ecclesiæ, seu Christianis licite baptizari, nisi essent longè à tutoribus separati, vel in bello iusto facti captiui Christianorum. 335. & 326. 170. vel nisi iussu vtroque parente orbati, & absque tutoribus. 336. 171
- Infantes filij Iudzorum, & infidelium Principi Christiano subditorum parentibus orbati habentes tutores, quando, & qua ratione inuitis tutoribus possunt licite baptizari. 336. 171
- Si iidem infantes carent vtroque parente, & tutoribus possunt licite baptizari inuitis eorum consanguineis, & Synagoga. ibid. sine.
- Infantes infidelium capti in iusto bello, & qui longè à parentibus sunt separati, & qui à parentibus apud Christianos iust expositi, possunt inuitis parentibus baptizari. 340. & 341. 173
- Infantes infidelium in casu extremæ necessitatis periculi mortis possunt inuitis parentibus baptizari. 342. 173. Quod ad evitanda sacrilegia parentum erga filios contra eorum voluntatem baptizatos caute, & secretè, vel facta prins sine violentia tamen separatione à parentibus fieri debet. ibidem. Si tamen huiusmodi sacrilegia impediri non possunt, non ob id omittendus esset Baptismus, etsi non sit parenti inferenda. ibidem.
- Filij infidelium perpetuo amentes cum precedenti modo ratione possunt ipsi inuitis baptizari. 343. 174
- Filij infantes nati ex parentibus infidelibus, si alter parentum, siue pater, siue mater ad fidem conuerteratur, vel ante eorum natiuitatem fuerit conuersus consentiente parente fideli possunt, & debent baptizari. 344. & 346. 174. & seq. imo etiam si patris conuersus nollet infantem baptizari, vt alteri parenti placeret. 345. ibid. & multo magis, si vterque patris Christianus recusaret filium baptizari. ibid.
- Item mortuo patre infideli superstitè ano paterno ad fidem conuerso, & matre infideli consentiente ano debet baptizari infans matre reclamante. 146. 175
- Si vtroque parens infans sunt infideles, & eorum alter consentiat eum infantem baptizari, poterit baptizari. 347. 175. tamen cum cautela, de qua eodem num. 180.
- Si vterque parens infans sit infidelis altero illorum consentiente, poterit infans baptizari. 347. sine, 176. & quid in hoc casu obseruandum. 347. sine. ibid.
- In prædictis casibus, quibus licitum est baptizare infantem infidelium concitum est periculum peruersionis, & qua ratione euitabitur. 348. ibid.
- Si Iudzus semel spontè declarauit se velle suum filium infantem baptizari, poterit cogi ad offerendum infantem Baptismo. 349. 176
- Si Iudzus, & quisvis alius infidelis spontè petens baptizari, & deinde perneat potest compelli ad Baptismum suscipiendum. 349. 176
- Filij Iudzorum, & aliorum infidelium statim ac pollent vfu rationis sufficientis ad peccandum petentes Baptismum possunt, & debent baptizari. 350. 176
- Pater Iudzorum, & aliorum infidelium, vt censentur habere vsum rationis sufficientem, vt eis petentibus possit, ac debeat Baptismus conferri, sufficit, vt annum septimum compleuerint, quidquid secus aliqui sentiant maiorem requirentes ætatem. 351. 172. & 353. 177
- Etiã ante septennium completum si malitia præuenierit ætatem, scilicet appareat ex verisimilibus coniecturis patrum filium Iudzæ, vel alterius infidelis, & petat Baptismum, poterit, & debet baptizari. 354. 178
- In dubio an pater infidelium filius septennis, vel nondum septennis sit doli capax, habeat vsum rationis sufficientem ad peccandum, an, & quando si petat Baptismum, possit, & debeat baptizari. 355. 178 & quid si in tali dubio vsum rationis parentes infideles velint puerum baptizari, ipse verbò nolit. 356. 179. & si fuerint baptizati quid præstandum ad euitandum periculum peruersionis. 358. ibid.
- Ecclesiæ filios Iudzorum, aut aliorum infidelium, quorum alter est conuersus ad fidem, adultos, & doli capaces Ecclesiæ per se non potest compellere ad Baptismum suscipiendum. 357. 179
- Pater Christianus poterit, & debet eos suasionibus, & precepto inducere, & compellere ad recipiendum Baptismum, & si negligit, Ecclesiæ, vel Principi poterit, & debet eodem modo cogere. 357. 179
- Pater paganus tenetur filium adultum procurare baptizari, & ad id præcepto inducere. 357. 179
- Et si filij adulti possint à patre, vel ab Ecclesiæ persuasionibus, & precepto induci ad suscipiendum Baptismum, minis tamen & terrore, vel penis cogi non possunt. 357. 179
- Infans filius parentis infidelis serui Domini Christiani, si Dominus separauerit patrem à filio, vel vendendo, aut donando alteri patrem, vel filium suos seruos poterit inuito parente licite baptizari, & est licita talis separatio ad finem Baptismi filij, etsi secus nonnulli non rectè sentiant. 359. 360. 362. & 363. 180
- Imo & non facta separatione, & adhuc filio sub cura patris infidelis serui Dominum non solum inuito parente suo seruo licite posse, sed & teneri filium infantem pariter seruum suum baptizare. 361. ibid. Post Baptismum tamen saltem antequam

Rerum Notabilium.

- antequam ad ætatem adultam erit filius separandus a patre infideli. *ibid.*
- Satisfit obiectioibus, quæ aduersus prædicta proponuntur. 362. & 363. 181
- Quibus remedijs possit occurrere in convenientibus, quæ aliquibus videntur posse sequi ex causa peccati infans infidelium leuorum collati ipsi parentibus seruis inuitis. 363. 181
- Infantes filij eorum infidelium qui post Baptismum susceptum a fide defecerunt, & transferunt ad apostasiam, vel hæresim, possunt ab Ecclesia inuitis parentibus baptizari. 364. 181. Collato Baptismo ad euitandum periculum curanda separatio a parentibus, & educatio apud Christianos. *ibid.*
- Imo etiam si nequeant post Baptismum a parentibus separari, posse licite baptizari affirmant plures Theologi, licet alij negent. 365. 182
- In casibus, in quibus licite possunt baptizari infantes filij infidelium, siue Christianis ciuilibus, siue seculariter minimè subiectorum, siue apostatarum, siue hæreticorum, an obligatio charitatis adstringat illos baptizare. Affirmatiua sententia. 366. 182
- Negatiua verior, quæ & late explicatur, & diluuntur argumenta affirmatiua. 367. 182
- Infantes filij Turcorum, & Saracenorum apud Christianos captiui, quando non collato eis Baptismo possint parentibus restituti accepta redemptione. 367. 183
- Inconuenientia, quæ sæpe possunt excusare ab obligatione baptizandi infantes filios infidelium apostatarum, vel hæreticorum non semper talia sunt, vt inducant obligationem non conferendi illis Baptismum. 368. 183
- Bellum.*
- In bello dicitur amissum, quod propter causam bellum amittitur. 274. 147
- Beneficarius.*
- Beneficiarius quando presumatur acquisiuisse ex bonis Ecclesie. 76. 215
- Beneficium.*
- Beneficium Principis alicui concessum transit in natos ex femina. 250. 138
- Pater non est legitimus administrator beneficiorum Ecclesiasticorum filiofamilias. 203. 116
- Beneficium.*
- Beneficium patris multum proferunt filijs. 255. 140
- In aucto paterno, & etiam materno relinquenti nepoti, vel nepti natiuitatis, vel infantibus licet non possint considerari beneficium nepotis, vel neptis possunt tamen considerari alie cause inducentes presumptionem, quod intaita nepotis, vel neptis fuerit relictum iis. 26. & 27. 137
- Bonum. Bona.*
- Bonorum aduentitiorum, quæ post Clericatum obenerunt filio, vniuersus ad patrem, vel ad filium. 52. 42
- Bona, quæ filiofamilias factus Clericus acquirit post Clericatum, an censentur quasi Castrensia, & sic spectent ad filium plene quoad proprietatem, & quoad vniuersum. 52. 42
- Bonum commune iure naturæ præponendum bono priuato proprio, & cuiusuis. 135. 91
- Filius etiam patre viuo est quasi Dominus bonorum paternorum. 224. 129
- Cum bona parentum ob aliquod crimen publicentur, dimidia pars bonorum filijs iuxta leges præstatantur. 225. 130
- Facultas hæredi a testatore concessa disponendi de bonis sibi relictis inter fratres dumtaxat extenditur ad dispositionem inter fratrum filios. 228. 130
- Bona a testatore prohibita simpliciter alienari, extra familiam possunt vendi, donari, vel legari filijs, vel nepti testatoris nuptæ. 249. 138. Icus si prohibita alienari extra familiam, vt perpetuo maneat in familia. *ibid.*
- Extraneus, an & quando plectatur, & bonis priuatur propter delictum alterius, vbi distinguitur, quando bona innocenti a delinquente non deuenerunt, sed aliunde ex proprio labore, vel a suis maioribus fuerunt acquisita, & quando a Principe auferente, qui delinquenti bona feudalia verbi gratia concesserit. 261. 144
- Bona a filijs acquirenda non auferuntur in præfatis legibus. 264. 144
- Cum pater, & filij in eius potestate succedunt in bonis proprijs alterius fratris defuncti in portionibus filiorum, pater non habet vniuersum. 286. 241
- Quando pater interfecit filium habentem bona materna, an alij succedant in omnibus illis bonis maternis quoad proprietatem, & quoad vniuersum, an verò filius capiat portionem, quæ alias patri interfecit acquireretur. 286. 241
- Vnus ex effectibus Patrie Potestatis est, vt bona per filiofamilias acquisita patri acquirantur. 1. 186. vt nec momento apud filium remaneant. *ibid.*
- Bona filiofamilias a patre immediatè pronientia sunt quæ dantur, vel donantur a patre. 62. 210
- Alia bona a patre donata in bonis aduentitijs commendantur, solum qui post mortem patris in partione sunt fratribus communicanda. n. 62. vers. circa. 211
- Bona quaesita a filiofamilias cum re, aut pecunia patris, & nomine, ac periculo patris sunt profectitia, & pertinent in totum ad patrem. 70. 214
- Quæ sita a filiofamilias nomine proprio, & proprio periculo cum re, seu pecunia patris clam, seu inscio patre accepta, vel a patre illi mutuo data sunt aduentitia, & pertinent ad filium. 71. *ibid.*
- In dubio an bona, quæ filiofamilias habet sint profectitia, vel aduentitia, an sint præsumenda profectitia, vel è contra, an mixta. 76. & 77. 215. & seq.
- Bona acquisita ex turpibus, & illicitis causis, non tenentur locis bonorum omnium conferre. 96. 223
- Bona acquisita per uxorem ex turpi lucro non sunt mariti, neque communicantur, vbi societas bonorum inter maritum & uxorem est. *ibid.*
- Bona in dubio præsumuntur insè, & licitè acquisita. 97. 223
- Consecratis, & occupatis bonis patris propter eius delictum in consecratione venire peculium profectitum est sententia vniuersi Doctorum. 99. 224. In aliquo tamen casu illud referunt filio licet cum filius aliunde non habet vnde sustentetur, *ibid.* sine.
- Occupatis, seu consecratis bonis a filio creditore patris ob debitum pecuniarium erga eundem filium peculium profectitum non venit in consecratione: sed relinquitur filio. 100. 225
- Bona aduentitia filiorum quæ sint. 1. 228
- In illis filius habet dominium, pater vniuersum. n. 2. qui est proprijs & verus vniuersus. *ibid.* & non casualis, sed formalis. *ibid.*
- In bonis a Principe, vel Rege filiofamilias, vel filiofamilias ex eius liberalitate simpliciter donatis pater filio viuente non habet vniuersum, sed censentur Castrensia, seu quasi Castrensia. 45. 239
- In bonis a Principe filiofamilias donatis per viam

Repertorium.

- maioratus, seu ea lege, vt perpetuò in eis iure maioratus succedat, pater filij donatarij, & successoris cuiusque non habet viumfructum. 46.
240
- Si bona filiofamilias à Principe donata simpliciter, & liberè, & postea decedant ad eundem filij hæredes, aut successores, pater talis successoris habet in eis viumfructum, etiam si ex eis donatarius maioratum constituisse. 47. 140
- Quando pater ratione ætatis, vel infirmitatis, aut alterius impedimenti non potest bona filiofamilias aduentitia administrare, eidem filio debet dari curator, non tutor, & cur? 96. 155
- Fructus bonorum aduentitiorum iam à se collectos, quorum iam est Dominus, vel collectas ex re, in qua habet ius quæsitum in ipsa re, si pater remittat filio, debent ab eodem filio conferri cum fratribus. 113. 260
- Pater in bonis aduentitiis filiofamilias, in quibus ei ex dispositione legis, vel hominis non acquiritur viumfructus, & in bonis filiofamilias Castrensibus, vel quasi, & in bonis filiofamilias donatis à Principe, in quibus omnibus pater non habet viumfructum, an habeat ius commoditatis fructuum, seu percipiendi fructus eorumdem bonorum, eisque utendi, & fruendi, referuntur tres sententiæ, & approbatur tertia, quæ negat. 115. & tribus seqq. 260. & seqq.
- Filiofamilias bona, in quibus pater non habet viumfructum, potest alienare inter vivos sine patris consensu, & an etiam donare causa mortis, & an in illis fieri possit executio per filij creditores. 118. 262
- Utrum in bonis à patre filiofamilias donatis cum iuramento non reuocandi donationem idem pater habeat viumfructum, Sententiæ affirmatiuæ. 119. 262. Negatiua. 120. 263. An habeat saltem commoditatem fructuum. 121. ibid.
- In bonis à patre filiofamilias factis ob meritum filij patri non acquiritur viumfructus. n. 120. 263
- In iisdem bonis donatis filio cum iuramento an pater habeat commoditatem fructuum. 121. 263
- Filiofamilias ob crimen hæresis, vel læsæ Maiestatis humanæ damnato in confiscatione bonorum, an censentur publicata etiam bona aduentitia, quorum viumfructus ad patrem spectat. Affirmatiua. 146. Negatiua 147. & seqq. 272. & seqq.
- Quid, si pater filiofamilias concesserit liberam administrationem eorumdem aduentitiorum, an tunc ob filij delictum publicentur. Affirmatiua. 130. 274. Negatiua. 151. ibid.
- Si ipse filiofamilias habeat viumfructum in bonis aduentitiis, & non pater, an confiscatis propter delictum eius bonis confiscatione comprehendantur bona. ibid.
- Publicatio bonorum non trahitur ad futura, quæ postea reo deseruntur, seu acquiruntur. n. 155. 275
- Si pater non habet acta, & de præsentibus viumfructum in bonis filiofamilias aduentitiis, sed alter, habet tamen pater spem illum habendi, publicatis ob delictum bonis filij non confiscantur ea aduentitia. 153. 275
- Confiscatis ob eius delictum bonis patrisfamilias proprietas bonorum aduentitiorum non publicatur. 154. 275
- Bona aduentitia, quæ filiofamilias acquiruntur post assumptum ab eo Clericatum, an spectent ad patrem quoad viumfructum, vel potius sint quasi Castrensia, & ad ipsum filium pertineant quoad proprietatem, & viumfructum, & quoad administrationem, & de illis possit filius, licet in patris potestate constitutus, liberè disponere, & testari
- sententiæ affirmans esse quasi Castrensia, & pertinere pleno iure ad filium. 178. 283. Contraria sententiæ, quod non sint quasi Castrensia, sed aduentitia ad patrem quoad viumfructum spectantia, ac si filius esset laicus. 179. & duob. seqq. ibid.
- Bona non dicuntur, nisi post deductum æs alienum. 190. vers. denique. 289
- Bona Castrensia sunt triplicis generis. 1. 303
- Bona Castrensia imprimis sunt, quæ ipsemet filiofamilias in militia acquirunt. 6. 303
- Huiusmodi bona Castrensia sunt stipendia militum, præmia prædæ ex hostibus reportata. 6. ibid. Item quod Officiales, & Ministri exercitus in bello sine per terram, sine per mare, & consequenter etiam quod in navi, aut trirēmi ad pugnam destinati acquirunt Namaroli, remiges, nduta, vigiles, seu custodes, & alij similes, qui omnes inter milites computantur. 7. Intelligitur hæc, si bellum sit iustum, secus si iniustum. Vel si nauigatio sit assumpta seu exercetur ex causa priuata. ibid.
- Inter bona Castrensia reputantur, quæ filiofamilias existens in Palatio, & seruitio Regis proprio labore, vel dono Regis, aut donatione parentum acquirunt. 9. 304
- Bona Castrensia sunt à parentibus, vel cognatis, aut amicis, & aliis filiofamilias militi arma, equi, & alia ad parandum necessaria, vel ad sumptus in militia faciendos, 10. ibid. Secus si bona immobilia exceptis immobilibus donatis ab agnato, aut coniuncto committuntur. ibid.
- Donata à coniuncto filiofamilias militi in dubio an præsumantur intuitu sanguinis, vel potius militiae. ibid.
- Bona Castrensia sunt quæcumque filiofamilias occasione militiae acquiruntur à commilitone, & ab eo, cui notus est solum ratione militiae. 11. 305
- Donatum filiofamilias militi ab eo, qui notus ei non erat, bonum in militia in dubio an sit factum fuisse donatum intuitu militiae, & esse Castrense. 12. 305
- Donatum, vel relictum non militi, vel non aptum ad militiam cum expressione donantis quod sit in peculiūm Castrense non pertinet ad Castrense peculiūm. 13. 305
- Præfata expressio efficit donatum ita esse bonum aduentitium, vt viumfructus patri non acquiratur. ibid.
- Bona donata à patre, vel matre filio postquam è bello reuerſus est, non sunt Castrensia. 14. 305. Secus si in præmium militiae ab aliis quid donetur. ibid.
- Bona siue mobilia siue immobilia, quæ ex bonis, seu cum bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus filiofamilias miles acquirat emptione, permutatione, negotiatione, vel etiam ludo sunt bona Castrensia, vel quasi Castrensia. 16. & 17. 305. & seqq.
- Bona Castrensia, & quasi Castrensia plenissimo iure quoad dominium, & viumfructum, & administrationem, ac dispositionem inter viuos, & per vltimam voluntatem ad filiumfamilias pertinent. 19. & seqq. 306
- Bona Castrensia, & quasi Castrensia illi acquisita non tenentur filiofamilias adducere ad collationem. 19. 309
- Peccat lethaliter pater contra iustitiam commutatam, & tenetur ad restitutionem accipiendo contra eius voluntatem in quantitate notabili de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus filiofamilias. 29. 309. Potest accipere quantum est necessarium ad alendum se aliunde non habentem, unde viuat & ad alendum eundem filium. 30. & 31. ibid. & seqq. & si illa administrati, in dubio censetur pater ex illis, non ex propriis bonis filium alere. 31. 300
- Pater tenetur filiofamilias beneficiato de fructibus beneficij, & aliorum bonorum quasi Castrensium à se

Rerum Notabilium.

se perceptis. 29. 309.
Olim & ab initio bona Castrenſia, & quaſi Caſtrenſia acquirerebatur patri, poſtea indolent, vt eſſent filij pleno iure, & quomodo mortuo filio inteſtato iuxta iura deſerantur patri ſuperſtit, filioſfamilias 18 ff. ad l. falciſiam, vbi an pater à filioſfamilias reſtator grauatim poſſit detrahere falciſiam expi- catur. ibid. poſt medium.
An ob filioſfamilias delictum conſecrationem bonorum inducens publicentur, ſeu in conſecrationem veniant eius bona Caſtrenſia, & quaſi Caſtrenſia, Re- ferantur ſententia oppoſit, & reſoluitur non publi- catur, neque etiam ob crimen læſæ maieltatis. 33., & tribus ſeq. 310
Bona quaſi Caſtrenſia eor ſic dicta, & quoduplicia ſunt. 1. & 2. 313
Bona quaſi Caſtrenſia ſunt, quæ filioſfamilias acquiri- re officio publico Doctōris, Medici, Aduocati Indici, Profeſſoris antium liberalium, & ſuperiorum ſcientiarum, & ex quaniſ alia publica admini- ſtratione, propter quam publicum ſalarium ſit ſtatutum. 3. 313
Vt ſint bona Caſtrenſia, quæ iidem acquirunt à priuatis, quorum gratia ſuo munere funguntur. Negatiua. 4. 313. Affirmatiua. 5. ibid. Et quatuor ſeqq. vbi quod ob peculium Caſtrenſe ſtipendium, quod à primatis ratione ſui muneris acquirunt Aduocati Medici, Aſſeſſores iudicum, Tabelliones, ſeu Notarij. ibid.
Bona quaſi Caſtrenſia ſunt, quæ filioſfamilias Clerici ratione Clericatus, & officio, ſeu miniſterio ordinum, & ex fructibus, ſeu redditibus ſui beneficij Eccleſiaſtici etiam ſimplicis, & non Curati, &c. 10. 316
Quid de bonis poſt Clericatum aliunde acquiſitis, & quid de acquiſitis in ſamulatu Regis. 20. ſine, & 21. 316. & ſeq.
Donata à Rege, vel Regina filio, filioſfamilias reputantur bona quaſi Caſtrenſia remiſſiue. 22. 317
Bona quaſi Caſtrenſia ſunt donata à parentibus, vel alijs filioſfamilias Doctōri, Aduocato, &c. ſi ſint idonea ad exercitium Doctōratus, Aduocationis, vel alterius muneris publici, quod idem filius habet, ſecus, ſi non apta. 23. & duobus ſeqq. 317. Etiamſi expreſſerit ſe velle, vt ſint quaſi Caſtrenſia, quo caſu erunt aduentitia, in quibus pater non habebit vſum. ibid. ſine.
Qua ratione pater poſſidens bona Caſtrenſia, vel quaſi Caſtrenſia filioſfamilias inteſtati, vel ab eodem filio hæres inſtitutus teneatur, & debeat ſol- uere æs alienum filij, & legata ab eorelictis remiſſi- ue. 48. 324
Pater per legem eſt legitimus adminiſtrator bonorum aduentitiorum filioſfamilias, quorum vſumfructum ratione Patris Poteltatis habet. 1. 328
Filio inuito, & abſque iudicis decreto ipſo iure per legem habet vſum, ſeu facultatem adminiſtrandi filij aduentitia, & tam in iudicio, quam extra iudicium omnia agendi tanquam, ſi eſſet eorum bonorum dominus. 2. 328
In bonis filij aduentitijs pater habet maiorem autho- ritaratem, quam ceteri alij adminiſtratores. 3. 329
Poteſt expedire pro filio omnia etiam ſpeciale manda- tum exigentia. ibid.
Patri ob pleniffimam poteltatem, quam in aduentitijs vt legitimus adminiſtrator non adſtringitur pluri- bus, quæ legibus ab extraneis vſumfructuarijs exi- guntur. 3. 329
Habetur vt dominus eorundem bonorum filij ad- uentitiorum, alij verò vſumfructuarij dicuntur ha- bere cuſtodiam. ibid.
Bona aduentitia malè à patre alienata filius à quali-

bet poſſeſſore vendicare, & bonis non inuentis po- teſt pretium, ſeu æſtimationem ab ipſo patre, vel eius hæredibus petere, & hoc caſu patris bona ha- ber filius tacitè hypotheata, & etiam quando ſua mala adminiſtratione eadem bona aduentitia eſ- ſeicit notabiliter deteriora quoad ſubſtantiam. 5. 329
Bonorum aduentitiorum, quæ filio natiuorum dona- tione, legato, vel inſtitutione delata ſunt, an pater habeat adminiſtrationem. 14. 332
Pater legitimus adminiſtrator filioſfamilias minoris poteſt ſine iudicis decreto liberè bona immobili- aduentitia filij alienare. 41. 338
Per ſolam paternam retentionem, & poſſeſſionem bonorum maternorum, an præſumatur aditio, ſi filij ſint maiores. 36. ſine. 338
Tutor, & curator non poteſt propter æs pupilli, ſeu minoris ſoluendum eius bona immobili alienare ſine iudicis decreto, nec ipſe tutor, aut curator filij emancipati minoris. 44. 339
Pater vt legitimus eorum adminiſtrator an ſine iudicis decreto poſſit alienare bona aduentitia ex caſa æris ſoluendi, quod filius ſolueret teneatur. Negatiua 42. 339. Affirmatiua. 43. ibid. Quæ limitatur, vbi bona eſſent filio relicta cum expreſſa prohibi- tione, nec alienentur. 45. ibid.
Ex alia quamuis cauſa neceſſaria, quam æris alieni ſoluendi ſine iudicis decreto poteſt pater, vt legiti- mus adminiſtrator alienare bona filij minoris ad- uentitia immobili. 46. 340
Filioſfamilias an inter viuos abſque patris conſenſu poſſit donare de bonis aduentitijs. 58. 342
Pater de bonis filioſfamilias nomine filij non poteſt donare. 57. 342. ex iuſta cauſa poteſt. 58. & 59. & an poſſit donare ei, à quo filius gratis habuit. 60. ibid.
Pater legitimus filioſfamilias ex cauſa remunerationis ob beneficium, & beneficia in filium collata, an poſſit de bonis filij aduentitijs etiam immobilibus donare benefactori, tametiſ beneficium, & benefi- cia ſint talia, quæ non patiuntur actionem, vel iudicis officium. Negatiua. 61. Affirmatiua. 62. 343
Pater legitimus adminiſtrator filioſfamilias in re dubia poteſt ſuper bonis eiſdem filij aduentitijs ex cauſa iuſta, & legitima tranſigere. 64. 344
Pater legitimus bonorum aduentitiorum filij admini- ſtrator, & vſumfructuarius an poſſit alteri ad longa tempus locare, alienare, vendere, concedere, do- nare alteri, in aliumque tranſferre pro tota eius vi- ta. Affirmatiua 85. Negatiua. 86. 349
Pater ſuper bonis aduentitijs filioſfamilias non poteſt regulariter conſtituere hypotheccam, vſumfructum aut aliam ſeruitutem. 87. 350. Poteſt tamen ex iuſta cauſa, & ad vitalem filij. ibid.
Filius effectus ſui iuris patris emancipatus citra omne dubium poteſt bona ſua aduentitia vendicare ab emptore ſine viuo ſine mortuo patre. 104. 355
Mortuo patre filius poteſt renocare, & vendicare bona ſua aduentitia malè alienata à patre, & citra omne dubium, & inſta Doctōres communiter, quan- do non eſt patris hæres. 105. 355
Filio vindicanti bona ſua aduentitia male alienata emptor non poteſt obicere fuiſſe alienata ex legiti- ma cauſa, ſed id probare debet. 107. 356
Filius vendicans aduentitia malè alienata an teneatur emptori ſolere meliorationes ab eo factas, an fru- ctus percepti ſint computandi cum ſumptibus. 110. 356
Regula quod fructus computentur quomodo intelli- gatur. ibid.
An mortuo patre filius patris hæres poſſit bona aduen- titia ſua à patre malè, & abſque legitima cauſa alie- nata vendicare ab emptoribus, & poſſeſſoribus. Affir

Repertorium

Affirmativa. 112. & tribus seqq. Negativa. 116.
& tribus seqq. 357

C

Caducitas.

Pater legitimus administrator bonorum filiofamilias potest remittere caducitatem Emphyteutæ filij, qui in illam ob non solum Canonem incidit, item Prælati potest remittere caducitatem Emphyteutæ Ecclesiæ. 77. 346
Remissio caducitatis non est alienatio, sed non acquiritur. 77. 346
Caducitas incurritur ipso iure, sed solum domino volente. ibid.
Potestas remittendi caducitatem non censetur procuratori generali absque speciali mandato ad caducitatem remittendam. 77. ibid. & seqq.

Capitalium.

Capitulum Episcopo coniunctum, & connexum censetur. 228. 130

Captivitas.

Si pater, vel filius captus decessisset in captivitate, vel decessisset postea à captivitate redire qua ratione tunc sit restituito in integrum ac si nulla fuisset captivitas. 14. 29
Filius maiori 18. annis, qui neglexit redimere patrem est captivitate, vel è carcerebus non succurrit auxilio restitutionis ademerit amissionem paternæ successione. 176. 106
Filius si se obliget, si fideiubeat pro liberando è carcerebus patre, efficaciter obligatur. 177. 106. an inuitus cogi possit se obligare. ibid.
Tradita de obligatione filij liberandi patrem è captivitate procedunt in quibuscumque filiis etiam spurciis. 179. 106

Captivus.

Status captivorum miserissimus. 147. 96

Carcer.

Nemini licet habere priuatum carcerem ad custodiam. 110. 83
Pater, qui se obligavit, ut filium è carcerebus liberaret, qui aliter è carcerebus non fuisset dimissus, non potest penitere, nec restitutionem in integrum petere. 163. 103
Filius tenetur patrem carceratum liberare à carcerebus. 175. 106. & id negligens incurrit pœnas impositas filio negligenti liberare patrem captivum. ibid. & quid, si non fecerit solutionem ante prolationem sententiæ contra patrem carceratum ex delicto, & eius transfum in iudicatum. ibid.

Carceratus.

Opus liberandi carceratos etiam ob delictum est piissimum. 151. 97
Legatum pro exarcerandis carceratis dicitur pius, & ad pias causas, & est privilegiatum. 152. 97

Castigare. Castigatio.

Qua ratione iuxta ius civile filium probrum, & inobedientem possit corrigere, & castigare offerendo illum iudici. 38. 61. An eadem castigatio per oblationem iudici, ut puniat competat matri, & aliis propinquis. ibid.
Pater notabiliter excedens in castigando, seu percutiendo filium punitur solum ob excessum, ut culpaus pœna extraordinaria, non ordinata vt dolosus. 128. 90

Castrati.

Qui à natura generare non possunt, vt Castrati, adoptare non possunt; at verò possunt adoptare qui non à natura, sed tantum ex accidenti non possunt, generare, vt Spadones, 50. 15. vbi qui dicantur

Castrati; qui propriè Spadones, & vnde dicitur Spadones.

Carcehismus.

Carcehismus, seu tradita miltierorum fidei est res spiritualis, & materia simoniar, si fiat pretio, 336. 171

Causa.

Causa spiritualis, vel causæ spiritualis cognitio ad Iudicem Ecclesiasticum priuatiuè spectat. 336. 171
Causæ pupillorum, orphanorum, & viduarum si sint pauperes vniuersaliter ad iudicem Ecclesiasticum spectant, si sint diuites spectant ad eundem Iudicem Ecclesiasticum tantum in duobus casibus qui explicantur. 339. 173

Cautela.

Cautela quibus apud Aduocatos, vt bona turpiter acquisita peti possint. 97. 223

Charitas.

Charitas extraxtremam necessitatem articuli mortis non obligat consulere homo spirituali proximo cum periculo vitæ, vel honoris, aut alio grani onere, & incommodo. 367. 183

Christiani.

Inter Christianos bellum habentes capti non amittunt libertatem, sed pecunia se liberant. 14. 50
Christiani capti à Turcis, & Sarraenis in bello, quod cum ipsis habent, an amittunt libertatem, & in ipsis captis habeant locum leges Ciuiles de captivitate, & postliminio. Probabilior negatiua. 14. 30

Christiani opud Turcas capti licet possunt fugere, etiam si non cogantur ad infidelitatem. 14. sine. 30

Apud Christianos an si quis pretio liberavit hominem, à morte, vel mutilatione, vel alia necessitate, in qua veritatur in periculo vitæ, possit illum redigere in seruitutem, vel potius teneatur cum eo vt misericordia, & liberaliter, ibidem remissus, & qui Doctores hac de re agant. eodem. 36. 60

Christians captus in bello, quod inter Christianos geritur, non efficitur propriè, & verè seruus. 150. 97

Circumcisio.

An lege naturæ, & Moisaica, cuiuscumque fideli liceret infantibus gentium his repugnantibus applicare circumcisionem, & remedium contra peccatum originale. 126. & explicatur factum Mathiæ scriptum Mach. 1. 1. 326. 166

Civis.

Si statuto cautum sit, quod aliquis habeatur pro Ciue, ille verè, & propriè censendus est Civis quoad commoda, quæ statuentes tribuere poterunt. 220. 129

Clericus.

Clericus ex infima sorte promotus ad Canonicatum, vel Episcopatum, aut aliam dignitatem Ecclesiasticam ad sustentationem, vel dotem suorum consanguineorum pauperum, quantum dare possit ex redditibus, fructibusve bonorum Ecclesiasticorum. 273. 146

Filius familias effectus Clericus, etiam potest testari, non tamen potest disponere de usufructu patri in eius bonis ante Clericatum questis. 174. 281

Pater vniuersum sibi iam questum in bonis aduentitij filiofamilias, an amittat filio postea ad Clericatum assumptio. Affirmatiua. 175. Negatiua. 176. 281. vbi quod eadem bona per Clericatum non efficiantur quasi Castrata, & de eis filius Clericus effectus non potest disponere, & testari. ibid.

Rerum Notabilium.

Compromissum, Compromittere.

Iura, in quibus agitur de potestate Clericorum in bonis illis acquisitis, & de facultate de eisdem disponendi, & testandi, etiam si sint filii familias. 177. 282

Privilegium, quod bona aduenticia Clericis etiam sub patria conditione potestate acquisita non intuitu Ecclesie sint quasi Castellensia, & de illis possint libere disponere, ac testari, an intelligatur de omnibus Clericis etiam minorum ordinum, & solius primæ tonsuræ referatur oppositæ sententiæ. 182. & 183. 284 ubi an Clerici carentes requisitis à Tridentino ad fori privilegium.

Clerici coniugati eo privilegio non gaudent, sed tantum privilegio Canonis & fori fruuntur. 182. 284.

Privilegio Canonis an gaudeant Clerici minoribus tantum ordinibus initiati non deferentes habitum, & non seruantes cetera requisita ad fori privilegium iuxta Tridentinum. ibid.

Clerici iidem minorum ordinum non seruantes præfata requisita, an præiuratur immunitate à gabellis, & aliis oneribus laicalibus. ibid. sine.

Clericus in minoribus constitutus, vel primæ tonsuræ non deferens habitum Clericorum reputatur uti laicus. 183. sine. ibid.

Testamenta Clericorum non subiacent querelæ infideliosæ. 183. vers. & propter. ibid.

Bona profecticia à Clerico filiofamilias acquisita etiam post Clericatum non sunt quasi Castellensia, sed sunt patris quoad proprietatem, & quoad vsum fructum. 184. 185.

Filii familias Clericus potest agere contra patrem ad restitutionem fructuum beneficii per ipsum patrem perceptorum. 20. 317.

Collecta.

Collectam soluit Colonus partiaris pro fructibus, qui supersunt deducta omni impensa. 198. sine. 291

Collectam, aut tributum, vel aliud onus absorbens omnes fructus usufructus impositum post acquisitionem vsum fructum, an usufructuarius teneatur de suo soluere. 201. 292.

Si bona, vel illorum Dominus gaudeant privilegio exemptionis ab oneribus, & collectis, an usufructuarius teneatur ad solutionem oneris, seu collectæ. 202. 293. & quando bona graua collectis, aut tributis à laicis ad Ecclesiam transierint, quoad dominium directum, vel utile, vel bona exempta ab Ecclesia transierint ad laicos quoad dominium utile, à quo fit soluenda gabella remissiuè. ibid.

Communis sententia de obligatione usufructuarij soluendi onera collectarum, tributorum, & similia onera, intelligitur, etiam si non sint magna, sed modica. 193. 290

Item intelligitur sine tributa, collectæ, & onera sint antiqua ante vsum fructum imposita, post vsum fructum acquisita. 194. ibid. & sine hnt ordinaria & consuetæ, siue extraordinaria etiam insolita. 195. ibid.

Intelligitur præterea non solum de collectis, & oneribus presentibus, & futuris, sed etiam de præteritis non solutis pro tempore, quo ipse usufructuarius non possit, sed antecessor. 195. Habet usufructuarius quoad onera præterita à se soluta regressum ad bona, & contra prædecessorem, qui fructus percepit, & non soluit. ibid. sine.

Rursus eadem communis sententia intelligitur, siue collecta, vel aliud onus sit impositum ratione rei siue impositum personæ pro re. 197. 291.

Collectam, vel aliud simile tributum pro alimentis sibi præstandis ex fructibus certi fundi relictis, alimentarius soluere non tenetur. 198. ibid. & quid, si fructus excederent quantitatem necessariam pro alimentis. ibid.

Compromissum, & transactio æquiparantur. 73. 346
Prohibita alienatione cœntur prohibitum compromissum. ibid.

Pater legitimus administrator ex causa iusta potest in dubio, seu dubia lite super bonis aduentitijs filij immobilibus nomine filij compromittere etiam sine iudicis decreto. ibid.

Stante lege, vel statuto iubente compromittere in causa dubia pater potest, compromittere sine iudicis decreto. 74. ibid. item si res filij, super quæ lis agitur, debeat remanere vel dimitti penes filium. 75. imò etiam si debeat in aduersarium transferri 76. Quin etiam si res in possessione aduersarij debeat illi relinqui, & renunciari liti. ibid.

Concessio.

Concessio propter beneficium facta admittit, latiore & fauorabilem interpretationem. 253. 140

Concilium.

Concilium Tridentinum sess. 25. de reg. cap. 15. non interdicit nouitatum incipi, aut compleri ante 16. annum, sed solam professionem ante decimum sextum annum irritam reddit. 311. 158

Concilium Tridentinum sess. 25. de reg. cap. 17. an prohibeat puellas minores 12. annis recipi, & admitti ad habitum religiosum. Affirmatiua sententia. 312. Negatiua 313. 159. ubi quod non præscript certam ætatem ingressus in religionem. ibid.

Quid statuerit Concilium circa puellas volentes ingredi religionem, antequam admittantur ad suspensionem habitus religiosi, & antequam admittantur post susceptum habitum ad professionem, ubi de examine ab Episcopo faciendo ad illarum voluntatem explorandam. 213. 159

Conditio.

Quando diuersa est conditio patris, & matris, filij sequuntur conditionem illius, ex qua conditio eorum non fit detector. 344. 175

Mutato statu, vel conditione personæ, mutatur etiam conditio, & status rei. 202. 293

Conditus.

Salus conditus solum circa ea, quæ securitatem præstant latè est interpretandus. 13. 29

Consensus.

Si filius requisitus suum præbere consensum absque iusta causa reputet, pater potest agere, & defendere, ac si filius consensisset, secus si filius ex iusta causa contradicat. 23. & 24. 315. & seq.

Qua tradita potest pater auctoritate, & officio iudicis compelli præstare consensum, ut agat in iudicio ibid. & an sufficiat quod fuerit, semel interpellatus ad consentiendum. 25. 235

Consilium.

Ante pubertatem nullum consilium filij videtur esse posse. 19. 315. Imò pubes, & minor censetur bonus consultor. ibid.

Conspiratio.

Conscios conspirationis aliquotum conspirasse contra Principem, aut Republicam, si crimen potest probari, tenetur illud reuelare. 276. 147.

Consuetudo.

Consuetudine introduci potest, ut etiam pater, qui ad secundas nuptias non transit, non habeat vsum fructum in bonis aduentitijs filii familias, sed solum administrationem. 170. 280

Contemplatio.

Contemplatione alterius quid dicitur fieri duobus modis, qui explianatur. 45. 204

Contractus.

Princeps in contractibus vitatur iure communi, & efficaciter obligatur. 252. 140

De natura contractus est, ut transeat ad successores, &c.

Repertorium

& hæredes eod.

252-140

Correſio.

Pater permittit moderata, & decens emendatio domestica, ac potestas moderatè castigandi liberis causa correſionis, & ut, eos à virtutis cohibeat.

107.82

Pater correſionis intuitu licitè, & impune potest moderate verberare, seu flagellis cedere filium inobedientem, & delinquentem 108.82. & seq. & 109. & etiam filium naturalem emancipatum. 109. Non solum potest, sed & debet si id necessarium sit ad correſionem. *ibid.*

Patri tamen permittitur correſionis gratia filium in privato carcere, seu in Conclavi per aliquod tempus includere, & detinere. 110.83. & etiam ad tempus aliquod conicere in vincula ex pacto cum gubernatore navium, seu triremium. *ibid.* vel includere in ergastulum. *ibid.*

An, & quando pater correſionis causa possit filium pernicacem mittere in exilium, domo, & expellere, & alimenta ei denegare. 111.83

Potestas moderatè, & paternè castigandi causa correſionis competit aho paterno respectu nepotis, patri spirituali per administrationem Baptismi, vel Pœnitentiæ Sacramenti, patri naturali, & an etiam competeat patri adoptivo, & victico. 112.84. competit, & matri. *ibid.* fine.

Eadem potestas competit propinquis maioribus respectu minorum de familia, fratri maiori respectu minoris senioribus non coniunctis respectu adolescentium & iuniorum, & Clericis, ad quos ex officio, quod in Ecclesia obtinent, spectat diuionem officiorum perturbatores corrigere. 113.84

Excessibus puerorum offensus an & qua ratione possit eos moderatè punire. *ibid.* fine.

Quilibet suos subditos delinquentes causa correſionis potest leuiter, & moderatè verberare, & castigare suos subditos vt Dominus seruum, Paterfamilias famulum, & famulam, maritus uxorem, Bæro Vassallum, Abbas, seu Praelatus Regularis Monachum, seu Religiosum per se, vel per aliquem Clericum, vel Monachum etiam Conuictum, Praelatus secularis Clericos sibi subditos. 114.85. Idem Episcopus Clericos sibi subditos, etiam in Sacris existentibus non propria manu, sed per aliquem Clericum iuxta S. Canones. *ibid.*

In dubio an percussio sit leuis, vel gravis, ac notabiliter excedens limites paternè, seu domesticæ correſionis relinquatur arbitrio iudicis, qui per coniecturas debet arbitrari, & quas coniecturas debeat considerare. 125.89

Pater percussus filium an correſionis potius, quam ex dolo, & malo animo, & odio fecisse præsumi debeat, etiam si percussio contineat notabilem excessum. 126.88 & 127.89

Debet tamen pater, & alij cum excesserint notabiliter debitum modum castigandi, articulare, quod tunc corrigebant, instruebant, admonebant. 128. fin. 90

Filius contra patrem cum correſionis causa non potest se defendere. 129. 90. & si patrem repercutiat, an idem pater possit illum impunè occidere. 130. 90

Etiam extra casum correſionis pater imprudenter, & inaduerter licet culpabiliter occidens filium non punitur pœna ordinata parricidij, sed extraordinaria iudicis arbitrio. 138.92

Creditor.

Creditores, qui debitorum liberos retinent ad seruile ministerium, quomodo puniantur. 10. 57

Credulitas.

Credulitas duplex. 75. 71

Crimen.

Quando tenetur filius patrem accusare crimine læsæ maiestatis humanæ, & proditiõis Principis. 134. 91

Culpa.

Culpa non ordinata ad casum non est considerabilis. 157. 99

D

Datum.

Data, vel donata à patre filio non sunt semper profectitia, sed in multis casibus sunt aduenticia, & exemplis explicatur. 152. 100

Debitor.

Pater legitimus bonorum aduentitiorum filij administrator potest exigere nomina debitorum filij. 91. 351

Debitores filijfamilias soluentes pecuniam patri legitimo eius administratori ritè, & rectè soluunt, & ipso iure liberationem consequuntur. *ibid.* initio.

Debitum.

Statutum quod pater teneatur pro debito filij est odiosum, & rigorosum. 163. 101

Decretum.

In patre legitimo administrator super bonis filij aduenticiis non est necessarium Iudicis decretum. 65. 344

Pater legitimus administrator potest sine iudicis decreto validè transigere super re immobili filijfamilias, si per transactionem res debet penes filium remanere, aut apud eum dimitti. 66. 344

Pater legitimus administrator an sine iudicis decreto possit transigere rem, in cuius possessione est filius dando aduentario, & in eius dominium transferendo. Negatiua. 62. 343. Affirmatiua. 68. 344. & seq.

Defensio.

Necessaria sui, & membrorum sui corporis defensio est de iure natura. 134. 91

Clerici, Religiosi, & Vassalli ad sui necessariam defensionem possunt licitè occidere suos superiores, & Dominos iniustos aggressores. *ibid.* 91

Ad necessariam sui defensionem an filius possit licitè, & impunè occidere patrem aggressorem volentem eum, iniuste interficere, negatiua. 135. 90. affirmatiua. 134. 91

Quando pater possit defendere filium iniutum. 164. 102

Delictum.

Delictum patris non nocet filijs in his, que per patrem filius non acquiruntur. 267. 144

Iure communi attentò ob delictum (exceptis criminibus hæresis, & læsæ Maiestatis humanæ) non confiscantur bona Rei delinquentis, si existant eius ascendentes, vel descendentes vsque ad tertium gradum inclusiue. 140. 269

Ob filijfamilias delictum (quod non sit hæresis, vel læsæ Maiestatis humanæ) confiscatis eius bonis etiam bona aduentitia, in quibus pater habet vniuersum fructum acquisitum, publicantur iuxta vnam sententiam. 141. 270

Descendentes.

Omnes descendentes per virilem sexum sunt agnati, & de eadem familia. 249. 138

Determinabile.

Determinabile vnum respiciens plura determinabilia vniiformiter debet illa determinare. 36. 201

Dictio.

Dictio & copulat æquè principaliter. 246. 137

Differet

Rerum Notabilium.

Quomodo differant ædificare, & reparare. 208. 195

Dispositio.

Dispositio pœnalis loquens in casu vero non extenditur ad casum fictum, neque de casu ad casum, & multo minus de persona ad personam. 80. 48

Dispositio, quæ requirit veram probationem verificatur in præiump. 73. sine 70

Dolor.

Verberare eum cum dolore cedere, pulsare sine dolore. 182. 109

Dolus.

Dolus non præsumitur. 22. 195

Dominium.

Dominium bonorum patris post eiusdem patris obitum continuatur in filio, in quo propter causam hereditatis obitum non est titulus lucrativus, & noua acquisitio, sed quedam continuatio eiusdem dominij. 224. 130

Donum.

Nomine domus alienæ vi introite quæ intelligatur. 182. circa finem 109

Donatio.

Filius per donationem inofficiosam patris, vt ei non superfit legitima portio, potest conquiri quasi de bonis sibi debitis à patre priuatis. 226. 130

Quid, si donatio, vel dispositio fuerit collata in tempus, quo filius, vel filia sit in potestate patris, sentiunt aliqui rem præsumi donatam, vel relictam contemplatione patris, & esse profectiuam. Contrarium, & censeri donatam, vel relictam contemplatione filij, vel filiar, & esse aduentitiam, & acquiri filio, vel filiar proprietatem, & patri quoad vsumfructum (vbi non sit donatum vel relictum causa dotis) sentiunt & melius alij. 20. 194

Donatio à patre facta filio causa certi matrimonij contrahendi cum muliere nobiliore, aut ditiore non est profectiua, sed aduentitia. 50. 206

Si filius fuerit stipulatus patri, & non sibi, tunc donata patri acquiruntur etiam quoad proprietatem. 43. 210

Præiumptio donationis, quæ resultat ex patientia, non plus se extendit, quam ipsa patientia. 181. sine. 259

Donatio à patre facta filiofamilias, vt filio, & non propter eius merita non valet, nisi fuerit confirmata morte patris, vel emancipatione filij 119. 162 est peculiium profectiuum. ibid. & res donata acquiruntur pleno iure ipsi patri donanti. ibid.

Nemo sibi donare potest. 119. 162

Pater donans filiofamilias videtur sibi donare. ibid.

Donatio à patre facta filiofamilias propter eius merita valet. 119. ibid. censetur peculiium aduentitium. ibid. & patri ipsi acquiruntur vsumfructus bonorum donatorum. ibid. limitatur vt ibid.

Non est proprie donatio, sed quedam beneficij accepti compensatio. 119. ibid.

Donatio à patre facta filiofamilias cum iuramento cum non reuocandi valida, & efficax est. 120. 263

Donatio causa studij à patre facta filiofamilias an valet statim, & à principio. Negatiua. 28. 318. Afirmatiua magis recepta. 29. 319

Donatio simplex à patre filio facta à principio valida non imputatur in legitimam, nisi tempore donationis sit expressum, secus si ob causam attentis regulis iuris ordinariis. 35. & 38. 320. & seqq.

Donatio fundi, vel alterius rei à parentibus filiofamilias facta ad titulum sui patrimonij pro susceptione sacrorum ordinum reputatur quasi Castrense peculiium. 43. item si facta ab extraneo. ibid.

D. Ioan. Angel. Boffius, de Patria Potestate.

Eadem donatio an debeat conferri, & sic imputanda in legitimam. Afirmatiua. 44. Negatiua. 45. & 46. ibid.

Expensa, & data à patre filiofamilias pro consecutione alicuius officij, seu dignitatis non vendibilis, neque transmissibilis ad hæredes, puta Episcopatus, Canonicatus, Præbendæ Ecclesiasticæ Doctoratus, vel alterius similis non consecuntur, neque computantur in legitimam. 45. 323

Donatio filiofamilias per patrem facta ob causam non necessariam necessitate iuris, sed tantum ob causam impulsivam non consecuntur, neque imputantur in legitimam. 46. 123

Donatio ex causa remunerationis non est prohibita inter patremfamilias, & filiumfamilias late probatur. 62. ibid.

Donatio meritorum remunerationis non est mera donatio gratuita, & mera liberalitas. 63. ibid.

Donatum.

Si donatum, vel relictum ab extraneo sit filiofamilias facta mentione patris, & Patris Potestatis collata donatione, seu dispositione in tempus, quo filius sui iuris sit, res præsumitur donata, vel relicta contemplatione ipsius filij, & non est profectiua, sed aduentitia. 19. 194

Donatum, vel relictum filiofamilias facta mentione patris, & Patris Potestatis, si patri non potest acquiri, præsumitur donatum, vel relictum contemplatione filij. 22. 195

Stante lege communi, & in aliquibus etiam lege municipali prohibitione vt aliquid vel donet, vel relinquatur ab vxore marito, an, & quando res à nouerca donata, vel legata puignio, siue in potestate patris existerit, siue emancipato censeri debeat legata contemplatione puignio, vel mariti late explicatur. 24. 195. Et quid si nouerca aliquid donauerit alteri contanguinco, vel cognato, aut affini mariti, an censetur donatum, vel relictum introitu propinqui, & donatio, seu legatum valeat. ibid.

Si ab extraneo cum dicta intentione quid donatum, vel relictum sit filio nascituro, vel infanti præsumitur donatum, vel relictum introitu patris, & est profectiuum. 26 & 27. 197

Item si ab auo paterno donatum, vel relictum sit nepoti, vel nepti nascituro, vel nascituro, aut infanti censeri donatum, vel relictum filijs & non nepotis contemplatione, & esse profectiuum est multorum sententia. 26. & 27. 197. et si iuxta plures alios in vtroque casu præfata conclusura, quod relictum potius patris, quam filij contemplatione fuerit donatum, vel relictum non sit certa. ibid.

E

Educatio.

Pater obligatur ad bonam filiorum educationem, illosque bonis moribus informare & à vitijs retrahere. 108. vbi Ratio autem 82.

Emancipatio.

Patri filium emancipanti de iure communi dimidietas vsumfructus antea illi acquisitis in remunerationem emancipationis reuertatur eius vita durate, altera dimidietas statim debetur filio. 30. 36

Solutio Patrie Potestatis per emancipationem est efficacia, quam solutio per alios modos illam dissoluit. 30. 36. Emancipatio quid sit. 20. 36

Filius per alium modum, quam per emancipationem liberatus Patria Potestate de bonis aduentitiis, quorum vsumfructum, postquam idem filius effectus est sui iuris, pater retinet, non potest disponere, ea

11 alienare,

Repertorium

- alienare, aut de illis testari absque patris consensu. 32. 36
- Emancipatione tollitur Patria Potestas. 58. 43
- ibid. vnde dicta. ibid.
- Emancipatio liberis, manu missio servis convenit à Patria Potestate Domini liberatis. ibid.
- Olim quæ emancipationis solemnitates. 58. ibid.
- Hodie fit emancipatio coram Iudice ordinario, & cum ipsius decreto. ibid. neque perquirunt Principis scriptum, & quæ alia forma emancipationis faciendæ. 58. ibid.
- Emancipatio Clerici coram Iudice seculari fieri potest. ibid.
- Emancipationis definitio. 59. 44. Eius præcipui effectus. 60. ibid.
- Emancipatio est beneficium, & liberalitas. 62. 44
- Emancipatio an, & quando præsumatur ex habitatione decennali filij scilicet à patre, & bonorum possessione, & administratione ab eodem filio separatim à patre habita. 64. 44
- Per emancipationem, & habitationem filij emancipati scilicet à patre non cessat immunitas ob 12. filios patri, & filius concessa. 64. sine 45
- Ad emancipationem filij infantis, & filij maioris septennio absentes quæ requiruntur. 65. 45
- Emancipatio est actus voluntarius non necessarius. 66. 45
- In illius quasi præmium patri permittitur retinere vsumfructum medietatis bonorum adventitiorum filij, & qua ratione, & quid, si filius ex dispositione legis sui iuris efficiatur. 66. 45
- Non retinet medietatem prædictam pater coactè, & iussus à Iudice emancipans filium, vel filiam. 66. 45
- Emancipatio, & exhereditatio æquiparantur. 67. 45
- Emancipatio facta in fraudem non valet. 69. 46
- Emancipatio filie habentis infantem, quando filia in extremis laborat, præsumitur facta in fraudem, & non valet. 70. ibid.
- Emancipatio præsumitur fraudis plena, si diu occultata fuit. 71. ibid.
- Pater emancipando filium non potest sibi reservare vsumfructum in bonis filio post emancipationem acquirendis. 72. 46
- Emancipatio est species libertatis. 74. 46
- De bonis, quæ post emancipationem filiis emancipatis obveniunt, pater nihil habet. 8. 190
- Fallit hoc in bonis hereditatis matris, vel ex genere materno ad filium emancipatum post emancipationem delatæ, in quibus pater pro virili sua vsumfructum habet, & explicatur eodem 8. circa finem ibid.
- Emancipare, Emancipatus.*
- Emancipatus potest suo nomine liberè contrahere, testari, agere, ibidem. Habet plenum dominium scilicet proprietatem, & vsumfructum in bonis filij. 60. 44
- Pater qua ratione succedat filio emancipato ab intestato, & ex testamento. 60. 44
- Tutela impuberis filij emancipati ad patrem pertinet. ibid.
- Per emancipationem non solum ipse filius emancipatus, sed etiam nepotes ex eo ab aui emancipantis Potestate eximuntur. 61. ibid.
- Pater emancipando non tenetur asserere rationem, ob quam faciat, vel non faciat. 62. 44
- Qui filium, & ex eo nepotem, & sic deinceps in sua habet Potestate, potest utrumque, vel alterutrum, & quem velit ex illis emancipare. 62. 44
- Emancipatus non censetur filius, cui mota lite pater in iudicio consentiat. 64. 45
- Neque pater emancipare filium, neque filius ut se permittat emancipari. cogi potest. 67. 45. ex-
- ceptis certis casibus, qui enumerantur. 68. in quibus tamen filius iniustus non potest emancipari. ibid.
- Pater non potest emancipare filium familias ad vnum actum, & non ad alios, ut prospate sit in Patria Potestate, & pro parte non. 72. 46
- Filius emancipatus non potest renunciare emancipationi, & renunciando non reincident in Patriam Potestatem. 74. 46
- Filius emancipatus ingratus patri verbo, vel opere cum iniuria afficiendo reuocata emancipatione potest iterum redigi in Patriam Potestatem. 77. 47
- Filius emancipatus patri valetudine, & egestate laboranti impie denegans alimenta potest iterum in Patriam Potestatem reuocari. 78. 47. Limitatur in casibus, in quibus donatio non reuocatur ob ingratitudinem. ibid.
- Filius emancipatus ob ingratitudinem erga patrem reuocatus in Patria Potestatem habetur pro emancipato quoad ea, quæ suum concernunt incommodum. 78. sine 47
- Neque postea potest emancipari absque Principis scripto. ibid.
- Filius ex legis dispositione non ex voluntate patris emancipatus ob ingratitudinem contra patrem committam non reuocatur in Patria Potestatem. 79. 47
- Filius emancipatus ab uno non reuocatur in Patria Potestatem ob ingratitudinem, seu iniuriam committam contra patrem. 80. 47. etiam si pater sit uxores. ibid.
- Quomodo pater filio emancipato, & filius emancipatus patri succedat tam ab intestato, quam ex testamento, & quoad successionem paternam sit ne aliqua differentia inter filium in potestate, & emancipatum. 83. & 84. 48
- Filij emancipati in feudis succedunt, sicut alij filij, qui in potestate sunt. 84. 48
- Emendare.*
- Filio an, & qua ratione permittatur patrem emendare. 135. 92
- Emphyteuta.*
- Emphyteuta, & Vassallus. seu feudatarius an possunt in re emphyteutica, & feudali constitucere verum vsumfructum absque domini consensu. 38. 2. 2
- Emphyteuta, & feudatarius prohibitus alienare res Emphyteuticas, vel feudales potest sine consensu domini illorum commoditatem alteri concedere pro tempore sui iuris. 84. 348
- Emptor.*
- Si emptor expenderit viuiliter in educando, & instruendo filio empto, hæ expensæ ultra pretium emptionis sunt ei reddendæ. 5. sine 54
- Episcopus.*
- Episcopus in castigando suos Clericos subditos nimis excedens, & sæuens factò, vel verbo qua ratione puniendus, & ad quid teneatur. 114. sine 86
- Exceptio.*
- Standum est regulæ, & præsumptioni generali, donec exceptio probetur. 78. 215
- Excommunicatio.*
- Quando dici debeat Clericum fuisse in actu turpi cum matre, filia, vel sorore inuenta ad hoc, vt occisio, vel percussio non inducat excommunicationem. 103. 80
- Maritus, qui Clericum solum secreto absque actu turpi cum vxore conuersatum, & confabulantem inuentum ter admonuit ne faceret, illum post admonitionem adhuc eodè modo cum vxore deprehensum percussit, aut occidit, an excusetur ab excommunicatione, vel possit capere, & detinere per 20. horas in carcere. 21

Rerum Notabilium.

ad illum consignandum sub superiori. 103. vrl. finem. ibid.
 Magistri, seu præceptores causa disciplinæ, ac correctionis possunt leniter, & moderate percutere scholares etiam Clericos in minoribus ordinibus constitutos absque incurſu excommunicationis, secus si immoderate non ex zelo disciplinæ. 116. 86. & an etiam Scholares in maioribus constitutos. ibid. & 118. vrl. 2. 87
 Magister, & pater an scholarem, vel filium Clericum estis causa correctionis debeat verberare per se, & non per alium, vt excusetur ab excommunicatione. ibid.

Pater causa correctionis percutiens filium Clericum minoribus tantum ordinibus initium non incurri excommunicationem. 117. ibid. idem de aliis ad quos spectat onus corrigendi. ibid.
 An si pater percutiat filium Clericum in maioribus ordinibus constitutum incurrat excommunicationem, & quid de Magistro laico, & quocumque alio laico idem faciente causa correctionis. 118. & 119. 87

An, & quando pater percutiens filium Clericum excedit modum debitum domesticæ, & paternæ correctionis incidat in excommunicationem. 121. & 122. 88. & quid in Magistro, & quouis alio corrigente. ibid.
 Non excusatur ab excommunicatione pater non leniter percutiens filios Clericos innocentes, vel. si percutiat principaliter dolose, & malo animo ex odio, & causa percutiendi, non animo corrigendi. 122. & 123. 88

Excommunicari.

Excommunicari vnus non potest pro delicto ab altero commisso. 260. 142

Expense.

Expensæ erogatæ pro aliquo infirmo ab eo repeti possunt. 162. 101

Pater non tenetur, cogive potest facere expensas pro probanda filij in carcerem detrusi, vt rei criminis, innocentia, licet æquum sit, vt illas faciat. 163. 101

Expensæ litis pro defensione rei in carcerem detrusi nondum condemnati, ad quem spectent. 163. 101

Pater tenetur expendere pro probanda innocentia filij de crimine accusati, & in carceribus detenti quando alioqui eius vita periclitaretur. 163. 101

Expensæ pro liberando à carceribus filio habente peculium, vel bona propria à patre corundem bonorum administratore factæ, non censentur factæ ex pietate, & animo donandi, sed compensandi, atque in filij legitimam imputantur. 166. 103

Item de expensis factis à patre coacto, & ex necessitate, quia sic statim cautum sit, vel executionibus compulsus, vel quia vti fideiussor soluit, prædictæ enim expensæ in legitimam filij imputantur. 167. 103

Expensæ pro solvenda filij condemnatione, & eo in vinculis liberando, ad quas solvendas pater fe obligavit, vivente patre non solvitur, an post patris mortem sint deducendæ de sola filij legitima, vel de communibus bonis. 167. ibid.

Vbi pater filij delictis expressè, vel tacitè, consensit, expensæ à patre factæ pro filij delicto, eius condemnatione, & liberatione à carceribus non imputantur in filij legitimam. 168. ibid.

Expensæ in lite ob filij defensionem à crimine in solvenda condemnatione, & aliis, vt filius pauper, nulla habens bona propria ex quibus possit se redimere liberaretur à carceribus, à patre sponte factæ, an in dubio præsumantur factæ ex pietate paternâ, & animo donandi, an verò potius animo compensandi, & imputandi in legitimam, & sint con-

D. Ioh. Angel. Bossus, de Patria Potestate.

ferendæ. 169. & duobus sequentibus. 103. & seq.

Si ab initio præfatarum expensarum pater protestatus fuerit fe illas facere animo compensandi, illæ imputabuntur in legitimam filij, tamen si ea protestatio sit facta eodem filio illam ignorante, aut illum non acceptante. 171. 104

Pater legitimus vsufructuarius bonorum aduentitiorum filij expensas litis motæ super vsufructu tantum etiam magnas ex fructibus facere tenetur. 203. 293

Litis motæ super proprietate expensas magnas, & excedentes fructuum quantitatem quoad excessum de suo non tenetur facere, sed potest facere de ipsis bonis vendendo, & si de suo fecerit eidem patri tenetur filius quoad excessum. 104. 193

Tenetur vsufructuarius ex fructibus vsufructus facere expensas etiam magnas vique ad quantitatem fructibus vsufructus æquivalentem. 203. & 206. 29. & seq.

Relictor opinio asserentium non teneri patrem ad dictas litis expensas magnas ex fructibus vsufructus. 206. 294

Expensarum magnarum, quæ de fructibus eorum à patrefamilias vsufructuario factæ sunt in aduentitiis ad perpetuum eorundem utilitatem, meliorationem, & æstimationem filius Dominus in diuisione hereditatis paternæ cum fratribus debet conferre. 207. 294

Assignatur ratio differentiarum quoad præfatas litis expensas inter parentem vsufructuarium legitimum, & inter vsufructuarium ex dispositione hominis. 206. 294

Expensæ, si quas pater faciat in litigando an deducendæ sint de fructibus ad ipsum spectantibus, vel de proprietate. 33. 337

Extinctum.

Semel extinctum non potest postea reuiuiscere. 76. 47

Extraneus.

Extraneus non extraneo, sed sibi acquirit. 15. 92

F

Favor.

Favoris causa cessante, fauor cessat n. 198. 291

Feudum.

Feudum à Principe donatum, seu concessum patri pro se, & eius filiis & non constat præstitisse beneficentiam tam ex parte patris, quam ex parte filiorum, an in hoc dubio præsumatur donatum, seu concessum contemplatione patris, & etiam contemplatione filiorum, iisque omnibus natis, & natisque ius æqualiter acquisitum, & non liceat patri alienare, vel vni filiorum feudum prælegare. Negatiua sententia, & quod solius patris contemplatione præsumatur donatum, possitque pater vni filiorum prælegare. 42. 44. & 48. 403. Affirmatiua, quæ approbatur. 43. ibidem.

Concessione feudi facta patri pro se, & filiis omnibus statim acquiritur ius in feudo. 47. 205

Quid sit feudum. 51. 241. Datur pro aliquo seruitio præstando domino. ibid. Bonorum feudum penes dominum concedentem remanet, & solus vsufructus transit in accipientem, seu feudatarium. ibid.

Bonorum feudi à Principe ex propriis bonis donati filios.

Repertorium

- filiofamilias, vel ab eodem filio acquisiti virtute amorum seu ex peculio Castrensi, vel quasi pater usufructum non habet, sed ipse filius. 52. 243
- In bonis feudi à prdato donati, vel concessi, aut perenni filiofamilias, an pater habeat usufructum, non filius vivente patre. Negativa. 53. 110. Affirmativa, ubi filius carens feudi usufructu inseruire domino commodè potest, alias secus. 54. 242
- Pater non succedit filio in feudo. 53. vers. secundo. 242
- In feudis, seu materia feudali servatur ius commune, exceptis illis casibus, in quibus aliter iure feudali constitutum est. 54. 241
- Fructus feudi à solo separati non sunt feudales, sed allodialis. ibid. 242
- Et Emphyteusis feudum, in quo contentiant, & in quibus differant. 58. ibid.
- Fictio.*
- Fictio à lege inducta habet vim, quam habet veritas, & possunt ambe simul concurrere. 220. 128. etsi concurrant circa idem, & eodem respectu prævalet fictio. ibid.
- Fictio recepta, & approbata à Principe veritati prævalet. 220. ibid.
- Fideicommissum.*
- Fideicommissio relicta pro familia: illi de familia ad illud vocati nullum ius in re habent, nisi in casu, quod gravatus restitueret extra familiam alienaret. 47. 205
- Fideicommissum ex qualitate rerum selectarum que sint illustria bona censetur constitutum in familia, & perpetuo in familia duraturum. seu de vno in alium de familia repetitum vsque in infinitum. 49. 205
- Fideicommissum factum in casu alienationis peti potest statim alienatione sequuta. 102. 257
- Filia.*
- Filia nupta non dicitur amplius de descenditibus, & de familia patris. 248. 127. Contrarium, 249. ibid. ubi quod filia nupta remanet sua, de agnatione, & de familia patris. ibid.
- Filia nupta patris familiam non est apta conservare. 249. 138
- Filius.*
- Filij patris, non matris familiam sequuntur. 16. 7
- Filij qui procreantur ex filia, non sunt in Potestate aut seu patris filij, sed mariti filij, vel illius in cuius Potestate est maritus. 22. 8
- Filius-familias quoad ius publicum, in causis publicis non sequitur ius Potestatis, & loco patris-familias habetur. 21. 8
- Filius-familias Magistratum gerens qua ratione patrem suum honorare, & sibi eum proponere debeat. 21. 8
- Filius naturalis, & legitimus, ex legitimo scilicet Matrimonio natus, verè, & propriè dicitur filius, non verò filius naturalis tantum. 41. 12
- Filij illegitimè naturales per legitimacionem continentur sub Patris Potestate, & habentur, ac legitimi, atque legitimè nati. 42. & si non propriè dicuntur legitimi. ibid. 12
- Filij illegitimi naturales tantum, per subsequens matrimonium inter patrem, & matrem efficiuntur legitimi, & constituuntur sub Patris Potestate, & que circumstantia ad id requirantur? 43. 12
- Idem filius naturalis efficiuntur legitimi, & sub Patris Potestate per obligationem Curie. Vnde orta talis legitimatio, & que ratione fiat? 44. 12. Et quid operetur quoad successione bonorum patris, & honorum filij sic legitimi. ibid. Abiit in desuetudinem
- hic modos legitimandi.
- Idem naturales tantum & etiam filij spurij legitiman-
tur, & rediguntur in Patris Potestatem per referen-
tium Principis, dummodo in legitimacionem con-
sentiant. 45. ibid. Et quid sit propriè hæc legitimatio, & quando fiat? ibid.
- Filij alieni per adoptionem in liberos, constituuntur sub Patris Potestate adoptantis. 46. 13. Non constituuntur autem per quamcumque adoptionem. ibid.
- Filius familias creatus Episcopus retinet intra omnia legitimi, & naturalis, & est heres suus. 33. 17
- Filius inuitis potest emancipari ex quibus causis potest exheredari. 67. 45
- Filius à patre emancipatus ad vnum actum censetur quoad omnes solutus Patris Potestate. 72. 46
- Filius non potest dari in adoptionem condicione, vt post certum tempus reuertatur in Patris Potestatem. 72. sine. 46
- Filius iuxta permissionem iuris Ciuili ob famis necessitatem, aut alium similem venditus, an amittat libertatem, & efficiatur propriè seruus, approbatur negatiua. 21. & 22. 37
- Filio Catholico patrem vi eum compellentem ad deserendam fidem licet occidere. 155. 91. & multo magis alimenta etiam simpliciter necessaria denegare. ibid.
- Omnia que habet filius, patri debentur. 177. 106
- Filius dicitur esse pater, & portio corporis paterni. 215. 125
- In contrahibus, & aliis, in quibus stricta sumitur interpretatio, filius non habetur loco patris. 218. 127
- Filius ingreditur locum, & gradum patris defuncti, & illum repræsentat, sine in successione agatur de concurrendo cum patruo, sine de eo excludendo. 219. 128
- Filius mortuus ante patrem transmittit ad nepotes portionem loci, quod erat sibi perenturum exclusus patris. 219. 128
- Filius patris primogeniti defuncti repræsentat primogenitum, & à primogenitura excludit fratres eiusdem primogeniti. 219. fin. 128
- Filij parentum vitia, & prauos mores, & virtutes imitari solent. 257. 141
- Filius non defendens vitam patris punitur, vt parricida. 276. 147
- Iactans commune, si filius alieni ex parentibus est subtrahendus, adiudicatur parenti innocenti. 344. 175
- Filiusfamilias, qui vivit in domo patris, & ab eo alitur, an teneatur ei præstare non solum operas obsequiales, sed etiam manuales, & artificiales. 65. & 68. 212
- Quidquid filiusfamilias habet præsumitur esse patris, seu ad patrem pertinere. 78. 235
- Filius præstans operas suas fratri, victrico, vel tutori non præsumitur præstitisse gratis. 81. 217
- Quidquid filiusfamilias ex suo simulat, labore proprio, aut artificio acquirit ad ipsum pertinet quoad dominium, & proprietatem. 85. 218
- Si filiusfamilias pecunia seruiendo patri, vel alteri, vel proprio labore, aut artificio acquisita emat prædium, vel aliam rem fructiferam, proprietatis spectat ad filium, & usufructus ad patrem, dum vivit etiam post filij mortem. 84. ibid.
- Filiusfamilias ex delicto non acquirit patri, si cæciter servus domino. 86. 219
- An idem filius fisco carere debeat de seruando illum indemnem, si de peculio à creditoribus patris communiatur vt conueniri potest. 101. 226
- Filius nasciturus in vtero matris latens non existit sub Patris Potestate. 14. 312
- An,

Rerum Notabilium.

An, & qua ratione possit illi à patre testamento, vel à Indice dari tutor. *ibid.*
 Habetur pro nato in iis quæ eius commodum concernunt. 14. 333

Frater.

Frater coniuncti ex vitroque latere excludunt coniunctos ex vno latere tantum. 219. 128

G

Gabella.

Gabella non solvitur pro his, quæ habentur proprij vsus causa. 198. 291

Gradus.

Ultra septimum gradum dicuntur iura cognatorum non consistere, quia ultra illum gradum cognatorum regulariter non existit. 22. 8

H

Habitatio.

Habitatio filij seorsum à patre, & sibi soli negotiantis de consensu patris secundum quorundam locorum consuetudinem habetur pro emancipatione eiusdem filij. 63. 44

Hereditas.

Ius adeundi hereditatem matris filium familias iniussè exheredantis ex persona patris secundum quorundam locorum consuetudinem habetur pro emancipatione eiusdem filij. 208. 113

Occidens testatoris filium priuatur eiusdem testatoris hereditate. 281. 149

Hereditas adita non censetur amplius patrimonium testatoris defuncti, sed ipsius heredis. 282. 149. 284. & 285. 150

Filius in hereditate paterna succedens non tenetur solvere gabellam solui solitam de bonis titulo lucratio acquisitis. 224. circa fin. 150

Filius familias solus, ignorante, ac recusante patre, potest hereditatem sibi delatam adire. 25. 255

Hereditas filiofamilias delata potest eo ignorante, & iniuncto accipi, & adiri à patre. 27. 255

Vnus coniugum potest valide renunciare hereditati, vel legato favore alterius, scilicet, vt ei acquiritur. 108. 258

Matris hereditas filio etsi existenti in castris, seu in militia delata sit ad peculium Castrense non pertinet. 10. fine. 104

Pater sine filio potest adire hereditatem eidem filiofamilias delatam, remissiuè. 35. 417

Pater potest adire hereditatem filio infanti delatam. 36. 317

Pater post vxoris mortem retinens illius dotem filiorum infantium nomine presumitur adire hereditatem matrem. *ibid.* 338. Cessat predicta presumpcio, cum possit seu poterit retinere ratione vsusfructus sibi debiti. *ibid.* item cessat, si adituro venderet in damnum filiorum. *ibid.*

Pater non potest repudiare hereditatem filiofamilias delatam. 17. 458

Pater potest filij nomine heredis scripti, & hereditatem ex fideicommissio restituere iussu restitutionem facere etiam sine iudice, & actiones transferre, non sic tutor sine pupillo. 38. 358

Heres.

Heres solum per fictionem reputatur eadem persona cum defuncto. 80. 48

Heres non potest impugnare factum defuncti. 222. 119

Filius non eo ipso quod filius est heres, & qua ratione *D. Ioan. Angel. B. lissus, de Patria Potestate.*

intelligendum illud dictum, si filius, ergo heres. *ib.* Qui asserit filium esse patris heredem probare debet eum se immixisse hereditati paternæ. *ibid.*
 Occisor an possit succedere heredi occisi in bonis ad eum sine ab occiso, siue aliunde præsentis. 282. 149. & tribus sequentibus. Sententia absolute negans etiam si heres non sit filius occisi, sed extraneus. 282. *ibid.* Sententia negans si heres sit occisi filius, affirmans si extraneus. 283. & 284. 150. Sententia affirmans de quocumque herede occisi. 283. *ibid.*

Si heres occisi sit eius filius, ei occisor non potest succedere non solum quoad bona ad eum ex persona patris occisi peruenient, sed etiam quoad bona omnia, & aliunde obuenta. 283. 150. contrarium quoad bona propria, & aliunde acquisita. *ibid.*

Heres heredis dicitur heres testatoris. 281. 149. non procedit in odiosis. 284. 151

Impugnans testamentum non potest esse testatoris heres, potest tamen esse heres heredis testatoris. 284. 150

Filius spurcius an possit succedere patris heredi in bonis, quæ ad eundem heredem ex persona eiusdem patris defuncti perueniunt. 285. 150

Filius à patre ex iusta causa exheredatus est capax succedendi heredi patris etiam in bonis, quæ à patre proueniunt. 285. 150

Filius occisoris testatoris, à quo erat institutus heres, eidem testatori à patre absque culpa eiusdem filij occiso potest succedere. 286. *ib.* si tamen sit sub testate patris occisoris hereditas acquiritur eidem filio quoad proprietatem, & quoad vsufructum. 285. 150

Filius non tenetur vindicare mortem defuncti, à quo fuit heres institutus contra patrem eiusdem defuncti interfectorum, & c. conuerso. 280. 151

Filius heres institutus à testatore, quem eius pater illo inculpato occidit, in foro conscientie potest tunc adire, & retinere hereditatem seu bona sibi à testatore relicta. donec sibi per sententiam à iudice auferantur. 287. *ibid.*

Filio natiuro potest donari, legari, & etiam potest institui heres. 14. 512

Heres potest venire contra factum defuncti, quando est nullum, & inualidum. 113. 356. & seq. contrarium. 116. 119. 357. Heres tamen reuocans factum defuncti, remque ab illo male alienatam tenetur emptori de euictione. 113. *ibid.*

Heres defuncti bona fideicommissi ab institute prohibita alienari male alienata, potest ab emptore reuocare. 114. 357

Heres, & defunctus censentur esse vna & eadem persona. 117. 357

Filius heres patris potest totam rem suam à patre alienatam emptori soluere illius æstimacionem, seu illam partem pretij, pro qua est heres. 120. 358. & maxime, si res alienata non patitur commodam diuisionem. *ibid.*

An idem possit quis heres defuncti. *ibid.*

Filius heres patris bona fideicommissi familie relicta cum expressa prohibitione illa alienandi à patre alienata potest vindicare ab emptore, licet teneatur emptori, & ad interesse pro quantitate, qua fuit heres ipsius patris. 121. 358

Filius heres patris potest vindicare bona maioratus à patre alienata, tenetur tamen ad euictionem, & ad interesse emptori pro portione qua est heres. 122. 358

Quando patris hereditas est, soluendo filius patris heres vendicans bona sua per patrem alienata, tenetur emptori de euictione, saltem, si filio legitima remaneat illæta. 123. 359

li 3

Hertz.

Repertorium

Hæresis.

- Ob crimen hæresis Patris filius liberatur à Patria Potestate. 11. 30. Etiam ante criminis sententiam declaratoriam. 16
An etiam ob crimen hæresis filij cesset Patria Potestas? *ibid.*
Pater ob hæresim filij non amittit usufructum bonorum aduenturorum filij iam acquisitum. 17. 31
Bona verò eiusdem Castrensia, vel quasi Castrensia confiscantur. *ibid.*
Ob hæresim patris bona filij non confiscantur, neque quoad proprietatem, neque quoad usufructum. 18. 32
Filius an, & quâdo possit, & teneatur accensare patrem de hæren apud censeses fidei, tamen si fecit eundem patrem ob id fore igne circumdandum. 18. 91
Filius an propter hæresim paternam priuatur nobilitate sanguinis, & per accidens patri acquisita, & ea, quam ipse sibi acquisiuit. 267. & 268. 144

Hæreticus.

- Si hæreticus habeat enphyteusim, ea bona non confiscantur quoad proprietatem, sed quoad dominium vite. 18. 12
Filius hæretici succedit in bonis, quæ pater gratuas sive testatur. 247. 265
Nec priuatur emphyteusi antiqua concessa pro se filius, & descendens. *ibid.*
Filij hæreticorum reputantur infames infamia facti. 268. 145

Homicida.

- Homicida priuatur hæreditate interfecti, eaque applicatur fisco. 281. 149
Filij ipsius homicidæ excluduntur ab hæreditate occisi. 281. 149
Plura de exclusione homicidæ, & filiorum eius à successione in bonis interfecti, & siue filij homicidæ venient ad hæreditatem occisi ex persona patris, siue ex persona propria remissæ. 289. 152
Homicida non priuatur ipso iure hæreditate occisi, etiam si sit parricida, sed potest eius hæreditatem adire, & eius hæreditatis bona retinere, donec ei per fiscoem auferantur. 288. 152. Vt iisdem bonis priuatur, requiritur sententia iudicis declaratoria criminis per quam indignus pronuncietur *ibid.* Qua sententia lata fisco auferunt bona eidem interfectori, qui ea vna cum fructibus à die hæreditatis aditæ perceptis tenetur restituere. *ibid.*

Homicidium.

- Homicidium & si per culpam commissum factum absque dolo, & animo occidendi sed sequatur ex percussione facta animo tantum percutiendi non punitur pena ordinaria leuiori, vel graviori pro qualitate culpe. 138. 92
Homicidium priuatum sine culpa, & minimè spontaneè factum non inducit irregularem. 278. 148
Cur homicidium in Iudice condemnante reum ad mortem inducat irregularem ex defectu lenitatis, & eam non inducat homicidium pro iusta defensione propria, vel suorum, & proximi, & priorum bonorum temporalium. 280. 149

I

Ignobilitas.

- Ignobilitas patris in filios transfunditur, patris verò vilitas non reddit filium vilem. 256. 141

Imago.

- Imago aliud est, aliud veritas. 218. initio, & 219. 127. & seq.

Filius qua ratione sit imago patris, non facta, sed naturalis: vti quod imago patris, in filio aliud est, quam patris impressa in annulo, vel in cera. 219. 128.

Impensa.

Modica impensa pro refectione, seu mantenimento, quorum quis habet nōdum usufructum in combebit usufructuario, magna ad proprietarium spectat, à quo repeti potest. 209. 295
In hac materia que dicitur paria, quæ magna impensa iudicis arbitrio relinquendum; sententia Iurisconsultorum communis est. 121. & aliqui altere explicant, quæ modica, quæ magna sit censenda. 211. 295

Impensa facta gratia fructuum percipiendorum que dicitur. 212. 296

Impensa facta à fructuario gratia percipiendorum fructuum siue paria, siue magna non potest repeti, sed compensatur cum fructibus. 212. *ibid.* & quid, si ob iteritatem nulli fructus percipiuntur. *ibid.*

Impensa facta gratia fructuum dicitur, quæ attenta principali intentione facientis ad illum finem facta est ut fructus percipiatur, tamen quoad effectum, sed utilitatem daret post extinctum in usufructus. 213. *ibid.*

Etiam impensa circa rem, seu substantiam rei potest censeri facta gratia fructuum, & etiam si sit magna. *ibid.*

Impensa facta gratia fructuum potest esse talis, sine qua substantia rei non conseruaretur, vel deteriore redderetur. 211. 297

Impensa attenta principali intentione usufructuarij facta gratia fructuum, si daret ultra tempus usufructus, an sit compensanda cum fructibus perceptis, vel ex parte possit repeti, explicatur latè. 214 & 215. 297

Repetitur sententia Alexandri. 216. 298

Quædam dicuntur impensa vtilis, quæ necessaria late exemplis explicatur, & qua ratione eadem impensa modo sit vtilis, & modo necessaria. 217. 298

Impensa in fodiendo sapiens terram arboribus, vel vitibus consistit, et dicitur gratia fructuum, an verò sit vtilis, quæ possit repeti. 218. 299. & quid de impensa facta ac non ita ad reddendam terram aptam ad plantandas vineas ad restituendas collapsas, & c. *ib.*
Impensa facta in debeatando, seu redigendo memore ad culturam, quando censetur ad perpetuum utiliter, & possit repeti, quando cum fructibus compensanda? 219. 299

Usufructuarius impensam vtilem, aut necessariam modicam à se factam ad perpetuum rei utilitatem, & quoad effectum utilitatis se porrigentem ultra ius suum non potest villo modo repetere. 210. & 221. 299. & seqq.

Reprobatur opinio Alexandri. 211. 300

Conductor & Colonus repetit impensam modicam vtilem, aut necessariam, quæ durat ultra tempus locationis. *ibid.*

Maritus impensam modicam, per quam res dotalis aucta sit, non potest repetere. *ibid.*

Impense magne à marito, vel alio usufructuario factæ vtilis, vel necessaria, quæ perpetuum rei utilitatem continent, repeti possunt. 222. 300

Differentia quoad illarum repetitionem inter impensas magnas factas ad perpetuum rei utilitatem, & inter factas gratia fructuum attenta principali intentione facientis. *ibid.* 301

In repetitione impense magne ad perpetuum rei utilitatem factæ detrahi debet valor modice impense ad quam

Rerum Notabilium,

quam usufructuarius, & maritus tenetur. 223. 301
 Impensarum, & meliorationum à marito usufructuario, vel hæredè gratuito fuerit commissio factum, ac redimendum æstimatio de tempore restitutionis consideratur, seu attenditur tam quoad diminutionem, seu dampnum quam quoad lucrum 224. 225. 302

Usufructuarius non tenetur magnam impensam pro refectione, vel conservatione rerum facere de suo, sed potest à proprietario, seu Domino petere pecuniam pro futura impensa. 226. 302
 Non cogitur proprietarius præcisè ad præstandam fructuario dictam pecuniam, sed potest per se impendere, ibid.
 Tenetur fructuarius denunciare proprietario necessitatem impensæ. 226. 302

Impubes.

Impubes etiam infans potest à parentibus religioni offerri. 293. & 296. 155
 An pater contradicente matre possit filium impubertem religioni offerre, & è contra. 297. 155

Incommodum.

Pater innocens ex delicto, & casu filij non debet sentire incommodum, neque obligari. 163. 201
 Sicut nec filius obligatur, aut incommodum sentire debet ex patris delicto. ibid.

Incontinenti.

Verbum *incontinenti* pluribus modis accipitur, qui explicatur. 149. 64

Infamia.

Infamia facti dicitur ob bonos mores, & probatam vitam. 269. 145

Infidelis.

Filij infidelium infantes si longè absint, & separati sint à parentibus, possunt parentibus inuitis à Christianis baptizari. 327. 167. & quid si parentes infideles possint consuli, vel sint præsentibus. ibidem.

Vtrum infantes filij infidelium, qui temporaliter sunt Principibus, & Dominis Christianis subiecti possint inuitis parentibus licitè baptizari. Affirmant posse ab ipso Principe, seu Domino, vel de eius autoritate, non postea privata persona propria auctoritate, neque ab alio Principe etiam Summo Pontifice, quibus parentes temporaliter non sunt subiecti. 328. 167. vbi & an Dominus iuxta hanc affirmatiuum tenetur eosdem infantes baptizare. ibid.

Ingratitudo.

Ingratitudinis turpitudò. 78. 47
 Emancipatus ob ingratitude contra patrem non redigitur in Potestatem Patris, quando eum pater coactè, & iussu Iudicis emancipauit. 81. 48
 Filius (idem de filia) semel à Patria liberatus Potestate per emancipationem ex necessitate factam, non potest propter ingratitude renocari in Patris Potestatem. 82. 48

Iniuria.

Iniuriam non facit alteri, qui ei beneficium non confert. 62. 44
 Filius, & pater censentur vna persona, & iniuria facta patri censetur facta filio. 87. 73
 Iniuria à parente, à lovè sanguine coniuncto, & præcepto in dubio non præsumitur facta animo iniuriandi. 116. 89
 Ad præsumendum nec ne animum iniuriandi consideranda persona iniuriantis, an talis sit, quæ faciat cessare præsumptionem iniuriæ. ibid.

Pater intolerabili iniuria afficiens filium cogi potest filium emancipare implorato Iudicis officio, non datur autem contra patrem iniuriarum actio. 132. 90

Iniuria facta filiofamilias censetur facta patri, & etiam si filius volens passus sit iniuriam. 180. 108

Pater naturalis, pro iniuria illata filio naturali, vel spurio iniuriarum non agit, neque etiam mater. 186. 111.

Neque filius pro iniuria patris facta. ibid.

Iniuria facta vni de familia, seu cognatione censetur facta omnibus de eadem cognatione. 187. & vique ad quem gradum. ibid.

Censentur tamen omnes offensi quoad animi affectum non quoad commodum. ibid.

Vnde omnes repelluntur à testimonio, nec possunt esse Iudices in causa iniuriæ coniuncto, seu consanguineo factæ. ibid.

Possunt omnes pro iniuria consanguineo, seu coniuncto illata accusare, & agere, & quis ordo in agendo inter eos servandus. 187. 111

Non possunt pro eadem iniuria agere civiliter ad contumeliam æstimationem, nisi in sua potestate habeant coniunctum, qui iniuriam passus est. ibid.

Pro iniuria illata seruo, vxori, nurivè, ac sponsæ iniuriarum actio civiliter competit Domino, marito, sponso, & socio. 188. Marito tamen non competet, si iniuriatus putabit esse viduam, vel non esse vxorem talis mariti, sed alterius ibidem.

Pro iniuria tamen facta seruo non competit Domino actio iniuriarum civiliter, nisi in duobus casibus, quæ explicantur. ibid.

In aliis casibus Iudex ex officio potest, & debet punire eum, qui seruo iniuriam grauem fecit. 188. 112

Seruus tamen ipse, qui in iure pro nullo reputatur, iniuriarum actionem etiam post iniuriam acceptam manu missis non habet. ibid.

Pro iniuria facta Monacho, Clerico, Cini, Vassallo Abbati, Episcopo, Ciuitati à Domino feudi, iniuriarum actio criminaliter, civiliter tamen iniuriarum agere non possunt, nisi iniuria sit facta in eorum contumeliam. 188. 112

Pro iniuria marito facta vxor iniuriarum agere civiliter non potest, & cur, nisi iniuria æqualiter langat etiam vxorem, & explicatur. 188. sine. 112

Ex iniuria facta filiofamilias nuptæ iniuriarum actio civiliter nascitur illi, eius patri, in cuius potestate est, marito, & mariti patri, seu socio, qui eundem maritum in potestate habet. 189. & per vnius actionem non tollitur, alterius actio. ibid. & quis eorum in agendo sit præferendus, maximè quando pater, & iocer concurrent. ibid.

Et si pro iniuria sibi illata filiofamilias competit iniuriarum actio civiliter, illius tamen exercitium habet pater præsens, & eo absente illius procurator generalis, & specialis. 190. 113

Patre, & eius procuratore absentibus, vel non idoneis eidem filiofamilias competit eiusdem actionis iniuriarum exercitium, item si procurator præsens negligat, vel colladat. ibid.

Si pater sit præsens, & nolit agere, vel distat, vel condonet iniuriam filiofamilias offensus non datur iniuriarum actio civiliter. ibid.

Pater ratione Patris potestatis potest repellere filium iniuriarum, qui suam propriam iniuriam prosequeretur. 190. circa medium. ibid.

Pater pro iniuria filiofamilias facta potest, si velit suo tantum nomine, & ad sui utilitatem, seu ad consequendam penalem iniuriæ æstimationem agere. 191. 113. Quod si fecerit filius non potest ad eandem æstimationem pernam agere. ibid. & è contra vbi filius ipse pater, & eius procurator absente egerit postea patri actio non competit. ibid.

Iniuriarum actio ex lege Cornelia pro iniuria filiofamilias facta illi tribus modis, seu causis in l. lex Cornelia in principio, ff. de iniuria explicatis soli filio

Repertorium

- lio competit. 192.114
- Pro illdem tamen iniuriis, pro quibus in d. *l. lex Cornelia* d. d. e. iniuriarum actionem ex lege Cornelia potest pater proprio nomine ad vindictam iniuriz insentire actionem iniuriarum pactoriam, & ratione Patrie Potestatis habet exercitium actionis iniuriarum ex lege Cornelia filio quoad proprietatem competentis. 192. & 193.114
- Non potest tamen pater, etiam si eius filius occisus sit agendo criminaliter ad punishmentem corporalem impedire, ne occisus gratia criminis per Principem fiat. 192. *ibid.* vbi quod Principi, & Reipublicz iniuriarum actio competit, ideoque potest iniuriam subdito factam remittere. *ibid.*
- Pro iniuria nepoti ex filio in sua potestate existente facta anus paternus presentis, & non pater nepotis habet iniuriarum actionem pactoriam, pater vero abente ano. 194.115
- Distinctio preambula pro explanatione difficultatis, an pater possit remittere iniuriam filiofamilias factam. 197. *ibid.*
- An iniuriam filiofamilias factam, pro qua patri, & filio iniuriarum actio pactoria competit, possit inuito filio remittere absolute, ut filius postea amplius iniuriarum agere non possit actionem sententia negatiua. 195. 197. *ibid.* Affirmatiua 199. & 200. 116. & sic post factam remissionem neque pater, neque filius potest amplius agere actione iniuriarum, unde & idem pater non tenetur cauere de rato. *ibid.* Filius vero non potest eam iniuriam remittere valide in preiudicium patris, qui ea remissione non obstante etiam nomine filij iniuriarum actionem potest intentare. *ead.* 200. *ibid.*
- Sententia communis asserens patrem posse remittere iniuriam filiofamilias factam, pro qua datur iniuriarum actio pactoria pluribus, modis limitatur. 201. & seq. 117.
- Primo limitatur, in patre absente non relicto procuratore. 201. *ibid.*
- Secundo in patre furioso etiam mediante eius curatore. 202. *ibid.*
- Tercio in patre vili, & abiecta persona, si filij est honesta. 203. *ibid.* vbi quod non est bona consequentia pater est vilissimus, ergo filius vilissimus, semper tamen sancta, & honesta persona patris filio videri debet. *ibid.*
- Quarto limitatur eadem communis in iniuria filiofamilias facta a persona illi coniuncta, quae tamen limitatio reprobarur. 204. & quatuor sequuntur. *ibid.*
- Quinto limitatur eadem affirmatiua in iniuria iniuncti thori ratione adulterij vxoris filijfamilias. 209. 119
- Sexto in iniuria filio emancipato illata. 210. *ibid.*
- Septimo limitatur, ut non possit pater iniuriam filiofamilias factam in preiudicium filii, ut Iudex nequeat inquirere contra delinquentem. 211. 119
- Octauo limitatur eadem communis, ut remissio iniuriz filiofamilias illata a solo patre facta non prosit delinquenti stante statuto, quod pax habeatur ab offenso. 212. 119
- Et si patris, & filij persona a iure fingatur vna, & eadem, proprie tamen, & reuera alia est persona patris, alia filij. *ibid.*
- Vtrum iniuriam filiofamilias factam, pro qua datur iniuriarum actio ex l. *Cornelia*, pater inuito filio possit remittere. Affirmatiua 213. 120. Negatiua *ibid.* Proponitur praxis Senatuz Mediolanensis & Curiz Romanaz. *ibid.*
- Mater non potest remittere iniuriam filio factam. 210. 119
- Remissio iniuriz filiofamilias illata et si non nocet
- fisco, nocet filio offenso, & qua ratione 211. *ibid.*
- In actione iniuriarum pro iniuria filiofamilias illata an, & quando tenetur cauere de rato, seu si iurium cuius nomine agit, rem ratam habiturum. 214. vbi id latè explicatur. 120
- Inquilinus.*
- De expulsionem inquilini a domo conducta, an, & quando sit, vel non sit permissa remissio. 214. 134
- Inuafor.*
- Occidens iniustum inuaforem ad sui necessitatem defensionem non efficitur irregularis. 207. 80
- Iniustum inuaforem licitum est occidere cum moderamine inculpate tuleriz. 134. 91
- Inuentarium.*
- An tenetur pater adententiarum eorundem inuentarium conficere 730. & tribi seq. 216 & seq.
- Inuentarij confectio tangit eos, qui rationem reddere tenentur. 30. 216
- Filius Patris heres si acceptit hereditatem paternam cum beneficio inuentarij, non tenetur stare alienationi rei suae per patrem factae, nisi quatenus & pro ea portione, quae de bonis hereditatis paternae ad eam peruenit. 127. 160. Et sic, si nihil de bonis habuit, potest vindicare rem totam. *ibid.* Item, si non sit heres vniuersalis, sed in quota, non tenetur stare alienationi pro ea parte, qua non est heres, & qui si non fecerit inuentarium, & quae differentia in filiis, qui confecit inuentarium, & eum qui non fecit. 127. & 128. *ibid.*
- Iudeus.*
- Iudej habent filios in Potestate, si eo ipsi filij sint Iudei. 27. 9. & si sint impuberes pater illis potest substituere pupillariter. *ibid.*
- Si filius Iudej efficiatur Christianus, per Baptismum liberatur a Patria Potestate. 28. 9. Intelligitur quoad actus odiosos, & praediciales, non quoad effectus profanos. *ibid.*
- Iudej Principibus Christianis temporaliter subiecti tantum civiliter non sunt proprie illorum serui, & habent rerum suarum dominium, & alia quae sunt Romanorum ciuium. 329. 168
- Habent etiam in filiis Patriam Potestatem iure Civilis inductam. *ibid.*
- Index.*
- Quibus remedijs agendum, quidque facere debeat index in controversia cuius quis sit filius, sub cuiusque potestate remissio. 144. 95
- Indicium.*
- Inter patrem, & filium regulariter non potest esse indicium §. 54. Id non procedit, quando agitur de persona, & libertate. *ibid.*
- Indicia indubitata quae dicantur, & sint. 75. 70
- Iuramentum.*
- Iuramentum obligationem naturalem efficacem reddit, & actionem vtroque iure product. 120. 263
- Iuramentum tollit vinculum patris potestatis. *ibid.*
- Iurisdicchio.*
- Pater habet quandam civilem iurisdictionem in filium & tenetur facere tum viuere secundum leges naturae. 291. 158
- Ius.*
- Ius Praetorium honorarium est appellatum, & curi 181. 109
- Pater habens ius nominandi, seu eligendi, potest nominare filium, sed non se ipsum. sine. 127
- Iura, & privilegia patri concessa censentur competere filiis. 229. 139

Rerum Notabilium.

L

Laudimium.

Laudimium non tenetur solvere de re emphyteutica, in qua succedit patri. 224. fin. 130

Legatum.

Legatum certæ quantitatis ab extraneo factum filio vel filiarum cum commemoratione patris præsumitur factum non patris, sed ipsius filij, vel filiarum contemplatione, & est aduentitium. 18. 193. & etiam si nulla filij, vel patris extent benemerita, nullaque singularis affectio, vel alia causa, qua conici possit, quod testator plus vult, quam alteri relinquere voluit. *ibid.*

Legatum ab avo paterno factum nepoti legitimo ex filio ipso simpliciter factum præsumitur factum potius contemplatione nepotis quam filij, & aduentitium, & validum, et si aliud sentiant aliqui 22. 195

Legatum filiofamilias relictum in dubio relictum præsumitur contemplatione ipsius filij est aduentitium 31. 199

Pro solutione legatorum simplicium è legatariis ipse hæres est legatorum actione personalis, vel ex testamento. 188. 188

Onera hereditaria, & legata sunt ab hærede sustinentur, & præstanda. *ibid.*

Si onus collecti tributis, &c. impostum ante acquisitionem usufructum, esset tam magnum, & tanti valoris, vt absorberet omnes fructus usufructus, & redderet inutile legatum, usufructus, si illud deberet, à fructuario solui, non tenetur usufructuarius solvere. sed proprietarius 200. 292

Intelligitur, si legatum esset omnino inutile, secus, si aliquo modo utile, & qua ratione cognoscatur esse vel non esse prolixè inutile. *ibid.*

Legitima.

Patre vivente legitima non est debita filio, sed solum post mortem patris potest filius illam petere. 163. 101

Filco ob filij delictum vivente patre non debetur legitima 163. 101

Statum disponens, vt legitima filij vivente patre ob filij delictum publicetur est crudele, & inhumanum & strictissime intelligendum. *ibid.*

Filio criminoso condemnato ad certam penam pecuniariam non tenetur pater, nec cogi potest solvere condemnationem de suo, vel de legitima filij. 164. 101 Et quid, si multa esset modica. *ibid.* limitatur, si filius esset capite damnatus, & assignatione legitime filius se liberaret. *ibid.* fin. 101

Quidquid à patre inter vivos datum est respiciens utilitatem filij in legitimam imputatur. 170. 104

Datum à patre filio ob causam militie emendæ imputatur ei in legitimam. *ibid.*

Item imputatur in eius legitimam datum filio ob aliquam causam, maxime si sit necessaria, & coacta. *ibid.*

In legitimam filij imputatur dos, & donatio propter nuptias, non autem simplex donatio à patre facta filio, & que sit differentis ratio. 170. 104

Patri debetur legitima bonorum filij post filij mortem 272. 146.

Pater à filio gratatus fideicommissio an possit detrahere legitimam, & Trebellianicam. 272. 146

Filiosfamilias non tenetur in legitimam imputare quæ sita ex tempore lucro. 96. 123

Filius à patre in sola legitima institutus & nihil à patre habens ultra legitimam, vtrum possit totam rem suam à patre alienatam revocare, & non te-

neatur de evictione pro rata legitima. Affirmativa, 124. & 126. Contraria 125. Et quid si filius inmentarium non confecerit. 126. fin. 359

Bona paterna pro legitima alimentis, & dote an sint filij hypothecata. 124. & 125. 359

Creditoris patres an præferantur filiis quoad legitimam. 125. 359

Quæ onera, seu gramina legitime filiorum possunt vel non possunt imponi 125. 359

Legatari.

In quo consistat defectus legitimitatis. 280. 149

Lex.

Leges in providendo filiis magis confidunt de patre, quam de matre. 157

Leges loquentes de filiis regulariter, intelliguntur tantum de filiis naturalibus & legitimis. 41. 12

Lex statens exheredationem filij posse ob certas causas fieri extenditur ad similes causas. 18. 56

Lex taxativè loquens etiam in odiosis, & penalibus extenditur ad alios similes casus, in quibus est identitas rationis. 18. 56

In iuxta leges Civiles permittitur patri iure Patrie Potestatis impune occidere filium adulterum, in adulterio deprehensum simul cum adultera, & eadem leges referuntur. 46. 63

Prefatæ leges civiles non sunt vsu abrogatæ, sed adhuc viginti. 46. & 47. *ibid.*

Lex loquens in faciente comprehendit mandantem. 88. 74

Verba legis, vel cuiuscumque alterius dispositionis proprie, & strictè, & in potiori significata sunt accipienda. 2. 22

Lex fingendo quando aliquid statuit, verè facere dicitur. 20. 128

Lex quando vult idem per omnia esse in casu ficto, ac in vero, idem iudicatur de casu ficto, vt de vero. 220. 129

Liber.

Liberorum appellatione comprehenduntur omnes descendentes saltem quoad trinepotem. 32. 10

Libri causa studij à patre dati, seu traditi filio, sine emancipato, sine in potestate in dubio, an, & quando præsumantur ei donati. 30. & 31. 319. Et quid, si pater non dederit ipse libros, sed dederit pecuniam ad illos emendos, 30. *ibid.* quid etiam, si pater libros nomine filij emptos illi non tradiderit. 32. 320

In dubio vrgentibus censetur pater donasse libros, si tradidit filio acti Doctore, vel filio scholari, qui postea vino patre effectus sit Doctore. 33. & quid, si filius compleverit studium, & effectus sit Doctore post mortem patris. *ibid.*

Libri à patre filiofamilias donati causa studij an sint per filium conferendi cum fratribus, & in legitimam imputandi. Referuntur varis responsiones iuxta varias distinctiones, & resoluitur dubitatio nonnullis assertionibus. 35. 36. 37. & 38. 320. & seq. & quid si libros à patre nomine filij scholaris emptos pater ante mortem eidem filio non tradiderit. 39. 321

An libro, & alia sibi causa studij à patre donata, si tempore mortis patris extent, teneatur filius adducere ad colationem. 40. & 41. 321. & seq.

In casu, quo libri debent conferri, collatio non intelligitur de ipsis libris, sed de illorum estimatione habito respectu ad tempus divisionis & collectionis. 42. 322

Liberatio.

Ad liberationem, an sufficiat patris confessio de receptione pecunie, vel debeat apparere de vera, & reali numerali. *ibid.* 351. An in confessione debeat exprimi qualitas legitimi administratoris, *ibid.*

An

Repertorium

An pater debeat cauere de restituendo eandem pecuniam quantitatem a debitore filij receptam finito usufructu post eius mortem. 91. sine. 35. 1

Libertatis.

Quis non potest renunciando libertati sibi praedicare 74. 46

Libertas est inestimabilis. 3. 52. Illi tamen vita praefertur. ibid.

Libertas humano generi est connaturalis, quae ab omnibus expetitur cunctis aliis bonis anteferenda, & quae est optimum hominis bonum, maximum, pretiosissimum & inestimabile. 145. 95

Libertas est maxime fauorabilis, eiusque fauore, & occasione plurimae res constitutae sunt, & stricti iuris rigores relaxati. ibid.

Legatum libertatis, & libertatis consequentiae causa, & pro redimendis captiuis relinquuntur, dicitur prius, & ad pias causas, quod procedit etiam in captiuis ex delicto. 143. ibid.

Lis.

Qua de causa potest esse lis inter Dominum, & seruum. 5. 34.

Locatio.

Pater legitimus administrator bonorum filijfamilias potest ad breue tempus non excedens nouennium locare bona filij aduentitiae, cui locationi filius tenetur stare post patris obitum, aut administrationem eius finitam. 78. 147

An possit etiam locare ad longum tempus, & ultra decennium. Afirmatiua. 79. ibid. Negatiua. 80.

Quae limitatur, vt valeat locatio ad longum tempus & illi stare debeat filius, si sit à patre facta ex causa necessaria, & valde utili. ibid.

Quae locatio dicatur ad longum tempus. 78. 147

Locatio ad longum tempus an sit species alienationis, & transferat in conductorem ius in se, dominium, & transit. Negatiua. 80. Afirmatiua. 81. & an haec afirmatiua non tantum quoad effectum inualiditatis, sed etiam quoad effectum incurfus poenarum. 81. ibid.

Pater ob locationem aduentitiorum filij ad longum tempus non potest ab administratione remoueri. 81. ibid.

Locatio ad longum tempus à patre facta an sustineatur si in ea sit adiecta clausula, seu pactum, vt in conductorem nullum dominium, nullumque ius transferatur. 82. 148

Locator.

Locator domus potest conductorem inuitum expellere durante tempore locationis pro vlu proprio, quando sibi superuenit necessitas habitandi domum ipsam. 292. 113

Idem potest facere ob superuenientem necessitatem filij, vel filiae, cui necessaria esset domus ad habitandum. 292. 113. an vero solum ob necessitatem filij in potestate existentis, vel etiam sibi iuris, ac fratris, & sororis. 293. ibid. & quando censetur sufficiens necessitas filij. ibid. sine.

Necessitas propria locatoris quae dicitur, eodem. 293. 114

Prinilegium iuris quod domus locator possit pro vlu proprio ob superuenientem necessitatem expellere domo conductorem inuitum est odiosum, & non extendendum. 293. 114. Habet locum tantum in domibus causa habitandi necessariis, non autem in praedijs rusticis, seu agris. 293. ibid.

Ob superuenientem necessitatem, propter quam domus locata sit necessaria locatoris parentibus pro habitatione potest locator expellere conductorem inuentum durante tempore locationis. 294. 114

Lucrum.

Lucrum omne, quod filiusfamilias ex bonis patris ac-

quirit absque sua opera, & industria, totum est profectitium. 63. 211

Lucrum, quod filiusfamilias concurrente opera, ac industria sua, seu labore suo acquirit est substantia aut re, vel pecunia patris, an totum sit profectitium, vel mixtum, partim profectitium, partim aduentitium. 64. ad 77. ibid. & seq.

Glossa & aliorum sententia quod sit totum profectitium, si filius lucrans cum patre in eadem domo moratur, & ab eo aliter. 64. ibid. Limitationes huius sententiae. 66. & 67. 212

Bartholi, & aliorum sententia, quod lucrum, quod filiusfamilias ex re, aut pecunia patris suo labore, opera, aut industria interveniente facit, aut acquirit sit mixtum, scilicet pro parte profectitium patri acquisitum, & pro parte aduentitium filio quoad proprietatem, & patri eo viuentis quoad vsumfructum acquisitum. 68. 212. Ex qua parte, si filius à patre alitur, deducenda est alimentorum aestimatio patri restituenda. ibid. 213

Filiosfamilias, qui suo labore suae industria potest lucrari quantum sufficit ad sua alimenta, vel ad aliorum partem, non tenetur pater ad alimenta, vel integra alimenta. ibid. sine.

Lucrum mixtum partim aduentitium, & partim profectitium est, quod facit filiusfamilias exercendo mercatoriam ex pretio praedij sibi assignati à patre ad alimenta venditi. 69. ibid.

Quando filiusfamilias tempore paternam duplo iusti pretij vendit ex industria excessus pretij, ultra usum valorem est aduentitium, non profectitium. ibid.

Quando filiusfamilias ex fructibus (quos cum patrimonium viuendo non consumpsit) praedij sibi assignati pro alimentis emit praedia aliqua, vel exercuit mercatoriam, & lucratus est, an totum lucrum sit profectitium aut totum aduentitium, vel partim profectitium, & partim aduentitium. ibidem.

Quando filiosfamilias cum re, seu pecunia patris negotiatus, & lucratus fuit & lucrum est partim profectitium, partim aduentitium, an inter patrem, & filium dividendum sit aequis portionibus, vel iudicis, seu boni viri arbitrio, & quid iudex obseruare debeat in hac diuisione. 75. 215

Lucrum ex pecunia dotali à filiosfamilias acquisiti, an pater habeat vsumfructum. 73. 243

Patre mortuo tempore mortis uxoris filij, qui erat in potestate patris viuens lucrum dotis à statuto delatum marito acquiritur filio, & tanquam aduentitium non venit communicandum cum fructibus. 74. ibid.

Vbi statutum lucrum dotis uxoris praemortuae defert expresse marito, si filiosfamilias coniugatus onera matrimonij sustinuit illius vel profectitium est lucrum dotis suae uxoris praemortuae quoad proprietatem, & patris quoad vsumfructum tantum, & non communicandum cum fructibus. 75. ibid.

Si pater ipse sustinuit onera matrimonij ex propriis bonis, an illud dotis lucrum patri acquiratur, sitque profectitium, an vero filio, & sit aduentitium, sententia quod sit profectitium. 76. altera sententia quod sit aduentitium. 77. & 78. ibid.

Lucrum dotis proueniens vni ex sociis omnium bonorum communicari debet cum aliis, si omnes onera matrimonij sustinuerunt. 76. & 78. 246

Et in statuto de lucro dotis uxoris defunctae dicitur, qui dotem recepit, mortuae uxoris dotem lucratus, an illud lucratus pater, qui dotem recepit & onera matrimonij sustinuit. 79. 249

Lucrum.

Acquisita à filiosfamilias cum pecunia patris per lu-

Rerum Notabilium.

dam illicitum nullo modo, patri acquiruntur 87.
220
Qui sint ludi illiciti, & prohibiti tam laicis, quam Clericis. *ibid.*

Aleum nomine qui ludi veniant. *ibid.*
Ludus Scachorum an Clericis sit prohibitus. 87.
fine 221

Filiusfamilias per ludum licitum lucrans an querat patri vel sibi, & an huiusmodi lucrum sit profectum in totum, vel secundum partem, & quando totum aduentitium. 88. & 89. *ibid.*

Lucrum à se per ludum licitum acquisitum an possit filiusfamilias ludo exponere & perdere, sine continendo ludum cum eo, à quo lucratus est, sine in alio ludo ludendo cum eodem collatore, vel cum quocumque alio, è quo minimè lucratus fuerat in primo ludo, ita quod colludens lucrans nihil teneatur patri, vel ipsi restituere, nec filius amicum lucrum teneatur in diuisione paternæ hereditatis adducere. 90. & pluribus sequentibus. 221. & seq.

Filiusfamilias pubes potest bonis Castrensibus lude- re licito ludo lucrari, & perdere, & quando id etiam ei permittatur cum bonis paternis profecti- tis, & aduentitiis. 90. 93. & 94. *ibid.* & seq.

Filiusfamilias pubes an possit bona aduentitia sine patris consensu exponere in ludum, ita quod, si amittat ea sine dolo, & frande colludentis is lu- crata non teneatur ea patri, vel eidem filio restituere. Latè explicatur, ubi an pater præsumatur condona- re emolumentum vniuersum, & ad quid patre exi- gente à collatore restitutionem teneatur filius erga eundem collatorem. 95. *ibid.*

M

Magistratus.

Magistratus à Latinis honos appellabatur. 181.
109
Prætor Magistratus nomine intelligitur, & ex omni- bus Magistratibus, solus ius constituebat. 181.
ibid.

Maioratus.

Maioratus potest constitui vel ex bonis propriis Prin- cipis, vel ex bonis priuatorum licentia Principis. 44. 239

Quando maioratus ex licentia & autoritate Prin- cipis constitutus ex bonis propriis priuatorum obue- nit filiofamilias, an pater in eius bonis habeat vniuersum eodem filio viuente maioratum pos- sidente. Negatiua. 48. Affirmatiua probabiliter. 49. ubi & satisfit argumentis Negatiuæ. 240. & seq.

In bonis maioratus filius, & quilibet successor habet verum dominium, & proprietatem. 49. 240

Vniuersus patris in bonis maioratus ad filiumfami- lias peruenti cessat, seu finitur morte filij. 50. 241

Maritus.

Maritus in duobus casibus potest impune occidere vxoris lux adulterum. 47. 64

Mater.

Mater non habet filios in potestate. 5. 5
Respectu matris filius non dicitur filiusfamilias, sed simpliciter filius. 17. 7

Mater non habet ius in bonis, neque in persona filij nihilque illi per filium acquiritur, etiam quoad vniuersum, neque habet administrationem con- runderum bonorum filij. 18. 7

Mater in successione filij sui præfertur aho in succes- sione, non tamen aucter ab aho paterno vniuersum, quem habebat in bonis viui nepotis iure Pa-

trix Potestatis. 19. 7
Mater est potior, quam pater in detinendo apud se fi- lium, quando pater us expedit esse apud matrem. 142. 95
Mater non est legitima administratrix bonorum fi- lij & cur? 97. 255

Matrimonium.

Filia per Matrimonium à Patria Potestate liberata, effecta vidua non reuincit in Patriam Potestatem. 21. 9

Legitimum Matrimonium intelligitur iuxta ius Ca- nonicum. 10. 10 & quid si fuerit contractum omni- bus culpabiliter denunciationibus. *ibid.*

Iure communi per Matrimonium filiusfamilias, & fi- lia non liberatur Patria Potestate. 21. 33

In Hispania, & Lusitania iure speciali filius, & fi- lia Matrimonio contracto cum relationibus effi- cientur sui iuris tanquam emancipati. *ibidem*, & etiamsi contraxerint Matrimonium absque patris consensu. *ibid.* & sic pater non habet amplius vni- uersum, quem antea habebat in illorum bonis aduentitiis. *ibid.*

Filiam nuptam, quæ ratione matrimonij non eximitur à Patria Potestate, an possit pater renocare apud se causa corrigendi illam, vel ob matrimonium dis- soluendum. 143. 95

Quando pater habet filium in potestate, & cohabitant ad eundem patrem præcant onera matrimonij. 71. 247

Miles.

Miles censetur habere ministerium non habens an- nexam dignitatem. 244. 136

Militis privilegium quando non transeat, & quando transeat ad filios, & vxorem. 244. & 245. 136

Moderator.

Quilibet rei suæ moderator & arbiter. 62. 44

Monachus.

Patre effecto pro perfectionem Monacho an statim fi- lio debeat à Monasterio dari legitima ex bonis patris cum suo vniuersum. 48. 41

Mors.

Mors propriè dicitur, quando quis naturaliter mori- tur. 1. 19

Patre & filio iussè ad mortem condemnatis, & data filio vita, si vellet occidere, seu suspendere patrem, an liceat filio optionem acceptare & patrem in- terficere. 136. & 137. 91. & seq.

Occidisse dicitur, qui mortis causam præbuit. 274. 147

Mors.

Morum, & legis nomine quid intelligatur. 3. 4

Mulier.

Mulier nubendo transit in familiam viri & eius con- ditione tenetur. 16. 7. est caput, & finis suæ familiz. *ibid.*

Reprobatur dictum Gabrielis. conf. 50. 29. de muliere reperta cum eius Aduocato in aliqua Camera se- creta. 70. 69

Mulier est suæ familiz, & caput, & finis, & quæ ratione. 249. 138

Munus.

Fæminis denegantur corporalia munera. 243. 136

Patre excusatur à munere tutelæ propter filios in acie belli pro Republica amissos, & quid, si in acie vulnerati in Castris, seu domi ex vulnere mortui fuerint. 274. 147

N

Nati.

Nati ex filiabus non sunt de familia aui maternæ sed patris ipsorum. 247. 137

Necessitas.

Repertorium

Necessitas.
 Concessa alicui ex necessitate eatenus durans, quatenus durat necessitas. 5. 54
 Pater naturali pietate tenetur subuenire filio grati necessitate presso, & c. contra. 245. 95
 Non est subueniendum ei, qui sua culpa incidit in necessitatem. 154. 98
 Ad succurrendum proximo in extrema necessitate constituto licet victuram rem alienam animo componendi. 325. 166

Nepos.
 Nepos censetur verè, & immediatè natus de, & ex corpore aui sui. 217. 126

Nobilitas.
 Nobilitas promeniens ex stirpe, & sanguine patris descendit ad omnes descendentes. 230. 131. & non amittitur propter ignobilitatem cognatorum patris. ibid.
 Nobilitas ex accidenti acquisita ratione alicuius dignitatis triplex. 231. 131. & vsque ad quem gradum transeat in descendentes. 232. ibid. & an extendatur ad filios susceptos à patre, antequam ipse obtinisset dignitatem. 233. 132

Nobilitas acquiritur per acquisitionem feudi factam à Principe habente potestatem conferendi Nobilitatem, & an feudo dimisso amittatur. 245. 132
 Nobilitas per filium acquisita, & privilegia filio concessa an ascendant, seu transeat ad parentes. Affirmatiua 271. 145. Negatiua 272. 146. Affirmatiua approbatur absolute quoad nobilitatem. 273. 146.

Ratione dignitatis, & nobilitatis à filio alioque infirmis fortis acquisitæ cohærentur, & nobilitantur parentes, & cæteri eius consanguinei. 273. 146
Notitia.
 Admissus ad habitum religiosum ante pubertatem completam non incipit esse propriè notitiis, nisi à die completæ pubertatis, gaudet tamen privilegio Canonis concessio notitiis. 310. 158

Nuptia.
 Propter incestas nuptias consummatas pater Patria Potestatis. 210. 45
 Pater per transitum ad secundas nuptias non amittit vsum fructum sibi quaratum in bonis aduentitii filiorum primi matrimonij. 170. 279
 Pater transiens ad secundas nuptias quoad bona mobilia ex prioribus nuptiis habita tenetur satisfacere de illis restituendis, vel restituendo illorum pretio, sine restituenda illorum affirmatione filiis primi matrimonij. 171. 280
 Pro securitate restitutionis filij primi matrimonij faciendæ omnia bona parentis ad secundas nuptias transfertis sunt tacite hypothecata. 173. sine. 280
 Pater ad secundas nuptias transiens an teneatur cauere remissuè. 7. 330

O
Obligatio.
 Obligatio naturalis inter patrem, & filium familias consistit. 120. 263
 Ex simplicis donatione à patre filio familias facta oritur obligatio naturalis. 120. 163

Offici.
 Filius an ob famis necessitatem, vel aliam virgentem, an possit à patre dari in obfidem. 17. fin. & 19. 56
 Per confessionem, seu dationem alicuius in obfidem non alienatur, nec obligatur persona, neque aliquid ius transfertur, præterquam retentionis. 19. 57

Filius in sacris Ordibus constitutus ob virgentem necessitatem famis, vel aliam non potest dari in obfidem. 19. 57
 An, & qua ratione Abbas possit religiosum subditum dare in obfidem ob commodum Monasterij. 19. ibid.

Occidere.
 Olim permixtum fuit patribus ius occidendi liberos, postea adeptum est. 17. 60
 Pater ex intervallo occidens filium in adulterio deprehensam punitur tantum pena extraordinaria. 49. fin. 64
 Pater, qui imprudenter occidit filium, est magis dignus commiseratione, quam pœna. 138. 92
 Explicantur duo casus filij per imprudentiam, & inadvertentiam culpabilem à patre occisi. ibid.

Odiosa.
 In odiosis fit in iure extensio de persona ad personam. 89. 74
Offensa.
 Vbi est permixta offensa est illicita defensio. 129. 90
Officiales.
 Officialis Reipublicæ, quando præsumatur bona, quæ post promotionem ad officium acquisiuit ex bonis Reipublicæ acquisisse. 76. 216
Officium.
 Enumerantur quedam officia, quæ habent annexam dignitatem, & nobilitatem, ratione quorum illa officia habentibus competunt specialia privilegia, & sunt Doctores, Decanatus, Officium Advocationis, seu patrocinandi in fauorem fisci, Clericatus, Senatoratus. 239. 134
Onera.
 Onera realia rei annexa, etiam mixta in quemcumque possessorum cum re ipsa transeant, & personas rem ipsam possidentes. 191. 189
 Et si bona alterius nomine descripta, & registrata reperiantur, nihilominus possidens, & percipiens fructus ad præfata onera tenetur. ibi versus finem.
 Ad eadem onera tenetur non solum principalis fructuarius & percipiens integros fructus, sed etiam tenetur quicumque habens partem fructuum. 192. 289

Ordo.
 Ordo siue non sacer, siue sacer etiam Presbyteratus non eximit filium familias à Patria Potestate, & si secus aliqui censerant. 53. & 54. 42. Neque etiam militia. 55. 43. Neque Dignitas Doctoratus, seu titulus litorisperiti. Quamuis contrarium affirmauerint plures litorisperiti. 56. & 57. ibid.

P
Paganus.
 Paganorum infantes venales apud Christianos expressi possunt licitè baptizari. 327. 167
Parentes.
 Parentum mores, & vitia generatione ipsa quasi transfunduntur in filios. 257. 141
 Melior est bonus natus ex parentibus à virtutibus alienis, quam bonus natus ex parentibus bonis. 269. 145
 Parentum vitia non maculant filios ex Chrysolomo, latè, & eleganter. 269. 145
 Parentes infideles ex vi præcepti tenentur fidem suscipere, & Baptismum recipere & curare, vt filij baptizentur, & in fide instituantur. 322. & 323. 165. Negligentes autem implere hoc præceptum tam quoad seiplos, quam quoad filios, ob

Pater.
 Pater naturalis inter patrem, & filium familias consistit. 120. 263
 Ex simplicis donatione à patre filio familias facta oritur obligatio naturalis. 120. 163
Offici.
 Filius an ob famis necessitatem, vel aliam virgentem, an possit à patre dari in obfidem. 17. fin. & 19. 56
 Per confessionem, seu dationem alicuius in obfidem non alienatur, nec obligatur persona, neque aliquid ius transfertur, præterquam retentionis. 19. 57

Offici.
 Filius an ob famis necessitatem, vel aliam virgentem, an possit à patre dari in obfidem. 17. fin. & 19. 56
 Per confessionem, seu dationem alicuius in obfidem non alienatur, nec obligatur persona, neque aliquid ius transfertur, præterquam retentionis. 19. 57

Offici.
 Filius an ob famis necessitatem, vel aliam virgentem, an possit à patre dari in obfidem. 17. fin. & 19. 56
 Per confessionem, seu dationem alicuius in obfidem non alienatur, nec obligatur persona, neque aliquid ius transfertur, præterquam retentionis. 19. 57

Offici.
 Filius an ob famis necessitatem, vel aliam virgentem, an possit à patre dari in obfidem. 17. fin. & 19. 56
 Per confessionem, seu dationem alicuius in obfidem non alienatur, nec obligatur persona, neque aliquid ius transfertur, præterquam retentionis. 19. 57

Rerum Notabilium.

id ab Ecclesia non possunt puniri. 323. & 324.
165

Neque etiam filii nondum adultis, (sicut tenentur fideles suis filiis,) obligantur extra articulum mortis procurare Baptismum, sed solum cum ad ætatem adultam peruenierint. 323. & seq. ibid.

Reiicitur sententia Vædi, & Villalobos asserentiam præfatos infantes inuitis parentibus posse licite baptizari compensando privationem Patris Potestatis congrua æstimatione. 325. 166

Pater.

Pater adoptiuus potest filium adoptiuum alteri coniuncto dare in adoptionem. 49. vers. quarto. 15

Pater ne fame pereat, nullo modo licitum est, filium interficere, & comedere. 14. 56

Patris nomine venit aius paternus in fauoralibus, scilicet in odiis. 194. 115

Pater non potest bona filiofamilias alienare, hæreditatem filio delatam repudiare, neque legatum, neque fideicommissum. 196. 115

Pater defuncto eius caro conseruatur, & vivit in filio, & in nepotibus, ac aliis descendentibus. 217. 126

Pater cum filiis pro vno capite reputantur. 218. 127

Patris in extremis constituto, & morti proximo non acquiritur. 17. 232

Eidem patri proximo morti filiofamilias acquiritur peculium profectiuum. 18. ibid.

Quod pater iudicari actione de peculio teneatur, si filiofamilias condemnatus sit, quomodo intelligatur. 245. 272

Cum pater legitimus administrator in aduentitiis agit, vel conuenitur, an in libello nominari debeat pater, & filius præfens, vel abiens, & exptimi qualitas legitimi administratoris. 28. 336. & an sit de forma necessaria, vt pater agat, vel conueniatur nomine proprio. ibid.

Pater administrator honorum filiofamilias minoris an restituatur in integrum, sicut restitueretur ipse filius minor. 34. 337

Promittens pro minore quod ratificabit contractum, an teneatur ad penam, si ille factus maior impugnet contractum ob læsionem enormem. ibid.

Pater legitimus administrator filiofamilias absque iudicis decreto potest filium ex aduentitiis alioque filioque, & immobilibus dotare, si ipse sit inops & filia aliunde nequeat dotari, & sit foror vtrunque vel saltem ex parte patris. 30. 340

Paterfamilias.

Paterfamilias, & filiofamilias quis dicatur, & sit? 5. 5

Paupertas.

Paupertas, in quam quis sua culpa deuenit, an ei profit. 155. 98

Paupertatis privilegium vt in casibus, in quibus pauper non obsecratur iuramentum excusatur à iuramento, procedit etiam in eo, qui culpa sua incidit in paupertatem. 155. 99

Pax.

Pax, & promissio, ac cautio de non offendendo, an quando censatur violata per offensionem factam filio eius, cum quo facta fuit pax. 289. & 290. 152

Dicitur pax, & promissio de non offendendo, quando offensio est talis, quod pro ea actio iniuriarum nomine proprio competit. 289. 152

Si filius offendat eum, cum quo pater pacem, & promissionem de non offendendo fecerat, an censatur & pax & promissio de non offendendo rupta. 291. 163

Si pater promittit pacem etiam pro filio, cum contrauenit. *D. Ioan. Angel. Bossius, de Patria Potestate.*

nientem potest ad penam obligare, licet non fuerit facta filij ratificatio. 291. 153

De materia pacis, promissionis, & cautionis de non offendendo plura remissum. 291. fine. 153

Peculium.

In peculio Castrensi, vel quasi Castrensi filiorum non est verè paterfamilias, sed tantum à lege habetur pro paterfamilias. 72. 46

Pater non potest cogi in se suscipere iudicij, & condemnationis filij euentum, vbi filius peculium non habet. 164. 102

Peculium idem, quod pusilla pecunia, seu pusillum patrimonium. 2. 187. Quod olim apud Romanos seruis & filiofamilias permittebatur, & quomodo? ibid.

Peculium filiorumfamilias quadruplex Profectiuum, Aduentiuum, Castrense, & quasi Castrense, & quid vnumquodque sit. 3. 187

Peculium profectiuum, iure Digestorum, & Codicis acquiritur patri quoad proprietatem, & quoad vsumfructum. 4. 188

Neque bona profectiua filius potest alienare, licet concessa sit ei quasi in peculium administratio. ibid.

Neque de eis potest testari. ibid.

Peculium aduentiuum olim patri acquirebatur quoad proprietatem, & quoad vsumfructum, hodiè ad filium quoad proprietatem spectat, & patri acquiritur dumtaxat vsumfructus, donec vivit. 5. 188

Peculium Castrense, & quasi Castrense iuxta iura antiqua, & non filio acquiritur in totum, scilicet quoad proprietatem, & vsumfructum. 5. 189

In eodem peculio filius habetur pro paterfamilias, si iud administrandi ius habet non pater & de eo potest quomodo cumque contractare. ibid.

Prædicta de peculio profectiuo, & aduentiuo quoad illius acquisitionem filio, vel patri procedunt tam in filiabusfamilias, quam in masculis, & in filiofamilias sene, in relegato, in filio vxorato, & in filiofamilias nupta communi iure attentio. 7. non verò in filio illegitimo. ibid.

Procedunt etiam in ano, & proano paterno nepotibus, & pronepotibus in potestate aui existentibus. 6. ibid.

Non procedunt in filiis emancipatis quoad bona post emancipationem quæsitæ, quorum proprietates, & vsumfructus est filiorum. 7. & 15. ibid. & seq.

Peculium Castrense, & quasi Castrense mortuo filio, qui illud acquisiuit emadit aduentiuum. 9. 190. vbi quod tunc in illo ano paternos habet vsumfructum non nepos ex filio eius hæres, nisi idem nepos esset ab ano emancipatus. ibid.

Mulier an possit habere peculium Castrense, vel quasi. 10. 190

Cognitio præfati quadruplicis peculij ad quid proffit. 11. & 12. 190. & seq.

Patre mortuo in diuidenda hæreditate inter fratres filius non tenetur conferre, nisi peculium profectiuum. 11. & sic filius, qui fructus aduentiuorum suorum patre viuentis, ad quem spectabant, percipit, post eiusdem patris obitum tenetur illos cum fratribus conferre. ibid. Quod intelligitur vt ibid.

Peculium profectiuum ad quid proffit filio. 13. 191

Omnia ab extraneo donata, vel relicta filiofamilias principaliter, & proximè contemplatione, vel occasione patris sunt peculium profectiuum, & patri acquiritur quoad dominium, & vsumfructum. 14. & 15. 191. & seq.

Legatarius, cui legatum est serui peculium solum, quæ ratione carere, debet hæredi testatario. 101. 226

Repertorium

Non sequitur eum, qui conueniri potest de peculio, habere idem peculium. 101. fine. 216

Occupatis à fisco, seu confiscatis bonis paternis propter patris delictum amittitur Patria Potestas, etiam si delictum fuerit læsæ Maiestatis, & hæresis peculium profectitium non venit in confiscatione. 104. & 105. 216

Creditoribus patris in peculio profectitio aliis bonis paternis non sufficientibus ad eisdem satisfaciendum, an præferatur filio. Negatiua. 106. Affirmatiua. 107. 217

Filiifamilias creditoribus non est obnoxium peculium profectitium in præiudicium patris. 108. 217

Ob filiifamilias delictum non confiscatur peculium profectitium. 109. Ampliatur vt ibid.

Filiifamilias, ad certam quantitatem condemnato in iudicio cum eo conuictio executioni fieri potest in peculio profectitio. 110. ibid.

Peculium aduentitium, seu bona aduentitia sunt, quæ non patris contemplatione filiifamilias proueniunt à matre, ab auro, & alia maternis, & aliis linee maternæ à fratre, aliisque consanguineis, & ab aliis penitus extraneis. 23. & 24. 234

Peculium aduentitium, seu bona aduentitia filiifamilias ad eum quoad proprietatem, & ad patrem quoad vsum fructum sunt acquisita ab eo ex sola eius opera, ac industria. 64. 244. & etiam acquisita ex re patris concurrente eiusdem filij opera, aut industria, quoad portionem lucri correspondentem industria filij. 65. ibid.

Descriptio peculij Castrensis. 1. 303

Textus iuris civilis præcipui loquentes de peculio Castrensi. 2. 3. & 4. 303

Peculium Castrense in Clericis non habet locum. 1. ib.

Castrense peculium est, quod Custodes Castrorum, seu arcibus alicuius constituti ratione talis custodiam acquirunt. 8. 304

Regalia quando in fructum conceduntur in filiifamilias an reputentur peculium Castrense. 15. 305

Si quid ex aliorum etiam peculiorum pecunia emanat, pertinet ad peculium, vnde erat illa pecunia. 18. 306

Quasi Castrense peculium est, quod Scribae Ministri Principum, Dominorum, Communitatis, Officialium, seu Curie, vel fisci ratione sui muneris scribendi, vel transcribendi acquirunt. 10. 315

Donata à patre causa studij filiifamilias nondum Doctores, sed scholares, si postea efficiatur Doctor an transeat in peculium quasi Castrense. 26. & 27. 318

Peculium Castrense, vel quasi Castrense filij non confertur, neque imputatur in legitimam. 35. & 41. 320. & 322

Si pater est tutor filij, vel administrator peculij Castrensis, vel quasi Castrensis filij, si expendit aliquid pro filio pro consequenda præbenda, aut alia dignitate, in dubio censetur expendisse de bonis filij. 46. fine. 323

Relicta, aut donata filiifamilias vnus Ecclesie ab alia eiusdem Ecclesie Canonico ratione solius amicitie ortæ ex seruitio simul præfrito eidem Ecclesie sunt quasi Castrense peculium. 47. 324

Pecunia.

Pecunia relicta eroganda pro redemptione captiui, si non sit sufficiens pro omnibus, qualiter sit præstanda. 11. 145. 95

Si filiifamilias emat rem ex pecunia patris proprio nomine quoad proprietatem acquiritur eidem, & solum tenetur restituere pretium patri, vel communicare cum fratribus. 214. idque tametsi emisset ex pecunia patris clam accepta, vel ea pecunia clam accepta negotiatus esset, & lucratus, sat enim est, si restituit pecuniam clam acceptam, & lucrum

cessans, vel damnum emergens. ibid.

Qui pecuniam alienam fratur, & illa negotiatur, lucrum sibi acquirit, & solum tenetur restituere pecuniam, & damnum emergens, ac lucrum cessans. 71. fine. ibid.

Quæ sit à filiifamilias cum re, seu pecunia patris negotiata communi nomine, & periculo sunt partim profectitia, partim aduentitia, & sic diuidenda inter patrem, & filium. 72. 214

Si filiifamilias cum pecunia patris simpliciter negotiatus, & lucratus est, minimèque constet, cuius nomine negotiatus fuit, totum lucrum iuxta vniam sententiam profectitium est ad patrem pertinens. 73. 218. iuxta aliam sententiam, & probabiliorum est partim profectitium, & partim aduentitium, ac proinde diuidendum inter patrem, & filium. 74. 215

Pater habet vsum fructum super pecuniis, & mobilibus. 84. in quibus vsum fructus constitui potest. ibid.

Si eandem pecuniam exponat pariter lucro pecunioso, hoc lucrum an totum spectet ad filium. 84. 219

Quid, si de illa pecunia emat boues, quos pro certa pensione annuali locet, an pensio ad patrem spectet. 84. ibid.

Quid, si filius retineat illam pecuniam otiosam, & an possit à patre cogi exponere dictam pecuniam ad lucrum, seu fructum aliquid acquirendum. 85. ibid.

Acquisita de pecunia patris per filiifamilias per vlturas, & quancumque aliam negotiationem illicitam non acquiruntur patri, neque sunt profectitia, neque aduentitia. 86. 219

Pecunia filiifamilias aduentitia debet esse penes patrem, neque eam potest filius expendere, vel eam creditoribus suis soluere. 19. 232

Ex ea pecunia quod pater lucratur, siue sit pecunia, sed quid aliud ad ipsum patrem omnino spectat. ibid.

Eiusdem pecunie aduentitiæ capitale non in specie, sed in genere, seu quoad quantitatem à patris hereditibus est reddenda filio. ibid.

Pater de eadem pecunia reddenda an teneatur cauere remissionem. 20. 235

Pecunia ex alienatione aduentitiorum filiifamilias, est conuictenda à patre in causas hereditarias, vel restituenda filio. 56. 342

Si pater illam retineat penes se ad lucrandum, an debeat cauere de illa filio in casu mortis restituenda. Negatiua approbat. ibid.

Percussio.

Quenam sit dicenda percussio leuis, & moderata patri causa correctionis permilla, que grauis, & notabiliter excedens debitum correctionis paternæ ac domesticæ limites, quoquam veniat puniendus. 124. & 125. 88. & seq.

Enumerantur quedam percussiones, & punitioes indubitate notabiliter excessiuis minime patri permittæ. 124. 88

Ex qualitate instrumentorum, seu armorum, quibus facta est percussio, & ea parte percussa præsumitur percussorem factam esse, vel causa correctionis, vel percutientis tantum, & non ex animo non occidendi. 127. 89. exemplis res explicatur. ibid. & seq.

Permissio.

Permissio in d. l. 2. patri facta vendendi filium non habet locum in patre arrogante, vel adoptante. 6. 54

Habet locum respectu filiorum tam infantium, quam adultorum. 7. & 8. 54

Eadè permissio an habeat locum in pignoratione, & permutacione

Rerum Notabilium.

mutatione filij causa eiusdem necessitatis videtur. 2.
& 1. ibid.
Permissio à lege civili facta patri vendendi filium ob
famam necessitatem, an procedat in quacumque fi-
milij, vel maiori necessitate, approbatur affirmativa.
17. 18. 19. 36

Permutatio.

Permutatio est similis emptioni, illiusque vices ob-
tinet. 13. 55

Perpetuitas Perpetuò.

Dictio perpetuò in concessione liberaliter facta rela-
ta ad personam potest intelligi, donec vixerit ille,
cui facta est concessio. 253. 140

Eadem dictio addita concessioni factæ ob beneficentia
importat perpetuitatē, & transitum ad successores. ib.

Persona.

Pater, & filius censentur vna, & eadem persona. 215. 125
Patrem, & filium censeri vnam, & eandem personam
secundum Doctores communitur intelligitur fictè,
sive iuris fictione, non verè, & propriè. 218. 127

Onus, si imponatur ratione rerum, seu bonorum, pater,
& filius haberi debent per vna persona, vnicuque
capite, & est vnicum onus. 218. 127. si onus sit per-
sonale, impositum quoad ea, quæ respiciunt per-
sonam, æque afficit patrem & filium. ibid.

In iis, quæ consistunt in factis, si factum cohæret per-
sonæ, filius non censetur eadem persona cum patre.
218. 127

Pater, & filius non habentur pro vna persona, quando
statutum non loquitur in rem, sed in personam. ibid.

Pater, & filius censentur vna persona, vt factum patris
censetur factum filij, cum agitur de aliquo ac-
quirendo ipsi filio, eiusve commodo, secus cum
agitur de damno ipsius filij. 121. 129

Regula quod pater, & filius censentur vna, & ead-
em persona est fundata in maxima coniunctione,
& vnitæ patris & filij. 223. 129

Doctor, vel militum Dux filius patris ignobilis, licet
non possit dici propriè nobilis, nequit tamen dici
vilis persona. 256. 141

Rustici, Agricolæ, & coloni an verè enumerentur
inter personas viles, & quæ dicantur, seu censentur
personæ viles, & abiectæ, & quæ persona deplorata,
seu deplorata conditionis remissive. 256. 141

Plebeius.

Plebeius pater Episcopi gaudet dignitate filij, vt pro
debito civili non incarcerationi in carcere publico.
273. 146

Puna.

Si pater filium etiam emancipatum criminis capitalis
reum non commissi in personam eiusdem patris of-
ferat sponte iudici puniendum, an mortis pena fi-
lio non sit iroganda, sed alia mitior. 19. 40. 41. &
42. 61. & seq.

Si filius patrem nocentem, vel materlium nocentem
sponte offerat puniendum, an pena debeat iniun-
gi mitior, quam ordinaria. 40. 62

Quando de delicto constat ex sola presumptione
violenta, vel violentissima, an reus possit, & debeat
ex toto absolui, vel debeat condemnari ad penam
licet mitiorem ordinariam. 72. 69. & an ad solam penam
pecuniariam, vel etiam ad corporalem. ib. sine

Ex presumptionibus & quando Reus possit in causa
criminali condemnari ad penam ordinariam. 74. &
70. & quando presumptiones non sufficiant ad
condemnandum in causa criminali, sed requiran-
tur probationes per testes idoneos, vel documenta
apertissima, vel per iudicia indubitata, & luce cla-
riora. ibid.

In delictis quibuscumque occultè commissis an pro-
batio per presumptiones violentas, seu violentissimas,
vel iudicia indubitata sufficiat ad imponendam
D. Ioa. Angel. Bossius, de Patria Potestate.

penam delicti ordinariam. 75. ibid.
Pater in castigando filium nimium lenis ob nota-
bilem excessum suum aliqua iudicij arbitrio est puni-
endus. 131. 90

Pæna filij negligentis redimere patrem captiuum,
etiam si sit minor habens tamen 18. annos com-
pletos de iure sunt, quod potest à patre exhereda-
ri, & priuatur paterna successione, quæ applicatur
filio. 173. 105. an d. applicatio Ecclesie seruetur?
ibid. Filius minor 18. annis quando à dictis pæ-
nis excusetur. 174. 105

Minor 18. annis excusatur à delicto quod sit committendo,
licet non à delicto quod sit committendo,
ibid. An pro delicto commissionis debeat minor
puniri pæna mitiori, quam ordinaria. ibid.

In pænis indiligens regulariter nemo tenetur pro de-
licto alterius, sed pæna suos tenere auctores debet.
259. 142

Triplex est pæna spiritualis, corporalis, bonorum
ibidem.

Pæna spirituali vnus pro altero non punitur. 260. ib.
Corporali pæna aliquando Deus vnus pro alterius
delicto, & præcipue filios pro peccato patris punit
261. 142. & cur? ibid.

Authoritate, vel lege humana pæna mortis, aut alia
corporali vnus pro delicto alterius puniri iuste non
potest. 262. & 143. & cur? ibid.

Pæna priuationis bonorum temporalium, & pecunia-
ria vnus pro alterius delicto, & filius pro delicto
patris ab hominibus, leuè humana punitur.
263. 143

Pæna contra filios reorum læsæ Maiestatis, & hære-
ticorum iniurie late l. quisquis, Cod. ad l. Iuliam Ma-
iestatis. & auct. Galvaros, Cod. de hæresicis. ibid.

Leges statuentes dictas pænas contra filios sunt
iustæ, & cur filius propter patris delictum puni-
atur? 264. 144. & adducitur Cicero's locus.
ibidem.

Pæna auct. Galvaros respectu filiorum patris hæreti-
ci non habent locum in filiis natis, vel conceptis
ante crimen hæresis à patre commissum, neque
etiam in nepotibus. 266. 144

Filius, qui odio patris aliqua pæna afficitur, à patre
mortuo censetur liberatus. 270. 145

Qui cum commode potest, non obueniat delicto com-
mittendo, vel non detegat, an sit puniendus aliqua
pæna arbitraria extraordinaria. 276. 147

Pæna legalis temporalis ipso iure delinquenti im-
posita in foro conscientie non habet locum, nisi post
sententiam criminis declaratoriam, & iudicis ex-
ecutionem remissive. 288. 152

Possidere Possessio.

Qui ab alio possidet alium possidere non potest.
22. 8

In dubio quis seu filius, qui non requiritur in quasi
possessione sui iuris præsumatur sub Potestate pa-
tris, vel potius sui iuris. 35. & quatuor seqq. 12

Si filius reperitur in quasi possessione sui iuris per
longum tempus, in dubio præsumitur sui iuris. Et
quod in præsentia dicitur longum tempus, & quid si
præter longum tempus, illa quasi possessio sit aliunde
admiriculata, puta confessione patris tacita. 40. 11

Pater, & filius vnicum videntur habere patrimonium,
& promissa est vtriusque possessio. 218.
127

Statim, ac filius familias acquirit aduentitia, pater
eorum naturalem possessionem nanciscitur. 27.
235

Pater abque filio, atque vilo iudicio propria au-
thoritate potest bona aduentitia, eorumque posses-
sionem, administrationem, & vsum fructum capere.
28. 226

Repertorium

- Postliminium.*
 Quid sit postliminium, & vnde dictum. 14.29
- Potestas.*
 Textus iuris Civilis, & Doctores agentes de Patria Potestate. ante 1.4
 Potestatis nomen generaliter sumptum, æquiuocum, plura significat, & ad multa adaptatur, iuxta subiectam materiam. 1. ibid. Specialiter ad omnem sexum, & ad omnes, qui sunt alieno iuri subiecti extenditur. ibid.
 Adaptatum ad patrem, & filium, significat Patriam Potestatem. ibid.
 Quæ Patria Potestas in iure civili explicatur etiam per hoc filius manere dicitur in sacris paternis. 1. Et cur dicitur retineri in sacris paternis filius, qui est sub Patris Potestate? ibid.
 Quid sit Patria Potestas? & afferuntur eius variaz descriptiones. 2. & tribus sequent. 4
 In Hispania, iuxta leges Tauri, per legitimum Matrimonium receptis benedictionibus, filius, & filia à Patris Potestate liberantur. 4. ibid.
 Quo iure fuerit introducta Patria Potestas, an iure naturali, an Civilis? & cur dicitur propria Civium Romanorum? 6. *eum pluribus sequent.* 5
 Concluditur Patriam Potestatem esse de iure Civilis, seu à iure Civilis introductam. 9. & 10. 5
 Iuri Patriæ Potestatis potest per consuetudinem derogari, & an in Gallia, & Aragonia, & aliis nationibus vigeat ius Patriæ Potestatis, quoad suos effectus, necne loci consuetudo attendi debeat. 11. 6
 Princeps potest aliquem eximere à Patria Potestate. 12. ibid.
 Patria Potestas non consideratur in beneficialibus, & aliis causis spiritualibus, in quibus filiusfamilias maior. 14. annorum potest agere, & constituere procuratorem suo nomine. 1. 6
 Matri etsi, ac patri debeat æqualis honor, & obedientia, tamen non competit Patria Potestas in filios. 14. 6
 Cur matri à iure non sit tributa Patria Potestas. 15. 7
 Patria Potestas in liberos competit tantum patri, auro, & cæteri virilis sexus parentibus. 14. & 15. 6. & 7.
 Pater sui iuris in sua habet Potestate filios, qui ex eo nascuntur. 16. 8
 Qui liberatus est à Patria Potestate per emancipationem, vel alia ratione, eius filij, & cæteri descendentes per lineam virilem tempore emancipationis iam nati, vel concepti, manent sub Potestate supremi ascendentis superstitis: Concepti verò post emancipationem sub emancipati sunt Potestate. 14. 8. Vbi an filius dicitur conceptus ab ipso die infusi feminis nondum infusa anima. ibidem.
 In Lusitania, & Regnis Hispaniæ filius, & filia post contractum Matrimonium, & benedictionis receptas, eximuntur à Patria Potestate, & sic filij concepti ex illo Matrimonio sunt sub sui patris, non aui Potestate. 15. 8. & seq. Apud quosdam alios populos ex consuetudine, contracto Matrimonio, Patria Potestas solvatur. ibid.
 Filius Catholicus eximitur à Patriæ Potestate hæretici 18. 9
 Iuxta ius Civile Patria Potestas patri competit tantum in filios naturales, & legitimo Matrimonio scilicet natos. 20. 10
 Illegitimi, siue naturales tantum, siue spuri non sunt sub Patria Potestate, nisi efficiantur legitimi. ibid.
 Nepotes sunt sub Potestate aui, vel proaui patris, sub cuius Potestate est eorum pater, licet non geniti ex Matrimonio per anum contracto. 30. ibid.
 Filij ex legitimo Matrimonio procreati sub Patria suut Potestate, cum cumque numeri sexus, & gradus, & omnes descendentes ex filio sub Potestate Patria existente. 31. 10
 Sub Patria Potestate est etiam filius sexagenarius, & filius etiam quantumcumque longè à patre distet, ibid.
 Filia, etsi nupta, de iure communi est sub Patris Potestate. 4. 1. idem de filio vxorato. 31. 10
 Pater non habet in potestate filium in utero vxoris adhuc existentem. 34. 11
 Ratione Patriæ Potestatis filius, & filia dicitur patri obligati. 34. ibid.
 Filios à patre ad vnum actum emancipatus censetur quoad omnes actus solutus Patria Potestate. 40. 12
 Patria Potestas soluitur per mortem naturalem eius, sub cuius Potestate quis erat. 1. 2. 5
 Auo paterno, in eius potestate mortis tempore sit filius, & ex consequenti etiam nepos ex filio cedente, idem nepos in patris sui potestatem reuincit. Si eisdem nepotis pater tempore mortis aui patris iam obiit: vel per emancipationem, aut alia via (non tamen per dignitatem) ex eisdem aui potestate egressus fuerat, idem nepos mortuo aui efficitur sui iuris. ibidem
 Si filius naturalis pater nepotis sit ab aui eius pater emancipatus, & postea ab eodem adoptatus, eodem aui mortuo nepos non reuertitur in potestatem sui patris. ibidem
 Liberatus à Patria Potestate per emancipationem, vel alio modo non potest postea ad eam reuerti, nisi per adoptionem vel ingratitudinem. ibid.
 Si moriatur pater, à quo quis arrogatus, vel adoptatus fuerat, ut in eius transfret Potestatem, per mortem ab illius Potestate liberatur, neque in cuiuscumque alterius Potestatem reuincit. ibidem
 Patria Potestas soluitur deportatione, seu condemnatione patris, vel filij in insulam, siue in exilium perpetua, ob aliquod maleficium capitale. 1. & 3. 2. 6. Per eam quis dicitur mori ciuiliiter. 2. Quam ob causam introducta à Romanis. ibidem. Vnde dicta deportatio ibidem, eius effectus. ibidem.
 Si pater, vel filius sit effectus seuus pater soluitur Patria Potestas. 4. 2. 6
 An damnati ad perpetuos carceres, vel ad trimeses amittant Patriam Potestatem. 8. & 9. 2. 8
 Per captiuitatem patris, vel filij in iusto bello suspenditur Patria Potestas. Per liberationem à captiuitate cessat suspensio iure postlimini. 14. 19
 Patre, vel filio à Principe restituo in pristinum statum, filius redit ad Patriam Potestatem. 18. 11
 Filius patris infidelis per Baptismum ad fidem conuersus liberatur à Patria Potestate. 19. 12. Habere debet portionem hæreditatis paternæ, & omnia patri bona. ibidem. & possit in vita patris petere legitimam. ibidem. Et debentur alimenta à patre. ibid. Retinet ius iuratis, & transmissionis etiam hæreditate non adita. ibidem. Stante statuto, quod morientis sine liberis in Potestate succedit filius, excludit filios. ibidem. Eidem impuberi potest pater substituere popullariter Christianum non tamen indrum. ibidem sine.
 Pater exponens filium ab aliis alendum amittit Patriam Potestatem. 19. sine. 12
 Idem quoties filio impie negat alimenta. ibidem
 Propter furorem patris filius non liberatur Patria Potestate. 21. 3. 3
 Ob vitam patris inhonefam an filius eximat à Patria Potestate. 21. ibid.
 Per dignitatem Episcopatus, Patriatus, seu Consularij Principis, vel Ducis, Comitibus civitatis liberæ, & alias nonnullas dignitates filios, quibus collatas liberatur 21. 3. 3

Rerum Notabilium.

ratur filius à Patria Potestate. 24. 25. 33. & quando ad id sufficit sola electio absque administratione. & quando requiratur actualis administratio 34. ibidem.

Enumerantur dignitates liberantes à Patria Potestate. 26. 34

Per dignitatem Cardinalitiam eximitur filius à Patria Potestate. ibid. fine

Filio per dignitatem Episcopalem, Patriciatum &c. à Patria Potestate liberato vsum fructum bonorum aduentitiorum filij ante adeptam dignitatem acquisitum an pater amittat, affirmatiua. 27. Negatiua quæ approbatur, & est communis. 28. & nonnullis sequentibus. 35

Patria Potestas est fundamentum acquisitionis vsum fructus aduentitiorum filij. 27. verè. Tertio. 35

Sufficit tamen filium esse sub Patria Potestate tempore acquisitionis vsum fructus, qui semel acquisitus non cessat cessante postea Patria Potestate. 28. verè. secundo. 35

Episcopalis dignitas, & alia, per quam patria soluitur Potestas, intelligitur eximere filium à Patria Potestate, quoad filio odiosa, non quoad fauorabilia. 33. 36

Differentia inter exemptionem à Patria Potestate ob dignitatem, & inter exemptionem per emancipationem. 33. 37

Stante statuto, vel consuetudine, quod si pater decedat non relicti filius in potestate constitutus succedat Princeps, si relinquat filium creatum Episcopum, hic excludit Principem. 34. 37

Ex omnibus modis quibus soluitur Patria Potestas, resultat hic effectus, quod non solum ipse filius liberetur à Patria Potestate, sed etiam eius filij ab aui potestate eximantur, & in eius reincident Potestatem. 61. 44

Patria Potestas est indivisibilis. 72. 46

Filius aliquo casu à Patria Potestate liberatus, eo casu cessante, an reincident à Patriam Potestatem Affirmatiua. 75. 46. Negatiua tenenda. 76. 47

Pater, qui Patria Potestate primatus fuit, eo quod filiam induxit ad peccandum non restituitur ad eam, licet filia redeat ad honestam vitam. 82. 48

Et generaliter ius Patriæ Potestatis semel ex delicto, seu culpa patris amissum nunquam potest recuperari. 82. 48

Potestas patri permissa occidendi filiam adulteram, & adulteram qua ratione differat à potestate permissa marito occidendi vxorem adulteram, & adulteram, & ratio differentie. 47. 63

Filius in patris potestate existens absque eius consensu in iudicio regulariter esse non potest. 190. 113

Iuxta quorundam opinionem, quod pater, & filius censentur vna, & eadem persona habet locum in filio existente sub Patria Potestate, non in emancipato, aut aliter sui iuris, vt proinde nec mater, & filius habeantur pro vna persona defuncti Patriæ Potestatis. 216. 126

Contrarium & quod habeat locum etiam in filio emancipato, & sui iuris sentiunt communiter Iurisperiti. 217

Cur mater, & filius non censentur eadè persona. 217

Patria Potestas in spiritualibus non attenditur. 344. 175

Acquisita per vxorem à Patria Potestate liberam ex sua industria, labore, aut artificio sibi, non marito acquiruntur. 10. 111

Patria Potestas in spiritualibus non curatur. 120. 263

Præceptum.

Rationes, ob quas Dens in quarto præcepto de honorando parentes non fecerit expressam mentionem

de honorandis filiis.

148. 96

Quartum præceptum fundatur in iustitia, & pietate naturali, qua filius parentes, & parentibus filij obsequia hoc titulo parentum, & filiorum debita. 147. ibid.

Præceptum Christi generale de Baptismo suscipiundo quomodo intelligendum. 322. 165

Præfatus.

An Prælati tam regulares, quam seculares, & Episcopi absque culpa, & incurfa excommunicationis possint Monachos, vel Clericos sibi subditos delinquentes castigare, capere, verberare, & torquere per Ministros laicos, præsertim stante consuetudine ita faciendi 114. post medium. 85. Ea consuetudo hodie vbique est introducta, neque est mala. ibid. versus finem, an vigeat, apud Religiosos. 115. 86

Prælati, & beneficiarius commoditate rerum Ecclesiæ, & sic beneficij absque assensu Apostolico alienare potest pro tempore suæ vitæ. 84. 348

Præiudicium.

Reipublice præiudicium fit, si delicta remanent impunita. 211. 119

Pater suo factio non potest præiudicare filio, neque filius suo factio potest præiudicare patri. 211. 119

In profectiis pater potest filijs præiudicare. 40. 103

Præsumere.

Dictum glossæ quod Clericus osculans, & amplexans mulierem præsumitur facere ad benedicendum reprobatur. 64. 67. & 70. 69

Præsumitur filius eiusdem voluntatis, & affectus cum patre. 267. 141

Et sic si pater bonus, filij præsumuntur boni, si malus, etiam filij. ibid.

Princeps.

Princeps, & Respublica ex delicto commissio habent ius quæritum contra delinquentem. 211. 119

Princeps Christianus secularis absque autoritate Ecclesiastica non potest punire parentes fideles sibi subditos nolentes filium suum baptizare. 334. fine. 170

Præiudicium.

Præiudicium concessum patrono ne à liberto in ius vocetur sine venia, & præiudicium sepeliendi patris concessum pro vilegium operum Domino à liberto præstatarum, præiudicia Clericis, & Advocatis sicuti transeunt ad filios. 129. 111

Filij an, & quando gaudeant præiudicijs, & præiudicium concessis patri post illorum natiuitatem. 233. fin. 131

Præiudicium patri potest competere ratione officij non habentis annexam dignitatem, & nobilitatem, & ratione alicuius artificij, seu exercitij. 234. 132

Præiudicia tamen personalia patri competunt ratione nobilitatis pronouentis ex stirpe, vel ex virtute scientia, & meritis, vel ex liberalitate Principis & vno, & mortuo patre competunt filijs. 235. 132

Præiudicia marito competunt ratione Nobilitatis ex genere communicantur vxori, & eo mortuo in vidua permanent perseverante viduitate. 236. 132

Præiudicia patri competunt ratione Nobilitatis pronouentis ex dignitate de se reddente hominem Nobilem absque ordine ad aliquod officium filijs & etiam vxori competunt eo vno, & mortuo. 237. 133. idem de præiudicijs competentibus ratione Nobilitatis pronouentis ex maioribus Magistratibus propter sui eminentiam reddentibus Nobilem simpliciter habentem. 238. ibid.

Præiudicia Senatocibus concessa vti Senatoribus transeunt ad filios, ac etiam vxorem etiam post patris Senatoris obitum. ibid.

Præiudicia competentia patri ratione officij habentis annexam

K k 3

Repertorium

- annexam dignitate iuxta vnam sententiam com-
municantur filiis, dum pater ipse vivit, vt eo
mortuo non transeant ad filios, sed extinguantur.
240.144
- Doctores privilegia concessa iuxta eisdem Doctores
mortuo patre non perseverant in filiis, neque
in vxore. *ibid.*
- Idem de privilegiis concessis Clerico, filiis, & vxori
eius. *ibid.*
- Privilegia concessa Doctoribus in l. medicis, Cod. de
professoribus, & Medicis, & in aliis iuribus, &
vniuersaliter privilegia patri competentia ratione
officij publici habentis annexam dignitatem, &
nobilitatem transeunt ad filios etiam mortuo patre.
241.135
- Vxor post obitum mariti gaudet privilegiis, quae
marito ratione Doctoratus, vel alterius officij, cui
dignitas erat annexa, competeant, donec perseue-
rat in viduitate. *ibid.*
- Quod in l. fardidarum, C. de excusationib. munerum,
quod privilegium ratione dignitatis, & militi-
cum persona extinguitur quomodo debeat intel-
ligi. 241. circa finem. 135
- Privilegium immunitatis à munere publico in d. l.
Medicis concessum Doctoribus habet locum non
solum in Doctoribus actu legitibus, & docenti-
bus, sed & in Doctoribus Advocatis, seu in officio
advocationis se exercentibus. 242.136
- Privilegium immunitatis ab omnibus muneribus per-
sonalibus Doctoribus concessum, competit etiam
Doctoribus actu non legitibus, qui exercent officium
advocationis. *ibid.*
- Privilegium competens patri ratione officij, seu
artificij, vel ministerij non habentis dignitatem annexam,
neque etiam viuo patre extenditur ad li-
beros, vel ad vxorem. 243. *ibid.*
- Privilegium concessum patri, & filiis non extinguitur
morte patris, & descendit ad omnes descendentes.
246.137
- Privilegium immunitatis à muneribus publicis, &
honoris causa concessum alicui pro se, & posteris
non intelligitur de descendentibus per feminas.
247.137. idem si sit concessum alicui pro se, libe-
ris, aut genere, vel pro se, & legitimis haeredi-
bus. *ibid.* si constat privilegium non esse concessum
ob eam causam, sed ob diversam comprehenduntur
etiam posteri descendentes ex feminis. *ibid.*
- Privilegium concessum alicui pro se, & pro filiis, aut
posteris an competat etiam filiae nuptae. Negativa.
248. Affirmativa. 249.138
- Privilegium Principis, & beneficium in propria, &
stricta significatione sumpta, quomodo inter se dif-
ferant, & cur privilegium strictè, beneficium
latissimè interpretari debeat. 250. *ibid.*
- Privilegium propter benemerita iuxta vnam senten-
tiam est personale, nec transit ad filios, & ad descen-
dentes. neque ad haeredes. 251.139
- Iuxta alteram sententiam idem privilegium transit
ad successores, & maxime ad filios, & descendentes,
non est personale, sed reale, & habet vim
confactus. 252. & duob. seqq. *ibid.*
- Privilegia alicui concessa propter benemerita non
possunt absque iusta causa neque à Principe con-
cedente, neque ab eius successoribus. 252.139. li-
mitatur in concessione iurisdictionis à Principe
concessa alicui propter benemerita. *ibid.* fine.
- Privilegium propter benemerita concessum est potius
beneficium Principis, quam privilegium. 253.140
- Privilegium quandammodum censendum personale, vel
reale, remissive. 254.140
- De Privilegio immunitatis à Collectis, & aliis mune-
ribus publicis patri propter numerum duodecim
filiorum concessio, & nonnullis aliis remissive.
275.147.
- Probatio.*
- In his, quae sunt difficultatis probationis praesumptiones
& coniecturae violentae, & virgines inducunt plenam,
& legitimam probationem. 63. & 73.69
- Procurator.*
- Stipendium Procuratorum de Collegio est quasi Ca-
pitale. 14.114
- Idem Procuratores ob munus procuratorum non per-
dunt nobilitatem. *ibid.*
- Qui Procuratores dicantur, habere vile Officium,
ibid.
- In aduentibus pater legitimus eorum administrator
ante litem contestatam sine filij consensu consti-
tuere procuratorem ad agendum, & defendendum.
31.337. & sustinebitur iudicium, sine idem
procurator agat nomine patris, sine filij. 32. *ibid.*
- Proditor.*
- Filius proditoris patrie mortuo patre censetur libera-
tus à banno. 270.145
- Professio.*
- Per professionem solemnem votorum in Religione
approbata filiusfamilias à Patria Potestate libera-
tur, quicquid secus senserint nonnulli iurisperiti.
35. & 36.37. etiam per vota simplicia in Societa-
te I. E. S. V. *ibid.*em intelligitur liberari à Patria Po-
testate in odiosis, & sibi damnum afferentibus,
non quoad ea, quae sunt sibi vitia, quare retinetur
iudicium, patrisve succedit vt suus. *ibid.*
- Filius post professionem, vel vota illa simplicia à re-
ligione expulsus, an reincidat in Patriam Potesta-
tem. 36. post medium. 37
- Per professionem in ordine militari S. I. o. Baptizatus
filiusfamilias exit à Patria Potestate, non per pro-
fessionem in aliis ordinibus militaribus. 36. fine
37
- Per patris quoque professionem similem eximitur
filiusfamilias à patris potestate. 37.38
- Per Novitiatum patris, vel filij in religione nondum
omissa professione an suspendatur Patria Potestas.
*ibid.*em.
- Per filij professionem in religione etiam capaci bono-
rum in communi pater non admittit vsum fructuum
bonorum aduentitiorum, quae filius habebat
tempore professionis secus eorum quae postea ac-
quirunt. 38. & 39. *ibid.*
- An eadem legitima patri, matri, & aliis ascendenti-
bus à Monasterio tradi debeat statim emissa profes-
sione, & non expectata morte naturali filij profes-
sionis. 39.40
- Si post patris sequatur professionem filius contrahat
Matrimonium in locis, in quibus est statuto, vel
consuetudine per Matrimonium soluitur Patria
Potestas sicut per emancipationem, & pater debet
vsum fructuum filio vxorato reddere, etiam Monas-
terium teneatur eundem vsum fructuum eidem fi-
lio restituere. 48.41
- Proprietas.*
- Mortuo filio professo an Monasterium de bonis cum
filij persona quoad proprietatem delatis, teneatur
dare legitimam patri mariti, & aliis ascendentibus?
38. post medium. 38
- Pater bonorum filij administratione privari debet, si
credendo arbores frugiferas, vel alia damnofa fa-
ciendo notabiliter deteriorem reddat proprietatem.
167.279
- Ob similem deteriorationis proprietatis causam qui-
libet fructuosus praedicens arbores frugiferas amit-
tit ius suum & potest repelli, & priuari vstructu.
167. 279. Quae dicatur notabiliter deterioratio.
*ibid.*em.

Rerum Notabilium.

Pater, & quivis alius usufructuarius sua culpa redens notabiliter deteriorer proprietatem tenetur ad reparandum damnum filio, & domino proprietatis. 167. 279

Professio.

Professio non relevat in iis, quæ non pendat à facultate protestantis. 161. 101

Puellæ.

Motu Pij V. & Gregorij XIII. prohibetur puellis impuberibus ingressus claustræ causa solius educationis, non causa habitus Monachalis suscipiendi. 314. 159

Stylus S. Congregationis de septennio completo puellarum admittendarum ad educationem intra Monasterium Monialium non procedit in puellis ingredientibus causa suscipiendi habitum religiosum. 314. ibid.

Puella impubes absque S. Congregationis licentia potest ingredi Monasterium causa habitus religiosi suscipiendi. 314. 159

Pupilli.

Pupilli, orphani, & viduæ etiam diuites gaudent privilegio fori trahendi ad Curiam Principis, vt ipsi iniuri nequeant trahi. 336. 171

R

Raptor.

Raptor femine nuptæ in ipso raptu inuentus à quibus possit impunè occidi. 34. 65

Ratio.

Vfus rationis sufficiens ad peccandum, & obligandum se Deo, & ad ipsa in pueris præsumitur septennio completo. 352. 177

Redemptio. Redimere.

Pater ex vi quarti præcepti Decalogi tenetur redimere filium captiuum, & captum ab infidelibus, & captum à Christianis causa belli, quod inter eos geritur, & captum à latronibus, & etiam incarcerationum. 146. ad 152. ad 96. ad 97. idque procedit de quocumque filio non solum legitimo, & naturali, sed etiam illegitimo naturali & etiam spurio captiuo. 153. ibid.

Pater negligens redimere filium captiuum potest ab eo exheredari 146. 96. & si filius in captiuitate decesserit, primatur successione in bonis eiusdem filij, de quibus potuisset testari. ibid.

Pro redemptione incarcerationum possunt alienari bona Ecclesiæ, & res sacræ. 152. 97

Pater an teneatur redimere filium, qui detinetur in carceribus ex suo delicto, vel maleficio, vel ex debitis contractis ob culpabilem bonorum suorum dissipationem, & consumptionem præcedentem referuntur facienda pro vtraque parte & nonnullis dictis resoluitur dubium. 153. ad 159. ibid. & seq.

Executores Deputati à testatore, vel ab alio ad distribuendas pecunias pro redemptione captiuorum possunt illas distribuere in libertatem hominum ex sua culpa incarcerationum. 155. 99

Iura de redimendis captiuis apud hostes procedunt etiam in carceratis ex delicto, seu maleficio. 155. ibid.

Vxor potest alienare fundum dotalem, vel se obligare non redimendo viro à carceribus, dummodo non maneat penitus indotata. 155. ibid.

Pater iure Civili an sua ratione teneatur redimere filium captiuum. 160. 100

Expensæ à patre factæ pro redimendo filio à captiuitate præsumuntur factæ intuitu pietatis, neque

possunt compensari, aut imputari in legitimum filio. 162. 101

Quid, si pater redimendo profectus fuerit se redimere se animo repetendi, vel compensandi. ibid.

Si alius soluisset pecuniam pro redemptione filij, potest eam à patre iniuito repetere. 161. ibid.

Pater, qui declarat voluntatem suam, quod vellet filium captiuum redimere, seu quam habuit se obligandi pro filio redimendo, non potest pœnitere, & eam mutare. 162. ibid.

Non ideo tamen eiusdem patris bona remanent obligata tacite pro omni pecunia, quæ post modum impensa pro filij redemptione, & potior erit causa creditorum anteriorum hypothecam expressam, vel causam habentium. ibid.

Bona captiuo ob eius redemptionem sine eius mandato possunt alienari, & alienationem sine eius mandato factam etiam ab extero tenetur captiuus habere ratam, ibid.

Eadem bona sunt tacite obligata pro expensis in eius redemptionem factis. ibid.

Filius tenetur redimere patrem captiuum apud hostes. 177. 106

Potest filius obligare, & vendere bona patris pro eius redemptione & captiuitate. 178. ibid.

Regalia.

Princeps non potest concedere regalia in præiudicium suorum successorum. 252. sine. 140

Relegatio.

Quid sit relegatio, eius effectus, & quibus à deputatione differat. 6. 27

Per relegationem pater relegatus non amittit Patriam Potestatem. ibid.

Relegatus.

Relegatus in Insulam cum amissione, seu confiscatione bonorum Patriam Potestatem perdit. 6. sine. 27

Religio.

An possint parentes offerre religioni, & renouare filios illegitimos, & spurios. 299. 136

An possit filium impubere religioni offerre pater, cum ipse, & filius sunt sub aui potestate, & an ipse auus, nepotem absque consensu filij. 301. ibid.

Possunt parentes iniuitis tutoribus offerre filium impubere religioni. 301. ibid.

Tutores impuberis possunt illum offerre religioni parentibus non contradicentibus. 302. ibid. Quid si sint plures, & vnus contradicat, is præfertur. ibid.

Impubes à parentibus religioni oblatas non potest ante pubertatem completam resilire si oblationi consenserit. 303. ibid.

Iniuitus non potest à parentibus Religioni offerri, & quid si sit infans, vel non contradixerit parentibus offerentibus. 304. ibid.

Parentes, qui vouerunt filium religioni, non tenentur illum offerre iniuitum, neque statim, si sit infans. ibid.

Parentibus cum religioni causa solius educationis offerentibus, filius an teneatur obedire. 304. ibid.

Impubes ingressas religionem absque parentum, vel tutorum licentia, an possit & propria auctoritate parentum renouari, & intra quantum tempus, & qualiter id numerandum, an idem impubes possit resilire, & quid, si impuberis ingressum postea parentes, vel tutores expresse, vel tacite ratificauerint. 305. 306. & 308. 157

Si præfatus impubes fecerat votum religionis à parentibus renouatus à religione, an, & quando maneat liber à voto. 307. ibid.

Impubes à parentibus religioni oblatas an possit de

K k 4

Repertorium

consensu offerentium vel Monasterij ante pubertatem completam resilire, vel à Monasterio expelli. 309. 157
 Per licentias hodiernas recipiendi in religionem masculinos cum limitatione anni 15. ætatis completi, si est quis recipiendus vt Clericus, & anni 20. completi. si recipiendus vt conuersus, an prohibeatur receptio impuberum iuxta ius antiquum permiffa, & si recipiantur, quando incipiat illorum notitatus, seu annus probationis. 215. 169
 An expediat admitti impuberes ad habitum religionis. 316. 160

Religiosus.

An Religiosus exheredato, aut præterito à parentibus possit Monasterium querelam inofficiosi intentare, & rumpere testamentum? 26. 235

Relinquere.

Differunt mandatum relinquere in familia, & restitui illi de familia. 47. 205
 Si pater stipulatus sit emphyteusim pro se, & eius filiis, non sufficit, vt vni filiorum relinquatur aliis exclusis. 43. 203. & 47. 205
 Reliquisse in familia dicitur, qui vni de familia relinquunt. 47. ibid.
 Grauitas relinquere fideicommissum in familia potest tamen ex familia eligere cæteris exclusis. 47. ibid

Remissio.

Patri legitimo administratori, quando sit prohibita remissio iuris, actionis, litis, & causa quam filiusfamilias habet ad rem immobilem. 70. 145
 Remissio iuxta aliquos non valet, seu non est efficax ab initio, sed morte patris confirmatur, vbi à patre non fuerit renocata. 106. 258
 Communis opinio est, quod ab initio valida, & efficax non indiget confirmatione per patris mortem, & non possit à patre renocari. 108. 258
 Eadem expressa remissio vsufructus non est vera, & propria donatio, sed renunciatio & reuocatio lucri legalis, & cur? ibid.

Pater sciens permittens & consentiens filium percipere fructus bonorum aduentitiorum, & de eis disponere censetur tacite remittere ipsi filio ius, vel commoditate ipsius vsufructus ad se spectantem, siue filias cum patre habet, siue seorsim. 109. 259

Tacita remissio statim ab initio valet, & efficax est non agens confirmatione per patris mortem. 110. ibid. censetur facta dictam, seu de die in diem & durat tantum pro tempore permissionis patris quod filius fructus percipiat, non vltra prædictam permissionem. ibid.

Filiisfamilias, cui pater expressè, vel tacite remisit vsufructum bonorum aduentitiorum, fructus perceptos non tenetur computare in legitimam, neque conferre cum fratribus, sed præcipuo habere debet. 112. 260

Remuneratio.

Institum est, & Reipublice expedit, filiis eorum qui laborauerunt pro communi bono, remunerationem facere. 255. 140

Filij remunerari debent, & sæpe remunerantur ex patris meritis, & ponuntur exempla. 255. 141

Reparatio.

Reparationem, quæ non potest fieri sine magna impensa, non tenetur facere neque vsufructuarius, neque proprietarius, quo reparante vsufructuarius veteri, vbi tota res destructa non fuerit. 209. 295

Representatio.

Representatio patris defuncti de iure communi fit

ad exclusionem eorum, qui sunt remotiores, (scilicet patris & avunculi) ob eam representationem. 219. 118

Res.

Res Sacræ, aut Religiosæ, & alia Ecclesiæ bona, quæ alias nequeunt alienari, possunt vendi, & alienari pro redemptione captiuorum. 117. & 150. 96

Pro redimendo grauato ab hostium seruitute possunt alienari bona fideicommissi subiecta. 47. ibid.

Res Ecclesiæ an possint vendi pro aledis, & excarcerandis incarceratis ex proprio delicto, vel ex propria culpa ad necessitatem, & paupertatem redactis, & ære alieno grauatis, & pro redimendis à tremibus ibi ob propria scelera condemnatis. 114. & 155. 98

Ob necessitatem grauari, in quam sua culpa incidit, an possint vendi bona fideicommissi puta pro redimendo eodem grauato in carceribus ob suum delictum detento. 154. & 155. & 157. 98. & seq.

Res donata filio emancipato contemplatione patris eidem filio acquiritur. 15. 192

Res donata alicui contemplatione alterius ei acquiritur, cuius contemplatione donata est. 15. 192. intellige vt ibi declaratur. ibid.

Si res donata, vel relicta filio sub commemoratione patris, & Patris Potestatis filio acquiri non potest, præsumitur donata, seu relicta contemplatione patris. 23. 195

Res donata, vel relicta filiofamilias facta mentione patris, & Patris Potestatis præsumitur donata, vel relicta intuitu patris, vbi eius merita, vel summa, amicitia cum donatore præcefferit intuitu filij, seu eius merita, vel beneuolentia, ac amicitia specialis cum donatore, & non patris præterierunt. 25. 28. & 29. 196. & seq.

Res donata, vel relicta filiofamilias in dubio censetur donata, vel relicta filio magis contumcto & propinquo ipsi donatori, vel testatori. 30. 198

Res donata patri, & filiis vt perpetuo permanere debeat in agnatione familie præsumitur donata non solum patris contemplatione, sed & contemplatione familie, & sic intuitu filiorum, & descendendum, & consequenter etiam contemplatione filiorum nondum natorum. 45. & 46. 204

Sententia Molini, quod vbi res donata, seu concessa patri pro se, & eius filiis sunt bona illustria, & insignia digna conservari in familia, pater potest ea prælegare vni filiorum cæteris exclusis, si verò res donata sunt viles, pater non potest vnum tantum filium eligere, sed omnes vocare. 48. 205. Quæ reicitur. 49. ibid.

Rem immobilem retrovenditione peruentam ad filiosfamilias, vel ab ipso filio, aut patre ei emptam cum pacto retrovendendi potest pater legitimus filij administrator sine iudicis decreto retrovendere, & tradere primo venditori. 51. 241

Res stabiles subiecta retrovenditioni peruentam ad Ecclesiam, aut ab ipsa Ecclesia cum pacto retrovendendi empta potest absque assensu Apostolico retrovendi. ibid.

Restitutio. Restituer.

Restitutio est plena in pristinum statum repositio 10. 28. Idem operatur, quod fictio postliminij. ibid.

Restitutio Principis tantum restituit, quantum ablatum fuit. 10. ibid. Non trahitur tamen ad bona alteri iam per alienationem acquisita atque ius alteri questum. 11. 29

Restitutio trahitur ad locum ab alio occupatum, & gradum iustitiam respectu sui occupatum per depositionem em

Rerum Notabilium.

rationem filij patris nepotis idem filius restitutus recuperat nepote suo filio excluso. 12. 29
 Quando quis soluit pro aliquo ob necessariam eius salutem, potest enim ininitum cogere ad restitutionem pecunie pro eo solute. 162. 101
 Tenetur filiusfamilias in bonis restitueret id, quod furto abfuit de bonis profectis patris, vel consumpsit in ludis contra rationabilem Patris, vel cum meretricibus, & in aliis superfluis notabiliter. 68. 223
 Verbum *restituere* importat restitutionem plenariam & quoad proprietatem, & quoad usufructum. 101. & 103. 256. & seq.

Renuntiatio.

Per emancipationem, & alios modos Patrie Potestatis tollenda non tollitur recurentia, & obedientia patri debita. 85. 48

Renocare.

Filius, si non sit, seu nolit esse patris hæres, potest prædia à patre alienata recuperare ob ius sibi tanquam filio concessum. 221. 129. vers. primum, & vers. secundum, item potest renocare absolutè feudum à patre alienatum. 221. vers. tertium. ibidem.
 Item potest filius renocare quævis bona aduentitia alienata in sui fraudem, & etiam si sit effectus hæres patris. 221. vers. quartum. ibid.

Rex.

Filius Regis dici potest Rex etiam in vita patris. 227. 130. & etiam si natus antequam pater crearetur Rex. ibid.
 Dicitur filius Regis, vt possit tanquam primogenitus Regis succedere in Regno, etiam filius, qui natus est, antequam pater crearetur Rex. ibid.

S

Salarium.

Filiosfamilias, qui iussu seu mandato patris administrat bona eiusdem patris, eiusque negotia gerit, & an à patre vinente, vel eo mortuo à fratribus in diuisione hæreditatis paternæ debeatur salarium pro laboribus, & operibus suis. 79. 215. & seq.

Filio illegitimo administranti patri, & eius negotia gerenti debetur salarium, item filio ministranti matri. 82. sine. 218

Sensus.

In dubio sensus sumendus est, qui ex verbis colligi potest. 27. 58

Seruitus.

Seruitutis status est calamitosus, & miserrimus, utpote contra naturam hominis. 145. 95
 Detur ne seruitutis seruitus. 36. 201

Seruus.

Serui non habent filios in Potestate. 26. 9. Amittunt ea, quæ sunt iuris Ciuilis. ibid.
 Enumerantur omnes, qui dicuntur serui pœnæ. 4. 26

Non potest quis eodem tempore esse seruus, & liber, ita quod seruus non potest liberari, quoad quædam, & quoad quædam remanere seruus. 71. 46
 Decisio Iustiniani *in auth. sed bodic C. de donat. inter virum, & uxorem desumpta ex authentico de nuptiis §. quod*, quod nemo bene natus, scilicet ingenuus efficiatur seruus pœnæ intelligitur de condemnatis ad mortem Ciuilem deportationis, damnationis in metallum & similes pœnas, vt damnationis perpetuo ad triremes. 128. 267. non intelligitur de condemnatis ad mortem naturalem, seu vitium supplicium. ibid.

D. Ioann. Bossius, de Patrie Potestate.

Socius.

Socius quando præsumitur acquisisse ex bonis societatis. 76. 215

Solutio.

Solutio facta tutori, curatori, & cuius alteri habentis administrationis liberat soluentem, & an sufficiat confessio de receptione pecunie, vel debeat etiam constare de reali numeratione. 91. 351

Solutio à debitore filij facta patri tanquam personæ coniunctæ, qui non habet legitimam administrationem, non valet ad liberationem. 91. 352

Et quid de solutione cuiuscumque personæ coniunctæ non habentis administrationis facta. ibid.

Quid de solutione fructuum, aut reddituum, & bonorum Castrensiū, vel quasi Castrensiū à debitoribus filisfamilias facta patri, qui non habeat legitimam administrationem dictorum fructuum beneficij filij Clerici neque bonorum Castrensiū, vel quasi Castrensiū filisfamilias. 91. ibidem.

Spurius.

Spurius, & etiam naturalis tantum hodie non potest adrogari, nec adoptari. 59. 18

Spurius legitimatus cum clausula quod fruatur omnibus commodis filiorum naturalium legitimorum, quoad hæc censetur vere legitimus. 220. 129

Ratio, ob quam est iure cautum patrem non posse accusare filium, & è contra, & ob quam filij presbyterorum non promouentur, & spurij non initiantur sacris. 257. 141

Stipendium.

Quid de stipendio, quod à priuatis acquirunt Scribæ, scribentes ab alijs dictata, vel transcribentes aliorum scripturas, libros, actus, processus, informationes, aut instructiones, an sit quasi Castrense, referuntur oppositæ sententiæ, & late explicatur, & probatur esse quasi Castrense. 11. ad 14. 215

Stipendium Officialium, Episcoporum, Baronum, & Comitum quasi Castrense. 15. 316

Item stipendium Architecti, & Ingeniarj Dominorum, vel Communitatis. 16. ibid.

Item stipendium Proxenatarum Ciuitatum. 17. ibidem.

Effect quasi Castrense stipendium, quod statum ex publico daretur doctibus iuuenes artem nauticam vel equestrem, aut militarem. 18. ibid.

Non est quasi Castrense, quod lucratur artifices Mechanici, Fabri cementarij, & similes laborantes in rebus communibus, tamen si salarium habent ex publico. 19. ibid.

Stipulatio. Stipulari.

Regulariter nemo alteri vtiliter stipulatur, filius tamen familias patri, & seruus Domino rectè stipulatur, & cur? 217. 127

Ex stipulatione, & alijs contractibus illis personis acquiritur, quarum iuri subiecti sumus. ibid.

Statutum.

Statuta, in quibus Communitas, vel priuatus pro delicto alterius grauatur, & damnum pati cogitur, sunt odiosa, & irrationabilia. 163. 101

Substitutio.

Pupillaris substitutio commodum, & vtilitatem afert pupillo. 15. 7

Successio.

Prima causa successiois est descendentiū, secunda ascendentium, tertia collateralium. 80. 249

In successione filij absque descendentiis defuncti pater, & mater æqualiter admittunt quoad proprietatem, pater præterit quoad usufructum. 223. 266

Repertorium

In concubitu ascendendum anus paternus praefertur in usufructu. *ibid.*
 Concurrentibus in successione filij defuncti pater eius, & ano paterno pater praefertur quoad proprietatem, & nepos ipsius defuncti filius, is praefertur quoad proprietatem, pater quoad usufructum. *123. ibid.*

Supplicium.

Hodie iure nouissimo authenticorum nemo à principio bene natus, scilicet ingenuus ex supplicio fit lertus poenae. 4. 26. explicatur auth. sed hodie C. de donat. inter virum, & vxor. *ibid. sine.*

Supradicitur poenae deportationis, & aliae, quibus quis effieciatur lertus poenae, abierunt in defuetudinem, & loco damnationis ad bestias loco aliarum poenarum poena iudici arbitraria, & frequentius tritremium, vel perpetui exilij. *5. 27*

Atrocitas, & saeva supplicia prohibentur Dominis erga lertos. *124. 88*

Supplicio.

Supplicio quid significat? *74. 70*

T

Testamentum.

Filiosfamilias per matrem iniuste exheredato pater non potest agere querela inofficiosi testamenti etiam nomine filij eodem filio innito, & cur? *204. & 208. 113*

Filiosfamilias exheredato à matre, vel ab alio, qui ex necessitate debebat eum instituire, an eodem filio innito possit testamentum impetere querela inofficiosi. *26. 25*

Filiosfamilias etiam actu miles extra Castra, & expeditionem condens testamentum, tenetur obseruare formam iuris communis. *21. 307*

Filiosfamilias impubes non potest testari, neque inter vivos disponere de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus. *23. & 24. ibid.*

Neque potest auctore patre obligari, bene tamen auctore curatore, & assignatur differentiae ratio. *23. 307*

Filiosfamilias, siue actu militans, siue post dimissam militiam, an de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus possit sicut olim, ita hodie testari cum praerogatione vel exheredatione parentum. *25. & seq. 307*

Filiosfamilias militi, & patrifamilias militi, quatenus iure antiquo foret licitum in testamento de Castrensibus, vel quasi Castrensibus praerogare, vel exheredare parentes vel liberos. *25. 308*

Testari.

Hodie ingenuus ob maleficium condemnatus ad poenas, quibus olim poenae lertus effieciatur, & in testabilis iuxta auth. sed hodie, potest testari, etiam si eius bona sint confiscata. *132. & 134. 268*

Testari potest, qui nulla habet bona, si potentialiter potest habere. *133. 268*

Si pater concesserit filiosfamilias facultatem testandi de bonis aduentitiis, intelligitur quoad proprietatem, non quoad usufructum patri acquisitum. *174. 281*

Item, si per legem, aut statum conceditur filiosfamilias licentia testandi, intelligitur sine praedictio usufructus, quem pater habet in aduentitiis. *ibid.*

Libera, & plena facultas testandi concessa illi, qui non potest testari, intelligitur seruatim regulis iuris, & restrictè ad ius, quod habet in rebus suis. *174. 281*

In Castris existens, vel in expeditione occupatus po-

test testari minus solemniter iure militari de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus, & de his tantum, non de aliis. *22. 307*

Testator.

Si pater occidit testatoris sit mortuus, vel filius eiusdem occisoris sit emancipatus, potest idem filius succedere testatori occiso, qui cum haeredem suum instituerat. *286. 151*

Si testator filiosfamilias relinquens expresserit, vel solus pater administraret bona filio relicta, solus pater citra filij consensum potest agere, & defendere. *21. 335*

Transactio.

In transactioe super re pupilli minoris, aut Ecclesiae, si res detur aduersario, an requiratur solemnitas ad alienationem requisita. *67. & 68. 334. & seq.*

Pater non potest transigere super re filij in eius detrimentum. *68. 345*

In dubio tamen transactio praesumitur utilis, praeteritum si facta cum iudicis decreto. *ibid. sine.*

Si filius non possideat rem, super qua lis agitur sed aduersarius, an absque iudicis decreto possit pater transigere dimittendo rem ipsi aduersario, & remittendo litem, illius renunciando, si transactio in utilitatem filij redundet. Negatiua. *69. Affirmatiua verior. 70. 345*

Pater non potest validè transigere super re immobilis filiosfamilias, nisi verò adsit lis, vel eius probabilis timor. *71. 346*

Si contra patris transactionem filius agat, quid à iudice considerandum. *72. 346*

Turpitud.

Turpis petitio repellenda, & possidentis melior est conditio in pari causa turpitudinis. *97. 223*

Turpitudinem propriam non licet detegere. *ibid.*

Turpitudinem propriam notoriam, & manifestam licitum est detegere. *ibid.*

Turpitudinem propriam detegere licet, quando agitur de exoneratione conscientiae. *ibid.*

Tutor.

Tutor datur personae ad pupilli protectionem principaliter, & ad illius bonam educationem. *336. 171*

Tutoris datio, si pupillus sit laicus ad iudicem laicum, si Clericus ad iudicem Ecclesiasticum spectat. *ibid.*

Filios orphanis Indorum, vel aliorum infidelium Principi Christiano subiectorum, an possit dari tutor Indus, vel tantum Christianus, & an possit, vel debeat dari à Iudice Ecclesiastico, vel à Iudice laico. *337. & 338. 171*

Pater vt tutor administrans bona filij emancipati, & etiam administrans bona aduentitia filij in potestate, quorum usufructum non habet, tenetur satisfacere, administrationis rationem reddere, & alia onera subire, prout quilibet alius administrator. *35. & 36. 237.*

Pater vt tutor filij emancipati eius bona administrat, an teneatur cauere pro bona administratione, inuentarium conficere, & finita administratione rationem reddere semelsum. *9. 330*

Pater legitimus tutor filiorum emancipatorum, non filiorum in potestate. *ibid.*

Dicitur Aelianij Clement. quod pater est legitimus tutor, siue curator filij in potestate existens quomodo intelligi debeat. 9. vbi quod est legitimus tutor, seu curator filij existentis in potestate quoad bona Castrensia, vel quasi Castrensia, quia sit minoris aetatis, vel non sanae mentis. *ibid.*

Pater deportato per Principem restituito filius in eius potestate reddit, & tutor ei damnato patre datus definit esse tutor. *ibid.*

Solo

Rerum Notabilium.

Solo impubere citato si tutor non citatus compareat pro pupillo ante litem contestatam sustinebitur iudicium. 31. 337
Tutor potest transigere de re dobia pupilli. 64. 344.
accedente tamen iudicis decreto. 63. limita vt 66. ibid.

Tutrix.

Mater tutrix non excusatur à reddenda ratione administrationis, & aliis oneribus tutorum, & eius bona pro administratione tacite obligantur. 35. 237

V

Vendere, Venditio.

Olim lege Romuli pater iure Patrie Potestatis poterat absolvi, & nulla necessitate cogente filium, cui voluisset, ter vendere, quod explicatur. 1. 51

Hodie iuxta ius Cæsareum homo liber licet sit filius, abso-ute, & regulariter loquendo non potest vendi, nec donari, nec pignori obligari, neque etiam à patre. 2. 52

Neque etiam si venditio fiat, dam homo liber est in tempus, quo fuerit servus. ibid.

Venditio hominis liberi inter scientes ipso iure est nulla, & qua ratione *l. liberi hominis, ff. de contrahenda emptio*, dicitur valere. ibid.

Pater vendens filium, & quilibet alius vendens hominem liberum punitur, & tenetur de evicitione. ibid.

Qui sciens esse hominem liberum pro seruo illum vendidit emptori ignorantem, tenetur ad interesse, ultra restitutionem pretij accepti. 2. circa fin. ibid.
Si ignorans esse servum vendidit emptori pariter ignorantem, repetit emptor solum pretium datum. ibid. Si venditor ignorauit esse liberum, sed emptor sciebat, is pretium perdit. ibid. Si uterque nouit esse liberum, emptor perdit pretium, & venditor patrem quantitatem soluit & totum, silco acquirere. ibid.

Iuxta ius naturæ, seu naturale quilibet potest se ipsum vendere in seruum non solum valde, sed & licite causa rationabili interueniente. 3. Abique rationabili causa, est illicita talis venditio. ibid.

Homo non solum est Dominus bonorum externorum, & etiam fame, & honoris, sed & suæ libertatis. 3. 52. Nisi sit contraria consuetudo patriæ, qualis est apud Christianos, ubi aliqui infimæ conditionis se vendunt ad triemes. ibid. Quid de venditione ad tempus. ibid.

Iuxta ius Cæsareum valida est venditio hominis liberi in seruum concurrentibus simul certis conditionibus, que explicantur, & qui effectus sequantur ex tali venditione. 4. 53. sine quibus in locis iuri Cæsareo non subiectis valet venditio seruatis conditionibus iuris naturalis, tamen si qui venditur sit iuri Cæsareo subiectus ibid. Circa finem, & etiam quando non subiectus iuri Cæsareo permittit se vendi in seruum in loco eidem iuri subiecto. ibid.

Pater ob famis, & victus necessitatem potest vendere filium, & qua ratione filius venditus possit ab emptore redimi. 5. 53

Pater ad pinguiorem fortunam deueniens cogitur filium venditum redimere, & eo negligente idem filius qua ratione possit se redimere. ibid.

Ne fame pereat licitum est patri vendere bona filij sine iudicis decreto, & etiam alienare bona fidei commisso vincula. 15. & 16. 56

Si pater sine ulla vrgenti necessitate vendat filium *D. Ina. Angel. Bossius, de Patria Potestate.*

venditio est nulla. 20. 57

Si à filia ob famis necessitatem à patre iuxta permissionem vendita sit, conceptus filius an sit servus. 23. 56. & quid si pater vendiderit filiam prægnantem, & ante filie redemptionem nascatur filius, an sit servus. 23. ibid.

An etiam avus paternus ex dispositione *d. l. 2.* ob famis necessitatem possit vendere nepotem ex filio quem habet in sua potestate approbatur negatiua. 25. ibid.

Neque filius ob similem necessitatem potest vendere patrem. 26. ibid.

An etiam mater iure Cæsareo *in d. l. 2.* inspecto ob eandem necessitatem possit filium vendere, approbatur negatiua communis. 27. & 28. ibid. & seq.

Permisso vendendi filios *in d. l. 2.* facta patribus procedit solum in locis, in quibus Cæsareum viget, non in aliis locis iuri Cæsareo non subiectis, in quibus standum est iuri naturali. 29. 59

Eadem lex 2. non est in vfu apud populos Christianos. 30. ibid.

Iure naturali, & pater, & mater possunt liberos vendere ob extremam necessitatem victus, & aliam similem. 31. 33. & 34. 59. & seq. Per talem tamen venditionem filius venditus non amittit libertatem, neque efficitur servus propriæ, sed remanet ingenuus. 32. & an emptor teneatur illum dimittere ei ab alto iusto pretio, vel æquali feriente. ibid.

Eodem iure naturali ob similem necessitatem possunt vendere filium emancipatum. 34. 60

Apud Christianos non est in vfu, vt parentes ob vilam necessitatem vendant filios. 35. 60

De venditione, & commercio Æthiopum remissive, & qui Doctores scribant de tali venditione. 36. 60

Venditari.

Qualiter pater filiumfamilias, qui eodem patre ignorante sponte passus est ve venditari, vel sine eiusdem patris consensu aliquid seruit, vel ab eo detinetur, vel est fugitiuus, possit reuocare, seu vindicare. 140. & 141. 92. & seq.

Vidua.

Vidua censetur perireturæ in eodem Matrimonio, quamdiu retinet viduitatem. 236. 132

Voluntas.

In iis, que liberæ sunt voluntatis, ratio non est exquirenda. 62. 44

Vsfructuarium.

Pater vsfructuarium bonorum aduentitiorum filijfamilias non ratione ipsius vsfructus, sed solum ratione sanguinis tenetur alere filios, & dotare filias nihil aliud habentes, quam nudam proprietatem, cuius vsfructum habet pater. 6. & 7. 230

Vsfructuarium an abique domini proprietatis consensu ipsum vsfructum, seu ius vsfructus, in alium non dominum proprietatis alienare, aut transferre possit. 58. 243

Vsfructuarium, qui malè versator in proprietate bonorum, quorum vsfructum habet, vsfructu priuatur. 165. 278. idem in Emphyteuta, Vassallo, conductore, & in quocumque abutente iure sibi competente. ibid.

Pater vsfructuarium bonorum aduentitiorum filij ex fructibus, & redditibus bonorum, non tenetur soluere legata annua. 185. sed potest soluere, ex ipsis bonis, vendendo tot, quot sunt ad solutionem necessaria vsfructuarium omnium bonorum ex vltima voluntate ex fructibus, & redditibus bonorum, tenetur legata annua soluere. 186. 287. Intellegitur, dummodo vsfructus non remaneat inu-

Repertorium

- tilis in totum. ibid.
 Ne remaneat inutilis solvenda sunt legata bonorum
 venditione. ibid. Sed usufructuario conservatur ra-
 ta legati usufructus. ibidem
- U**sufructuarius omnium bonorum annua legata solvere
 non tenetur, quando appareat expresse, vel ex
 coniecturis probabilibus testatorem aliter voluisse.
186. fine. 287
- P**aterfamilias usufructuarius bonorum aduentitiorum
 filij non tenetur ex fructibus & redditibus bono-
 rum solvere legata non annua, sed potest illa sol-
 vere ex ipsis bonis. 187. 288
- E**tiam usufructuarius omnium bonorum ex ultima
 voluntate legata non annua, & simplicia solvere
 non tenetur, sed tenetur ipsamet heres non de suo,
 sed de ipsis bonis hereditariis, vendendo de illis
 (etiam immo usufructuario) tot, quae ad legatorum
 solutionem sufficient, licet deinde usufructus
 minuat. 188. ibid.
- P**ater usufructuarius bonorum aduentitiorum, &
 usufructuarius omnium bonorum ex ultima volun-
 tate qualiter conveniant, & differant quoad solu-
 tionem legatorum. 189. ibid.
- I**dem paterfamilias de usufructu non tenetur solvere
 res alienum, sed potest, & cogitur solvere ex ipsis
 bonis aduentitiis, & quomodo? 190. & 191. 289
- U**sufructuarius omnium bonorum ex testamento non
 tenetur de usufructu solvere res alienum, quo ob-
 strictus erat defunctus. 190. ibidem
- H**eres ipse institutus tenetur illud res alienum solvere
 ex bonis tamen hereditariis, & quo ordine sint
 pro solutione distrahenda. ibid. 289
- A**nquam eadem bona usufructuario tradat, potest
 deducere res alienum 190. 289. & si usufructuarius
 habeat eadem bona penes se nondum facta dedu-
 ctione res alieni, tenetur praestare cautionem de
 solvendo, vel conservando indemnem ipsum her-
 edem. ibid.
- P**ater usufructuarius legitimus, & usufructuarius ex
 testamento qualiter conveniant quoad solutionem
 res alieni. 191. ibid.
- U**sufructuarius legitimus (ut est pater bonorum ad-
 ventitiorum filij) & etiam usufructuarius ex testa-
 mento tenetur regulariter ad onera collectarum,
 tributorum, gabellarum, censuum, pensionum,
 canonum, & aliarum praestationum, quae ratione
 possessionis, & fructuum solvantur, & est gene-
 ralis regula, & communis lxxi. peritorum senten-
 tia. 192. ibid.
- U**sufructuarius ex causa onerosa qua ratione tenetur
 ad onera. 199. 191
- U**sufructuarius tenetur de suo viam publicam refice-
 re. ibid. fine.
- U**sufructuarius ex dispositione hominis litis motae circa
 usufructum tantum sumptus omnes etiam mag-
 nos facit de suo. nec repetere potest. 204. 293. si
 lis moveatur super proprietate, tenetur de suo ad
 impensas modicas. 205. & 206. 294. non autem
 ad magnas. eod. 206. ibid.
- U**sufructuarius ex hominis dispositione habet tan-
 tum custodiam bonorum. 206. 244
- U**sufructuarius non tenetur ad expensas vtilis, sed
 tantum ad necessarias. 209. 295
- P**ater legitimus administrator, & usufructuarius ad-
 ventitiorum filij agens rei vindicatione, vel di-
 cens in libello se dominum obinet probato solo
 usufructu. 3. 319
- A**n ceteri usufructuarij agentes rei vindicatione, vel
 dicentes se dominos rei probato solo usufructu ob-
 tinent. ibid.
- S**i pater male consumpsit, & dissipavit solos fructus,
 & ipse sit usufructuarius ad nihil tenetur, si
 usufructus ad filium spectet, tenetur ipse, vel
 eius heres restituere damnum. 5. 329
- I**n usufructuario rei carente illius dominio confide-
 rantur usufructus, & commoditas ipsius usufructus,
 & quae ratio usufructus, & commodi-
 tatis differant, & quid sint. 83. 348
- P**ater legitimus bonorum adventitiorum filij admini-
 strator, & usufructuarius potest ad totam eius vi-
 tam alienare, vendere, & donare alteri commo-
 ditatem ex iisdem adventitiis percipiendi fructus,
 & vtendi. 84. 348
- Q**uilibet usufructuarius potest, alienare, & in alium
 transferre pro tempore suae vitae commoditatem
 sui usufructus, scilicet facultatem percipiendi
 fructus, & vtendi, & tenent sibi ipso usufructu
 seu iure ipsius usufructus. 84. 348
- V**trum quilibet usufructuarius sine consensu domini
 proprietatis possit valide alienare, & in alium ad do-
 minum proprietatis transferre ipsum usufructum
 quoad ius ipsum vtendi, & fructuum. *Affirmativa.* 83.
348. *Negativa communis.* 86. 349
- L**eges dicentes usufructuarius posse vendere, locare
 donare usufructum suum alteri, intelligi debent
 de commoditate percipiendi fructus, & cur. 86. 349
- U**sufructuarius, dum in contractu dicit se vendere, locare,
 donare, cedere alteri usufructum suum, in-
 telligi debet quoad commoditatem fructuum, & sic
 valet donatio, aut venditio. 86. 349. *Intellige, nisi
 constaret eundem usufructuarius voluisse ven-
 dere, & donare usufructum quoad ius vtendi, vel
 fructuum, quo casu non valeret venditio, aut donatio.*
86. 349
- A**n obtalem alienationem, aut venditionem, vel don-
 ationem ipsiusmet usufructus, seu iuris vtendi, &
 fructuum, usufructuarius eo ipso amittat illud ius, &
 usufructus redeat ad dominum proprietatis. *Affirmativa*
 si usufructuarius tradiderit possessionem
 86. 350. *verius finem. Negativa.* ibid.
- U*sufructus.
- U**sufructus aduentitiorum filij, vel filiae coniugati
 vel coniugatae, & de iure communi acquiritur, vel
 conservatur patri. 33. 11
- U**sufructus in bonis filijfamilias patri acquisitus per
 eiusdem filij mortem non finitur, sed durat penes
 patrem eius vita naturali durante. 28. 15
- D**e iure speciali in Hispania, & Lusitania filiosfamilias
 per contractum Matrimonij effectus sui iuris statim
 totus usufructus debetur. 31. 16
- P**atri potest competere usufructus, vel causa Patrie
 Potestatis, vel ex alia causa propter quilibet alij com-
 petit. 40. 39
- U**sufructus cuiuscumque usufructuarij, qui illum non
 habeat in bonis filijfamilias causa Patrie Potestatis,
 si usufructuarius ingressus in religionem profes-
 sionem, statim sequuta professione, acquiritur Mon-
 asterio penes illud remanens, dum professus vi-
 vit. 41. 37. *An tunc ius usufructus remaneat in Mo-
 nacho professo, & sola commoditas transeat in Mo-
 nasterium, an vero etiam ipsum ius usufructus in
 Monasterium, transferatur.* ibid. & 46. 40
- I**nter dicentia usufructum finiri per mortem usufructuarij
 intelliguntur de morte naturali non de Ci-
 vili. ibidem
- U**sufructus, quem pater iure Patrie Potestatis acqui-
 sivit in bonis adventitiis filijfamilias eodem patre
 proficiente in religione capaci succedente sequuta
 professione an finitur, & totus spectat ad filium, vel
 spectet dimidia pars ad Monasterium, & alia dimi-
 dietas ad filium, vel totus, & integer pertineat ad
 Monasterium toto tempore vitae naturalis patris. *Hoc
 postremum approbat.* 42. 43. 44. & nonnullis sequ-
 39. in bonis a filio post patris professionem acquisitis
150

Rerum Notabilium.

usufructus ad filium, non ad Monasterium spectat. 48. 41

Usufructus in bonis filiofamilias aduentitiis à iure patri concessus est, non solum ob eorum bonorum administrationem, sed, & ob fauorem paternum. 45. 40

Pater professio medietas usufructus in bonis filij emancipati patri referatur, transferatur in Monasterium. 49. 41

Usufructus in bonis maioratus, in quem successit filius ante patris professionem, à patre competit, sequuta patris professione transit in Monasterium durante vita naturali patris, si in maioratum potest Monasterium succedere. 50. ibid.

Secus si non potest, quales sunt maioratus habentes annexam iurisdictionem eodem. 50. ibid. & quid si ille maioratus esset filij, & pater, aut filius proficeretur. ibid.

Quid de usufructu quem habet pater transiens ad secundas nuptias in bonis, quorum perdit proprietatem, & ea pertinent ad filios, an amittatur is usufructus patris, aut filio proficiente in religione capaci, sine incapaci succedendi, & quid, si filius prius patre moriatur. 51. 41

Usufructus bonorum aduentitiorum filiofamilias nouitio in religione tempore nouitatis ante professionem acquiritorum an spectet ad patrem, vel ad filium ipsum. 52

Usufructum, quem habet pater in bonis aduentitiis filij-familias Clerici acquisitum ante Clericatum, pater non amittit propter Clericatum, à filio assumptum. 52. 42

Referatur patri emancipati medietas usufructus bonorum aduentitiorum filio ante emancipationem quaesitorum. 60. 44. & totum eorundem bonorum usufructum potest expressè sibi pater referare. ibid.

Bonorum aduentitiorum, quorum usufructus sibi acquiritur, pater est legitimus administrator, nec sine patris consensu potest pro illud aduentitiis stare in iudicio, aut de illis disponere. 5. 188

Prædictus usufructus patri referuatus intelligitur de vero usufructu, & non sola commoditate fructuum, & appellatur legalis, & formalis. ibid. sine

Pater olim emancipando spontè filiumfamilias poterat tertiam partem bonorum aduentitiorum filij in recompensationem acquirere, & retinere quoad dominium, & quoad usufructum hodie solum dimidietatem usufructus, quam ante emancipationem in bonis habebat, retinere. Quam dimidietatem potest retinere, nisi expressè, & specialiter huic iuri, seu beneficio renunciauerit. ibid. & potest pater emancipando, si velit retinere, seu referare totum usufructum eorundem aduentitiorum ante emancipationem filio quaesitorum. ibid.

Usufructus solus absque proprietate donatus, seu relictus filiofamilias in dubio, cui potius patri-ne, aut filio præsumi debeat acquiri. 31. & sequentibus. 198

Difficultates circa intellectam decisionis Induliani in l. finali. C. de usufructu 31. & pluribus sequentibus. ibid.

Usufructus, & commoditas eiusdem usufructus sunt separabiles, & penes vnum potest esse ipsum ius usufructus, & penes alium commoditas fructuum usufructus. 31. ibid.

Usufructus finitur morte usufructuarij, & consequenter commoditas fructuum, que etiam penes alium. 31. ibid.

Quando filiofamilias relinquitur usufructus alicuius

proprietatis non relicta proprietate, si constat esse relictum contemplatione patris illi soli acquiritur, & eius morte finitur. 32. 199. & è contra, si constat esse relictum contemplatione filij, eidem filio acquiritur ipsum ius usufructus, & patri commoditas fructuum, que morte filij extinguatur. ibidem.

Usufructus solus absque proprietate filiofamilias relictus in dubio contemplatione ne patris, vel filij fuerit relictus, agnoscendum ex futuro euentu, & censeri relictum impoenientem, que acquiri iuxta l. fin. C. de usufructu, qui Doctores sunt opinati 33. Quæ opinio reprobat. ibid.

Cuiuslibet sententia quod iuxta d. l. fin. usufructus patri per filium, cui sit relictus, acquiritur, mortuo eodem patre continetur in filio ob identitatem personæ relicte. 34. 200

Usufructu solo relicto filiofamilias in dubio, cuius contemplatione sit relictus non obseruatur decisio d. l. fin. sed filio acquiritur ius usufructus, & patri sola commoditas, que extinguatur per mortem filij iuxta sententiam Mendez à Castro, & etiam iuxta sententiam Glossæ, & aliorum magis communem. 35. & 36. Quæ sententia improbat. ibidem.

Usufructus an sit habilis usufructus, sicut datur commoditas ab usufructu distincta. 36. 200

Usufructus seruo relictus quaeritur Domino quoad ipsum ius usufructus, & quoad commoditatem fructuum. ibid. 201

Solo usufructu absque proprietate relicto filiofamilias in eo concurrunt pater, & filius quoad titulum, & pater quoad viuit quoad effectum, & eo mortuo integer ad filium redit iuxta Baldum. 37. ibidem. Quam reprobatur Castillus. ibid.

Iuxta Richardum, & nonnullos alios Iurisperitos, quando solus usufructus, non proprietas filiofamilias relinquitur, patri prius acquiritur ipse usufructus verus, non sola commoditas, & post patris mortem acquiritur filio, seu in filij persona perseverat. 38. 201

Acquisitio usufructus bonorum aduentitiorum filiorum patria lege delata, est effectus Patris Potestatis tanquam causa principalis. 3. 229

Usufructus bonorum aduentitiorum filiofamilias etiam in foro conscientie patri debetur. 4 & 5. 229

Dispositio iuris patri deferentis usufructum bonorum aduentitiorum filiorum procedit in omnibus filiis utriusque sexus, tempore acquisitionis existentibus sub Patria Potestate. 8. 9. 30

Habet locum in filio, & filia coniugatis, qui iure communi attentio acquirunt constante matrimonio patri acquirunt quoad usufructum. 10. ibid.

Acquisita à filiofamilias coniugata constante matrimonio ex ipsius industria patri, non marito, quoad usufructum acquiruntur iuxta ius commune. ibid. 231

Pater non habet usufructum bonorum aduentitiorum filij naturalis illegitimi. 11. ibid.

Non habet usufructum in bonis aduentitiis, que filius emancipatus acquiri post emancipationem. 12. ibid.

Dispositio iuris de acquisitione usufructus in bonis aduentitiis liberorum parenti referuata, procedit etiam in auo, aut proauo paterno, non in matre, neque in auo, & proauo materno. 13. & 14. ibid. & seq.

Procedit in patre adoptiuo arrogatore. 15. 232

Usufructus bonorum aduentitiorum filiofamilias patri etiam inuito acquiritur. 16. 232

Repertorium

- Pater habet usufructum non solum super bonis filiorumfamilias immobilibus, sed etiam super pecuniam, & mobilibus, seu mercibus eorumdem filiorum. 19. 232
- Prohibita patri bonorum aduentitiorum filio relictorum administratione, an censetur prohibitus etiam usufructus. 21. 233
- Vsufuctus aduentitiorum bonorum filiofamilias in multis differt ab alio usufructu, esseque potentior & magis privilegiatus. 22. ibid.
- Vsufuctus patris, in bonis aduentitiis filij non cessat mutata forma rei, licet alius ex ea causa usufructus cessare soleat. ibid.
- Pater transiens ad secundas nuptias (supposito quod non amittat usufructum sibi quæsitum in bonis aduentitiis filiorum, nec legitimam administrationem) an teneatur satisdare de conservandis, ac restituendis bonis, inventariam conficere, & eius bona tacite obligentur remissionè. 37. 238
- Si filiofamilias, sit relicta hereditas, & factum legatum patri cum prohibitione, ne quid aliud ex ea hereditate petere possit, idem habet usufructum in tota illa hereditate. 39. ibid.
- Pater, & filius sub illius potestate, si fiant hæredes ab extraneo æqualiter pater in dimidia filij habet usufructum, nisi filio referatur. 40. & 41. ibid.
- Quando ab intestato pater, & filius in eius potestate existens simul succedunt in hereditate alterius filij defuncti pater non habet usufructum in portione hereditatis ad filium spectante. 40. ibid.
- Etiam in bonis filio nascituro per paternam, aut notarij stipulationem quæsitis, pater habet usufructum. 42. 239
- Vsufuctus de sui natura nunquam transit ad hæredes usufructuarij eo mortuo sed consolidatur cum proprietate. ibid.
- Pater usufructum in bonis feudilibus filiofamilias acquisitum non retinet mortuo filio. 57. 242
- Pater in bonis, seu rebus Emphyteuticis filiofamilias habet usufructum vita filij durante. 57. 243
- An pater possit habere usufructum in bonis aduentitiis ad filiumfamilias præventis ex eisdem patris delicto. 61. ibid.
- Idem pater an habeat usufructum in bonis, quæ filiofamilias quæsitæ ex fructibus prædij sibi assignati pro alimentis. 62. ibid.
- Pater habet usufructum bonorum, quæ filius fugitivus, & abque eisdem patris consensu seorsim, & longe distans à patre vivens lucratur. 66. 244
- Quid, si de consensu, & licentia patris causa querendi victum ab eo recedat, & leorsim vivat, & lucratur. 67. ibid.
- Filiofamilias sine liberis mortuo superstitè patre filij defuncti, & suo paterno bonorum eorum quæ eidem filio defuncto ex statuto, vel à matre, suo linea materna pronoverunt, dominium, seu proprietatem ad patrem transit, & suo paterno referuntur solus usufructus, dum vivit. 80. 249
- Item mortuo filiofamilias relictiis filiis apud patrem superstitem remanet usufructus ei acquisitus, proprietatem bonorum filij defuncti transit ad filios eius. ibid.
- Quando pater vna cum filiis in potestate succedit in hereditate filij defuncti non habet usufructum in portionibus ad filios spectantibus. 81. ibid.
- Neque in bonis donatis, aut relictiis à filio acquisitis patre nolente, & repugnanter. 82. 250
- Neque in bonis à Rege, vel Principe filio, vel filiofamilias donatis. 83. Tametsi fuerint donata contemplatione ipsius patris, 84. 250
- Neque in bonis filiofamilias à matre, vel ab aduentibus ex linea materna, aut aliis consanguineis ab extraneo donatis, ea lege, & conditione ne patri usufructus quæzatur. 85. 251
- An pater habeat usufructum in legitima à matre filiis sub conditione, quod usufructus, non quæzatur eidem patri late pro utraque parte. 86. & 87. ibid.
- Ad excludendum patrem ab usufructu in bonis aduentitiis donatis, vel relictiis filiofamilias sufficit tacita prohibitio. 89. 253. & quæ sint coniecturæ inducentes tacitam prohibitionem? 90. ibid. & sequentibus, & an talis sit, si testator relinquens filiofamilias, prohibuit patri administrationem bonorum. 90. ibid.
- Ex prohibitione usufructus, ne patri acquiratur in bonis relictiis an per relinquentem censetur prohibita patri administratio. 90. & pluribus sequentibus. 253
- Si prohibitioni usufructus à testatore relinquentè additum sit quid aliud, ex quo deduci possit fuisse prohibitam etiam administrationem, certum est etiam administrationem fuisse prohibitam. 91. ibid.
- Si constat, seu appareat testatorem prohibuisse patri acquisitionem usufructus, quia habere illum suspectum, eidem patri prohibita præsumitur administratio. 92. ibid.
- Si appareat testatorem prohibuisse dictam usufructus acquisitionem, ut plenus consulatur filio in proprietate, & etiam in usufructu, non censetur prohibita administratio bonorum relictorum. Affirmativa. 95. Negativa. 94. & duobus sequentibus. 254
- Ius administrandi bona aduentitia filij non competit patri ratione usufructus à lege sibi delati, sed ratione Patris Potestatis. num. 96. 255
- Vsufuctus patri censetur prohibitus, cum quid filio legatur, ita ut ipsi filio solvatur. 98. 256
- Relicta maioria filiofamilias, pacto quod ipsi filio debetur pater ab usufructu excluditur. 98. 256
- Pater non habet usufructum, sed ad donatum vel relictum sit filiofamilias cum expressione, ut filius ipse rem donatam, vel relictam habeat pleno iure. 69. ibid.
- Pater non habet usufructum in bonis alienis filiofamilias acquisitis, quæ ex proprio facto, aut delicto amittit. 100. ibid.
- Pater dissipans bona fideicommissi subiecta cogitur filio restituere ante tempus, nec retinet usufructum. ibid.
- Neque retinet usufructum, quando eidem patri aufertur bonorum filij administratio propter dilapidationem. ibid.
- Quando pater à testatore institutus, gratias est restitueret filio vocato in casu alienationis bonorum sibi ab eodem testatore prohibita, si alienet, an habeat usufructum in iisdem bonis alienatis filio vocato restitutus, vel ab eo recuperatis? Affirmativa. 101. Negativa. 102. & 103. ibidem & seq.
- Consensus patris non est necessarius, quando illud pro quo filius in iudicio agit, est tale quod eius usufructus patri non quæritur. 101. circa medium. 257
- Vsufuctus acquisito censetur patri prohibita, quan-

Repertorium Rerum Notabilium.

- do pater grauat bona filio restituere. 101. & 103.
237
- Patri non acquiritur usufructus aduentitiorum, quando filio contra patrem per testatorem fuit cessata actio. 102. ibid.
- Usufructus censetur prohibitus, quando pater grauat restituere filio, non extraneus debet restituere filio alicuius. 102. & 103. ibid.
- Pater non habet usufructum in bonis filiis aduentitiis, si illum filio remisit. 104. ibid.
- Potest pater usufructum sibi in bonis filij in potestate de iure competentem remittere expressè filio, 105. 258
- Usufructus in bonis aduentitiis filijfamilias semel acquisitus patri mortuo filio non extinguitur, sed durat in vita patris. 122. 265
- Per professionem filij, vel patris in religione approbata per assumptionem filij ad dignitatem Episcopalem, & similem, an pater amittit usufructum in bonis filij aduentitiis antea acquisitum. 124. 125 & 126. 266
- Per emancipationem filij an, & qua ratione usufructus in eius bonis antea acquisitus à patre amittatur. 127. 266
- An, & qua ratione amittatur in locis, in quibus filius contrahens matrimonium ex statuto habetur uti emancipatus. 127. 267
- Si filijfamilias ob delictum suum exit à Patria Potestate, quia deportatus, seruus pœnæ effectus, bannitus, damnatus perpetuò ad tritemes, ad carceres. pater non amittit usufructum in eius bonis antea acquisitum. 128. 267. Neque amittit ob crimen hæresis filij etiam eiusdem filij bonis confiscatis. 129. ibid.
- Soluta Patria Potestate ob delictum patris, puta ob incestus nuptias, aut alimenta impie negata filio, ob crimen hæresis, aut similia delicta atrocia pater amittit usufructum antea sibi acquisitum in filij bonis. 130. 131. & 132. 267. & etiam bonis patris ob crimen hæresis ad filium spectat usufructus antea eidem patri in bonis filij quæsitus. 127. 266
- Ingenuus ob delictum condemnatus ad præfatam mortem Cinilem tantum hodie non amittit usufructum, quem antea habebat in bonis, seu proprietate aliena. 128. 267
- Dispositio iurium amittendi usufructum propter maximam, & mediam capitis diminutionem hodie cessat ex decisione Iustiniani in dicta authentica, sed hodie. 133. 268
- Pater ingenuus ob delictum deportatus, damnatus, in metallum, vel perpetuò ad tritemes, vel carceres, & ad alias similes pœnas non amittit usufructum antea in bonis aduentitiis filijfamilias sibi quæsitum. 133. sine, & 134. 268
- Quatenus amitteret, à Principe in pristinum statum restitutus, usufructum amissum recuperat. 135. ibid.
- Si tempore deportationis patris filio sit delata hæreditas, pater à Principe restitutus non consequitur illius usufructum. 136. 269
- Patre in libello iusto ab hostibus capto qua ratione amittatur, & recuperetur tam Patria Potestas, quam usufructus aduentitiorum filij ante captiuitatem eidem patri quæsitus, remissus. 137. 269
- Confiscatis bonis filijfamilias ob eius delictum non venit in confiscationem usufructus patri acquisitus in eius bonis. 134. 138. & 139. 269
- Usufructum, quem quis in proprietate alterius propter delictum usufructuarij habet, potest confiscari quoad eius commoditatem, & fructuum perceptionem. 155. 275
- Usufructus propter maximam, vel mediam capitis diminutionem fructuarij delinquentis finitur, & cum proprietate consolidatur, nec fiscus potest illum capere iuxta *l. corruptionem C. de usufructu, C. 5. finitur insitut. eod. n. 156.* An huiusmodi iura sint correctæ à Iustiniano in *auth. sed hodie C. de donat. inter virum, & uxorem.* 155. 275
- Cum pœnæ, quæ olim maxima, & media capitis diminutione contingebant, non sint in usu, quinam delinquentes hodie patiuntur capitis diminutionem maximam, vel saltem mediam, per quam amittatur, & extinguitur usufructus. 157. 276
- Delinquentes, qui maxima, vel media capitis diminutione amittunt usufructum, qui cum proprietate est consolidatus, à Principe restituti illum non recuperant. ibid.
- Usufructus, quem pater in bonis filij aduentitiis habet, an ob eiusdem patris crimen bonis illius confiscatis publicetur, & ad fiscum pertineat pro tempore, quo apud patrem delinquentem debebat permanere referuntur varis iurisperitorum sententiæ, & resolutur quæ tenenda. 158. & quatuor seqq. 276
- Ratione hæresis, læsæ Maiestatis humanæ, aut sodomix à patre commissæ non publicatur eius usufructus in bonis filij aduentitiis, sed ad ipsum pertinet. 162. sine. 277
- Confiscato ob eius delictum usufructu, quem habet pater in bonis aduentitiis filij, fiscus viuentis patris filium egentem non habentem in bonis, nisi nudam proprietatem alere debet. 163. 277
- Per statutum, aut consuetudinem Cinitatis, aut patriæ præfatam usufructum potest pater binibus perdere, ibid. & etiam proprietatem, & omnem successorem filiorum primi matrimonij. 170. 280
- In proprietarium à fructuario potest transferri ipsemet usufructus. 86. 349
- Usufructus est pars rei, & domini, 87. 350 computatur inter bona immobilia. ibid.
- Usufructus à fructuario, non potest dari pignori, vel hypothecari, nisi quoad commoditatem. 90. 351
- Vulnus.*
- An vulnus sit lethale præsumitur ex qualitate instrumenti, & armorum & ex parte percussa. 127. 89
- Vxor.*
- Propter oscula, & amplexus vxoris cum alieno, an possit illa priuati dote. 68. sine. 68

F I N I S.

Repetitorium Rerum Notabilium

[The page contains several columns of text, which is extremely faded and illegible. The text appears to be organized into sections or paragraphs, but the specific content cannot be discerned.]

BOSSIVS DE
PATR. POTEST

145